

3 1761 07459263 5

Presented to
The Library
of the
University of Toronto
by
Mrs. Raymond Daniell

M. Goldschmidt

FORTÆLLINGER.

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

BJØRNSTJERNE BJØRNSON

FORTÆLLINGER

FJERDE UDGAVE

FØRSTE DEL

KJØBENHAVN

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN)

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & CO. (M. A. HANNOVER)

1893

FØRSTE KAPITEL.

Der var et dybt Stup nede mellem to Fjæld; igjennem det Stup drog en vandrig Elv tungt hen over Sten og Ur. Højt var der op paa begge Sider og brat, hvorfor den ene Side stod bar; men tæt indunder og saa nær Elven, at den Vaar og Høst lagde Væde henover, stod en frisk Skog i Klynge, saa op og foran sig og kunde hverken komme hid eller did.

»End om vi klædte Fjældet?« sagde Eneren en Dag til den udenlandske Eg, som den stod nærmere end alle de andre. Egen saa ned for at komme efter, hvem det var, som talte; dernæst saa den op igjen og taug. Elven arbejdede saa tungt, at den gik hvid; Nordenvinden havde lagt ind gjennem Stupet og skreg i Kløfterne; det bare Fjæld hang tungt udover og frøs; — »end om vi klædte Fjældet?« sagde Eneren til Furuen

Stup ∴ Styrtedyb, Svælg. Ur ∴ Stenbakke, Fjældskraaning fuld af Stene.
Furu ∴ Fyr.

paa den andre Siden. »Skulde det være nogen, maatte det vel blive vi,« sagde Furuen; den tog sig i Skjægget og saa over til Birken; »hvad mener du?« — men Birken glyttede varsomt op imod Fjældet; saa tungt laa det ud over hende, at hun syntes ikke at kunne drage Pusten engang; »lad os klæde det i Guds Navn,« sagde Birken, og ikke flere end disse tre var; saa tog de paa sig at klæde Fjældet. Eneren gik først.

Da de kom et Stykke paa Vej, mødte de Lynget. Eneren vilde ligesom gaa det forbi. »Nej, tag Lynget med,« sagde Furuen. Og Lynget i Vej. Snart begyndte det at rape for Eneren; »bid i mig,« sagde Lynget. Eneren saa gjorde, og hvor der var bare en lille Rift, der stak Lynget en Finger ind, og hvor det først havde faaet en Finger, fik Eneren hele Haanden. De krabbede og krøb, Furuen tungt efter, Birken med. »Det er Sælebod i det,« sagde Birken.

Men Fjældet begyndte at tænke, hvad det vel kunde være for noget Smaatteri, som foer og klorede op over det. Og da det havde tænkt paa dette et Par Hundre Aar, sendte det en liden Bæk nedover for at se efter. Det var endda i Vaarflommen, og Bækken smat saa længe, til den traf paa Lynget. »Kjære, kjære Lyng, kan du ikke slippe mig frem; jeg er saa liden,« sagde Bækken. Lynget havde meget travelt, let-

Glytte ɔ kige. Rape ɔ: glide ud. Krabbe ɔ: kravle. Det er Sælebod i det ɔ Der er Velsignelse det. Smætte (smat) ɔ smutte. Klore ɔ: kradse.

tede bare paa sig og arbejdede videre. Bækken indunder og frem. »Kjære, kjære Ener, kan du ikke slippe mig frem; jeg er saa liden.« Eneren saa hvast paa den; men naar Lynget havde sluppet den frem, kunde vel alle Tider ogsaa den. Bækken opunder og frem, og kom nu did, hvor Furuen stod og pustede i Bakken. »Kjære, kjære Furu, kan du ikke slippe mig frem; jeg er saa liden, jeg,« sa' Bækken, kyssede Furuen paa Foden og gjorde sig saa inderlig lækker. Furuen blev skamfuld ved det og slap den frem. Men Birken lettede paa sig, før Bækken spurte. »Hi, hi, hi,« sa' Bækken og voxede. »Ha, ha, ha,« sa' Bækken og voxede. »Ho, ho, ho,« sa' Bækken og kastede Lynget og Eneren og Furuen og Birken fremstupes og paa Ryg op og ned i de store Bakker. Fjældet sad i mange Hundre Aar og tænkte paa, om det ikke havde draget paa Smilen den Dag.

Det var tydeligt nok: Fjældet vilde ikke blive klædt. Lynget ærgrede sig, saa det blev grønt igjen, og da tog det afsted. »Frisk Mod!« sa' Lynget.

Eneren havde rejst sig paa Hug for at se paa Lynget; og saa længe sad den paa Hug, til den sad opret. Den kløde sig i Haaret, satte i Vej og bed saa fast, at den syntes, Fjældet maatte kjende det. »Vil ikke du have mig, saa vil jeg have dig.« Furuen krøgede lidt paa Tærne for at kjende, om de var hele, lettede saa paa den

ene Foden, som var hel, saa paa den andre, som ogsaa var hel, saa paa dem begge to. Den undersøgte først, hvor den havde gaaet, dernæst, hvor den havde ligget, og endelig, hvor den skulde gaa. Tog den saa paa at rusle i Vej og lod, som den aldrig havde faldet. Birken havde solet sig saa stygt til, rejste sig nu og pyntede sig. Og nu bar det afsted, fortere end fort, opover og til Siderne, i Solskin og Regnvejr. »Hvad er det ogsaa for noget,« sa' Fjældet, naar Sommersolen stod paa, det glitrede i Duggen, Fuglene sang, Skovmusen peb, Haren hoppede, og Røskatten gjemte sig og skreg.

Saa var Dagen kommen, at Lynget fik det ene Øje op over Fjældkanten. »Aa nej, aa nej, aa nej!« sa' Lynget, — og væk var det. »Kjære, hvad er det, Lynget ser,« sagde Eneren og kom saa vidt, at den fik kige op. »Aa nej, aa nej!« skreg den og var væk. »Hvad er det, som gaar af Eneren i Dag?« sagde Furuen og tog lange Skridt i Solheden. Snart kunde den løfte sig paa Tærne og glutte op. »Aa-nej!« Grene og Pigger blev staaende ende tilvejs af Forundring. Den kavede afsted, kom op, og væk var den. »Hvad er det, alle de andre ser, og ikke jeg,« sa' Birken, lettede Skjorterne vel op og trippede efter. Der fik den hele Hovedet op med een Gang. »Aa-aa! — staar her ikke en stor Skog baade af Furu og Lyng og Ener og Birk oppe paa Marken og

Rusle : skride, lakke. Glitre : glimre, glinse. Røskat : Løkat.
Ende tilvejs : lige op. Kave afsted : arbejde sig frem.

venter os,« sa' Birken, og Bladene skalv i Solskinnet, saa Duggen trillede. »Ja, slig er det at naa frem,« sagde Eneren.

ANDET KAPITEL.

Oppe paa Kampen var det, at Arne blev født. Hans Moder hed Margit og var eneste Barn paa Pladsen Kampen. I sit attende Aar blev hun engang siddende for længe efter ved en Dans; Følget hendes var gaaet fra hende, og da tænkte Margit, at Vejen hjemover blev lige lang for hende, enten hun ventede den Dansen over eller ej. Og saaledes hændte det sig, at Margit blev siddende der, til Spillemanden, Nils Skrædder kaldet, med eet lagde Felen, som han plejede, naar Drikken tog ham, lod andre tralle, trev den vakreste Jente, flyttede Foden saa sikkert som Takten i en Vise og hentede med Støvlehælen Hatten af den højeste, han saa. — »Ho!« sa' han. —

Da Margit gik hjem den Kvæld, spillede Maanen saa forunderlig vakkert paa Sneen. Kommen op paa Svalen, hvor hun skulde ligge, maatte hun endnu engang se ud. Hun tog af sig Livstykket, men blev staaende med det i Haanden. Da følte hun, at hun frøs, drog til i Hast, klædte

sig af og puttede sig langt ind under Fælden. Den Nat drømte Margit om en stor, rød Ko. som var kommen borti Ageren. Hun skulde jage den derifra, men alt det hun strævede, kunde hun ikke komme af Pletten; Koen stod rolig og aad, til den blev saa rund og mæt, og alt imellem saa den bort paa hende med store, tunge Øjne.

Næste Gang der blev Dans i Bygden, var Margit der. Hun vilde lidet med at danse den Kvæld; hun blev siddende at høre paa Spillet, og syntes det hende rart, at ikke ogsaa andre havde bedre Hug til det. Men da det led paa, rejste Spillemanden sig op og vilde danse. Han gik lige bort til Margit Kampen med een Gang. Hun vidste næsten ikke af det; men hun dansede med Nils Skrædder!

Snart blev det varmere i Vejret, og man dansede ikke mere. Den Vaar tog Margit sig slig af et lidet Lam, som var blevet sygt for dem, at Moderen næsten syntes, det var for meget. »Det er da bare et Lam,« sagde Moderen. »Ja, men det er sygt,« sagde Margit.

Det var længe siden, hun havde været i Kirke; hun undte Moderen bedre at gaa, sagde hun, og nogen maatte være hjemme. En Søndag ud paa Sommeren, det var saa vakkert i Vejret, at Hoet gjerne kunde staa det Døgn over, sagde Moderen, at nu turde de vist gaa begge to. Margit kunde ikke svare stort til det og klædte

sig paa; men da de var komne saa langt, at de kunde høre Kirkeklokkerne, skar hun i at græde. Moderen blev ligbleg; de gik videre, Moderen foran, hun efter, hørte Prækenen, sang Salmerne til den sidste, hørte Bønnen med og lod det ringe ud, før de gik. Men da de atter var komne hjem i Stuen, tog Moderen hende mellem begge sine Hænder og sagde: »Gjem ingen Ting bort for mig, Barnet mit!«

Der kom atter en Vinter; da dansede ikke Margit. Men Nils Skrædder spillede, drak mere end før og svang altid til Slut den vakreste Jenten i Laget. Den Gang fortalte der for et vist Ord, at han kunde faa, hvilken han vilde af Bygdens gildeste Gaardmandsjenter; somme lagde til, at Eli Bøen selv havde friet for sin Datter Birgit, der var syg af Kjærlighed til ham.

Men netop paa den Tid var det, at der blev baaret et Barn over Daaben for Husmandsjenten paa Kampen; det fik Navnet Arne, men Nils Skrædder lagdes ud som Fader.

Samme Dags Kvæld var Nils i et stort Bryllup; der drak han sig fuld. Han vilde ikke spille, men dansede bestandig og taalte næppe nogen anden paa Gulv. Men da han kom bort til Birgit Bøen og bød hende op, vægrede hun sig. Han lo kort, vendte sig paa Hælen og trev fat i den første den bedste. Hun holdt imod. Han saa ned; det var en liden sort en, som havde

siddet og nidstirret paa ham og nu var ganske bleg. Han bojede sig let over hende og hviskede: »Danser du ikke med mig, Karen?« Hun svarede ikke. Han spurte een Gang til. Da svarede hun hviskende, som han spurte: »Den Dansen kunde gaa længre, end jeg vilde.« — Han drog sig langsomt tilbage, men kommen midt paa Gulvet gjorde han et Kast og dansede nu Hallingen alene. Der var ingen anden, som dansede; de stod tause og saa paa.

Siden gik han bort paa Laaven, og der lagde han sig ned og græd.

Margit sad hjemme med den lille Gutten. Hun horte om Nils, der han foer fra Dans til Dans, saa paa Gutten og græd, saa atter paa ham og var glad. Det første, hun lærte Gutten, var at sige Papa; men det turde hun ikke, naar Moderen eller Bedstemoderen, som hun herefter hed, kunde sidde i Nærheden. Følgen deraf var, at det blev Bedstemoderen, som Gutten kaldte Papa. Det kostede Margit meget at lære ham af med det, og bidrog det igjen til, at hun drog op et tidligt Nemme i ham. Han var ikke meget stor, da han vidste, at Nils Skrædder var hans Fader, — og kommen i den Alder, at det æventyrlige smagte, fik han ogsaa vide, hvad Slags Karl Nils Skrædder var. Bedstemoderen havde strængt forbudt endog at nævne ham; hendes meste Idræt var det at faa Pladsen Kampen lagt ud til Gaard, saa Datteren

og hendes Gut kunde være omsorgsløse. Hun brugte Gaardejerens Fattigdom, fik Pladsen kjøbt, afbetalte hvert Aar og forestod Arbejdet som en Mand; thi hun havde været Enke i fjorten Aar. Kampen var stor og blev udvidet, saa den alt nu fødte 4 Kør, sexten Sauder og ejede Hælvten i en Hest.

Nils Skrædder foer imidlertid paa Bygden; Fortjenesten var tagen af for ham, dels fordi han havde mindre Hug til at skjotte den, dels ogsaa, fordi han ikke var likt som før. Han slog sig da mere paa Felespillet, og dette gav oftere Drik, dermed Slagsmaal og onde Dage. Der var dem, som havde hørt ham klage sig.

Arne kunde være saa pas som sex Aar, da han en Vinterdag regerede i Sengen, hvis Aaklæde han havde oppe til Sejl og sad og styrede med en Slev. Bedstemoderen sad inde og spandt, havde sine egne Tanker og nikkede stundom, som skulde det staa fast, det, hun tænkte. Da vidste Gutten, han var upaaagtet, og nu sang han, som han havde lært den, Visen om Nils Skrædder, raa og vild som den var:

Dersom du ikke kom til i Gaar,
har du hørt gjeti han Nils Skrædder, saa staut han gaar.

Dersom du ikke kom til her ene Dagen,
har du hørt gjeti, hvor han lagde Knut Storedragen.

Det var oppaa Laavetaget hans Ola Per Kviste:

»Næste Gang jeg skal hive dig, maa du have med dig lidet Niste.»

Saud ɔ: Faar. Fele ɔ: Violin. Aaklæde ɔ: Sengeræppe. Gjeti ɔ: omtale. Niste ɔ: Rejskost.

Hans Bugge var saa navngjetin en Mand,
at det spogte efter'n baade Land og Strand.

»Sig fort, Nils Skrædder, hvor du ligge vil,
saa skal jeg spytte paa Flækken og lægge Ho'det dit til.« —

»Aa, kom mig forst saa nær, at jeg kan kjende dig paa
Tæften;
— tror nu ikke, du slaar nogen Mand omkring med Kjæften.«

Det første Taget var bare saa som saa.
Begge de Karlerne vilde have det med at staa.

Det andre Taget glap for han Bugge-Hans.
»Blir du trøt nu, Buggingen; det er en stræng Dans.«

Det tredje Taget foer Hans fremstupes, saa Blodet sprat.
»Det var svært, som du spytter, Karl!« — »Aa jøje, hvor jeg
dat!« —

Længre sang Gutten ikke; der var to Vers
til, som nok Moderen ikke havde lært ham:

Har du set et Træ lægge Skygge paa nyfalden Sne?
Har du set han Nils, naar han monne mod Jenten le?

Har du set han Nils sætte Foden frem i Dansen
Er du Jente, saa gaa! — det er for sent, naar du har tabt
Sansen.

Disse to Vers kunde Bedstemoderen og kom
dem bedre i Hug nu, da de ikke blev sungne.
Hun sagde intet til Gutten, men til Moderen sagde
hun: »Lær Gutten godt om din egen Skam; glem
ikke de to sidste Vers!« —

Navngjetin : navnkundig. Kjende paa Tæften : faa Færten af.
Fremstupes : næsegrus. Aa jøje : ak ve. Dætte (dat) : falde.

Nils Skrædder havde Drikken slaaet ned, saa han ikke længer var den samme som før. Der var dem, der mente, at snart var han tagende.

Da hændte det sig, at to Amerikanere gjæstede Bygden og hørte om, at der i Nærheden var Bryllup, som de straks vilde se for at komme efter Skikkene. Der spillede Nils. De gav en Daler hver i Spillepenge og bad om Hallingen. Ingen vilde byde sig til at danse den, saa meget han ogsaa blev bedt. Nogen og hver bad Nils selv danse: »han var dog den bedste.« Han vægrede sig, desto stærkere blev Opfordringen, til sidst enstemmig, og dette var, hvad han vilde. Han gav Felen til en anden, tog Trøje og Hue af, traadte ind i Kredsen og smilede. Nu fulgte den gamle Opmærksomhed ham, og det gav ham ogsaa den gamle Kraft. Folk trængte saa nær sammen som muligt, de bagerste krøb paa Borde og Bænke, nogle Jenter stod højt over de andre, og den fremste af dem, — høj med lyse, bruntvexlende Haar, men blaa Øine dybt under en stærk Pande, en langtrukken Mund, der ofte smilede og da lidt til den ene Side, — var Birgit Bøen. Nils saa hende, idet han kastede Øjet op efter Biten. Det spillede op, der indtraadte dyb Stilhed, og han gav sig i Vej. Han slængte sig hen ad Gulvet, gik efter den ene Side halvt paa Skakke, i Takt med Felen, diltede, kastede Benene nu og da i Kors

Tagende ∴ færdig (han var t. ∴ det var forbi med ham). Bite ∴ Tværbjelke under Taget. Dilte ∴ slentre, slingre (om visse Bevægelser i Dansen).

under sig, sprat op igjen, tog Stilling som til Kast og gik paa Skakke som før. Felen føres af en dygtig Haand. Slaatten tog mere og mere Brand, Nils kom mere bagover med Hovedet, og med eet laa Støvlehælen til Biten, saa Støvet dryssede ned over dem. Man lo og skreg om ham, Jenterne stod, som kunde de ikke drage Pusten. Slaatten hujede ind imellem dem, æggede paa ny med værre og værre Ryk. Han stod heller ikke imod, lagde Legemet forover, smaasprang i Takt, rettede sig som til Kast, narrede, slentrede som før, og da han saa ud, som han slet ikke tænkte paa Sprang, dundrede Støvlehælen mod Biten, og om igjen, saa Rundkast forover, bagover, og stod han hver Gang lige rank paa Foden. Han vilde ikke mere. Felen gjorde nogle kaade Rend ud fra Slaatten, arbejdede sig ned i en dyb Tone, hvor den sitrede af, og kom bort i et enkelt langt Strøg paa Bassen. Gruppen spredtes, en stærk Samtale, hvori Raab og Skrig, afløste Stilheden. Nils stod op efter Væggen; da kom Amerikanerne med sin Tolk bort til ham og gav ham hver fem Daler. Atter Stilhed.

Amerikanerne talte lidt med Tolken; derpaa spurte denne, om han vilde drage med som deres Tjener; han skulde faa, hvad han vilde. »Hvorhen?» spurte Nils; Folk trykkede sig saa tæt ind paa dem som muligt. »Ud i Verden,« blev der svaret. »Naar?» spurte Nils, saa sig om med

lysende Ansigt, traf Birgit Bøens og slap det ikke siden. — »Om en Uge, naar de kommer tilbage,« blev der svaret. — »Det kunde hænde, jeg var færdig,« svarede Nils, vejende sine to Femdalere. — Han havde støttet sin Arm paa en hostaaende Mands Skulder, og den skalv, saa Manden vilde sætte ham i Bænk.

»Det er vist ingenting,« svarede Nils, gjorde nogle svigtende Skridt bort over Gulvet, derpaa nogle faste, vendte sig og bad om en Springdans.

Alle Jenter havde stillet sig frem. Han saa sig ogsaa om, længe og langsomt, gik saa bent over til en i mørk Stak, og det var Birgit Bøen. Han rakte Haanden frem, og hun gav begge sine; da lo han, veg tilbage, tog en ved hendes Side og dansede overgiven afsted. Blodet foer Birgit op i Hals og Aasyn. En høj Mand med et blidt Ansigt stod lige bag hende; han tog hende ved Haanden og dansede afsted — efter Nils. Denne saa det, og kanske det var af Vanvare, at han dansede saa haardt imod dem, at Manden og Birgit væltede overende med stort Fald. Latter og Skraal rejste sig rundt omkring. Birgit kom sig endelig op, gik afsides og græd meget.

Manden med det blide Ansigt rejste sig langsomt, gik lige bort til Nils, som endnu dansede. »Du faar stoppe lidt,« sagde Manden. Nils hørte ikke, og da tog Manden ham ved Armen, Nils sled sig fra ham og saa paa ham. »Jeg kjender

dig ikke,« sagde han med Smil. »Nej, men nu skal du faa kende mig,« sagde Manden med det blide Ansigt og lagde til ham lige over det ene Øje. Nils, der ikke ventede sligt, stupte med tungt, svært Fald lige over den skarpkantede Gruesten, vilde strax rejse sig, men kunde ikke; hans Ryg var brudt.

Paa Kampen var foregaaet en Forandring. Bedstemoderen havde skrantet paa det sidste, og strax hun begyndte dermed, fik hun travlere end ellers med at samle Penge til den endelige Udløsning af Gaarden. »Saa har du og Gutten, hvad I trænger. Og slipper du nogen ind at ødelægge det for eder, saa vender jeg mig, der jeg ligger.« Ud paa Høsten havde hun ogsaa haft den Glæde at kunne rusle op til den forrige Hovedgaard med den sidste Rest af Skylden, og glad var hun, da hun sad paa Bænken igjen og kunde sige: »Nu er det gjort.« Men i samme Stund fik hun ogsaa sin Helsot; hun vilde strax tilsengs og rejste sig ikke mere. Datteren gravede hende ned, hvor Plads var ledig paa Kirkegaarden, og en vakker Hovedstav fik hun, hvorpaa hendes Navn og Alder stod samt et Salmevers af Kingo. Fjorten Dage efter den Dag, hun fik Jorden, var hendes sorte Søndagskjole gjort om til Klæder for Gutten, og da han stod i dem, blev han saa alvorlig, som om Bedstemoderen var kommen igjen. Af sig selv gik han bort til den storstilede

Spændebog, som Bedstemoderen havde læst og sunget af hver Søndag; han aabnede den, og indeni laa hendes Briller. Dem havde aldrig Gutten faaet Lov at røre i hendes levende Live; nu tog han dem ræd op, satte dem paa Næsen og saa igennem dem ned i Bogen. Alt blev Taage. Det var dog underligt, tænkte Gutten: i dem var det, Bedstemoder kunde læse Guds Ord. Han holdt dem højt mod Lyset for at se, hvad fejlede, og — der laa Brillerne paa Gulvet!

Han blev meget ræd, og da Døren i det samme aabnedes, var det ham, som Bedstemoderen skulde komme ind; men det var Moderen og bag hende sex Mand, der med megen Trampen og Støj førte en Bæreseng mellem sig, som de satte midt paa Gulvet. Døren stod længe aaben efter dem, saa det blev koldt i Stuen.

I Sengen laa en Mand med mørkt Haar og blegt Ansigt; Moderen gik omkring og græd; »læg ham varlig bort paa Sengen,« bad hun og hjalp selv til. Men alt som Mændene flyttede sig med ham, skreg det i noget under deres Fødder. »Aa, det er bare Bedstemoders Briller,« tænkte Gutten; men han sagde det ikke.

TREDJE KAPITEL.

Det var just om Høsten, som før meldt. Otte Dage efter at Nils Skrædder var baaren ind

til Margit Kampen, kom der Bud fra Amerikanerne, at han maatte holde sig færdig. Han laa netop og vred sig i svære Smertetag, og idet han bed Tænderne sammen, skreg han: »Lad dem rejse til Helvede!« Margit blev staaende, som havde hun ikke faaet Svar. Han mærkede det, og en Stund efter gjentog han langsomt og mat: »Lad dem — rejse!«

Ud paa Vinteren kom han sig saa vidt, at han kunde sidde oppe, skjønt hans Helse var brudt ned for al hans Levetid. Første Gang han sad oppe, tog han Felen frem, stemte, men kom i slig Rørelse, at han maatte tilsengs igjen. Han var meget faamælt, men god at omgaas, og da det led længre, læste han med Gutten og begyndte at tage Arbejde hjemme i Huset. Ud kom han ikke, og med dem, som saa til ham, talte han ikke. I Førstningen bar Margit Tidender til ham fra Bygden; bagefter var han mørk; saa holdt hun op.

Ud paa Vaaren sad han og Margit længer end sædvanlig og samtalede efter Kvældsmaden. Gutten blev da jaget tilsengs. En Stykke hen paa Vaaren blev der lyst for dem i Kirken, og siden blev de gifte i al Stilhed.

Han arbejdede med paa Marken og ordnede alt forstandigt og med Rolighed. Margit sagde til Gutten: »Der er baade Nytte og Glæde i ham. Nu maa du være lydig og snil, at du kan gjøre dit bedste for ham.«

Margit havde altid holdt sig lidt førlig midt i sin Sorg; hun var rødlig i Ansigtet og havde ret store Øjne, som saa end større ud derved, at der laa en Ring om dem. Hun havde tykke Læber, rundladent Ansigt og saa frisk og stærk ud, skjønt hun ikke havde store Kræfter. I denne Tid saa hun bedre ud end nogensinde og sang bestandig, som hendes Vis var, naar hun arbejdede.

Saa var det en Søndag Eftermiddag, Fader og Søn gik ud for at se, hvorledes det artede sig det Aar paa Marken. Arne foer rundt om Faderen og skød med Pil og Bue; Nils havde selv laget dem for Gutten. Saaledes bar det opover lige mod Vejen, som førte fra Kirken og Præstegaarden ned i den saakaldte Bredebygd. Nils satte sig paa en Sten ved Vejkanten og faldt i Tanker, Gutten skød hen ad Vejen og sprang efter Pilen; det var i Retning mod Kirken. »Ikke for langt bort,« sagde Faderen. Som Gutten bedst foer der, stansede han, som han lyttede. »Far, jeg hører det spille.« Denne lyttede med; de hørte Felespil, somme Tider lagde Raab og vild Støj sig over, men durende opunder gik bestandig Vognrammel og Hovslag; det var et Brudefølge, som vendte hjem fra Kirke. »Kom hid, Gut!« raabte Faderen, og Arne hørte paa Tonen, at han maatte springe. Faderen havde skyndsomt rejst sig og gjemte sig bag et stort Træ. Gutten efter; — »ikke hid, men did!« Gutten bag et Orekjær. — Allerede

bojede Vognrækken om Birkeskogen, de kom i rasende Trav, Hestene var hvide af Skum, fulde Folk skreg og hujede; Fader og Søn talte Vogn for Vogn; der var i alt fjorten. I den første sad to Spillemænd, og Brudeslaatten klang gennem Tørvejret; en Gut stod bagpaa og kjørte. Efter kom en Kronebrud, der sad høj og skinnede i Solen; hun smilede, og Munden drog sig til den ene Side; hos hende sad en blaaklædt Mand med et blidt Ansigt. Følget kom efter, Mændene sad i Kvindernes Fang, bagpaa sad Smaagutter, fulde Folk kjørte, sex paa en Hest, Køgemesteren kom i sidste Vogn og holdt et Brændevinsanker i Fanget. De drog forbi med Raab og Sang, foer fremstupes ned ad Bakken; Felespillet, Skriget, Vognramlen stod op efter dem i Taagen, Luftdraget bar et enkelt Skrig op, snart bare dumpe Dur, og saa intet. Nils stod endnu ubevægelig; det raslede bag ham, han vendte sig; det var Gutten, som krøb frem.

»Hvem var det, Far?» Men Gutten skvat lidt; thi Faderen var styg i Ansigtet. Arne stod stille og ventede Svar; siden stod han, fordi han intet fik. Langt om længe blev han utaalmodig og vovede igen: »Skal vi gaa?» Nils saa endnu som efter Brudefølget, tog sig nu sammen og gik; Arne efter. Han lagde en Pil paa Buen, skød af og løb. »Træd ikke ned Engen,« sagde Nils kort. Gutten lod Pilen ligge og kom igjen. En Stund

efter havde han glemt det, og medens Faderen engang stod stille, lagde han sig ned og stupte Haukraake. »Læg ikke ned Engen, siger jeg; han blev tagen og løftet efter den ene Arm, som vilde den af Led. Siden gik han noget stille bagefter.

I Døren ventede Margit dem; hun kom netop fra Fjøset, hvor hun havde haft strængt Arbejde; thi hendes Haar var pjusket, Linnedet urent. og Klæderne ligesaa; men hun stod i Døren og smilede: »Et Par af Korene har slidt sig og gjort Ugagn; nu er de atter bundne.« — »Du maatte dog fli dig lidt paa en Søndag,« sagde Nils, idet han gik forbi ind i Stuen. »Ja, nu er det Raad til at fli sig, naar Arbejdet er endt,« sagde Margit og gik efter. Hun begyndte strax og sang, mens hun stilledes sig. Nu sang Margit godt; men somme Tider var hun lidt tyk i Mælet. »Hold op med det Gnaal,« sagde Nils; han havde kastet sig bagover i Sengen. Margit holdt op. Da kom Gutten stormende ind: »Her er kommen en stor, sort Hund tilgaards, styg i Synet —!« — »Hold Mund, Gut!« sagde Nils i Sengen og tog den ene Fod ud for at trampe med den; »Fanden til Uvejr, der staar af den Gutten støt,« mumlede han hen efter og drog Foden op igjen. Moderen truede til Gutten. »Du ser da vel, at Fader ikke er i Godlaget,« mente hun »Vil du ikke have

Stupe Haukraake : slaas Kolbøtte. Fjøs : Kvægstald. Ugagn : Unytte, Fortræd. Stelle : sysle. Gnaal : Skrig. Støt : altid. Godlag : godt Lune.

lidt stærk Kaffe med Sirup i?» sagde hun; hun vilde gjøre ham god igjen. Dette var en Drik, som Bedstemoderen havde likt, og de andre med hende. Nils likte den slet ikke, men havde dog drukket den, fordi de andre gjorde det. »Vil du ikke have lidt stærk Kaffe med Sirup i?» gjentog Margit; thi han havde ikke svaret første Gang. Nils rejste sig paa begge Albuer og skreg: »Tror du, jeg vil tylle i mig det Søleri?» — Margit blev rent forundret, tog Gutten med sig og gik.

De havde adskilligt at stille med ude og kom ikke ind før med Kvældsmaden. Da var Nils borte. Arne blev sendt ud paa Marken for at raabe ham ind, men fandt ham ingensteds. De ventede, til Maden næsten blev kold, spiste saa, og endnu var ikke Nils kommen. Margit blev urolig, sendte Gutten tilsengs og satte sig for at vente. Lidt efter Midnat kom Nils. »Kjære, hvor har du været?» spurte hun. »Det skiller dig ikke,« svarede han og satte sig langsomt paa Bænken. Han var fuld.

Siden var Nils ofte paa Bygden, og bestandig kom han fuld hjem. »Jeg holder det ikke ud her hjemme med dig,« sagde han engang, han kom. Hun søgte blidt at forsvare sig, og da trampede han i Gulvet og bad hende tie; var han fuld, saa var det hendes Skyld; var han slem, var det ogsaa hendes; var han Krøbling og et ulykkeligt Menneske for alle sine Levedage, saa var det ogsaa

hendes Skyld og den Helvedes Guttens, som hun ejede. »Hvorfor gik du bestandig og hang efter mig?« sagde han og græd. »Hvad ondt havde jeg gjort, at du ikke kunde lade mig i Fred?« »Men Gud frelse og bevare mig,« sagde Margit, »var det mig, som gik efter dig?« »Ja, det var det!« rejste han sig og skreg, og gjennem Graad fortfor han: »Du har nu til sidst faaet det, som du vil have det. Jeg slæber mig nu omkring her fra Træ til Træ, jeg gaar hver Dag og ser paa min egen Grav. Men jeg kunde have levet i Herlighed med Bygdens gildeste Gaardjente, jeg kunde have rejst saa langt, Solen gaar, — havde ikke du og den fordømte Gutten din lagt eder i Vejen for mig.« Hun søgte atter at forsvare sig; »det var da i alle Fald ikke Guttens Skyld.« »Tier du ikke, saa slaar jeg dig!« og han slog hende.

Naar han den næste Dag havde sovet Rusen ud, var han skamfuld og især meget snil mod Gutten. Men snart var han fuld igjen, og da slog han hende; til sidst slog han Moderen næsten hver Gang, han var fuld; Gutten græd og bar sig; da slog han ogsaa ham. Somme Tider angrede han det saa stærkt, at han maatte ud. I denne Tid fik han atter Hug paa Dansen, spillede som før og tog Gutten med for at bære Kassen. Der saa Gutten meget. Moderen græd, fordi han skulde være med, men turde ikke sige det til Faderen.

Hold dig til Gud, og lær ikke noget stygt,« bad hun og kjælede for ham. Men paa Dansene var det meget morsomt, og her hjemme hos Moderen var det ikke morsomt. Han vendte sig mere og mere fra hende og til Faderen; hun saa det og taug. Fra Dansene kunde han mange Viser, og dem sang han siden for Faderen; det morede denne, og det var stundum, Gutten kunde faa ham til at le. Men dette smigrede Gutten saa, at han siden tog i for at lære saa mange Viser som muligt; snart mærkede han sig, hvad Slags det var, Faderen likte bedst, og hvad for noget i dem han lo ved. Hvor der nu ikke var saadant i Viserne, lagde Gutten det ind af sig selv, saa godt han kunde, og dette gav ham en tidlig Øvelse i at sætte Ord sammen efter Musik. Det var gjerne Spotteviser og lede Ting, sagte om Folk, som var komne til Magt og Velstand, Faderen likte bedst, og Gutten sang.

Moderen vilde endelig have ham med sig i Fjøset om Kvældene; mange Haande Paaskud fandt han for at undgaa det; men naar de nyttede intet, og han maatte did, da talte hun vakkert til ham om Gud og det gode og endte gjerne med under stærk Graad at tage ham ind til sig, bede ham, tigge ham om ikke at blive noget slet Menneske.

Moderen læste med ham, og Gutten var lærenem over al Maade. Faderen var saare stolt heraf og fortalte ham, særlig naar han var fuld, at han havde hans Hoved.

Ved Dansene plejede snart Faderen, naar Drikken vandt paa ham, at opfordre Arne til at synge for Folket. Han gjorde det under Latter og Støj, Vise efter Vise; Bifaldet glædede Sønnen næsten mere end Faderen, og der var til sidst ingen Ende med de Viser, han kunde synge. Bekymrede Mødre, som hørte det, gik selv til Moderen og talte om det paa Grund af, at Visernes Indhold ikke var, som det burde. Moderen tog fat i Gutten og forbød ham ved Gud og alt godt at synge slige Viser, og nu forekom det Gutten, at alt det, som han havde Trøjsomhed af, det var Moderen imod. Han fortalte til Faderen for første Gang, hvad Moderen havde sagt. Da fik hun lide meget ondt derfor, engang Faderen var fuld; han taug med alting til da. Men saa gik det ogsaa op for Gutten, hvad han havde gjort, og han bad i sin Sjæl Gud og hende om Forladelse, da han ikke kunde komme sig til at gjøre det aabenlyst. Moderen var lige venlig imod ham, og det skar ham i Hjærtet.

Engang glemte han det dog. Han havde det ved sig, at han kunde abe efter alt Folk; navnlig kunde han tale og synge efter dem. Moderen kom ind en Kvæld, Gutten underholdt Faderen hermed, og Faderen faldt paa, da hun var gaaet igjen, at han ogsaa skulde synge efter Moderen. Han vægrede sig i Førstningen; men Faderen, som laa borti Sengen og lo, saa han rystede, vilde

endelig, at han ogsaa skulde synge efter Moderen. Hun er borte, tænkte Gutten, og kan ikke høre det, og han sang efter hende slig, som hun somme Tider sang, naar hun var hæs og graadfuld. Faderen lo, saa det næsten spøgede om Gutten, og han taug af sig selv. Da kom Moderen ind af Køkkenet, saa langt og tungt paa Gutten, gik borti Hylden efter en Ringe og bar den ud.

Han blev brændende hed over det hele Legeme; hun havde hørt altsammen. Han sprang ned fra Bordet, hvor han havde siddet, gik ud, kastede sig paa Marken og vilde ligesom grave sig ned. Han havde ingen Ro, rejste sig og vilde længre bort. Han gik forbi Laaven, og bag den sad Moderen og syde paa en ny og fin Skjorte, netop til ham. Hun plejede ellers at synge en Salme over Arbejdet, naar hun sad slig; men nu sang hun ikke. Hun græd heller ikke, hun bare sad og syde. Men da kunde ikke Arne holde det længer ud; han kastede sig ned i Græsset lige foran hende, saa op paa hende og græd, saa det hulkede i ham. Moderen slap Arbejdet og tog hans Hoved mellem sine Hænder. »Stakkels Arne,« sagde hun og lagde sit ned til. Han forsøgte ikke paa at sige et Ord, men græd, som han ikke havde gjort før. »Vidste nok, du var god i Grunden,« sagde Moderen og strøg ham ned ad Haaret. »Mor, du skal ikke sige nej til det, jeg beder om,« var det første, han kunde sige. — »Det veed du, jeg ikke gjør,« svarede

hun. Han forsøgte at stanse Graaden, og saa fremstammede han med Hovedet i hendes Fang: »Mor, — syng noget for mig!« — »Kjære, jeg kan jo ikke,« sagde hun sagte. — »Mor, syng noget for mig,« bad Gutten, »eller jeg tror aldrig, jeg er god til at se paa dig mere.« Hun strøg paa hans Haar, men taug. »Mor, syng, syng, hører du! Syng,« tiggede han, »eller jeg gaar saa langt bort, at jeg aldrig mere kommer hjem igjen.« Og medens han nu, fjorten i sit femtende Aar som han var, laa der med Hovedet i Moderens Fang, satte hun sig til at synge over ham:

Herre, tag i din stærke Haand
Barnet, som leger ved Stranden.
Send du din værdige Hellig Aand,
at det kan lege selvanden.
Vandet er dybt, og Bunden glat,
Herre, faar han først i Armen fat,
drukner det ikke, men lever,
til du det naaderig hæver.

Moderen sidder i tunge Savn,
veed ikke, hvor det farer,
ganger for Døren, raaber dets Navn,
hører slet ikke, det svarer,
tænker som saa: hvor end det er,
han og du er det altid nær;
Jesus, dets lille Broder,
følger det hjem til Moder.

Hun sang flere Vers; Arne laa stille; der faldt velsignet Fred paa ham, og under denne følte han, at han blev vederkvægende træt. Det sidste, han

tydelig horte, var om Jesus; det flyttede med ham ind i meget Lys, og her var det, som om tolv, tretten sang; men Moderens Stemme horte han over dem alle. Vakrere Maal havde han aldrig hørt, han bad om at faa synge saa. Det tyktes ham, at kunde han synge rigtig sagte, saa fandt han det, og nu sang han sagte, op igjen og sagte, og endnu mere sagte, og det begyndte næsten at blive livsaligt, da han glad herover strax tog i med stærk Stemme, og borte var det. Han vaagnede, saa og horte sig omkring, men fornam intet uden den evige, stærke Fossedur og her tillige den lille Elvebæk, som gik tæt om Laaven med sagte og bestandig Støj. Moderen var borte; hun havde lagt under hans Hoved den halvfærdige Skjorte og sin Trøje.

FJERDE KAPITEL.

Da nu den Tid var kommen, at Kreaturerne skulde gjætes i Skogen. vilde han gjæte. Faderen satte sig derimod; han havde jo aldrig gjætet før og var nu i det femtende Aar. Men saa godt talte han for sig, at det blev, som han vilde, og hele den Vaar, Sommer og Høst var han blot hjemme og sov, ellers i Skogen med sig selv den udslagne Dag.

Did op til sig selv tog han sine Bøger med. Han læste og skar Bogstaver i Barken; han gik og tænkte, længtes og sang; men naar han om Kvælden kom hjem, var Faderen ofte fuld, slog hans Moder, forbandede hende og Bygden og talte om, at han engang kunde have rejst langt bort. Da kom der ogsaa Rejselængsel i Gutten. Det var ilde her, og Bøgerne bar ud, og somme Tider var det, ligesom ogsaa Luften bar ud og over de høje Fjælde.

Saa var det, at han midsommers mødte Kristian, Kaptejns ældste Søn, som fulgte Tjenestegutten tilskogs efter Hestene for at faa ride hjem. Han var et Par Aar ældre end Arne, let og lystig, ustadig i al sin Tanke, men midt ind imellem stærk i sine Forsæt. Han talte hurtigt og afbrudt, gjerne om to Ting paa een Gang, red Heste uden Sadel, skød Fugle i Luften, fiskede med Flue og forekom Arne at være Maalet for alt Liv. Han havde ogsaa Hug til at rejse og fortalte Arne om fremmede Lande, saa det straaledede omkring dem. Han mærkede Arnes Lyst til Læsning, og nu bar han op til ham de Bøger, han selv havde læst; efter hvert som Arne læste ud, fik han nye; han sad selv der om Søndagen og lærte ham at komme tilrette med Geografi og Landkort, og hele den Sommer og Høst læste Arne, saa han blev bleg og mager.

Om Vinteren fik han Lov til at læse hjemme, da han dels skulde gaa til Konfirmationen næste Aar, dels altid vidste at omgaas Faderen. Han begyndte med at gaa paa Skole; men der syntes det ham bedst, naar han fik lukke Øjnene og tænke sig til Bøgerne hjemme; heller ikke var nogen Bondegut længer hans Kammerat.

Faderens Mishandling af Moderen tiltog med Aarene, ligesom hans Drik og Legemssmerter. Og naar Arne desuagtet maatte sidde og fornøje ham for at skaffe Moderen Fred den Stund, og da ofte sige Ting, han nu foragtede i sit Hjærte, tog han Had til Faderen. Dette bar han dybt hos sig saa vel som sin Kjærlighed til Moderen. Mødte han Kristian, gik Talen fort om de store Rejser og Bøgerne; selv for ham taug han om, hvorledes det stod til hjemme. Men mangel Gang, naar han kom fra de vidtfarende Samtaler, gik hjemover alene og tænkte paa, hvad han nu maaske fik at møde, græd han og bad Gud mellem sine Stjærner at sørge for, han snart maatte faa Lov at rejse.

Om Sommeren blev Kristian og han konfirmerede. Strax efter satte hin igjennem sin Plan. Faderen maatte lade ham slippe afsted for at blive Sjømand; han forærede Arne sine Bøger, lovede at skrive ham flittig til — og rejste.

Nu stod Arne alene.

I denne Tid fik han atter Lyst til at skrive Viser. Han lappede ikke længer paa gamle, han lagede nye og lagde i dem, hvad som gjorde ham mest ondt.

Men Sindet blev ham for tungt, og Sorgen sprængte Viserne for ham. Han laa nu i lange, søvnlose Nætter og gjorde det til Vished hos sig selv, at han ikke længer kunde holde det ud, men vilde rejse langt bort, søge Kristian — og ikke sige et Ord derom til nogen. Han tænkte paa Moderen, og hvad der skulde blive af hende, og han kunde næsten ikke se hende i Ansigtet.

Da sad han en Kvæld langt ud over og læste. Naar det blev ham for tungt, var det Bøgerne, han tog til, og han mærkede ikke, at de øgede Giften. Faderen var i Bryllup, men ventedes hjem den Kvæld; Moderen var træt og ræd ham, havde derfor lagt sig. Arne foer op ved et tungt Fald i Gangen og Skramlen af noget haardt, som slog mod Døren. Det var Faderen, som kom hjem.

Arne fik Døren op og saa paa ham. »Er det dig, kloge Gutten! kom og hjælp Far din op!« Han blev løftet og støttet indover mod Bænken. Arne tog Felekassen, bar ind efter og lukkede Døren. »Ja, se paa mig, du kloge Gutten; jeg ser ikke vakker ud nu; det er ikke længer Nils Skrædder. Det siger — jeg dig, at du — aldrig skal drikke Brændevin; det er -- Djævelen, Verden og vort eget Kjød — —, han staar de hoffærdige imod, de ydmyge giver han Naade. — — Aa jøje, jøje mig! — Hvor langt det ret er kommet med mig!«

Han sad en Stund stille, saa sang han grædende:

»Herre, du milde Frelsermand,
hjælp du mig, hvis jeg hjælpes kan:
jeg ligger vel dybt i Syndens Skarn,
men er dog dit eget forløste Barn!

Herre, jeg er ikke værd, at du skal gange ind under mit Tag; men sig ikkun et Ord — Han kastede sig forover, gjemte Ansigtet i sine Hænder og græd som i Krampe. Længe laa han slig, og da nævnte han ordlydende af Bibelen, som han vel havde lært det for over tyve Aar siden: »Men hun kom og tilbød ham og sagde: Herre, hjælp mig! — Men han svarede og sagde: Det er ikke smukt at tage Børnenes Brød og kaste det for de smaa Hunde. — Men hun sagde: Jo, Herre, de smaa Hunde æde dog af de Smuler, som falde af deres Herres Bord.«

Han taug, men græd nu mere opløst og stille.

Moderen var vaagnet for længe siden, men havde ikke turdet se op; nu, da han græd som en forløst, satte hun sig paa Albuerne og saa op.

Men næppe blev Nils hende var, før han skreg bortover til hende: »Ser du op, du ogsaa, — du vilde vel se, hvorledes du har fliet mig til. Ja, slig ser jeg nu ud, akkurat slig!« — — Han rejste sig op, og hun gjemte sig under Fælden. »Nej, gjem dig ikke, jeg finder dig nok,« sagde han, idet han strakte den højre Haand famlende frem foran sig med udrakt Pegefinger. — »Kril, kril!« sagde han, idet han drog Fælden af og stak Pegefingern paa hendes Hals.

»Far!« sagde Arne.

»Nej, hvor skruppen og mager, du ret er bleven. Her er ikke langt ind. Kril, kril!« Moderen tog krampagtig om hans Haand med begge sine, kunde ikke slide sig løs og krøgede sig sammen i en Tul.

»Far!« sagde Arne.

»Saa der kom Liv i dig nu. Hvor hun vrider sig, det Spektakel! Kril, kril!«

»Far!« sagde Arne. Stuen begyndte at gaa op og ned.

»Kril, siger jeg!« — Hun slap hans Hænder og overgav sig.

»Far!« raabte Arne. Han sprang bort i Krogen, hvor der stod en Øx. —

»Er det bare paa Trodsighed, at du ikke skriger. Skulde ellers tage dig i Vare for det; jeg har faaet slig forskrækkelig Lyst. Kril, kril!«

»Far!« skreg Arne og tog efter Øxen, men blev staaende som fastnaglet; thi i det samme rejste Faderen sig, gav et skærende Skrig, tog sig for Brystet, faldt om; »Jesus Kristus!« sagde han og laa ganske stille.

Arne vidste ikke grandt, hvor han stod, eller hvad han stod over; han ventede ligesom, at Stuen skulde sprænges, og stærkt Lys falde ind etsteds. Moderen tog paa at drage Pusten trangt, som væltede hun af sig noget tungt. Hun rejste sig endelig op og saa da Faderen ligge udstrakt

paa Gulvet, Sønnen staa ved Siden af med en Øx.

»Vor Herre, den forbarmende, hvad har du gjort?« — skreg hun og foer op af Sengen, kastede Stakken om sig og kom frem. Da var det, som fik han løse Mælet. »Han faldt om af sig selv,« sagde han sagte. — »Arne, Arne, jeg tror dig ikke,« raabte Moderen med stor, straffende Røst; »nu være Jesus med dig!« og hun kastede sig over Liget med megen Jammer. Men Gutten kom ud af Duset, faldt ogsaa paa sine Knæ: »Saa sandt jeg venter Naade for Gud, han faldt om, der han stod.« — — »Saa har Vorherre selv været her,« sagde hun stille, satte sig paa Hug og stirrede.

Nils laa ganske som før, stiv, med aabne Øjne og Mund. Hænderne havde nærmet sig, som vilde de sammen, men havde ikke været i Stand dertil. »Tag i Far din, du, som er stærk, og hjælp mig, at han kan ligge i Sengen.« Og de tog i og lagde ham; hun lukkede hans Øjne og Mund, strakte ham og foldede hans Hænder.

De stod da begge og saa paa ham. Alt, de havde levet til da, var ikke saa langt og rummede ikke saa meget, som denne Stund. Havde Djævelen selv været her, saa havde Vorherre ogsaa; Modet havde været kort. Alt foregaaende var nu afgjort.

Det var lidt over Midnat, og de skulde være der med den døde, til Dagen kom. Arne gik hen og gjorde stor Ild paa Gruen, Moderen satte sig ved. Og som hun nu sad der, randt det hende i Hug, hvor mangen ond Dag hun havde haft med Nils, og da takkede hun Gud i en brændende, højlydt Bøn for, hvad han havde gjort. »Men jeg har ret haft nogle gode Dage ogsaa,« sagde hun og græd, som angrede hun, hvad hun nys havde takket for, og det endte med, at hun tog den største Skyld paa sig selv, som havde handlet mod Guds Bud af Kjærlighed til den døde, været ulydig mod sin Moder og derfor faaet Straffen netop af denne sin syndefulde Kjærlighed.

Arne satte sig lige over for hende. Moderen saa did bort til Sengen: — »Arne, du maa huske, det er for din Skyld, jeg har taalt altsammen,« og hun græd trængende om et kjært Ord for at faa Støtte mod sin Selvanklage og Trøst i al kommende Tid. Gutten skalv og kunde ikke svare. »Du maa aldrig forlade mig,« hulkede hun. — Da sprang det op for ham, hvad hun i al denne Jammerens Tid havde været, og hvor grænseløs forladt hun vilde sidde, om han til Løn for hendes store Troskab nu forlod hende. »Aldrig, aldrig!« hviskede han, vilde bort til hende, men var ikke god til. De blev siddende i stærk, sammenflydende Graad. Hun bad højt, nu for den døde, nu for sig og Gutten, og de græd og hun bad igjen, og de græd. Da sagde hun: »Arne, du har

sligt et vakkert Maal, du maa sætte dig bort og synge for Far din.«

Og det var, som han strax fik Hjælp dertil. Han rejste sig og gik efter Salmebogen, tændte sig en Spik, og med Spiken i den ene Haand og Salmebogen i den andre, satte han sig bort ved Hovedgærdet og sang med klar Røst Salme 127 af Kingo:

»Vreden din afvend, Herre Gud, af Naade,
Riset dit blodigt, som os over Maade
plager saa ræddeligt af en Vredes Brynde,
fordi vi synde.«

FEMTE KAPITEL.

Arne blev faamælt og folkesky; han gjætede og lagede Viser. Han blev nitten, i sit tyvende Aar, og endnu gik han og gjætede. Han laante sig Bøger hos Præsten og læste; men dette var det eneste, han ellers tog sig for.

Præsten budsendte ham om at tage Skolemestertjeneste: »thi Bygden burde drage Nytte af hans Evner og Kundskaber.« Arne svarede intet

dertil; men Dagen efter gjorde han denne Vise, mens han drev Saudeflokken foran sig:

»Killebukken, Lammet mit!
Skjønt det ofte gaar tungt og stridt
op efter slette Fjælde, —
følg du vakkert din Bjælde!

Killebukken, Lammet mit!
Pas saa dygtig paa Skindet dit;
Mor vil ha' det i Fælden,
som hun syr sig om Kvælden.

Killebukken, Lammet mit!
Læg saa dygtig paa Kjødet dit!
veed du det ikke, Tuppen,
at Mor vil ha' det i Suppen?»

En Dag i sit tyvende Aar blev han af Vanvare Vidne til en Samtale Moderen og den forrige Gaardmandskone imellem; de var uenige om den Hest, de havde sammen. »Jeg faar vente og høre, hvad Arne siger,« mente Moderen. »Den Dovningen,« svarede hun; »han vil vel, Hesten skal gaa og drive Skogen rundt, som han selv gjør.« Nu taug Moderen, skjønt hun før havde talt godt for sig.

Arne blev ildrød. At Moderen fik Haansord for hans Skyld, var ikke før faldet ham ind, og hun havde kanskje faaet mange. Hvorfor havde hun ikke sagt ham det?

Han tænkte sig vel om, og nu kom det ham i Tanker, at Moderen næsten aldrig talte til ham. Men han heller aldrig til hende; hvem talte han overhovedet med? —

Mangen Søndag, han sad stille hjemme, havde han Lyst til at læse Prækener for sin Moder, hvis Øjne ikke saa godt; hun havde grædt for meget i sine Dage. Men han kom sig ikke til. Mangen Gang havde han villet byde sig til at læse højt af sine egne Bøger, naar der var stilt i Huset, og det syntes ham, hun maatte finde det langsomt. Men han kom sig ikke til.

»Det kan være slig Slag. Jeg skal slutte med at gjæte og flytte ned til Mor.« Han gik nogle Dage og lod det blive fast; Buskaben drev han vide om i Skogen og digtede paa en Vise:

»I Bygden er der Uro, i Skogen er der Ro;
her panter ingen Lensmand, der panter de nu to.
Her slaas de ej om Kirken, som alle de gjør der;
men kanske og det kommer af, her ingen Kirke er.

Hvor roligt d'er i Skogen; bare Høgen lidet Grand
maa pusle borti Spurven for at se, om'n er istand,
og Ornen kværke Livet af en stakkars Dyresjæl:
der var jo ellers Fare for, den kjeded' sig ihjel.

Det ene Træet hugger de, det andet raadner ned;
Rødræven rev det hvide Lam, som Sol hun gik til Fred.
Men Ulven risped' Ræven, og de maatte gjøre Lag;
for Arne han skød Ulven, førend endnu det blev Dag.

Saa meget kan jo hændes, sa'n, i Skog som og i Dal;
det bliver blot at passe, at du ikke ser dig gal.
Jeg saa en Gut i Søvn, jeg, — han havde hugg't sin Far;
veed ikke, hvor, men tænker mig, i Helvede det var.

Han kom hjem og sagde Moderen, at hun kunde sende Bud paa Bygden efter en Gjætergut; selv vilde han tage sig af Gaarden. Saa blev det; men Moderen var altid om ham med Advarsel, at han ikke skulde fortage sig paa Arbejdet. Hun lagede ogsaa saa god Mad til ham i denne Tid, at han ofte blev skamfuld ved det; men han sagde intet.

Han bar paa en Vise, hvis Omkvæd var: »Over de høje Fjælde!« Han kunde aldrig faa den færdig, og det kom mest af, at han vilde have Omkvædet i anden hver Linie; siden opgav han dette.

Men flere af de Viser, han lagede, kom ud blandt Folk, hvor de var vel likte; der var dem, som gjerne vilde tale med ham, især da de ogsaa mindedes ham fra Gutten af. Men Arne var ræd alle, han ikke kjendte, og tænkte ondt om dem, mest fordi han trode, at de tænkte ondt om ham.

Ved Siden af ham paa alt Markarbejde gik en midaldrende Mand, Oplands-Knut kaldet, og han havde for Vis undertiden at synge; men det var altid den samme Vise. Da dette var gaaet saa et Par Maaneder, syntes Arne, han maatte spørge ham, om han ikke kunde flere. »Nej,« svarede Manden. Saa gik nogle Dage hen, og atter engang, Manden sang sin Vise, spurgte Arne: »Hvorledes hændte det, at du lærte denne ene?« — »Aa, det kom sig saaledes,« sagde Manden.

Lige fra ham gik Arne ind; men der sad Moderen og græd, hvad han ikke havde set, siden

Faderen var død. Han lod, som lagde han ikke Mærke dertil, og gik mod Døren igjen; men han følte Moderen se tungt efter sig og maatte stanse. — »Hvad græder du for Mor?» — En Stund var hans Ord den eneste Lyd i Stuen, og derfor spurte de sig selv op igjen saa ofte, at han følte, de ikke var sagte mildt nok. Han spurte een Gang til: »Hvad græder du for, Mor?»

»Aa, jeg veed ikke saa rigtig;« men nu græd hun mere. Han stod længe, maatte da sige saa modig, han kunde: »Der er noget, du græder for.« Atter blev det stilt. Han følte sig meget skyldig, skjønt hun intet havde sagt, han intet vidste. »Det kom saaledes paa mig,« sagde Moderen. En Stund efter føjede hun til: »Jeg er jo i Grunden saa lykkelig,« og saa græd hun.

Men Arne skyndte sig ud, og det drog nedover mod Kampestupet. Han satte sig til at se i det, og medens han sad saa, græd ogsaa han. »Vidste jeg endda, hvad jeg græder for,« sagde Arne.

Men oven for ham ved Nybruddet sad Op-lands-Knut og sang sin Vise:

»Ingerid Sletten af Sillegjord
havde hverken Sølv eller Guld,
men en liden Hue af farvet Uld,
som hun havde faaet udaf Mor.

En liden Hue af farvet Uld,
havde hverken Stads eller For,
men fattigt Minde om Far og Mor,
der skinned' langt mer end Guld.

Hun gjemte Huen i tyve Aar,
maatte ikke slide den ud!
Saa bærer jeg den saa glad som Brud,
naar jeg for Alteret gaar.

Hun gjemte Huen i tredive Aar,
maatte ikke skæmme den ud!
Saa bærer jeg den saa glad som Brud,
naar jeg for Vorherre staar.

Hun gjemte Huen i firti Aar,
huskede endnu paa sin Mor:
»Vesle min Hue, for vist jeg tror,
vi aldrig for Alteret staar.«

Hun ganger for Kisten at tage den,
Hjærtet var saa stort derved;
hun leder frem til dens gamle Sted,
da var der ikke Traaden igjen.«

Arne sad, som det havde spillet langt borte
i Lien. Han gik op til Knut. »Har du Mor?«
spurte han. »Nej.« — »Har du Far?« — »Aa nej,
ikke Far.« — »Er det længe siden, de døde?« —
»Aa ja, det er længe siden.«

»Du har vel ikke mange, som holder af dig?«
— »Aa nej, ikke mange.« — »Har du nogen
her?« — »Nej, ikke her.« — »Men borti Hjembyg-
den?« — »Aa nej, ikke der heller.« —

»Har du slet ingen, som holder af dig?«

»Aa nej, jeg har ikke det.«

Men Arne gik fra ham og holdt saaledes af
Moder sin, at Hjærtet sprængte paa, og han følte

som en Lysning over sig. Du himmelske Gud, tænkte han, du har givet mig hende, og saa usigelig megen Kjærlighed ved hende, og jeg lægger den hen, — og engang jeg vil tage den, saa er hun kanske ikke mere! Han vilde til hende, om ikke for andet, saa bare for at se hende. Men paa Vejen faldt det med eet paa ham: »Kanske du, fordi du ikke skjønner paa hende, meget snart skal have den Straf at miste hende!» — Han blev staaende, hvor han stod. »Almægtige Gud, hvad skulde der saa blive af mig?»

Det var ham, som hændte der netop en Ulykke hjemme; han lagde paa Sprang op mod Huset, den kolde Sved stod ham paa Panden, og Benene tog næsten ikke Jorden. Han rev op Svaldøren; men indenfor var der strax, som der laa Ro i Luften. Han tog sagte op Stuedøren. Moderen havde lagt sig, Maanen faldt lige paa hendes Ansigt; hun laa og sov som et Barn.

SJETTE KAPITEL.

Nogle Dage efter blev Moder og Søn, som i den senere Tid havde levet mere sammen, enige om at tage i Bryllup til Slægtninge i en af Nabo-

gaardene. Moderen havde ikke været i Lag, siden hun var Jente.

De to kjendte lidet Folk der anderledes end af Navn, og Arne syntes især, det var underligt, da de saa paa ham, hvor han gik.

Der var sagt et Ord efter ham i Svalen engang; han var ikke vis paa det, men han trode, det var sagt, og hver Blodsdraabe kom en og anden Gang op i ham, naar han tænkte derpaa.

Manden, som havde sagt det, gik han nu uafladelig og passede paa; til sidst tog han Sæde hos ham. Men da han kom til Bordet, syntes han, at Talen fik en anden Gang.

»Nej, nu skal jeg fortælle en Regle, jeg, som viser, at intet graves saa dybt ned i Natten, det jo finder sin Dag,« sagde Manden, og Arne syntes, han saa til ham. Det var en stygt udseende Mand med tynde, røde Haar om en stor, rund Pande. Opunder laa et Par ganske smaa Øjne og en liden Klumpnæse; men Munden var meget stor, med udover brættede Læber, der holdt sig hvidagtige. Naar han lo, saa man begge Gummer. Hans Hænder laa paa Bordet; de var meget svære og grove, men Haandleddet var spinkelt. Han saa hvast og talte fort, men med meget Arbejde; Folk kaldte ham »Kjæftauren«, og Arne vidste, at Nils Skrædder i gamle Dage havde faret stygt med ham.

»Ja, der er megen Synd til i denne Verden; den sidder os nærmere, end vi tror — —. Men det er lige meget; nu skal I høre om en styg Gjerning. De, som er gamle, mindes Alf, Skræppe-Alf. »Kommer nok igjen!« sa' Alf; det Ord er efter ham; for naar han havde endt Handelen, — og han kunde handle, den Karl! — hivde'n Skræppen paa Ryg; »kommer nok igjen!« sa' Alf. Fanden til Karl, staut Karl, kjæk Karl, Alf, Skræppe-Alf! —

Nej, saa var det ham og Storslaapen. Storslaapen — ja, I kjendte Storslaapen? — stor var han, og slaapen var han med. Han forsaa sig paa en knitrende sort Hest, som Skræppe-Alf foer og ekserte med, saa den sprat som en Sommerlop. Og førend Storslaapen selv vidste af det, var han kommen til at give femti Daler for Gampen! Storslaapen op i en Karriol, saa lang han var, for at kjøre Konge med Femtidalerhesten; men nu kunde han slaa og bande, saa Gaarden stod i et Gov, — Hesten lob lige fuldt paa alle de Døre og Vægge, som fandt's; for den var stærblind!

Siden laa disse to og sloges om denne Hesten ud over al Bygd, rigtig ligesom to Bikjer. Storslaapen vilde have Pengene sine igjen; men se til, om han fik to danske Skilling. Skræppe-Alf pryglede ham, saa Bustene fæg. »Kommer nok igjen,«

Skræppe ∅: Ransel. Slaap ∅: doven Karl. Sommerlop ∅: Frø.
 Gamp ∅: Hest. Gov ∅: Damp, Røg. Bikje ∅: Hund. Bust ∅: Børste,
 suft Haar

sagde Alf. — Fanden til Karl, staut Karl, kjæk Karl, Alf, Skræppe-Alf!

Nej, saa var det paa nogle Aar da, at han slet ikke kom igjen.

Det kunde være en ti Aar frem, saa blev der lyst efter ham paa Kirkebakken; for der var tilfalden ham en overhændig Arv. Storslaapen stod hos. »Det vidste jeg nok,« sagde han, »at det var Penge, som lyste efter Skræppe-Alf, og ikke Folk.« —

Nu talte de frem og tilbage om Alf; og saa meget blev snakket, at de fik sammenlagt, han havde været sidst paa denne Side af Røren, men ikke paa hin. Ja, I mindes Vejen over Røren, Gammelvejen?

Men Storslaapen var paa denne Tid kommen til stor Magt og Herlighed baade med Gaard og Grejer. Desuden havde han lagt sig paa Gudfrygtigheden, og det vidste alle, at han ikke blev gudfrygtig for ingen Ting, han, — mere end andre Folk. De begyndte at snakke om disse Ting.

Det var i den Tid, at Vejen over Røren skulde omlægges; Gammelkarlerne havde det med at ville bent frem, og derfor bar det lige over Røren; men vi vil have det fladt, og derfor kommer Vejen nu ned ved Elven. Der blev en Minering og Husering, saa en tænkte, Røren vilde ned. Alslags Vejstyring foer der, men Amtmanden oftest; thi han har dobbelt Friskyds. Og

som de nu en Dag laa og grov ned i Urene der, skulde en tage en Sten, men fik en Haand, der stak ud af Røsen, og saa stærk var den Haanden, at han, som fik den, tumlede tilbage med den. Men han, som fik den, var Storslaapen. — Lensmanden drev der; han blev hentet, og Benene af en hel Karl fremgravne. Doktor blev ogsaa hentet; han satte det altsammen saa kunstig sammen, at der nu bare manglede Kjød. Men Folk skød paa, at det Benskranglet kunde netop være paa Størrelse som Skræppe-Alf. »Kommer nok igjen,« sagde Alf.

Nogen og hver syntes det underligt, at en død Haand kunde slaa en Karl som Storslaapen helt omkring, endda den slet ikke slog. Lensmanden gik lige ind paa ham med det, — forstaar sig, saa ingen hørte det. Men da bandede Storslaapen, saa det gik sort om Lensmanden. »Ja, ja;« sagde Lensmanden, »er det ikke dig, saa er du vel sagtens Karl for at ligge sammen med det Benskranglet i Nat, du?« — »Jeg er nok det, jeg,« svarede Storslaapen. Og nu bandt Doktoren det sammen i Leddene og lagde det hen i den ene Seng i Barakken. I den andre skulde Storslaapen lægge sig; men Lensmanden lagde sig i sin Kappe tæt op til Væggen. — Da det blev mørkt, og Storslaapen skulde ind til Sengekammeraten sin, var det netop, ligesom Døren gik igjen af sig selv, og han stod i Mørke. Men

Storslaapen tog paa at synge Salmer; for han havde en stor Røst. »Hvorfor synger du Salmer?» spurte Lensmanden uden for Væggen. »Uvist, om han har haft Klokker,« svarede Storslaapen. Siden tog han paa at bede, det stærkeste han kunde. »Hvorfor beder du?» spurte Lensmanden uden for Væggen. »Han har vist været en stor Synder,« svarede Storslaapen. Saa blev der langt om længe stilt, og det var næsten, som Lensmanden skulde sovne. Da skreg det derinde, saa Hytten skalv: »Kommer nok igjen!» — Et Helvedes Brot og Bulder rejste sig; »kom med de femti Dalerne mine!» brølede Storslaapen, og saa skreg det, og brød det; Lensmanden op med Døren, Folk til med Stænger og Brande, og da laa Storslaapen midt paa Gulvet og havde Benskranglet over sig —.

Der var saare stilt om Bordet. Endelig siger en, som skulde tænde sin Kridtpibe: »Han blev jo gal efter den Dag.« »Han blev saa.«

Arne følte, de saa paa ham, og derfor kunde han ikke faa Øjnene op. »Siger, som jeg har sagt,« tog den første i, »intet graves saa langt ned i Natten, at det ikke finder sin Dag.« — »Nej, nu skal jeg fortælle om en Søn, som slog sin egen Fader,« sagde en lys, svær Mand med rundladent Ansigt. Arne kjendte ikke Pladsen, han sad paa.

Det var en Slagskæmpe af en stor Slægt borti Hardanger; han brød ned meget Folk. Faderen og han var usams om Livøret, og saaledes bar det til, at den Mand ikke havde Fred i Hus eller Bygd.

Han blev selv mere ond derved, og Faderen satte efter ham. »Jeg tager ikke Dom af nogen,« sagde Sonnen. »Af mig skal du tage den, saa længe jeg lever,« svarede Faderen. — »Tier du ikke stille, saa slaar jeg dig!« sagde Sonnen og rejste sig. — »Ja, trost dig til, om du tør, og det skal aldrig gaa dig godt i Verden,« svarede Faderen, han rejste sig ogsaa. — »Mener du?« — og Sonnen satte ind paa ham og brød ham ned. Men Faderen tog ikke imod, lagde Armene over Kors og lod ham fare med sig, som han vilde.

Sonnen slog ham, tog ham og drog ham mod Døren: »Jeg vil have Husfred!« — Men da de kom til Døren, lettede Faderen paa sig. »Ikke længre end til Døren,« sagde han, »for saa langt drog jeg Far min.« Sonnen ænsede det ikke, men drog Hovedet over Tærskelen. »Ikke længre end til Døren, siger jeg!« den gamle rejste sig, kastede Sonnen for sine Fødder og revsede ham som et Barn.

»Dette var stygt,« sagde flere. »Hug dog ikke til Far sin!« syntes Arne, at en sagde; men han var ikke vis derpaa.

»Nu skal jeg fortælle eder noget,« sagde Arne, han rejste sig ligbleg og vidste ikke, hvad

han vilde sige. Han saa bare Ordene drive som store Sneflokker; »jeg tager ind i som paa Træf!« og han begyndte.

»Et Trolld mødte paa en Vej en Gut, som gik og græd. »Hvem er du mest ræd,« sagde Trolldet, »enten dig selv eller andre?« Men Gutten græd, fordi han om Natten havde drømt, at han havde maattet dræbe den slemme Fader sin, og derfor svarede han: »Jeg er mest ræd mig selv.« — »Saa vær i Fred for dig selv, og græd aldrig mere; thi herefter skal du bare ligge i Krig med andre.« Og Trolldet gik sin Vej. Men den første, Gutten mødte, lo ad ham, og derfor maatte Gutten le ad ham. Den anden, han mødte, slog ham; Gutten maatte forsvare sig og slog ham igjen. Den tredje, han mødte, vilde dræbe ham, og derfor maatte Gutten dræbe ham. Men alt Folk snakkede ondt om ham, og derfor vidste han ikke andet end ondt at tale om alt Folk. De stængte for ham sine Skabe og Døre, saa han maatte stjæle sig til det, han skulde have; han maatte stjæle sig til sin Nattero. Siden han nu ikke fik gjøre noget godt, maatte han gjøre bare ondt. Da sagde Bygden: »Den Gutten maa vi gjøre det af med; han er saa ond,« og en vakker Dag tog de og skaffede ham af Vejen. Men Gutten vidste slet ikke, han havde gjort noget ondt, og derfor kom han efter Døden drivende lige ind til Vorherre. Der sad paa en Bænk den Fader, han slet ikke havde dræbt, og lige mod ham paa en anden Bænk sad alle de, som havde nødt ham til at gjøre ondt.

»Hvad for en Bænk er du ræd?« spurte Vorherre, og Gutten pegede paa den lange. »Sæt dig da hos Far din,« sagde Vorherre, og Gutten vilde saa gjøre. Da stupte Faderen ned af Bænken med et stort Hug i Nakken. Paa hans Plads kom der et Billede af Gutten selv, men med angrende Ansigt og ligblege Miner; endnu et med drukkent Ansigt og hængende Krop; endnu et med vanvittigt Ansigt, revne Klæder og forfærdelig Latter. »Slig kunde det ogsaa have gaaet dig,« sagde Vorherre. — »Ja, montro det?« sa' Gutten, han tog fat i Vorherres Kjortel. Da faldt begge Bænkene ned af Himmelen, og Gutten stod igjen hos Vorherre og lo. »Husk paa dette, naar du vaagner,« sagde Vorherre, — og Gutten vaagnede i samme Stund. Men den Gutten, som saaledes har drømt, er jeg, og de, som friste ham ved at tro ham ond, er I. Mig selv er jeg ikke længer ræd; men jeg er ræd eder. Hids ikke det onde ind paa mig; for det er uvist, om jeg kan faa fat i Vorherres Kjortel.«

Han foer ud, og Mændene saa paa hverandre.

SYVENDE KAPITEL.

Det var Dagen efter paa Laaven i samme Gaard, Arne havde drukket sig fuld, for første Gang i sit Liv, var bleven syg af det og havde

ligget paa Laaven snart hele Døgnet. Nu sad han overende, støttede sig paa sine Albuer og førte Samsnak med sig selv:

»— — Alting, jeg ser paa, bliver til Fejghed. At jeg som Gutten ikke løb min Vej, var Fejghed; at jeg hørte Far over Mor, var Fejghed; at jeg sang ham de stygge Viser, var Fejghed. Jeg gav mig til at gjæte; det var af Fejghed; — at læse — aa ja, ogsaa af Fejghed: jeg vilde gjemme mig væk for mig selv. Som voxne Gutten hjalp jeg endda ikke Mor mod Far — Fejghed: at jeg ikke den Natten — hu! — Fejghed! jeg havde kanske ventet, til hun var dræbt; — — jeg kunde ikke holde det ud hjemme bagefter — Fejghed; jeg rejste heller ikke min Vej — Fejghed; jeg gjorde ingen Ting, jeg gjætede — Fejghed. Jeg havde nok lovet Mor at blive; men jeg havde altid været feyg nok til at bryde Løftet, hvis jeg ikke havde været ræd for at komme blandt Folk. Thi jeg er ræd Folk, mest fordi jeg tror, de ser, hvor styg jeg er. Men fordi jeg er ræd dem, snakker jeg ondt om dem — fordømt Fejghed! Jeg gjør Viser af Fejghed. Jeg tør ikke tænke bent frem i mine egne Ting, bøjer derfor ind i andres, — og det er at digte!

Jeg skulde have sat mig til at græde, saa Hougene blev til Vand, skulde jeg; men saa siger jeg: »Hys, hys« og lægger mig til at vugge. Og selv mine Viser er fejge; for var de modige, saa

blev de bedre. Jeg er ræd stærke Tanker, ræd alt stærkt; kommer jeg op i det, er det i Raseri, og Raseri er Fejghed. Jeg er klogere, dygtigere, mere kyndig, end jeg ser ud til; jeg er bedre, end jeg snakker; men af Fejghed tør jeg ikke være saa, som jeg er. Tvi, Brændevin drak jeg af Fejghed, vilde døve Smerten! — Tvi! gjorde ondt, drak alligevel, drak alligevel; drak min Faders Hjærteblod, og endda drak jeg! Min Fejghed er nemlig uden al Ende; men det fejgste af alt er dog, at jeg kan sidde og sige mig alt dette selv.

.... Dræbe mig? Pyt sa'n! Dertil er jeg for fejg. Og saa tror jeg paa Gud, — ja, jeg tror paa Gud. Jeg vil gjerne til ham; men Fejgheden holder mig fra ham. Stor Flytning, og derfor kvier sig et fejgt Menneske. Men om jeg prøvede, saadan som jeg formaar? Almægtige! Om jeg prøvede? Maatte kurere mig, som mit Mækeliv taalte det; thi der er ikke Ben i mig længer, ej heller Brusk, bare noget flydende, Skvalp. — Om jeg prøvede — med gode, milde Bøger, — ræd de stærke —, med vakre Æventyr, Sagn, alt det, som mildt er, — og saa en Præken hver Sondag og en Bøn hver Kvæld. Og ordentligt Arbejde, at Religionen fik Ager, kan ikke saa i Dovenskab. Om jeg prøvede; kjære, milde min Barnegud, om jeg prøvede!«

Men en aabnede Laavedøren, foer ind over Gulvet, ligbleg af Ansigt, skjønt Sveden trillede

ned ad det, og det var Moderen. Paa den andre Dagen ledte hun efter sin Søn. Hun raabte hans Navn, men stansede ikke for at lytte, bare raabte og foer omkring, til han svarede borti Høstaalet, hvor han laa. Da gav hun et højt Skrig, hoppede i Staalet lettere end en Gut og laa over ham: —

— »Arne, Arne, er du her! Saa jeg fandt dig dog; jeg har ledt siden i Gaar; jeg har ledt i hele Nat! Stakkars, stakkars Arne! Jeg saa, de havde gjort dig ondt! jeg vilde saa gjerne have talt til dig og trøstet dig; men jeg tør jo aldrig tale til dig! — — Arne, jeg saa, du drak! O, Gud, den almægtige! Lad mig aldrig oftere se det!« — Det var længe, før hun kunde sige mere. »Jesus bevare dig, mit Barn, jeg saa, du drak! — Med eet var du kommen væk for mig, drukken og sønderslaet af Sorg som du var, og jeg løb omkring i alle Huse; jeg var langt ude i Marken; jeg fandt dig ikke; jeg ledte i hvert Kjær; jeg spurte alle Folk; jeg var her ogsaa; men du svarede mig ikke — Arne, Arne! Jeg gik langs med Elven; men det syntes ikke nogensteds dybt nok —« hun knugede sig ind til ham.

»Da kom det saa godt til Brystet mit: Du maatte jo være gaaet hjem, og Vejen gjorde jeg vist paa et Kvarter; jeg aabnede og søgte i hvert Rum, og saa huskede jeg først, at jeg selv havde Nøglen; du kunde jo ikke være sluppen ind. — Arne! i Nat har jeg ledt langs Vejen, paa begge

Kanter; jeg turde jo ikke gaa til Kampestupet! — Jeg veed ikke, hvordan jeg er kommen hid; der er ingen, som har hjulpet mig; men Vorherre gav mig ind, at du skulde være her!«

Han søgte at stille hende ned igjen. »Arne, du drikker vel ikke oftere Brændevin!« — »Nej, du kan være tryg.« — »De var vist onde med dig? Var de onde med dig?« — »Aa nej, det var mig, som var fejj;« han lagde Tyngde i Ordet. — »Forstaar ret ikke, at de kan være onde med dig. Men hvad var det, de gjorde dig? Aldrig vil du sige mig noget,« og hun begyndte at græde igjen. — »Du siger jo heller aldrig mig noget,« sagde Arne blidt. — »Største Skylden er dog din Arne; jeg er kommen saa i Vane med at tie, jeg, fra Far din af, at du skulde have hjulpet mig lidt paa Vej! — Herre Gud, det er da bare vi to; og vi har lidt saa meget sammen.« — »Lad os se til, om det ikke vil gaa bedre,« hviskede Gutten. — — — »Næste Søndag vil jeg læse Prækenen for dig.« — »Gud velsigne dig for det!«

— »Du, Arne!« — »Ja.« — »Jeg har noget, jeg skulde sige dig.« — »Sig det, Mor.« — »Jeg bærer stor Synd for dig; jeg har gjort noget galt.« — »Du, Mor?« og dette rørte ham saa, at hans ejegode, uendelig taalmodige Moder vilde anklage sig selv for at have Synd mod ham, som aldrig gjorde hende noget rigtig godt, at han tog om hende, klappede hende og brast i Graad. — »Ja, jeg har; og dog var jeg ikke god til andet.« — »Aa, du har vist aldrig gjort noget galt mod mig.«

— »Jo, jeg har; — Gud veed det: det var bare, fordi jeg holdt saa meget af dig. Men du skal forlade mig det, hører du?» — »Ja, jeg skal forlade dig det.« — »Og saa skal jeg sige dig det en anden Gang; — men du skal forlade mig det!« — »Ja, ja, Mor!« — »Ser du, det er vel derfor, det har været saa tungt at tale til dig; jeg har baaret Synd for dig.« — »Herre Gud, tal ikke saa, Mor!« — »Nu er jeg glad, jeg har faaet sagt saa meget.« — »Vi skal tale mere sammen, vi to, Mor!« — »Ja, det skal vi, — og saa læser du jo Prækenen for mig?» — »Ja, det gjør jeg.« — »Stakkars Arne! Gud velsigne dig!« — »Jeg tror, det er bedst, vi gaar hjem.« — »Ja, vi gaar hjem.« — »Du ser dig saa om, Mor?» — »Ja, Far din har ligget paa denne Laaven og grædt.« — »Far?» spurgte Arne og blev bleg. — »Stakkars Nils! Det var den Dagen, du blev baaren over Daaben. — — Du ser dig saa om, Arne?«

OTTENDE KAPITEL.

Fra den Dag, Arne af Hjærtet prøvede at leve tættere ind til sin Mor, fik han andet Forhold til alt Folk. Han saa mere paa dem med Moderens milde Øjne. Men han havde ofte ondt ved at blive sit Forsæt tro; for det, han dybest tænkte,

forstod ikke altid Moderen. — og her er en Vise
fra den Tid:

»Det var slig en vakker Solskinsdag,
jeg kunde ikke være inde;
jeg rangled' tilskogs, la' mig at aa Bag
og vugged, hvad kom i Minde;
men der krøb Myre, og der stak Myg,
og Hvepsen var styg og Klæggen snyg.«

»Kjære, vil du ikke være ude i Godvejret da?«
— sa' Mor, hun sad og sang i Svalen.

»Det var slig en vakker Solskinsdag,
jeg kunde ikke være inde;
jeg gik paa en Eng, la' mig at aa Bag
og sang, hvad som faldt i Sinde;
da kom der Orme, tre Alen lang',
at sole sig lidt. — og jeg la' paa Sprang.«

»I sligt velsignet Vejr kan vi gaa barfodet,«
— sa' Mor; hun drog Sokkerne af sig.

»Det var slig en vakker Solskinsdag,
jeg kunde ikke være inde;
jeg gik i en Baad, la' mig at aa Bag
og lod den for Strømmen rinde.
Men Solen stak, saa min Næse sprak;
d'er Maade med alt, og paa Land jeg trak.«

»Nu er det vel Dage til at faa Hoet tørt i,«
— sa' Mor; — hun slog i det med en Rive.

Rangie = lakke afsted. At aa Bag = bagover, paa Ryggen. Klæg
= Hesteflue. Snyg = hurtig. Lægge paa Sprang = skynde sig bort.

»Det var slig en vakker Solskinsdag,
 jeg kunde ikke være inde;
 jeg kløv i et Træ, det var andet Slag!
 Der kunde jeg Svalning finde.
 Saa dat en Træ-Aame ned paa min Hals;
 jeg hopped' og skreg, det var Fanden til Vals!«

»Ja, skiner ikke Koen i Dag, saa skiner hun
 aldrig,« sa' Mor, — hun glante op til Lien.

»Det var slig en vakker Solskinsdag,
 jeg kunde ikke være inde;
 saa la' jeg paa Fossen i store Slag;
 der var nu vel Fred at finde!
 Mens Solen hun sken, saa druknede jeg, —
 har du skrevet Visen, saa er det ikke mig.«

»Bare tre slige Solskinsdage, og alting er i
 Hus,« sa' Mor, — hun gik at rede Sengen min.«

Alligevel blev Samlivet med Moderen hver
 Dag til større og større Husvælelse. Det, hun
 ikke forstod, fik lige saa vel et Forhold til ham
 som det, hun forstod. Thi derved, at hun ikke
 forstod, tænkte han det oftere om igjen, og hun
 selv blev bare kjærere for ham ved, at han til alle
 Sider fandt hendes Grænser. Ja, hun blev ham
 uendelig kjær!

Arne havde som Barn ikke brudt sig om
 Æventyr. Nu som voxent Menneske længtedes
 han til Æventyrene, og disse drog Folkesagn og
 Kæmpeviser efter sig. Hans Sind tog en underlig

Dætte dat ɔ: falde, dumpe. Aame ɔ: Orm, Larve. Skine ɔ: bisse.
 Glane ɔ: kige, stirre.

Længsel; han gik meget alene, og mange Steder der omkring, som han før ikke havde set paa, syntes ham saa vakre. Den Tid, han sammen med sine jævnaldrende gik til Konfirmation, havde de ofte leget ved et stort Vand neden for Præstegaarden, Svartesjøen kaldet, fordi det laa dybt og sort. Det Vand begyndte han nu at tænke paa, og en Kvæld drog han did op.

Han satte sig bag et Kjær tæt under Præstegaarden; denne laa i en meget brat Bakke, som længre oppe blev til højt Fjæld; ligesaa var der paa den anden Bred, og derfor bar der stor Slagskygge ud over Vandet paa begge Sider; men langs efter det i Midten var en Stribe fagert Sølvvand. Alt laa i Ro; Solen holdt paa at gaa ned; der skranglede lidt Bjældeljom over fra den modsatte Bred; men ellers var det stille. Arne saa ikke lige over for sig, men først indover i Bunden af Vandet, fordi Solen sprængte noget bristende rødt udover der, lidt før den sank. Fjældene havde derinde bøjet sig til Side, saa der var en lang, lavt liggende Dal imellem, og mod denne slog Vandet op. Men det saa ud, som om Fjældene randt langsomt ned mod hinanden for at tage den mellemliggende Dal ind som i en Gynge. Gaard i Gaard laa ind over Dalen; Røgen slog op og kom væk; Markerne stod grønne og dampede; Baade lagde til, ladede med Hø. Han saa meget

Kjær : lide Krat [Buskads]. Skrangle : klinge, skralde. Bjældeljom : Bjældelyd.

Folk gaa af og til, men kunde ingen Støj høre. Øjet drog sig derfra og bort over Stranden, hvor bare Vorherres mørke Skog drev op. Inde i Skogen og langs Vandet havde Mennesket draget sig Vej ligesom med en Finger; thi en bugtende Støvstribe slog sig alt jævnt igjennem. Denne fulgte han med Øjet lige til bent overfor der, hvor han sad; da sluttede Skogen; Fjældet gav lidt mere Rum, og strax laa der Gaard i Gaard. Det var endnu større Huse end de inde i Bunden, rød-malede, med højere Vinduer, som brændte i Solen. Der stod stort Sollys paa Bakkerne; det mindste Barn, som legede der, viste sig saa tydelig; tindrende hvidt Sand laa tørt ved Vandet, og paa dette hoppede Unger sammen med nogle Hunde. Men med een Gang var det hele solforladt og tungt, Husene mørkerøde, Engen sortgrøn, Sandet graahvidt, Børnene smaa Klumper; en Taagestump var stegen op over Fjældet og havde taget Solen. Han glemte Øjet nede i Vandet; men der fandt han igjen altsammen. Markerne laa og vuggede, Skogen traadte taus hen til, Husene stod og saa ned, Dørene var aabne, og Børn gik ud og ind. Æventyr og barnlige Ting kom farende til som smaa Fiske efter Agn, skar væk, kom igjen, legede omkring, men nappede ikke.

— »Lad os sætte os her, til Mor din kommer efter; Præstefruen bliver vel ogsaa engang færdig.«

— Arne skræmtes op; der havde sat sig nogen lige bag ham. »Men jeg kunde ret faa være igjen bare denne ene Natten,« sagde en bønlig Stemme igjennem Graad; den maatte tilhøre en ikke ganske voxen Jente. »Græd nu ikke mere; det er stygt at græde, fordi du skal hjem til Mor din.« Det var en blid Stemme, der gik langsomt og tilhørte en Mand. »Det er ikke derfor, jeg græder.« — »Hvorfor er det, du græder da?« — »Fordi jeg ikke længer skal være sammen med Mathilde.«

Saa hed Præstens eneste Datter, og mindedes Arne, at en Bondejente var opdragen sammen med hende. »Det kunde ligevel ikke vare evig, dette.« — »Ja, men en Dag til da, kjære!« og hun stortuede. — »Bedst er det, du føres hjem nu; — kanske det alt er for sent.« — »For sent? hvorfor det? Har du hørt sligt?« — »Du er Bonde født, og Bonde skal du blive; vi har ikke Raad til at holde nogen Stadsjomfru.« — »Jeg kunde da endelig være Bonde, fordi jeg blev der.« — »Det forstaar du dig ikke paa.« — »Jeg har bestandig baaret Bondeklæder.« — »Det er ikke dem, som gjør det.« — »Jeg har baade spundet, vævet og kogt.« — »Det er ikke det heller.« — »Jeg kan tale ligesom du og Mor.« — »Ikke det heller.« — »Ja, saa veed jeg ret ikke, hvad det er,« sagde Jenten og lo. — »Det vil vise sig; — ellers er jeg ræd for, at Tankerne dine alt nu er blevne for mange.« — »Tanker, Tanker! det siger du bestandig; jeg har ingen Tanker, jeg,« hun græd

igjen. — »Aa; du er en Vindkegle, er du!« — »Det sagde aldrig Præsten.« — »Nej, men nu siger jeg det.« — »Vindkegle? Har du hørt sligt? Jeg vil ikke være nogen Vindkegle, jeg.« — »Hvad vil du være, du da?« — »Hvad jeg vil være? Har du hørt sligt? Ingen Ting vil jeg være.« — »Nu ja, saa vær ingen Ting.« — Nu lo Jenten. En Stund efter sagde hun alvorlig: »Det er stygt af dig, du kalder mig ingen Ting.« — »Herre Gud, naar du selv vil være det!« — »Nej, jeg vil ikke være ingen Ting.« — »Godt, saa vær alting.« — Jenten lo. En Stund efter med sørgmodig Stemme: »Slig gjorde aldrig Præsten Nar af mig.« — »Nej, han gjør dig bare til Nar.« — »Præsten? Saa snild har du aldrig været med mig som Præsten.« — »Det vilde nu ogsaa være for galt.« — »Sur Mælk kan aldrig blive sød.« — »Jo, naar den koges til Myse.« Her skratlo Jenten. »Der kommer Mor din.« Saa blev hun alvorlig igjen.

»Sligt langtsnakkende Kvindfolk som den Præstefruen har jeg aldrig i mine Levedage truffet paa,« skar en skarp, kringmælt Røst ind. »Skynd dig nu, Baard, rejs dig og sæt Baaden ud! Vi kommer ikke hjem i Nat. — Fruen vilde, jeg skulde passe, at Eli gik tør paa Benene. Ja gu' faar du passe det selv! Hver Morgen gaa Tur for Blegsottens Skyld! Blegsot mig her og Blegsot mig der! — Rejs dig nu, Baard, og sæt Baaden

Vindkegle : Vifte, der drejer sig for Vinden (som Fugleskræmsel).
 Myse : Valle. Kringmælt : hurtigtalende.

ud; jeg, som skal sætte Dejg i Kvæld!« — »Kisten er endnu ikke kommen,« sagde han og blev liggende. »Men Kisten skal heller ikke komme; den skal staa til første Prækendag. Hører du, Eli, løft paa dig; tag Panken din og kom! Rejs dig nu, Baard!« — Hun afsted og Jenten efter. »Kom nu; men saa kom nu!« lød det nedenifra. »Har du set efter Nøglen i Baaden?« spurte Baard og blev liggende. »Ja, den staar i,« — og Arne hørte hende netop kakke den i med et Øsekar. »Men saa rejs dig nu, Baard! Vi skal da ikke blive liggende her i Nat?« — »Jeg venter paa Kisten.« — »Men, kjære, velsignede dig; jeg har jo sagt, den skal staa efter til første Prækendag.« — »Der kommer den,« sagde Baard. Og de hørte Ramlen af en Vogn. »Men jeg har jo sagt, den skulde staa efter til første Prækensøndag.« — »Jeg har sagt, den skulde være med.« — Konen uden videre op og til Vognen, bar Panken, Løb og andre Smaating ned i Baaden. Saa rejste Baard sig, gik op og tog Kisten alene.

Men bag efter Vognen kom en Jente farende i Straahat og med flagrende Haar; det var Præstefrøkenen. »Eli, Eli!« raabte hun paa lang Vej. »Mathilde, Mathilde!« svaredes der, og op og mod hende. De mødtes oppaa Bakken, de tog om hinanden og græd. Da tog Mathilde op noget, hun havde sat ned i Græsset; det var et Fuglebur. »Du skal have Narrifas, det skal du. Mor vil

det ogsaa. Du skal endelig have Narrifas . . . jo du skal! — og saa skal du tænke paa mig — og meget ofte ro . . . ro . . . ro over til mig;« — og de græd begge meget. — »Eli! kom nu, Eli! Staa ikke der!« lød nedifra. — »Men jeg, jeg vil være med,« sagde Mathilde; »jeg vil være med over og sove hos dig i Nat!« — »Ja, ja, ja!« — og med Armene om hinandens Hals drog det nedover mod Støden. En Stund efter saa Arne Baaden ude paa Vandet. Eli stod højt i Bagstavnen med Fugleburet og vinkede, Mathilde sad igjen paa Voren og græd.

Hun blev siddende der, saa længe Baaden var paa Vandet; der var kort over til de røde Huse, som før meldt, og Arne blev ogsaa siddende. Han fulgte Baaden ligesom hun. Den kom snart over i det sorte, og han ventede, til den lagde mod Land; da saa han dem i Vandet; i dette fulgte han med dem op mod Husene, just til det vakreste af dem alle. Han saa Moderen gaa ind først, saa Faderen med Kisten, og sidst Datteren, saa vidt han kunde skjelne dem paa Størrelsen. En Stund efter kom Datteren ud igjen og satte sig foran Burdøren, ventelig for at se over nu, i det samme Solen lagde sin sidste Straale. Men Præstefrøkenen var alt gaaet, og det var blot han, som nu sad og saa hende i Vandet. »Montro hun ser mig?« — —

Han rejste sig og gik; Solen var nede, men Himmelen lys og blaaklar, saadan som Sommer-natten har den. Dampen af Land og Vand drog sig op over Fjældene paa begge Sider; men Toppene stod fri og saa over til hverandre. Han kom højere op; Vandet blev mere sort og ned-sænket og ligesom mere tæt. Dalen derinde i Bunden blev kortere og drog sig mere mod Vandet; Fjældene stod nærmere for Øjet og gik mere i en Klump; thi Sollyset adskiller. Himmelen selv kom længre ned, og alt blev venligt og fortroligt.

NIENDE KAPITEL.

Kjærlighed og Kvinder begyndte at spille for hans Tanker; Kæmpeviserne og de gamle Historier viste det frem i et Tryllespejl ligesom Jenten i Vandet. Han stirrede bestandig deri, og efter hin Kvæld fik han Lyst til at synge derom; thi det var ligesom kommet ham nærmere. Men Tanken gled bort og kom igjen med en Vise, han selv ikke kjendte til; det var, som nogen havde laget den for ham:

Hun Venevil hopped' paa letten Fod
sin Kjærest' imod.

Han sang, saa det hørtes over Kirketag:

„God Dag! god Dag!“

Og alle de Smaafugle sang lystig med i Lag:

»Til Sanktehans
er der Latter og Dans;
men siden veed jeg lidet, om hun fletter sin Krans!«

Hun fletted' ham en af de Blomster blaa:
— »Mine Øjne smaa!«
Han tog den, han kasted' og tog den igjen:
»Farvel, min Ven!«
og jubled', mens han sprængte over Agerrenen hen:
»Til Sanktehans o. s. v.«

Hun fletted ham en: »Hvis du ej forsmaar,
af mit gule Haar?«
Hun fletted', hun bød ham i ypperlig Stund
sin røde Mund.
Han tog den, og han fik den, og han rødmede som hun.

Hun fletted' en hvid i et Liliebaand:
»Min højre Haand.«
Hun fletted' en blodrød i Kjærlighed:
»Min venstre med.«
Han tog imod dem begge to, men vendte sig derved.

Hun fletted af Blomster fra hver en Kant:
»Alle dem, jeg fandt!«
Hun sanked', hun fletted' og græd dertil:
»Tag dem, du vil!«
Han tiede og tog dem blot, men flygtede saa vild.

Hun fletted' en stor uden Farvesans:
»Min Brudekrans!«
Hun fletted', saa Fingrene bleve blaa:
»Sæt du den paa!«
Men da hun skulde vende sig, hun ingensteds ham saa.

Hun flettede modig foruden Stans
paa sin Brudekrans.
Men nu var det langt over Sanktehans,
ingen Blomster fandt's.
Hun fletted' af de Blomster, som slet ikke fandt's,
»Til Sanktehans
er der Latter og Dans;
men siden veed jeg lidet, om hun fletter sin Krans.«

Det var Vemoden i hans Sjæl, der gjorde det første Kjærlighedsbillede, som gled hen over hans Sjæl, saa mørkt. En dobbelt Længsel: efter at holde af nogen og efter at blive noget stort, flød sammen og blev til een. I den Tid arbejdede han atter med Visen »over de høje Fjælde«, forandrede og sang og tænkte stille ved sig selv: »Det bærer nok du alligevel; jeg synger saa længe, til jeg faar Mod.« Han glemte ikke Moderen i disse sine Udfærdstanker; han trøstede sig nemlig med, at han, strax han fik fast Fod i det fremmede, vilde hente hende og da byde hende Kaar, som han aldrig kunde tænke paa at skaffe sig eller hende i Hjemmet. Men midt i disse store Længsler legede noget stille, kvikt, fint, det skød bort og kom igjen, nappede og flygtede, og Drømmer som han var bleven, var han bedre i de uvilkaarlige Tankers Vold, end han selv vidste.

Der var en munter Mand i den Bygd, som hed Ejnar Aasen; han havde tyve Aar gammel brudt sit Ben; siden gik han med Stav; men hvor han kom hinkende paa den Stav, var der altid Lystighed

paa Færde. Manden var rig; en stor Nøddeskog laa paa hans Ejendom, og det var vist, at en af de vakreste Solskinsdage i Høsttiden var en Flok muntre Jenter samlet hos ham for at plukke Nødder. Da var der stor Beværtning om Dagen og Dans om Kvælden. De fleste af disse Jenter havde han staaet Fadder til; for han stod Fadder til den halve Bygd; alle Børn kaldte ham Gudfar, og efter dem baade gamle og unge. —

Gudfar og Arne var vel kjendte, og Gudfar likte ham for hans Visers Skyld. Nu bad han ham være med i Nøddelaget. Arne blev rød og vægrede sig; han var ikke vant til at være sammen med Kvindfolk, sagde han. »Saa skal du vænne dig til det,« svarede Gudfar.

Arne kunde i Nætter ikke faa sove for dette; Frygt og Længsel stred i ham; men hvordan det end gik: han kom med og var saa godt som eneste Ungkarl blandt alle disse Kvindfolk. Han kunde ikke nægte, at han følte sig skuffet; det var ikke dem, han havde sunget om, ej heller dem, han havde frygtet for at træffe sammen med. De holdt et Leven, han i sine Dage ikke havde set Magen til, og det første, som undrede ham, var, at de kunde le over ingen Verdens Ting; og dersom tre lo, saa lo de fem, bare fordi de tre lo. Allesammen bar de sig ad, som levede de i Hob hver Dag; og det var dog dem, som ikke havde truffet sammen før i Dag. Dersom de naade den Gren, de hoppede efter, lo de derad, og dersom de ikke naade, lo de ogsaa derad. De sloges om Krogen

til at hægte fast med; de, som fik den, lo, og de, som ikke fik den, lo ogsaa. Gudfar hinkede efter med Staven og gjorde dem al den Fortræd, han var god til. De, han naade, lo, fordi han naade dem, og de, han ikke naade, lo, fordi han ikke naade dem. Men allesammen lo de ad Arne, fordi han var alvorlig, og da han saa maatte le, lo de, fordi han endelig lo.

De satte sig til sidst op paa en stor Houg, Gudfar i Midten og alle Jenter omkring. De saa vidt omkring sig; Solen stak; men de ænsede det ikke, kastede Nøddehamser og Skal paa hverandre, men gav Gudfar Kjærner. Gudfar hyssede paa dem og slog om sig med Staven, saa langt han naade; thi nu vilde han, de skulde fortælle og helst noget trøjsomt. Men at faa dem til at fortælle Historier syntes vanskeligere end at stanse en løs Vogn i en Bakke. Gudfar begyndte; der var mange, som ikke vilde høre; for hans Historier kjendte de før; men til sidst hørte de dog allesammen. Og før de vidste af det, sad de midt op i det og fortalte, det bedste de kunde. Nu undrede det Arne meget, at lige saa støjende de før havde været, lige saa alvorlige var deres Historier. De gik mest om Kjærlighed.

»Men du, Aasa, har en god en; det veed jeg fra i Fjor,« sagde Gudfar og vendte sig mod en førlig Jente med godt, rundladent Ansigt; hun sad og flettede Haaret paa en yngre Søster, som laa

med Hovedet i hendes Fang. »Den tør være kjendt af flere,« svarede hun. »Kom med den alligevel,« bad de. »Jeg skal ikke være længe at nøde,« svarede hun og fortalte og sang, mens hun flettede:

»Det var en voxen Gut, som gjætede, og han drev gjærne Buskaben op efter en bred Elv. Naar han kom højere op, var der en Hammer, som gik saa vidt ud over, at han kunde raabe over til den andre Siden. For der over paa den andre Siden gjætede en Jente, som han hele Dagen kunde se, men ikke komme hen til.

»Hvat hejtir du, Jenta i Saudaflokkin,
som blæs' paa Horn og bind' paa Sokkin?«

Han spurte mange Dage op igjen, og endelig en Dag fik han Svar:

»Navnit mit sym' som And paa ejt Vatn;
ro yvir, du Gut undir Bukskind's-Hattin!«

Men deraf blev Gutten lige klog og tænkte ikke videre at vyrde hende. Hermed gik det ikke saa let; thi han kunde drive Buskaben, hvor hen han vilde, det bar dog bestandig tilbage til Hammeren. Da blev Gutten ræd og raabte:

• Hvat hejtir daa Far din og Hejmin, du ejgr?
Eg hev' inki set dig paa Kyrkjuvegir.«

Hammer : brat Fjældvæg. Symja : svømme. Vyrde : agte paa. Hejmin, du ejgr : Hjemmet, du ejer. Eg hev' inki : jeg har ikke. Kyrkjuvegir : Kirkeveje.

Gutten trode nemlig halvt om halvt, det var en Hulder.

»Far min er druknad, og Gardin hev' brunnit,
og Vegin til Kyrkja eg aldri hev' funnit.«

Heraf blev ogsaa Gutten lige klog. Om Dagen var han paa Hammeren; om Natten drømte han, at hun dansede om ham og slog ham med en stor Kohale, hver Gang han vilde tage efter hende. Han fik snart ikke sove; arbejde kunde han heller ikke, og det blev elendigt med Gutten.

»Og er du ej Huldr, so lyt du mig spara;
men er du ej Jenta, so skund dig at svara.«

Men det svarede ikke, og da blev det vist, at det var en Hulder. Han opgav Gjætingen, men lige galt var det; for hvor han stod, og hvad han gjorde, saa tænkte han paa den fagre Huldren, som blæste paa Horn.

Saa, en Dag han stod og huggede Ved. kommer en Jente gennem Gaarden, der livagtig saa ud som Huldren. Men da hun kom nærmere, var det ikke hende. Han tænkte meget over dette; da kommer Jenten tilbage, og langt borte var det Huldren, og han løb lige imod hende. Men strax han kom hende nær, var det ikke hende.

Siden kunde Gutten være ved Kirke, paa Dans, i andre Samlag, eller hvor han vilde, — Jenten var der ogsaa; naar han var fra hende, syntes hun

Huldren; nær hos var det en anden; han spurte hende saa, om det var hende eller ikke hende; men hun lo ham ud. Lige saa godt springe i det, som krybe i det, tænkte Gutten, og saa giftede han sig med Jenten.

Da dette var vel gjort, likte Gutten ikke længer Jenten. Borte fra hende længtedes han til hende; men hos hende længtedes han til en, han ikke saa. Derfor blev Gutten ond med Konen sin; hun bar det og taug.

Men en Dag, han ledte efter Hestene, kom han op paa Hammeren, og Gutten satte sig ned og raabte:

»Du lejkar i Hugin som Maaneskins-Kvældin;
du brænn' langt ifraa mig som Sankthans-Eldin!«

Gutten syntes, det gjorde godt at sidde der, og siden gik han did saa ofte, det var galt hjemme. Konen græd, naar han var gaaet.

Men en Dag, han sad der, sad ogsaa Huldren lyslevende paa den andre Siden og blæste paa Horn!

»Aa — nej, er du komi; hvor fagrt dat lætr!
Aa, blaas litit mejra, eg sit' her og grætr.«

Da svarede hun:

»Eg blæsr dig Draumarni burt utur Hugin;
fyr' hejma aa Akrin dar rotnar nu Rugin «

Lejka = lege, spille. Laata (lætr) = lyde. Rotnar aa A. = raadner paa A.

Men da blev Gutten ræd og gik hjem igjen. Det var dog ikke længe, før han blev saa kjed Konen, at han maatte drage tilskogs, satte sig paa Hammeren. Da sang det mod ham:

»Eg drøyndi, du kom hit; — hej, skund dig og tag mig;
nej, inki dit yvir; — eg stend' lika bag dig.«

Gutten foer op og saa sig om, og da smat en grøn Stak bort mellem Buskene. Han efter. Nu blev det et Jag gjennem al Skog. Saa rap paa Foden, som den Huldren var, kunde intet Menneske være; han kastede Staal over hende Gang efter Gang; hun løb lige godt. Men snart begyndte hun at blive træt; det saa Gutten paa Fodlaget; men han saa ogsaa paa al hendes Skabning, at det var Huldren selv og ingen anden. »Nu skal du sagtens blive min,« tænkte Gutten og kastede sig med een Gang saa haardt ind paa hende, at baade han og Huldren trillede lange Bakker nedover, før det tog Stans. Da lo Huldren, saa Gutten syntes, det sang i Bjærgene; han tog hende paa Fang, og saa fager var hun, netop, som han tænkte, Konen skulde være. »Aa — nej, hvem er du, som er saa fager?« spurte Gutten, han klappede hende, og hun var saa varm i Kinderne. »Men, Herre Gud, jeg er jo Konen din,« sagde hun. —«

Jenterne lo og gjorde Nar af Gutten. Men Gudfar spurte Arne, om han havde hørt vel efter.

— »Nej, nu skal jeg fortælle noget,« sagde en liden en med et lidet, rundt Ansigt, som havde saadan liden Næse.

»Der var en liden Gut, som vilde saa gjerne fri til en liden Jente; voxne var de begge to; men de var saa smaa af sig. Og den Gutten kunde slet ikke komme sig til at fri. Han holdt sig hen til hende i Kirken, men da blev det altid Prat om Vejret; han gik bort til hende paa Dansene, og han dansede hende mest ihjel; men snakke fik han ikke.« »Du faar lære at skrive, saa slipper du det,« sagde han til sig selv, — og Gutten til at skrive; han trode aldrig, det kunde blive vakkert nok, og derfor skrev han et helt Aar, før han turde tænke paa Brevet. Nu var det at faa leveret det, saa ingen saa det, og der bagom Kirken traf det slig til, at de stod alene. »Jeg har et Brev til dig,« sagde Gutten. »Men jeg kan ikke læse Skrift,« svarede Jenten.

Og saa stod Gutten der.

Men han tog Tjeneste hos Jentens Far og var ikke fra hende, saa lang Dagen var. Engang var han saa nær ved at faa snakke: han havde alt faaet Munden op; men saa fløj der en stor Flue ind i den. — »Bare ingen kommer og ta'r hende fra mig,« tænkte Gutten. Men der var ingen, som kom og tog hende fra ham; for hun var saa liden.

Men saa kom der en alligevel; for han var ogsaa liden. Gutten mærkede nok, hvad han vilde, og da de gik op paa Svalen sammen, satte

Gutten sig ved Nøglehullet. Nu fride han, som indenfor var; »jøje, min Torsk, som ikke har skyndt mig!« tænkte Gutten. Han, som inderfor var, kyssede Jenten midt paa Munden. — »Det smagte vist godt,« tænkte Gutten. Men han, som indenfor var, satte Jenten paa Fang. »Slig Verden, som vi leve i!« sagde Gutten og græd. Dette hørte Jenten og gik til Døren: »Hvad er det, du vil mig, stygge Gutten, at jeg aldrig kan faa være i Fred for dig?« — »Jeg? — jeg vilde bare bede om at faa være Brudesvenden din.« — »Nej, det skal Brødrene mine være,« svarede Jenten og smældte Døren i. —

— Saa stod Gutten der.«

Jenterne lo meget ad den Historie og kastede mange Hamser bagefter.

Gudfar vilde, at Eli Bøen skulde fortælle Hvad var da det! Jo, hun skulde fortælle, hvad hun havde fortalt ham bortpaa Bakken, sidst han var hos dem, den Gang hun gav ham de nye Strømpebaandene. Det var længe, før Eli vilde til, for hun lo saa svært; men saa fortalte hun:

»En Jente og en Gut gik sammen paa en Vej. »Nej, se den Trosten, som følger os,« sagde Jenten. — »Det er mig, den følger,« sagde Gutten. — »Kan lige saa godt være mig,« svarede Jenten. — »Det er snart at se,« mente Gutten; »nu gaar du den nedre Vejen, og jeg den øvre, og vi mødes deroppe.« De saa gjorde. — »Fulgte den

saa ikke mig?» spurte Gutten, da de mødtes. »Nej, den fulgte mig,« svarede Jenten. — »Saa maa der være to.« De gik sammen igjen et Stykke; men da var der blot een; Gutten mente, den fløj paa hans Side; men Jenten mente, den fløj paa hendes. »Jeg bryder mig Fa'n om den Trosten,« sagde Gutten. »Ja, jeg ogsaa,« svarede Jenten.

Men strax, de havde sagt dette, kom ogsaa Trosten væk. »Det var paa din Side,« sagde Gutten. »Nej, du skal have Tak; jeg saa tydelig, det var paa din. — — Men der! — Der er han kommen igjen!« raabte Jenten. »Ja, det er paa min!« raabte Gutten. Men nu blev Jenten sint. »Nej, om jeg vilde gaa med dig længer, saa gid jeg maatte faa alle Plager!« og hun gik sin egen Vej. — Da kom Trosten væk for Gutten, og det blev saa studsligt, at han gav sig til at raabe. Hun svarede. »Er Trosten hos dig?« raabte Gutten. »Nej, men er den hos dig?« — »Ak nej; du faar komme hid igjen, saa kanske den følger med.« Og Jenten kom igjen; de tog hinanden ved Haanden og gik sammen. »Kvit, kvit, kvit, kvit!« sagde det paa Jentens Side. »Kvit, kvit, kvit, kvit!« sagde det paa Guttens. »Kvit, kvit, kvit, kvit, kvit, kvit, kvit, kvit!« sagde det til alle Sider, og da de skulde se til, var der hundre Tusend Millioner Troster rundt om dem. »Nej, hvor rart!« sagde Jenten og saa op paa Gutten. »Aa,

Gud velsigne dig!« sagde Gutten og klappede Jenten.«

Den Historie syntes alle Jenterne var saa vakker.

Saa mente Gudfar, de skulde fortælle, hvad de havde drømt i Nat, og saa skulde han dømme om, hvem der havde drømt vakrest. Nej, fortælle, hvad de havde drømt! Nej! og der blev Latter og Tisk uden Ende. Men saa begyndte den ene efter den anden at mene, hun havde haft saadan vakker Drøm den Nat; men atter andre, at saa vakker som den, de havde haft, kunde den i alle Fald ikke være. Og til sidst fik de alle Lyst at fortælle sine Drømme. Men det maatte ikke være højt; det maatte være bare til een, og det maatte slet ikke være Gudfar. Arne sad saa stille der borte paa Hougén, og saa blev det ham, de turde fortælle dem til.

Arne satte sig bort under en Hassel, og saa kom hun til ham, hun, som først havde fortalt. Hun betænkte sig længe, men fortalte saa:

»Jeg drømte, jeg stod ved et stort Vand. Da saa jeg en gaa paa Vandet, og det var en, som jeg ikke vil nævne. Han steg op i en stor Tjørnblom og sad og sang. Men jeg gik ud paa et af de store Blade, som Tjørnblommen har, og som ligger og svømmer; paa det vilde jeg ro over til ham. Men strax jeg var kommen paa Bladet, saa begyndte det at synke med mig, saa jeg blev meget ræd og græd. Da kom han roende til i Tjørnblommen—,

løftede mig oppi til sig, og vi rode over alt Vand. — Var ikke det en vakker Drøm?»

Den lille, som havde fortalt den lille Historie, kom:

»Jeg drømte, jeg havde fanget en liden Fugl, og jeg var saa glad og vilde slet ikke slippe den, før jeg var kommen hjem i Stuen. Men der turde jeg ikke slippe den, for da kunde Far og Mor bede mig lukke den ud igjen. Saa gik jeg op paa Loftet med den; men der gik Katten og lurede, og saa kunde jeg ikke slippe den der heller. Saa vidste jeg ikke min arme Raad, men gik op paa Laaven; Gud, der var saa mange Sprækker, og den kunde rejse sin Vej! Nej, saa gik jeg ned paa Gaarden igjen, og der syntes jeg en stod, som jeg ikke vil nævne. Han stod og legede med en stor, stor Hund. »Jeg vil heller lege med den Fuglen din,« sagde han og kom mig saa nær. Men jeg syntes, jeg lagde paa Sprang, og baade han og den store Hund efter, og jeg sprang Gaarden rundt; men saa lukkede Mor op Svaldøren, — trev mig ind og kastede Døren til. Men udenfor stod Gutten og lo med Ansigtet paa Ruden. »Se, her er Fuglen!« sagde han — og tænk, saa havde han Fuglen! — Var ikke det en rar Drøm?» —

Saa kom hun, der havde fortalt om alle de Trosterne. Eli havde de kaldt hende. Det var den Eli, han havde set hin Kvæld i Baaden og i

Vandet. Hun var den samme, og dog ikke den samme, saa voxen og vakker, som hun sad der med det fine Ansigt og den smækre Skabning. Hun lo saa meget, og derfor var det længe, før hun kom sig til; men saa fortalte hun:

»Jeg havde glædet mig saa svært til at komme i Nøddeskogen i Dag, og derfor drømte jeg i Nat om, at jeg sad her paa Bakken. Solen skinnede, og jeg havde hele Fanget fuldt af Nødder. Men saa var der kommet et lidet Ikorn med op imellem Nødderne, og det sad paa Hug i Fanget og spiste dem op allesammen. — Var ikke det en rar Drøm?»

Og endnu flere Drømme blev ham fortalt; men saa skulde han sige, hvilken var vakrest. Han maatte faa god Betænkningstid, og imidlertid drog Gudfar med hele Flokken nedover mod Gaarden, og Arne skulde komme efter. De hoppede ned over Bakken, ordnede sig i Række, da de var komne ned paa Sletten, og sang hjemover mod Huset.

Han sad der igjen og hørte paa Sangen; Solen faldt lige paa Flokken; det lyste i deres hvide Skjorteærmer; snart tog den ene den anden om Livet; de dansede bort over Engen, og Gudfar efter med Stokken, fordi de traadte ned Haaen. Arne tænkte ikke mere paa Drømmene; han saa snart ikke mere Jenterne; Tankerne lagde sig ud over Dalen som de fine Soltraade, og han sad

igjen der paa Bakken og spandt. Før han vidste af det, sad han i et tæt Væv af Tungsind; han længtedes ud og aldrig i Verden som nu. Han tog fast Løfte af sig selv, at strax han kom hjem, vilde han tale til Moderen, det maatte gaa, som det vilde!

Hans Tanker blev stærkere og drev ind i Visen: »Over de høje Fjælde.« Saa snare havde aldrig Ordene været, ej heller havde de føjet sig saa sikkert i Lag; de var næsten som Jenter, der sad rundt paa en Houg. Han havde et Stykke Papir hos sig, og han skrev ned over sit Knæ. Og da han havde skrevet Visen færdig, rejste han sig som forløst, vilde ikke til Folk, men tog Skogvejen hjemover, skjønt han vidste, at da maatte han tage Natten med. Første Gang, han paa Vejen satte sig ned at hvile, vilde han tage Visen op igjen og synge den for sig selv ud over al Bygd; men da havde han glemt den igjen, der han havde gjort den. —

— En af Jenterne søgte efter ham paa Hougén, fandt ikke ham, men Visen.

TIENDE KAPITEL

At tale til Moderen var ikke saa let gjort som tænkt. Han hentydede til Kristian og de Breve,

som aldrig kom; men Moderen gik fra ham, og det var hele Dage efter, at han trode, hun var rød i Øjnene. Han havde ogsaa et andet Mærke paa, hvordan det stod til, og det var, at hun lagede usædvanlig god Mad.

Han skulde op i Skogen og tage Vedfang en Dag; Vejen gik igjennem Skogen, og netop der, hvor han skulde hugge, plejede de at gaa for at plukke Tyttebær i Høsttiden. Arne havde sat Øxen fra sig for at tage Trøjen af og skulde just begynde, da to Jenter kom gaaende med Bærspand. Han plejede gjerne gjemme sig heller end træffe Jenter, og det gjorde han nu ogsaa.

»Aa nej, aa nej! for alle de Bær! Eli, Eli!« — »Ja, kjære, jeg ser dem!« — »Men saa gaa ikke længer; her er mange Spand!« — »Jeg syntes, det ruslede borti et Kjær!« — »Au! er du gal!« og Jenterne foer sammen med Hænderne om hinandens Liv. De stod længe saa stille, at de næppe drog Pusten. »Det er vist ingenting; lad os plukke!« — »Ja, jeg tror vist, vi plukker.« — Og saa plukkede de. — »Det var snildt af dig, Eli, at du kom over til Præstegaarden i Dag. — Har du saa ingen Ting at fortælle mig?« — »Jeg har været hos Gudfar.« — — »Ja, du har fortalt mig det; — men har du ikke noget om ham, som du veed?« — »Aa jo!« — »Aa, aa! Eli, er det sandt? skynd dig, fortæl!« — »Han har været der igjen!« — »Aa Snak?« — »Jo vist; baade Far og Mor

lod, som de ikke saa det, men jeg gik op paa Loftet og gjemte mig.« — »Mer, mer! Kom han saa efter?« — »Jeg tror, Far havde sagt ham, hvor jeg var; han er nu altid saa lej.« — »Og saa kom han? Sæt dig, sæt dig, her hos mig! — Nu: Saa kom han?« — »Ja, men han sagde ikke stort, for han var saa bly.« — »Hvert Ord! hører du! hvert Ord!« — »Er du ræd mig?« sa'n. »Hvorfor skulde jeg være ræd?« sagde jeg. »Du veed, hvad det er, jeg vil dig,« sa'n og satte sig paa Kisten ved Siden af mig.« — »Ved Siden af dig!« — »Og saa tog han mig om Livet.« — »Om Livet, er du gal!« — »Jeg vilde da gjerne blive løs igjen, men han vilde ikke slippe mig. »Kjære Eli,« sa'n —,« hun lo, og den anden lo ogsaa. — »Nu? nu?« — »Vil du være Konen min?« — »Ha, ha, ha!« — »Ha, ha, ha.« — Og saa begge to: »Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha! —«

Endelig maatte ogsaa Latteren tage en Ende, og ovenpaa blev der længe stilt; saa spurte den første, men sagte: »Du, — var det ikke lejt, han tog dig om Livet?« —

Enten svarede den anden ikke paa dette, eller ogsaa var det saa sagte, at det ikke kunde høres; kanske det ogsaa bare var med et Smil. Om en Stund spurte den første: »Sagde ikke Far din eller Mor din noget siden?« — »Far gik op og saa paa mig, men jeg gjemte mig bestandig væk; for han lo, naar han saa mig.« — »Men Mor

din?» — »Nej, hun sagde ingen Ting; men hun var ikke saa haard som ellers.« — »Ja, du gav ham vel Afslag?» — »Naturligvis.« — Da blev atter lang Stilhed.

— »Du?» — »Ja — ?« — »Tror du, der kommer nogen saadan til mig?» — »Ja, naturligvis!« — »Er du gal! — A — i! — Du, Eli! — End dersom han tog mig om Livet?» — Hun gjemte Hovedet.

Der blev megen Latter, siden Hvisken og Tisken.

Jenterne gik snart; de havde hverken set Arne, Øxen eller Trøjen, og glad var han.

Nogle Dage efter satte han Oplands-Knut til Husmand under Kampen. »Du skal ikke længer være ensom,« sagde Arne.

Arne selv tog sig noget fast for. Han havde tidlig lært at skære med Haandsag; thi han havde bygget meget paa Husene hjemme. Nu vilde han øve denne Dont; thi han kjendte, det gjorde godt at have en bestemt Forretning; det gjorde ogsaa godt at komme ud blandt Folk, og saa forandret var han efterhaanden bleven, at han kunde længes dertil, naar han havde været en Stund for sig selv. Det bar slig til, han den Vinter var paa Præstegaarden og skar med Haandsag et Bil, og der var begge Jenterne ofte sammen. Arne tænkte paa, naar han saa dem, hvem det vel var, som nu fride til Eli Boen.

Det traf slig til, at han paa en Kjøretur maatte styre for Præstefrøkenen og Eli; han havde gode Øren, men kunde dog aldrig høre, hvad de talte om; somme Tider talte Mathilde til ham; da lo Eli og gjemte Hovedet. Saaledes spurte Mathilde, om det var sandt, at han kunde gjøre Vers. »Nej,« sagde han hurtig; da lo de begge, snakkede og lo. Siden var han ikke god paa dem og lod, som han ikke saa dem.

Engang sad han i Borgestuen, mens Folk dansede der; Mathilde og Eli kom begge did bort for at se paa. De trættede om noget borti Krogen, hvori de stod; Eli vilde ikke, men Mathilde vilde, og hun vandt. Saa kom de begge to bort til ham, nejede og spurte, om han kunde danse. Han svarede nej, og saa vendte de sig begge, lo og løb. Det var da ogsaa en bestandig Latter, tænkte Arne og blev alvorlig. Men Præsten havde en liden Plejesøn paa ti-tolv Aar, som Arne holdt meget af; af den Gut lærte Arne at danse, naar ingen saa paa.

Eli havde en liden Broder paa Alder som Præstens Plejesøn. Disse to var Legekammerater, og Arne gjorde Kjælke, Ski, Snarer til dem, og med dem talte han meget om deres Søstre, især om Eli. En Dag bragte Elis Broder det Bud, at han skulde ikke gaa saa slusket paa Haaret. »Hvem har sagt det?« — »Eli sagde det; men jeg skulde ikke sige, at hun havde sagt det.« — Nogle Dage

efter sendte han det Bud, at Eli maatte le lidt mindre. Gutten kom igjen med det Bud, at Arne endelig maatte le lidt mere.

Engang vilde Gutten have noget, han havde skrevet. Arne lod ham faa det og tænkte ikke videre over den Ting. En Stund efter vilde Gutten glæde Arne med den Tidende, at begge Jenterne likte hans Skrift saa svært. »Har de da set den?« — »Ja, det var for dem, jeg bad om den.« — Arne bad Gutterne bringe ham noget, som deres Søstre havde skrevet; de saa gjorde; Arne rettede Skrivefejl deri med en Tømmerblyant; han bad Gutterne lægge det saa, at det var let at finde. Siden fandt han Papiret igjen i sin Trøjelomme; men nedenunder stod skrevet: »Rettet af en kry Fant.«

Dagen efter sluttede Arne sit Arbejde paa Præstegaarden og rejste hjem. Saa mild, som han var den Vinter, havde Moderen ikke set ham siden hin sørgelige Tid kort efter Faderens Død. Han læste Prækenen for hende, fulgte hende til Kirke og var meget god mod hende. Men hun vidste godt, at det altsammen mest var for at faa hendes Samtykke til at rejse fra hende, naar Vaaren kom. Saa fik han Bud fra Bøen en Dag, om han ikke vilde komme did og skære med Haandsag.

Arne blev ganske ræd og svarede ja, som om han ikke tænkte over det. Strax Budet var gaaet, sagde Moderen: »Du kan nok blive forundret!

Fra Bøen?« — »Er det da saa underligt?« spurte Arne, men saa ikke paa hende. »Fra Bøen!« raabte Moderen een Gang til. — »Nu, hvorfor ikke lige saa godt derfra som fra en anden Gaard?« han saa lidt op. — »Fra Bøen og Birgit Bøen! — Baard, som slog Far din fordærvet, og det for Birgits Skyld!« — »Hvad siger du?« raabte nu ogsaa Gutten. »Var det Baard Bøen?« —

Søn og Moder stod og saa paa hinanden. Et helt Liv drog frem imellem dem, og det var et Ojeblik, hvori de saa den sorte Traad, som al Vej havde spundet sig igjennem. De gav sig senere til at tale om hine Faderens Stordage, da gamle Eli Bøen selv fride til ham for Datteren Birgit og fik Kurven; de gik altsammen igjennem, lige til der Nils stupte, og begge fandt ud, at Baards Skyld havde været den mindste. Men det var dog alligevel ham, som havde slaaet Faderen fordærvet, ham var det.

— »Er jeg endnu ikke færdig med Far?« tænkte saa Arne og besluttede i samme Stund at gaa.

Da Arne kom gaaende med Haandsagen paa Skulderen over Isen og op imod Bøen, syntes det ham en fager Gaard. Huset saa bestandig ud, som det var nymalet; han frøs lidt, og det var kanske derfor, det syntes ham saa lunt. Han gik ikke bent ind, men ovenom, hvor Fjøset laa; der stod en Flok haartykke Geder i Sneen og gnagede Bark af nogle Barkviste; en Buhund foer frem og tilbage

paa Laavekloppen og gøde, som om Fanden kom tilgaards, men strax Arne stod, logrede den og lod sig klappe. Køkkendøren paa den øvre Side af Huset gik ofte op, og Arne saa hver Gang did ned; men det var enten Budejen, som kom med Kørler, eller Kokken, som slog noget ud til Gederne. Inde paa Laaven tærskede de med tætte Slag, og til venstre foran Vedskjulet stod en Gut og huggede Ved; bag ham var mange Vedlag opstablede. — Arne satte Haandsagen fra sig og gik ind i Køkkenet; der var hvidt Sand paa Gulvet og smaahakket Ener strøet over; ned fra Væggene skinnede Kobberkjedler, og Krustøj stod i Række. De kogte til Middag; han bad om at faa tale med Baard. »Gaa ind i Stuen!« sagde en og pegede blot; han gik; der var ikke Klinke i Døren, men Haandtag af Messing; derinde var lyst og malet, Taget med mange Roser, Skabene røde med Eje-rens Navn paa i sort, Sengestedet ligesaa, men med blaa Striber paa Kanterne. Borte ved Ovnens sad en bredskuldret Mand med et blidt Ansigt og langt, gult Haar, han lagde Baand paa nogle Bøtter; henne ved det lange Bord sad en Kone med Skaut paa Hovedet, tætsluttende Klæder, høj og slank; hun delte en Hob Korn i to Hobe. Foruden disse var der ikke flere i Stuen.

»God Dag og signe Arbejdet!« sagde Arne og strøg Huen af. Begge saa op; Manden smilede

Klop ∴ Træbro. Budeje ∴ Malkepige. Kørler ∴ Kar, Bøtte. Kok ∴ Kokkepige. Krustøj ∴ Stentøj, Porcelæn. Skaut ∴ kvindeligt Hovedtøj [af Linned].

og spurte, hvem det var. »Han, som skal skære med Haandsag.« — Manden smilede mere og sagde, idet han ludede med Hovedet og atter begyndte sit Arbejde: »Naa, Arne Kampen.« — »Arne Kampen?« raabte Konen og nidstirrede Manden saa kort op, smilede igjen: »Søn af Nils Skrædder;« han gav sig atter til at arbejde.

En Stund efter havde Konen rejst sig, var gaaet bort til Hylden, havde vendt sig, var gaaet bort til Skabet, havde atter vendt sig, og idet hun sidst laa og grov nede i Bordskuffen, spurte hun uden at se op: »Skal han arbejde her?« — »Ja, det skal han,« sagde Manden, ogsaa uden at se op. »Det er nok ingen, som byder dig sidde ind paa heller;« han vendte sig mod Arne. Denne gik til Forsædet; Konen gik ud, Manden arbejdede; Arne spurte derfor, om ogsaa han kunde begynde. »Vi kan først spise til Middag.«

Konen kom ikke mere ind; men næste Gang Køkkendøren gik op, var det Eli, som kom. Hun lod først, som hun ikke saa ham; da han rejste sig for at gaa til hende, stansede hun og vendte sig halvt om for at give ham Haanden; men hun saa ikke paa ham. De vexlede et Par Ord; Faderen arbejdede. — Hun havde flettet Haar, gik i trangærmet Livkjole, var smækker og rank, rund om Haandleddet og liden i Haanden. Hun dækkede Bordet; Arbejdsfolket spiste i den anden Stue,

Nidstirre : stirre i eet væk. Forsædet : den forreste Bænk ved Bordet (nærmest Døren).

men Arne med Husbondsfolkene i denne; det traf sig nemlig saa den Dag, at de spiste særskilt; thi ellers spiste alle ved samme Bord i det store, lyse Køkken. — »Kommer ikke Mor?» spurte Manden. — »Nej, hun er paa Loftet og vejer Uld.« — »Har du bedt hende?» — »Ja; men hun siger, hun vil intet have.« — Der var en Stund Taushed. »Der er jo koldt paa Loftet.« — »Hun vilde ikke, jeg skulde lægge i.«

Efter Middagen arbejdede Arne; om Kvælden var han atter inde blandt dem. Da sad Konen ogsaa der. Kvindfolkene syde; Manden stelledes med nogle Smaating; Arne hjalp ham; der var timelang Taushed; thi Eli, som ellers syntes at føre Ordet, taug ogsaa nu. Arne tænkte med Forfærdelse, at saa var det vel ogsaa ofte hjemme hos ham; men det var, som følte han det først nu. Eli pustede engang langt ud, som havde hun holdt sig længe nok, og saa gav hun sig til at le. Da lo ogsaa Faderen, og Arne syntes ogsaa, det var latterligt, og tog i med. Fra nu af talte de adskilligt; til sidst blev det især ham og Eli; Faderen lagde Ord ind. Men engang Arne havde talt længe, kom han til at se op; da mødte han Moderen, Birgit; hun havde sænket Arbejdet og sad og nidstirrede paa ham. Nu tog hun Arbejdet fat, men ved de første Ord, han atter sagde, saa hun op.

Det blev Sengetid, og hver gik til sit. Arne vilde mærke sig den Drøm, han havde haft første Nat paa et nyt Sted; men der var ingen Mening

i den. Han havde hele Dagen lidet eller intet talt med Husbonden; men om Natten var det kun om ham, han drømte. Det sidste var, at Baard sad og spillede Kort med Nils Skrædder. Denne var saare vred og bleg i Ansigtet; men Baard smilede og drog Kortene over til sig.

Arne var der flere Dage, hvori saa godt som intet blev talt, men meget arbejdet. Ikke alene de i Dagligstuen taug, men Tjenerne, Husmændene, selv Kvindfolkene. Der var en gammel Hund paa Gaarden, som gøde, hver Gang der kom Fremmedfolk; men aldrig kunde Gaardfolket høre Hunden gø, før de sagde: »Hys!« og da gik den knurrende hen og lagde sig igjen. Hjemme paa Kampen var der en stor Fløj paa Huset, som vendte sig i Vinden; her var der en endnu større Fløj, som Arne maatte lægge Mærke til, fordi den ikke vendte sig. Naar nu Vinden var strid, arbejdede Fløjen for at komme løs, og saa længe saa Arne paa dette, til han maatte op paa Taget og løse Fløjen. Den var ikke fastfrossen, som han tænkte; men en Pinde var stukken ned, for at Fløjen skulde staa; den tog Arne ud og kastede ned; Pinden traf Baard, som kom gaaende. Han saa op. »Hvad gjør du der?« — »Jeg løser Fløjen.« — »Gjør ikke det; den skriger, naar den gaar.« — Arne sad paaskrævs over Mønen: »Det er da bedre, end at den tier stille.« Baard saa op paa Arne, og Arne saa ned paa Baard; da smilede

Baard: »Den, som maa skrige, hvis han skal tale, gjør da vel bedre i at tie, veed jeg.«

Nu kan det være saa, at et Ord gaar igjen, længe efter det er sagt, og det helst, naar det er det sidste. Disse Ord fulgte Arne, der han i Kulden krøb ned af Taget, og de var endnu med ham, da han om Kvælden gik ind i Stuen. Der stod Eli i Aftenskumringen ved et Vindue og saa ud over Isen, som laa blank i Maanen. Han gik til det andet Vindue og saa udover som hun. Inde var det lunt og stille, ude var det koldt; en skarp Aftensno strøg gennem Dalen og ruskede saa vidt i Træerne, at Skyggerne, som de kastede i Maaneskinnet, ikke laa stille, men famlede og krøb omkring paa Sneen. Borte paa Præstegaarden skar et Lys hidover, aabnede og lukkede sig, tog mange Kanter og Farver, saadan som det altid synes, naar en stirrer for længe derpaa. Fjældet stod over, mørkt, med Æventyr i Bunden, men Maanelys paa de øvre Sneflader. Himlen havde Stjærner oppe og lidt flatrende Nordlys borte i det ene Hjørne, men det vilde ikke udover. Et Stykke fra Vinduet, nede mod Vandet, stod Træer og deres Skygge listede over til hverandre; men den store Ask stod alene og skrev paa Sneen.

Det var stilt; kun engang imellem var der noget, der skreg og ulede med lang, klagende Lyd. »Hvad er det?« spurte Arne. — »Det er Fløjen,« sagde Eli, og siden føjede hun sagtere til som for

sig selv: »Den maa være sluppen løs.« Men Arne havde været som den, der havde villet tale og ikke kunnet. Nu sagde han: »Husker du det Æventyr om Trosterne, som sang?« — »Ja.« — »Det er ogsaa sandt; det var jo du, som fortalte det. — Det var et vakkert Æventyr.« — Hun sagde med saa blid Stemme, at det var ligesom første Gang, han hørte den: »Jeg synes ofte, det er noget, som synger, naar det er ganske stilt.« — »Det er det gode i os selv, det.« Hun saa bort paa ham, som var der noget for meget i det Svar; de taug ogsaa begge bagefter. Saa spurte hun, mens hun maledede med en Finger paa Ruden: »Har du nylig gjort nogen Vise?« Her blev han rød; men det saa ikke hun. Derfor spurte hun igjen: »Hvorledes bærer du dig ad, naar du lager Viser?« — »Vilde du gjerne vide det?« — »Aa ja.« — »Jeg passer paa de Tanker, som andre gjerne lader gaa,« svarede han undvigende. — Hun taug længe; thi hun prøvede nok med en eller anden Vise, — om hun havde haft de Tanker, men ladet dem gaa. — »Det var underligt,« sagde hun som for sig selv og gav sig til at male paa Ruden igjen. — »Jeg lagede en Vise, første Gang jeg havde set dig.« — »Hvor var det?« — »Borte ved Præstegaarden, den Kvæld, du drog derifra; — jeg saa dig i Vandet.« — Hun lo, stod lidt stille: »Lad mig høre den Visen.« — Arne havde aldrig for gjort noget saadant; men nu gav han sig til at synge Visen for hende:

»Hun Venevil hopped' paa letten Fod
sin Kjærest' imod,« o. s. v.

Eli stod meget opmærksom; hun stod længe, efter den var færdig. Endelig brød hun ud: »Nej, hvor jeg synes Synd i hende!« — »Det er, ligesom jeg ikke selv har gjort den,« sagde han; thi han var bleven skamfuld over at have sagt den frem. Han forstod heller ikke, hvorledes han var faldet paa det. Han blev staaende og se efter Visen. Da sagde hun: »Men det skal da vel ikke gaa mig saa?« — »Nej, nej, nej; — jeg tænkte egentlig paa mig selv.« — »Skal det gaa dig saa da?« — »Jeg veed ikke; — men jeg følte saa den Gang; — ja, jeg skjønner det ikke længere nu; men jeg har engang været saa tung i Sindet.« — — »Det var underligt;« hun malede paa Ruden igjen. — —

Næste Dag. da Arne var kommen ind for at spise Middag, gik han bort til Vinduet. Ude var graat og tykt; inde var varmt og godt; men paa Ruden stod skrevet med en Finger: »Arne, Arne, Arne« og bestandig »Arne«; det var ved det Vindue, Eli havde staaet forrige Kvæld.

Men Dagen efter kom Eli ikke ned; hun var daarlig. Hun var i det hele ikke frisk i denne Tid; hun sagde det selv, og det var ogsaa godt at se.

ELLEVTTE KAPITEL.

En Dag kom Arne ind og fortalte, hvad han netop havde faaet høre i Gaarden, at Præstens Datter, Mathilde, i det Øjeblik rejste til Byen, som hun selv tænkte, for nogle Dage, men, som det var bestemt, for at være der et Aar eller to. Eli vidste intet derom før nu, det blev sagt, faldt om og var borte.

Arne havde aldrig set sligt før og blev meget ræd; han løb efter Tjenestejenterne, disse efter Forældrene, og disse afsted; her blev en Støj over al Gaard; Buhunden gøde paa Laavekloppen. Da Arne senere kom ind igjen, stod Moderen paa Knæ foran Sengen; Faderen holdt den syges Hoved. Tjenestejenterne løb, en efter Vand, en anden efter Draaber, som stod i et Skab, en tredje løste Trøjen op ved Halsen. »Aa, Gud trøste og bedre dig!« sagde Moderen; »det var galt alligevel, at vi intet havde sagt; det var du, Baard, som vilde det; aa, Gud trøste og bedre dig!« Baard svarede intet. »Jeg sagde det nok, jeg; men ingen Ting skal blive, som jeg vil; aa, Gud trøste og bedre dig. Altid er du saa ful med hende, du Baard; du veed ikke, hvordan hun har det, du; du veed ikke, hvad det er at holde af nogen, du!« Baard svarede intet. »Hun har det ikke som andre, hun, de kan bære Sorgen; men den kaster hende overende, Stakkar, saa spinkel hun er. Og især nu, hun slet ikke er frisk. Vaagn op igjen, du, Eli min egen,

og gjør os ikke slig Sorg!» Da sagde Baard: «Enten tier du for meget, du, eller snakker du for meget;» han saa bort paa Arne, som vilde han ikke, at denne skulde høre sligt, men gaa sin Vej. Da Jenterne blev inde, blev imidlertid ogsaa Arne, skjønt han gik over mod Vinduet. Nu kom den syge sig saa vidt, at hun kunde se sig om og kjende Folk; men i det samme kom ogsaa Hukommelsen tilbage; hun skreg »Mathilde!» fik Krampegraad og hulkede, saa det var ondt at være i Stuen. Da søgte Moderen at trøste hende; Faderen stillede sig saaledes, at han kunde ses; men den syge skød til dem; »væk!» raabte hun; »jeg holder ikke af eder, væk!» — »Jesus Kristus, holder du ikke af dine Forældre?» sagde Moderen. — »Nej! I er haarde mod mig og ta'r fra mig den eneste Glæde, jeg har!» — »Eli, Eli! sig ikke saa stærke Ord,« bad Moderen vakkert. — »Jo, Mor!» skreg hun, »nu maa jeg sige det! Jo, Mor! I vil gifte mig med den stygge Mand, og jeg vil ikke. I stænger mig inde her, hvor jeg ikke er glad oftere, end hver Gang jeg skal ud! Og I ta'r Mathilde fra mig, den eneste, jeg holder af og stunder til i denne Verden! O, Gud, hvad skal der blive af mig, naar Mathilde ikke længer er her, — især nu, jeg har saa meget, saa meget, jeg ikke kan raade med, naar jeg ikke faar tale med nogen!» — »Men du var jo sjældnere hos hende nu,« sagde Baard. — »Hvad gjorde det, naar jeg havde hende borte i Vinduet!» svarede den syge og græd saa barnlig, at det var Arne, som havde han aldrig hørt Graad

før. — »Du kunde jo ikke se hende der,« sagde Baard. — »Jeg saa jo Gaarden,« svarede hun, og Moderen lagde iltert til: »Du skjønner ikke sligt, du.« Saa sagde ikke Baard mere. »Nu kan jeg aldrig komme til Vinduet mere!« sagde Eli. »Jeg gik did om Morgen, naar jeg stod op; om Kvælden sad jeg der i Maaneskinnet, og jeg gik did, naar jeg ingen havde at gaa til. Mathilde, Mathilde!« Hun vred sig i Sengen og fik Krampegraaden paa ny. Baard satte sig bort paa en Krak og saa paa hende.

Men det gik ikke saa snart over med Eli, som de kanske havde tænkt. Mod Kvælden saa de først, at det blev til langvarig Sygdom, den hun vistnok i længre Tid havde samlet op, og Arne kaldtes ind for at være med at bære hende op i det Rum, som var hendes eget. Hun sansede ikke, var meget bleg og laa stille; Moderen satte sig hos hende; Faderen stod nede ved Sengen og saa; siden gik han ned til sit Arbejde. Arne gjorde det samme; men den Kvæld bad han for hende, idet han lagde sig, bad, at hun, saa ung og saa vakker som hun var, maatte faa det godt i Verden, og at ingen maatte stænge Glæden ude fra hende!

Dagen efter sad Faderen og Moderen sammen og taltes ved, da Arne kom ind; Moderen havde grædt. Arne spurte, hvorledes det stod til; begge ventede, at den anden skulde svare, og derfor var

det længe, før han fik Svar; men endelig sagde Faderen: »Det staar daarlig til.« — Senere fik Arne høre, at Eli havde været fra sig den hele Nat, eller, som Faderen sagde, talt Uvit. Nu laa hun i en stærk Sot, kjendte ingen, vilde ikke tage Mad til sig, og Forældrene sad just og raadslog, om de skulde kalde Doktor til. Da de senere gik op og var hos den syge, og Arne sad igjen, var det ham, som om deroppe var Livet og Døden, begge to; men han sad udenfor.

Om nogle Dage var hun dog bedre. Engang Faderen sad Vagt, fik hun det Indfald at ville have Narrifas, den Fugl, som Mathilde havde givet hende, staaende foran Sengen. Da svarede Baard, hvad sandt var, at i al den Hurlumhei havde Folk glemmt Fuglen, saa den var sturtet. Moderen kom i det samme, Baard fortalte dette, og hun skreg ende over sig i Døren: »Aa, jøje mig, for et Uvyrde du er, du Baard, at du fortæller den syge Jentungen sligt! Se, der daaner hun bort igjen for os; Gud forlade dig din Synd!« Hver Gang den syge vaagnede, skreg hun paa Fuglen, mente, det gik aldrig Mathilde godt, siden den var død, vilde til hende og faldt i Vanmagt paa ny. Baard stod der og saa paa dette, indtil det blev for galt; da vilde han hjælpe ogsaa; men Moderen skød ham til Side og mente, hun skulde passe den syge alene. Da saa Baard paa dem begge to en lang

Tale Uvit : tale vildt. Sturte : styrte, døde. Ende : lige.
Uvyrde : ligegyldig, skjædesløs Person.

Stund, satte derpaa sin Hue til rette med begge Hænder, vendte sig og gik.

Præsten og Præstefruen kom over senere hen; thi Sygdommen tog hende med ny Magt og blev saa slem, at de ikke vidste, om det stod til Liv eller Død.

Baade Præsten og Præstefruen talte Baard til Rette og mente, han var for haard mod Barnet; de fik høre om hint med Fuglen, og Præsten sagde ham da rent ud, at sligt var raat; han vilde selv tage Barnet over til sig, sagde han, saa snart hun blev saa vidt, at hun kunde føres; Præstefruen vilde til sidst ikke engang se ham, hun græd og sad hos den syge, fik Doktoren fat, tog selv hans Forkrifter og kom derover flere Gange hver Dag for at pleje hende derefter. Baard gik ude paa Gaarden fra det ene Sted til det andet, men helst saaledes, at han var for sig selv, stod ofte stille lange Stunder, satte saa sin Hue til rette med begge Hænder og tog sig noget for.

Moderen talte ikke til ham mere. De saa næppe paa hinanden. Han kom op til den syge et Par Gange paa Dagen; da tog han Skoene af sig neden for Trappen, lagde Huen uden for Døren og aabnede varlig. Strax han kom ind, vendte Birgit sig, som havde hun ikke set ham, satte sig som før paa Hug med Hovedet i sin Haand, saa bort for sig og paa den syge. Denne laa stille og bleg uden at vide af noget omkring sig. Baard stod en Stund nede ved Sengefoden, saa paa dem begge to og sagde intet. Engang den syge rørte

sig, som vilde hun vaagne, listede han sig strax væk saa sagte, som han var kommen.

Ofte tænkte Arne paa, at nu var der sagt Ord Mand og Kone imellem samt Forældre og Barn imellem, som længe var baaret sammen og sent vilde glemmes. Han længtes bort derifra, skjønt han nok gjerne vilde vide først, hvorledes det gik med Eli. Men dette kunde han altid faa vide, tænkte han, gik derfor til Baard og sagde, at han nok vilde hjem; det Arbejde, hvortil han var kommen, var færdigt. Baard sad ude paa Stabben, da Arne kom til ham og sagde dette. Han sad paa Hug og grov i Sneen med en Pinde; Arne kjendte Pinden; thi det var den samme, som havde holdt Fløjen fast. Baard saa ikke op; han sagde: »Det er vel ikke godt at være her nu; — men det er, ligesom jeg ikke vil, du skal rejse.« Og saa sagde ikke Baard mere, ej heller Arne; han stod lidt, gik saa bort og tog sig noget for, som var det afgjort, at han skulde blive.

Senere, da Arne blev indkaldt for at spise, sad Baard endnu paa Stabben. Da gik Arne bort til ham og spurte, hvorledes det i Dag stod til med Eli. »Det er nok rent galt i Dag,« sagde Baard; »jeg ser, Moderen græder.« Det var, som nogen bød Arne sætte sig ned, og han satte sig bent over for ham paa Enden af et omvæltet Træ. »Jeg har tænkt tit paa Far din i disse Dagene,« sagde Baard saa uventet, at Arne intet kunde

svare. »Du veed vel, hvad som har været os imellem?» — »Jeg veed det.« — »Aa ja; du veed bare det halve, som venteligt kan være, og lægger stor Last paa mig.« Arne svarede om en Stund: »Du har vel opgjort den Ting med din Gud, du, lige saa vist som nu Far min har det.« — »Aa ja; det kan være, som man ta'r det til, det,« svarede Baard. »Da jeg fandt denne Pinden igjen, blev det mig saa underligt, at du skulde komme hid og løse Fløjen. Lige saa godt først som sidst, tænkte jeg.« Han havde faaet Huen af sig og sad og saa ind i den.

Arne forstod endnu ikke, at hermed mente han, at nu vilde han tale med ham om hans Far. Ja, han forstod det endnu ikke, da han begyndte paa det, saa lidet lignede det Baard. Men hvad der var gaaet forud i hans Sind, mærkede han, efterhaanden som Fortællingen skred frem, og havde han før haft Agtelse for denne tungvindte, men grundbrave Mand, saa blev den ikke mindre efter dette.

»Jeg kunde vel være saa pas som en fjorten Aar,« sagde Baard, idet han, ligesom af og til under hele sin Fortælling, standsede, sagde atter nogle Ord, men standsede, bestandig saa, at Fortællingen fik et stærkt Præg af at blive vejjet i hvert Ord. »Jeg kunde være saa pas som en fjorten Aar, da jeg lærte at kjende Far din, som var paa samme Alder. — Han var meget vild og

taalte ingen over sig. Og det var dette, han aldrig kunde glemme mig, at jeg stod Nummer een til Konfirmationen, og han stod Nummer to. — Ofte bod han sig til at ville tages med mig, men det blev aldrig til noget; ventelig var ingen af os tryg paa sig selv. — Men underligt er det, at han sloges hver Dag, og ingen Ulykke opkom deraf; den ene Gangen, jeg skulde til, gik det saa galt, som det kunde gaa; — men det forstaar sig: Jeg havde ogsaa ventet længe. — —

Nils fløj efter alle Jenter, og de efter ham. Der var bare een, jeg vilde have, men den tog han fra mig paa hver Dans, ved hvert Bryllup, i hvert Samlag; det var hende, jeg nu er gift med. — — — Jeg havde ofte Hug, der jeg sad, til at prøve Styrke med ham for den Sags Skyld; men jeg var ræd, at jeg skulde tabe, og vidste, at da tabte jeg hende med det samme. — Naar alle de andre var gaaet, tog jeg de Løfter, han havde taget, spændte den Bite, han havde spændt; men næste Gang, han fløj med Jenten bort ifra mig, vovede jeg mig dog ikke i Kast med ham, — skjønt det hændte dog engang, han stod og fjasede med hende lige for Ansigtet mit, at jeg tog en velvoxen Karl og lagde over Biten som for Moro. Han blev ogsaa bleg den Gangen. — —

Dersom han endda havde været god mod hende; men han sveg hende, og det var om igjen

Kvæld efter Kvæld. Jeg tror næsten, hun holdt mere af ham for hver Gang. — Saa var det, at det sidste hændte. Jeg vilde heller ikke, han skulde gaa længer den Gang, og derfor faldt han lidt tyngre, end jeg undte ham det. — — Jeg har aldrig set ham siden.«

De sad en lang Stund tause; endelig fortsatte Baard:

»Jeg bød mig frem igjen. Hun svarede hverken ja eller nej, og saa tænkte jeg, det kunde blive bedre siden. Vi giftede os, Brylluppet stod nede i Dalen hos en Faster, som hun arvtog; vi begyndte med meget, og det har siden voxet. Vore Gaarde laa ved Siden af hinanden, og nu blev de slaaet sammen, som min Tanke havde været fra Gutten af. — Men meget andet blev ikke, som min Tanke havde været.« — Han sad længe stille; Arne trode en Stund, han græd; det var ikke saa. Men han var endnu blidere i Stemmen end sædvanlig, da han blev ved.

»Hun var stille i Førstningen og meget sorgfuld. Jeg havde intet at sige til Trøst, og derfor taug jeg. Siden fik hun det stundimellem med dette styrendes Væsen, som du kanske har set; det var altid et Slags Ombytte, og derfor taug jeg ogsaa da. — Men en rigtig glad Dag har jeg ikke haft, siden jeg blev gift, og nu har jeg været det i en og tyve Aar. — —«

Her brød han Pinden i to Stykker; siden sad han en Stund og saa paa disse Stykker.

»— — Da Eli voxte til, tænkte jeg, hun havde mere Glæde af at være blandt Fremmedfolk end her. Det er sjælden, jeg har villet noget, jeg; det meste har ogsaa været galt, — saa blev dette med. Moderen sad og længtes efter Barnet, skjønt bare Vaagen laa imellem, og til sidst skjønnede jeg, at det heller ikke bar rigtig i Vej derovre i Præstegaarden, for det Præstegaardsfolket er da rigtig noget godsligt Tultøj; men jeg skjønnede det for sent. Hun holder nok nu hverken af Far eller Mor.«

Huen havde han taget af igjen; nu laa det lange Haar ned over Øjnene; han strøg det til Side og satte Huen paa med begge Hænder, som vilde han gaa; men idet han for at rejse sig havde vendt sig mod Huset, stoppede han og føjede til, idet han saa til Loftsvinduet:

»Jeg trode, det var bedst, Mathilde og hun ikke tog Farvel, jeg; men saa var det galt. Jeg sagde hende, at den vesle Fuglen var død, for det var jo min Skyld, og saa syntes det mig bedst at tilstaa det; men saa var det ogsaa galt. Og saadan er det med alting. Jeg har altid tænkt at gjøre det til det bedste, jeg, men saa er det blevet til det værste, og nu er det kommet saa vidt, at de tale ondt om mig, baade Kone og Datter, og jeg gaar her alene.«

En Jente raabte op til dem, at nu blev Maden kold. Baard rejste sig. »Jeg hører Hestene gnægge,« sagde han; »det er vel nogen, som har glemte dem;« han gik bort til Stalden for at give dem Ho.

TOLVTE KAPITEL.

Eli var saare mat efter Sygdommen; Moderen sad over hende Nat og Dag og var aldrig nede; Faderen var da oppe sin sædvanlige Tur paa Hosesokkerne og med Huen lagt efter uden for Døren. Arne var endnu paa Gaarden; han og Faderen sad sammen om Kvældene; han var kommen til at holde saa af Baard. Baard var en vellært, dybtænkt Mand, men var ligesom lidt ræd det, han vidste. Naar nu Arne hjalp ham til rette og fortalte ham, hvad han ikke før vidste, var Baard meget taknemmelig.

Eli kunde snart sidde oppe stundimellem, og efter hvert som det nu gik fremad, fik hun flere Indfald; saaledes var det en Kvæld, at Arne sad i Stuen nedenunder, hvor Eli laa, og sang Viser med høj Røst; da kom Moderen ned og bad fra Eli, om han ikke vilde komme didop og synge, saa hun kunde faa høre Ordene. Arne havde nok siddet og sunget for Eli, der han sad; thi da Moderen nu sagde dette, blev han rød og rejste

sig, som vilde han nægte, hvad han havde gjort, skjønt ingen havde sagt det. Han tog sig snart og sagde undvigende, at det var saa lidet, han kunde synge. Men Moderen mente, det lod ikke saa, naar han sad alene.

Arne gav efter og gik. Han havde ikke set Eli, siden den Dag han hjalp til at bære hende op; han folte, at hun nu maatte være meget forandret, og det gjorde ham ligesom lidt ræd. Men da han sagte aabnede Døren og traadte ind, var det stumende mørkt i Værelset, og han saa ingen. Han stansede ved Døren. »Hvem er det?« spurte Eli klart og sagte. »Det er Arne Kampen,« svarede han varsomt, for at Ordene skulde falde blødt. — »Det var snilt, du kom.« — »Hvorledes staar det til med dig, Eli?« — »Tak, nu er det bedre.«

»Du faar sætte dig ned, Arne,« sagde hun en Stund efter, og Arne folte sig fremover til en Stol, som stod ved Sengefoden. »Det var saa godt at høre dig synge, du maa synge lidt for mig heroppe.« — »Bare jeg kunde noget, som passede her.« — Der blev stille en Stund; da sagde hun: »Syng en Salme!« og det gjorde han, det var noget af en Konfirmationssalme. Da han sluttede, horte han, at hun græd, og derfor turde han ikke synge mere; men om lidt sagde hun: »Syng en saadan en til,« og han sang en til, nemlig den, som almindeligst bruges paa Kirkegulvet. »Hvor

mange Ting har jeg tænkt paa, mens jeg har ligget her,« sagde Eli. Han vidste intet at svare og hørte hende græde stille derinde i Mørket. Et Uhr kakkede borte paa Væggen, drog op til Slag og slog saa. Eli drog langsomt Pusten et Par Gange, som vilde hun lette Brystet, og saa sagde hun: »En veed saa lidt, kjender hverken Far eller Mor. — Jeg har ikke været god mod dem, — jeg, og derfor er det saa underligt nu at høre den Konfirmationssalmen.«

Naar man taler i Mørket, bliver man altid mere sandfærdig, end naar man ser hverandres Ansigt; man siger ogsaa da mere.

»Det var godt at høre de Ord,« svarede Arne; han tænkte paa, hvad hun havde sagt, den Gang hun blev syg. Det forstod ogsaa hun, og derfor sagde hun: »Var nu ikke dette hændet mig, saa Gud veed, hvor længe jeg havde gaaet, før jeg havde fundet Mor.« — »Hun har talt med dig nu?« — »Hver Dag; hun har ikke andet gjort.« — »Da fik du nok meget at høre.« — »Du kan saa sige.«

»Hun talte nok om min Far.« — »Ja.« — — »Tænker paa ham endnu?« — »Hun tænker paa ham.« — »Han var ikke god mod hende.« — »Stakkars Mor!« — »Han var dog værst mod sig selv.«

Den ene tænkte, hvad han ikke vilde sige den anden. Eli var den, som først bandt Ord imellem dem: »Du skal være lig din Far.« — »De siger saa,« svarede han undvigende; hun lagde

ikke Mærke til Tonen, og derfor kom hun igjen om en Stund: »Kunde ogsaa han lage Viser?» —
»Nej.« —

»Syng en Vise for mig, — — en, som du selv har laget.« Men Arne havde ikke for Skik at tilstaa, det var egne Viser, han sang. »Jeg har ingen,« sagde han. »Du har nok, og du synger dem nok ogsaa, naar jeg beder om det.« — Hvad han aldrig havde gjort for andre, det gjorde han nu for hende. Han sang nemlig følgende Vise:

Træet stod færdigt med Blad og med Knop.

»Skal jeg ta' dem?» sa' Frosten og pustede op.

»Nej, kjære, lad dem staa,

til Blomster sidder paa!» —

bad Træet og skalv ifra Rod og til Top.

Træet fik Blomster, saa Fuglene sang.

»Skal jeg ta' dem?» sa' Vinden og vifted' og svang.

»Nej, kjære, lad dem staa,

til Bærret sidder paa!»

bad Træet, i Vinden det dirrende hang.

Og Træet fik Bær under Soløjets Glød.

»Skal jeg ta' dem?» sa' Jenten, saa ung og saa rød.

»Ja, kjære, du kan ta'

saa mange, du vil ha'!»

sa' Træet, og Grenen det bugnende bød.

Den Visen tog næsten Vejret fra hende. Han sad ogsaa bagefter, som havde han sunget mere, end han vilde sige.

Mørket ligger tungt over dem, som sidder sammen deri og ikke vil tale; de er aldrig nærmere hinanden end da. Han horte, bare hun

vendte sig, bare hun drog Haanden over Aaklædet, bare hun engang pustede lidt stærkere end ellers. —

»Arne, — kunde du ikke lære mig at lage Viser?» — »Har du aldrig prøvet?» — »Jo, nu i de sidste Dagene; men jeg faar ingen til.« — »Hvad har du da villet have i dem?» — »Noget om Mor, som holdt saa af Far din.« — »Det er et tungt Emne.« — »Jeg har ogsaa grædt over det.« — »Du skal ikke søge Emner; de kommer.« — »Hvorledes kommer de?» — »Som andet kjært: naar du mindst venter.« — De taug begge. »Det undrer mig, at du, Arne, længes bort, som bærer saa meget vakkert hos dig.« — »Veed du, at jeg længes?» — Hun svarede ikke herpaa, hun laa stille som i Tanker. »Arne, du maa ikke rejse bort!« sagde hun, og det kom varmt til ham. — »Somme Tider har jeg ogsaa mindre Lyst.« — »Din Mor maa holde meget af dig. Jeg maa faa se din Mor!« — »Kom bort paa Kampen, engang du bliver frisk.« Og nu tænkte han hende med een Gang sidde i den lyse Stue paa Kampen og se paa Fjældene; Brystet begyndte at gaa i ham, Blodet foer ham til Hovedet. »Her er varmt herinde,« sagde han og rejste sig.

Hun hørte det; »kjære, vil du gaa?» sagde hun, og han satte sig.

— — »Du maa komme oftere hid til os; — Mor holder saa meget af dig.« — »Jeg har ogsaa selv Lyst; — — men jeg maa dog have Ærende.«

— Eli taug lidt, som tænkte hun sig om. »Jeg tror,« sagde hun, »at Mor har noget, hun vil bede dig om.« — — —

Han hørte hende rejse sig i Sengen. Ingen Lyd var i Kammeret eller nedenunder uden Klokken, som kakkede paa Væggen. Da brød hun ud:

»Gud give, det var Sommer!«

»At det var Sommer!« og det drog op for hans Tanke med fugtigt Løv og Bjældeklang, Hauking fra Fjældene, Sang fra Dalene, Sorte-vandet laa der og skinnede i Solen, Gaardene vuggede deri. Eli kom ud og satte sig ligesom hin Kvæld. »Var det Sommer,« sagde hun, »og jeg sad paa Bakken, tror jeg vist, at jeg nu kunde synge en Vise!«

Han lo og spurte: »Hvad skulde den da gaa om?« — »Om noget som var let, om — ja, jeg veed ikke selv — —«

»Sig det, Eli!« han rejste sig i Glæden, men tænkte sig om og sad.

»Jeg vil ikke sige dig det for alt i Verden!« — hun lo. — »Jeg sang for dig, da du bad.« — »Det er sandt; men nej, nej!« — »Eli, tror du, jeg gjør Nar af det lille Verset, du har digtet?« »Nej, det tror jeg ikke, Arne; men det er ikke noget, jeg selv har gjort.« — »Er det da af en anden?« — »Ja, det kom saaledes farende.« — »Saa kan du jo sige mig det.« — »Nej, nej, det

er ikke noget saadant heller, Arne; bed mig ikke mere.« Hun gjemte vist Hovedet i Sengen; thi det sidste kom næsten bort. »Eli, nu er du ikke snil mod mig, saadan som jeg har været mod dig?« han rejste sig. »Arne, det er Forskjel — du forstaar mig ikke — men det var — jeg veed ikke selv — en anden Gang — bliv ikke sint paa mig, Arne! gaa ikke fra mig!« hun begyndte at græde.

»Eli, hvad fattes dig?« han lyttede. »Er du syg?« han trode det ikke selv. Hun græd endnu; han syntes, han maatte gaa frem eller tilbage. »Eli!« — »Ja;« de hviskede begge. »Tag mig i Haanden!« Hun svarede ikke; han lyttede, skarpt, kort, — følte sig frem over Aaklædet og fik en varm, liden Haand, som laa bar.

Da gik det i Trapperne, og de slap hinanden. Det var Moderen, som kom med Lys. »I sidder nok for længe i Mørket,« sagde hun og satte Stagen paa Bordet. Men hverken Eli eller han taalte Lyset; hun vendte sig mod Pudlen, han holdt for Øjnene. »Aa ja; det gjør lidt ondt i Førstningen,« sagde Moderen; »men det plejer at gaa over.«

Arne ledte nede paa Gulvet efter den Hue, han ikke havde med, og saa gik han.

Dagen efter hørte han, at Eli vilde komme ned lidt efter Middag. Han samlede sit Værktøj og sagde Farvel. Da hun kom ned, var han gaaet.

TRETTENDE KAPITEL.

Sent kommer Vaaren ind imellem Fjældene. Posten, som drog efter Kongevejen om Vinteren, og det tre Gange i Ugen, gaar allerede i April blot een Gang, og Beboerne føle da, at uden for dem er Sneen kastet, Isen brudt, Dampskibene i Fart og Plogen sat i Jorden. Her ligger endnu Sneen tre Alen høj, Fæet rauter paa Baasen, og Fuglene kommer, men gjemmer sig og fryser. Den enkelte rejsende fortæller, at han har sat Vogn efter sig nedi Dalen, og han har Blomster og viser frem; disse har han plukket ved Vejkanten. Da ottest Folket, gaar omkring og tales ved, ser mod Solen og udover, hvor meget den orker for hver Dag. De strør Aske paa Sneen og tænker paa dem, som nu plukker Blomster.

I en saadan Tid var det, at gamle Margit Kampen kom gaaende op over Præstegaarden og bad om at faa tale med Far. Og hun blev bedt op paa Kontoret, hvor Præsten, en spinkel, lys-haaret Mand, blid, med store Øjne og Briller over, tog godt mod hende, kjendte hende og bad hende sidde ned. »Er det nu noget om Arne igjen?» spurte han, som havde de oftere talt om dette Emne. »Ja, Gud bedre os,« sagde Margit; »det er jo aldrig andet end godt, jeg har at sige om

ham, og dog er det saa tungt;« hun saa meget sorgfuld ud. »Er nu igjen denne Længsel kommen?« spurte Præsten. »Værre end nogensinde,« sagde Moderen. »Jeg tror aldrig, han bliver hos mig, til Vaaren kommer hidop.« — »Han har dog lovet aldrig at rejse fra dig.« — »Vist nok; men Herre Gud, han faar selv raade; naar Sindet staar udefter, saa maa han vel gaa. Hvad skal der saa blive af mig?« —

»Jeg tror dog i det længste, at han ikke forlader dig,« sagde Præsten. »Nej vist; men naar han nu ikke trives hjemme? Skal jeg da have det paa min Samvittighed, at jeg er i Vejen; det er somme Tider, jeg tænker, jeg selv burde bede ham rejse.«

»Hvoraf veed du, at han nu længes stærkere end før?« — »Aa, — af mange Ting. Siden Midvinters har han ikke arbejdet ude i Bygden en eneste Dag. Derimod har han gjort tre Byrejser og været længe borte paa hver. Han taler næsten aldrig, mens han arbejder, det gjorde han dog ofte før. Han kan sidde lange Stunder alene oppe i det lille Loftsvindue og se ud over Fjældene paa den Side, Kampestupet er; han kan sidde der den hele Søndag Eftermiddag, og ofte, naar det er maanelyst, sidder han der langt ud i Natten.« — »Læser han aldrig for dig?« — »Hver Søndag baade læser og synger han for mig, det forstaar sig, men det er ligesom lidt i Skyndingen, undtagen en og anden Gang, han næsten gjør for meget af det.« — »Taler han da aldrig med dig?« — »Ofte

er det saa længe imellem, at jeg maa græde for mig selv. Da ser han nok dette og begynder, men det er om lette Ting, aldrig om de tyngre.« Præsten gik op og ned, da stansede han og spurte: »Hvorfor siger saa du ikke noget til ham?« — Det var længe, før hun svarede noget herpaa; hun sukkede flere Gange, hun saa ned og til Siderne, hun foldede det Tørklæde, hun bar: »Jeg er kommen hid i Dag for at tale med han Far om noget, som ligger mig tungt paa Hjærtet.« — »Tal du frit, det vil lette dig selv!« — »Jeg veed, det vil lette; thi jeg har nu slæbet paa det alene i mange Aar, og det bliver tyngre for hvert.« — »Hvad er det, kjære Kone?« — Der var en Stunds Ophold, saa sagde hun: »Jeg bærer stor Synd for min Søn,« hun begyndte at græde. Præsten gik tæt ind til hende: »Tilstaa mig den, saa skal vi sammen bede Gud, at den maa blive dig tilgivet.«

Margit hulkede og tørrede sig, men begyndte igjen at græde, idet hun skulde tale, og saaledes op igjen flere Gange. Præsten trøstede hende og sagde, at det vist ikke kunde være noget saa brødefuldt, hun var vist for stræng mod sig selv o. s. v. Men Margit græd og kom sig ikke til at begynde, før Præsten havde sat sig ned ved Siden af hende og snakket vel for hende. Da kom det lidt efter lidt frem: »Gutten har haft det ondt som Barn, og da fik han Rejsehugen. Saa traf han Kristian, han, som nu er bleven storrig derover, hvor de graver Guld; Kristian gav Arne saa

mange Bøger, at han ikke længer blev som vi; de sad sammen i lange Nætter, og da Kristian rejste, vilde Gutten efter. Men paa den Tid faldt Faderen overende, og Gutten lovede aldrig at forlade mig. Men jeg var som en Høne, der havde faaet et Andeæg op under sig; da Ungen havde faaet Luft, vilde den ud paa det store Vand, og jeg gik igjen og skreg. Naade han ikke selv, saa naade hans Viser, saa jeg trode hver Morgen, at hans Seng stod tom.

Da var det, at der kom et overhændig langvejs Brev til ham; og det maatte være fra Kristian. Gud han tilgive mig, at jeg tog og gjemte det! Jeg trode, det havde blevet derved, men endnu et kom der, og havde jeg gjemt det første, saa maatte jeg gjemme det andet. Men var det ikke, som de skulde brænde Hul paa Kisten, der de laa; for tænke til den Kanten maatte jeg, fra det jeg slog Øjnene op, til jeg lagde dem i. Og du skulde aldrig havde set noget saa galt, for der kom et tredje til! Jeg stod med det Haanden et Kvarter; jeg bar det paa Brystet i tre Dage og vejede med mig selv, om jeg skulde give ham det eller lægge det hen til de andre; men kanske det havde Magt til at lokke Gutten ifra mig, og jeg kunde ikke for det, men jeg lagde det hen til de andre. Nu gik jeg i Angst hver Dag baade for dem, som var i Kisten, og for at der skulde komme noget nyt. Hvert Menneske, som drog tilgaards, var jeg ræd; sad vi begge inde, og det tog i Døren, saa skalv jeg; thi det kunde jo være

Brev, og da fik han det. Naar han var i Bygden, gik jeg hjemme og tænkte, at nu faar han kanske Brev derude, og i det staar om dem, som er komne for! Naar han vendte hjem, saa jeg paa Ansigtet langt borte, og Herre Gud, hvor glad jeg var, naar han smilede, for da havde han intet faaet! Han var bleven saa vakker ogsaa nu, ligesom Far sin, men mere lyslet og blid. Og saa havde han sligt et Maal til at synge med; — naar han sad ude i Døren i Kvældsolen, sang op imod Aasen og lyttede efter Svar, da kjendte jeg paa mig, at miste ham kunde jeg aldrig! — Bare jeg saa ham, eller jeg vidste, han var der etsteds omkring, og han var nogenlunde glad at se til, og han bare kunde give mig et Ord engang imellem, saa ønskede jeg mig ikke mere her paa Jorden, og jeg vilde ikke, at nogen Taare skulde være ugrædt. —

Men netop som det syntes, han bedre trivdes og likte sig bedre blandt Folk, kom der Bud fra Postaabneriet, at nu var det fjerde Brevet kommet, og i det var der to hundre Daler! — Jeg tænkte, jeg havde seget ned, der jeg stod: Hvad skulde jeg nu gjøre? Brevet kunde jeg vel altid faa af Vejen, men Pengene? Jeg fik ikke sove i flere Nætter for disse Penge; jeg havde dem en Stund paa Loftet, en Stund i Kjælderen bagom en Tønde, og engang var jeg saa overgi't, at jeg lagde dem i Vinduet, saa han kunde finde dem! Da jeg

hørte, han kom, tog jeg dem igjen. Men tilsidst fandt jeg dog ud Maaden: jeg gav ham Pengene og sagde, de havde staaet ude, fra den Tid Mor levede. Han lagde dem i Jorden, som jeg selv havde tænkt, og der kom de ikke væk. Men saa skulde det hændes sig, at netop den Høsten sad han en Kvæld og undrede sig over, at Kristian havde glemt ham for bestandig!

Nu slog Saaret op igjen, og Pengene brændte; Synd var det, og til ingen Nytte havde Synden været!

Den Moder, som bærer Synd for sit Barn, er den ulykkeligste Moder af alle; — — og dog gjorde jeg det bare af Kjærlighed. — — Saa skal jeg vel straffes derefter med at miste det kjæreste. For siden Midvinters har han faaet igjen den Tonen, som han synger, naar han længes; den har han sunget fra Gutten af, og jeg hører den aldrig, uden at jeg bliver bleg. Da kan jeg gjøre, hvad det skal være, og her skal du se, « — hun tog et lidet Papir op af sin Barm, viklede det ud og gav Præsten, »her er noget, han skriver paa imellemstunder; det gaar vist paa den Tonen. Jeg tog det med, for jeg kan ikke se saa fin Skrift; kjære, se, om der ikke staar noget om Rejsen. — «

Der var bare et Vers paa dette Papir. Til det andet Vers stod der en halv og en hel Linie hist og her, som var det en Vise, han havde glemt og nu erindrede frem igjen, Vers for Vers. Men det første Verset lød:

Undrer mig paa, hvad jeg faar at se
 over de høje Fjælde?
 Ojet møder nok bare Sne;
 rundt omkring staar det grønne Træ,
 vilde saa gjerne over; —
 tro, naar det Rejsen vover? —

»Staar der om Rejsen?» spurte Margit, hun hang ved Præstens Øjne. »Ja, det er om Rejsen,« svarede han og lod Papiret synke. »Vidste jeg det ikke! O Gud, jeg kjendte jo Tonen!« Hun saa paa Præsten med foldede Hænder, bange, spændt, mens Taare paa Taare trillede ned over Kinden.

Men her vidste Præsten lige saa lidt Raad som hun. »Gutten maa være alene om dette,« sagde han. »Livet forandrer sig ikke for hans Skyld, men det kommer an paa, om han selv kan engang se mere i det. Nu vil han nok ligesom rejse ud efter det.« — »Men, kjære, det er da ligesom med Kærringen, det,« sagde Margit. — »Med Kærringen?« spurte Præsten. — »Ja, hun, som rejste ud efter Sollys til sig, i Stedet for at hugge Vindue paa Væggen sin.« — Præsten blev forundret over hendes Skarpsind; men det var ikke første Gang, naar hun kom paa dette Emne; for Margit havde jo ikke tænkt paa andet i syv—otte Aar. »Tror du, han rejser? Hvad skal jeg gjøre? Og Pengene? Og Brevene?« Det trængte ind paa hende alt paa een Gang. »Ja,

med Brevene er det ikke rigtigt. At du har forholdt ham, hvad hans er, det kan du vanskelig forsvare. Men værre er det imidlertid, at du har sat en Medkristen i daarligt Lys for din Søn, skjønt han ikke har fortjent det, og værst er det, at det er en, han havde saa kjær, og som holdt inderlig af ham igjen. Men vi skal bede Gud tilgive dig; vi skal begge bede ham.» Margit sænkede sit Hoved; hun sad endnu med foldede Hænder: »Hvor jeg skulde bede ham om Forladelse, bare jeg først vidste, han vilde blive!« — Hun tog nok fejl af Vorherre og Arne. Præsten lod, som han ikke lagde Mærke til dette. »Agter du at tilstaa ham det nu strax?« spurte han. Hun saa dybt ned og sagde sagte: »Turde jeg vente lidt endnu, saa vilde jeg nok gjerne.« Men Præsten smilede, uden at hun saa det; han spurte: »Tror du ikke, at din Synd bliver større, jo længer du dvæler med Tilstaaelsen?« — Hun arbejdede paa Tørklædet med begge Hænder, lagde det sammen i en ganske liden Firkant og forsøgte paa at faa det i en endnu mindre; men det vilde ikke gaa: »Tilstaar jeg dette med Brevene, saa er jeg ræd, han rejser.« — »Du tør ikke stole paa Vorherre da?« — »Jo, det forstaar sig,« sagde hun hastig; da føjede hun sagte til: »Men dersom han nu rejste fra mig alligevel?« — »Du er altsaa mere ræd for, at han skal rejse, end for selv at blive ved i en Synd?« Margit havde faaet Tørklædet ud igjen; hun førte det nu til Øjnene, for hun begyndte at græde. Men Præsten

sad en Stund og betragtede hende; da sagde han videre: »Hvorfor fortalte du nu mig alt dette, naar det ikke var din Hensigt, at det skulde føre til noget?» Han ventede længe; men hun svarede ikke. »Trode du maaske, din Synd skulde blive mindre, naar du fik den fortalt?» — »Jeg trode det,« sagde hun sagte og med Hovedet endnu dybere mod Brystet. Præsten smilede og rejste sig. »Ja-ja, min kjære Margit, du maa handle slig, at du kan faa Glæde paa dine gamle Dage.« — »Maatte jeg bare beholde den, jeg har!« sagde hun, og Præsten trode, hun turde ikke tænke nogen større Lykke end at leve i sin bestandige Angst. Han smilede, mens han stoppede sin Pibe: »Dersom her endda var en liden Jente, som kunde faa Tag i ham; da skulde du se, han blev!« — Hun saa rask op og fulgte Præsten med Øjnene, indtil denne stansede foran hende: »Eli Bøen —? Hvad —?» Hun blev rød og saa ned igjen; men hun svarede ikke. Præsten, som stod stille og ventede, sagde endelig, men denne Gang ganske sagte: »Dersom vi kunde lage det saa, at de kom oftere sammen her paa Præstegaarden?» — Hun kigede op paa Præsten for at faa vide, om det ogsaa var fuldt Alvor. Men hun turde ikke rigtig tro ham. Præsten begyndte at gaa igjen, men stansede derpaa: »Hør nu, Margit! Naar det kommer til Stykket, saa var det kanske dit Ærende hid i Dag, dette?» — Hun saa dybt ned, hun puttete et Par Fingre ind i det sammenlagte Tørklæde og kom ud igjen med en Snip: »Aa ja,

Gud bedre mig saa vist: det var nok dette, jeg vilde.« — Præsten slog ud i Latter og gned sine Hænder: »Kanske det var dette, du vilde, sidst du var her ogsaa?» — Hun drog Snippen længre frem, hun tøjede og tøjede: »Siden du nu siger det, saa var det nok dette, ja.« — »Ha, ha, ha, ha! Ja, du Margit! du Margit! — — Vi skal se, hvad vi kan gjøre; thi, sandt at sige, har min Hustru og Datter for længe siden haft samme Tanker, som du.« — »Er det muligt?» hun saa op, saa glad og saa skamfuld paa een Gang, at Præsten ret havde sin Glæde af hendes aabne, vakre Ansigt, hvori Barnet var reddet frem gjennem al Sorg og Frygt. »Ja-ja, Margit, du, som har slig Kjærlighed, faar vel for Kjærlighedens Skyld Tilgivelse baade af din Gud og af din Søn for, hvad du har forbrudt. Du er vel ogsaa alt straffet i den stadige, store Angst, hvori du har levet; vi skal nu se, om Gud vil gjøre en snar Ende paa den, for vil han det, saa hjælper han os lidt nu.« Hun drog et langt Suk, og atter et og atter et, da rejste hun sig, takkede og nejede og gik og nejede igjen i Døren. Men hun var ikke vel uden for den, før hun skiftede. Hun saa op mod Himmelen med et kort, men af Tak straalende Blik og skyndte sig ned ad Trappen, og hun skyndte sig mere og mere, jo længre hun kom bort fra Folket, og saa let som hun gik ned mod Kampen den Dagen, havde hun ikke gaaet Vejen paa mange,

mange Aar. Da hun kom saa langt, at hun kunde se Rogen vælte tyk og munter op af Piben, velsignede hun Huset, hele Gaarden og Præsten og Arne — og erindrede saa, at de skulde have Røgekjød til Middag, som var hendes bedste Mad!

FJORTENDE KAPITEL.

Kampen var en vakker Gaard. Den laa midt paa den Slette, som havde Kampestupet som Grænse nedenfor og Bygdevejen ovenfor; paa Vejens ovre Side stod tæt Skog, lidt længre oppe højnede Aasen, og bag denne stod blaa Fjælde med Sne paa. Ligesaa var der paa den andre Siden af Kampestupet en bred Fjældrække, der først gik rundt hele Sortevandet der borte paa den Side, Bøen laa, blev højere hen imod Kampen, men bojede i det samme til Side for det brede Dalføre, som kaldtes Nedrebygden, og som begyndte her nedenfor; thi Kampen var den sidste Gaard i Øvrebygden.

Op imod Vejen vendte Vaaningshusets Hoveddør; fra den og op til Vejen var der vel et Par tusend Skridt; en Sti forte did med tætte Birke-træer paa begge Sider. Paa begge Sider af Oprydningen laa Skog; Gaardens Ager og Eng kunde oges lige saa langt, som de selv vilde; det var et

i de fleste Henseender fortrinligt Brug. En liden Have laa foran Huset. Arne stilledes med den, saaledes som Bøgerne bød ham gjøre det; til venstre for Huset laa Fjøsbygningerne og de andre Udhuse; de var for det meste opførte fra nyt af og byggede i en Firkant mod Vaaningshuset. Dette selv var rødmalet med hvide Vinduskarme og Døre, havde to Stokværk, var tørvtækket, Smaabuske grode paa Taget, den ene Mønen bar Fløjstang, paa den drejede en Jærnhane sig med høj Stjært.

Vaaren var kommen til Fjældbygderne; det var en Søndags-Morgen, lidt tung i Vejret, men rolig, uden Kulde; Taagen laa lige ned paa Skogen, men Margit mente, den lettede op ad Dagen. Arne havde læst Prækenen for sin Moder og sunget Salmer, som havde gjort ham godt; nu stod han i fuld Puds for at gaa op mod Præstegaarden. Han aabnede Døren, frisk Løvlugt slog imod ham, Haven stod dugget og bøjet i Morgentaagen, men fra Kampestupet brusede det med stærke, stødvise Døn, saa det skalv for Øre og Øje.

Arne gik opover. Jo længere han kom fra Fossen, desto mere tabte Dønet i Rædsel, men lagde sig nu som en dyb Orgeltone over alt Landskab.

»Vorherre være med ham, der han gaar!« sagde Moderen, hun aabnede Vinduet og saa efter

ham, indtil Buskene tog ham. Taagen lettede mere og mere, Solen skar igjennem, der blev Liv ud over Markerne og i Haven; der grode nu alt Arnes Arbejde med frisk Væxt, bar Duft og Glæde op til Moderen. Vaaren er vakker for den, som længe har haft Vinter.

Arne havde intet bestemt Ærende op til Præstegaarden, men han vilde dog høre derhen om Aviserne, som han holdt sammen med Præsten. Nylig havde han set Navnene paa flere Nordmænd, som havde slaaet sig godt op med Guldgravning i Amerika, og blandt dem stod Kristian. Nu havde Arne hørt som Rygte, at Kristian var ventende hjem. Herom kunde han vel ogsaa faa Besked oppe i Præstegaarden, — og var det saaledes, at Kristian alt nu var kommen til Byen, vilde Arne til ham i Tiden mellem Vaar- og Slaat-Aannen. Dette gik i hans Sind, lige til han kom saa langt frem, han kunde se Sortevandet og Boen paa den andre Siden Vandet. Taagen lettede ogsaa da, Solen legede sig paa Volden, Fjældet stod med lys Top, men havde Taagen liggende i Fanget, Skogen morknede Vandet til højre Side, men der foran Husene var det lidt fladere, og det hvide Sand glitrede i Solen. Med een Gang var hans Tanker i den rødmalede Bygning med de hvide Døre og Vindus-Karme, hvorefter han havde malet sin egen. Han erindrede ikke de første tunge Dage, han havde haft der; han erindrede

blot den Sommer, de begge saa, han og Eli, der oppe foran hendes Sygeseng. Siden havde han ikke været der, siden vilde han ikke gaa did, ikke for alt i Verden. Bare hans Tanker rørte ved det, blev han rød og skamfuld, og dog skete det op igjen hver eneste Dag og mange Gange paa Dagen, og var der noget, som kunde jage ham ud af Bygden, saa var det netop dette!

Fort gik han, som vilde han gaa langt ifra det; men jo længere han gik, desto mere lige overfor kom han Bøen, og desto mere saa han ogsaa paa den. Taagen var ganske borte, Himmelen klar fra den ene Fjældramme til den andre, Fuglene svømmede og raabte over til hverandre i den solglade Luft, Markerne svarede med Millioner Blomster, ingen Kampefos truede Glæden i Knæ som til Underkastelse og Højtid; men livsglad, overgiven tumlede, sang, blinkede, jublede den opad uden Ende!

Arne havde gaaet sig blussende hed; han kastede sig i Græsset lige under en Bakke, saa over til Bøen, væltede sig for ikke at se did længer. Da hørte han en Sang over sig, ren, som han aldrig havde hørt Sang før; den flød ud over Engen mellem Fuglesnakket, og inden han rigtig kunde kjende Tonen igjen, kjendte han ogsaa Ordene; thi Tonen var den, han holdt mest af, og Ordene var dem, han havde baaret paa, fra han var Gut, — og glemte samme Dag, han fik dem frem! Han sprang op, som vilde han fange dem, men stansede og lyttede; her kom

forste Vers, her kom andet, her kom tredje,
fjerde rindende nedover til ham af hans egen
glemte Vise —:

Undrer mig paa, hvad jeg faar at se
over de høje Fjælde?
Ojet møder nok bare Sne;
rundt omkring staar det grønne Træ.
vilde saa gjerne over; —
tro, naar det Rejsen vover?

Ørnen løfter med stærke Slag
over de høje Fjælde, —
ror i den unge, kraftfulde Dag,
mætter sit Mod i det vilde Jag,
sænker sig, hvor den lyster,
ser mod de fremmede Kyster.

Løvtunge Apål, som intet vil
over de høje Fjælde, —
sprætter, naar Somren stunder til,
venter, til næste Gang den vil,
alle dens Fugle gynger,
veed ikke, hvad de synger!

Den, som har længtet i tyve Aar
over de høje Fjælde, —
den, som veed, at han ikke naar,
kjender sig mindre Aar for Aar, —
hører, hvad Fuglen synger,
som du saa trøstig gynger.

Sladrende Fugl, hvad vilde du her
over de høje Fjælde?
Rede vist fandt du bedre der,

videre Syn og højere Træ'r.
Vilde du bare bringe
Længsel, men ingen Vinge?

Skal jeg da aldrig, aldrig naa
over de høje Fjælde?
Skal denne Mur mine Tanker slaa,
saadan med Sne-Is og Rædsel staa,
stængende der til det sidste, —
blive min Dødningkiste?

Ud vil jeg! Ud! — Aa, saa langt, langt, langt
over de høje Fjælde!
Her er saa knugende, tærende trangt,
og mit Mod er saa ungt og rankt.
Lad det faa Stigningen friste,
— ikke mod Murkanten briste!

Engang, jeg veed, vil det række frem
over de høje Fjælde.
Kanske du alt har din Dør paa Klem? —
Herre, min Gud! godt er dit Hjem.
Lad det dog endnu stænges,
og jeg faa Lov til at længes! —

Arne stod, til det sidste Vers, det sidste Ord
var sunget hen; atter hørte han Fuglene skjæmte og
le, men han vidste ikke, om han selv turde røre sig.
Vide, hvem det var, maatte han dog; han løftede
Foden og gik saa vart, at han ikke hørte Græsset
knase. En liden Sommerfugl satte sig i en
Blomst lige foran Foden paa ham, maatte op
igen, fløj atter et lidet Stykke, maatte op igen
og saa videre frem hele Bakken, som han krøb op.

Men der stod en tæt Busk, han vilde ikke længere frem; thi nu kunde han se, en Fugl fløj op ifra Busken, skreg skræmt og skar bort over Bakkehædingen; da saa hun op, hun, som sad der; han dukkede sig ned, dybt, holdt Aanden igjen, Hjærtet klappede, han hørte hvert Slag, lyttede, turde ikke røre ved et Blad; thi det var jo hende, det var Eli! — Længe, længe efter saa han op lidet Gran, vilde gjerne drage sig et Skridt nærmere; men Fuglen kunde have Rede under Busken, og det turde han ikke træde paa. Han saa da frem mellem Bladene, efter som de fløj til Side eller stak sig sammen. Solen faldt lige paa hende, hun sad i en sort Livkjole uden Ærmer, havde en Halmhat paa Hovedet, som tilhørte en Gut; den sad løst og vilde falde til den ene Side. I Fanget havde hun en Bog liggende, men oven paa den en hel Del Markblomster; hendes højre Haand famlede ind imellem dem som i Tanker, den venstre var lænet paa Knæet, og i den laa hendes Hoved. Hun saa ud efter, der, hvor Fuglen var fløjen, og det var uvist, om hun havde grædt.

Noget vakrere havde Arne i sine Levedage hverken set eller drømt; Solen lagde ogsaa alt sit Guld paa hende og Pletten, og Sangen drev om hende, skjønt den længst var sunget, saa han tænkte, drog Aande, ja Hjærtet slog i Takten af den.

Hun tog Bogen og aabnede den, men lukkede den snart og sad som før, mens hun gav sig til at nynne. Det var »Træet stod færdigt med Blad

og med Knop« — han kunde høre det, skjønt hun ikke erindrede godt hverken Ordene eller Tonen og tog ofte fejl. Det Vers, hun kunde bedst, var det sidste, derfor tog hun det ofte op igjen; men hun sang det saaledes:

Og Træet fik Bær, de var modne og rød'.

»Jeg maa faa dem!« bad Jenten, hun var nu saa sød.

Ja, alle disse smaa

dem kan du gjerne faa!«

sa' Træet — trala-lala, la-la-la, sød! —

Og saa med een Gang sprang hun op, rystede alle Blomsterne rundt omkring, haukede, saa Tonen trinsede gjennom Luften og naade gjerne over lige til Bøen. Og saa sprang hun! — — Skulde han raabe? Nej! — Der hoppede hun alle Bakker ned, syngende, trallende; der faldt Hatten af, der tog hun den op igjen, der stod hun midt i det høieste Græsset. — »Skal jeg raabe? Hun ser sig om!« — Han ned. Længe var det, før han turde glytte frem, og først løftede han bare Hovedet, saa hende ikke; — stod paa Knæ, saa hende ikke; — helt op, — nej, hun var borte! — —

Han vilde ikke mere til Præstegaarden. Han vilde ingenting! — Siden sad han, hvor hun havde siddet, sad der endnu, da Solen gik til Middag. Sjøen trillede ikke med en eneste Baare, fra Gaardene begyndte Røgen at titre i Vejret, Agerrikserne holdt op, den ene efter den andre,

Trinse 2: trille, rulle. Glytte 2: kige. Baare 2: Bølge Titre 2: skælve. Agerrikse 2: Ager-Snarre, Vagtelkonge en Vandhøne).

Smaafuglene spøjte vel, men drog sig mod Skoven,
 Duggen var borte, saa Græsset stod alvorligt,
 ingen Vind var der, saa Bladene hang stille.
 Solen stod om en Time i Middag. Han vidste
 ikke, hvordan det gik til, at han sad der og stelledes
 med et lidet Digt; en blød Tone kom og brød
 sig frem til det, og med Brystet underlig fuldt af
 alt, som var mildt, gik og kom Tonen saa længe,
 til den havde med et helt Billede.

Han sang det stilt, som han havde gjort det.

I Skogen Smaagutten gik Dagen lang,
 gik Dagen lang;
 der havde han hørt slig en underlig Sang,
 underlig Sang.

Gutten en Fløjte af Selje skar.
 af Selje skar.
 og prøved, om Tonen derinde var,
 derinde var.

Tonen den hviskede' og nævnte sig.
 og nævnte sig;
 men bedst som han lytted', den løb sin Vej.
 den løb sin Vej.

Tit, naar han sov, den til ham smøg,
 den til ham smøg,
 og over hans Pande med Elskov strøg.
 med Elskov strøg.

Vilde den fange og vaagned' brat,
 og vaagned' brat;
 men Tonen hang fast i den blege Nat.
 den blege Nat.

»Herre, min Gud, tag mig derind,
tag mig derind;
thi Tønen har faaet mit hele Sind,
mit hele Sind!«

Herren han svared': »Den er din Ven,
den er din Ven,
skjønt aldrig en Time du ejer den,
du ejer den.

Alle de andre dog lidt forslaar.
dog lidt forslaar
mod denne, du søger, men aldrig naar.
— aldrig naar!

FEMTENDE KAPITEL.

— Det var en Søndagskvæld ud paa Sommeren; Præsten var kommen igjen fra Kirken, og Margit havde siddet hos ham nu, til Klokken blev henimod syv. Da tog hun Farvel og skyndte sig ned ad Trapperne og ud paa Gaarden, for der havde hun netop faaet Øje paa Eli Bøen, som længe havde lagt med Præstens Søn og sin egen Broder.

»God Kvæld!« sagde Margit, hun blev staaende, »og signe Laget!« — »God Kvæld!« sagde Eli, hun var blussende rød og vilde holde op, skjønt Gutterne trængte ind paa hende; men hun bad

for sig og fik Lov at slippe for i Kvæld. — »Jeg synes mest, jeg skulde kjende dig og,« sagde Margit. — »Det kan nok gjerne være, det,« sagde den anden. — »Det skulde da vel aldrig være Eli Boen?« — Jo, det var nok saa. — »Aa nej, da! — Saa du er Eli Boen! Ja nu ser jeg det, du ligner paa Mor din.« Elis brunrøde Haar var revet ud, saa det hang lost og langt nedover; hun var saa hed og rød i Ansigtet som et Bær, Barmen fløj op og ned, hun kunde ikke snakke og lo over, at hun var saa forkavet. — »Aa ja, det horer Ungdommen til, det,« — Margit saa sig glad i hende. »Du skulde vel ikke kjende mig, du?« Eli havde nok villet spørge, men kom sig ikke til, fordi den anden var ældre; nu sagde hun, at hun mindedes ikke at have set hende før. — — »Aa nej, det er ogsaa lidet venteligt; gammelt Folk kommer sjælden frem. — Sonnen min kanske du kjender lidt til, han Arne Kampen; jeg er Mor hans, jeg,« hun skottede til Eli, som ogsaa blev meget forandret. — »Jeg tror næsten, han har arbejdet engang der borte paa Boen?« — Jo, han havde nok saa. — »Det er et vakkert Vejr i Kvæld; vi kastede Høet, vi, ud paa Dagen og tog det ind, før jeg gik; det er rigtig et velsignet Vejr.« — »Det bliver vist et godt Høaar i Aar,« mente Eli. — »Ja, du kan saa sige; — paa Boen er det vel vakkert?« — »De er færdige der nu?« — »Forstaar sig, ja; stor Hjælp, driftige Folk. — Skal du hjem i Kvæld?« — Nej, hun skulde ikke det. — De talte sammen om et og andet og blev

efterhaanden saa vidt kjendt, at Margit turde vove at spørge, om hun vilde gaa med et Stykke. »Kunde du ikke slaa Følge med mig bortover nogle Steg,« sagde hun; »jeg træffer saa sjælden nogen at snakke med, jeg, og for dig kan det vel være slig Slag?« — Eli undskyldte sig med, at hun havde ingen Trøje. — »Aa ja, det er ogsaa skamfuldt af mig at bede om sligt, første Gangen jeg ser et Menneske; men gammelt Folk maa en bære over med.« — Eli sagde, hun kunde gjerne følge ogsaa; nu vilde hun bare ind efter Trøjen.

Det var en tætsluttende Trøje; naar den var hægtet til, saa det ud, som hun bar Livkjole; men nu hægtede hun blot de to nederste Hægter, hun var saa varm. Det fine Lintøj havde en liden, udover faldende Krave og blev holdt fast i Halsen af en Sølvknap i Skikkelse af en Fugl med udslagne Vinger. En saadan havde Nils Skrædder baaret den første Gang, Margit Kampen dansede med ham. — »En vakker Knap,« sagde hun og saa paa den — »Jeg har faaet den af Mor,« sagde Eli. — »Du har vel det, ja,« hun hjalp hende tilrette.

Nu gik de bort over Vejen. Høet var slaaet og laa i Saater, Margit tog borti Saaterne, lugtede paa det og fandt, det var godt Hø. Hun spurte efter Buskaben her paa Gaarden, fik derved spørge om den paa Bøen og fortalte saa, hvor stor den

var, som de havde paa Kampen. »Gaarden er gaaet dygtig frem i de senere Aar, og den kan blive saa stor, en selv vil. Han føder tolv Mælkekøru, og han kunde føde flere, men han har saa mange Bøger, han læser i og steller efter; derfor vil han have dem fødte paa slig Stor-Vis.« Eli sagde ingenting til alt dette, som venteligt var; men Margit spurte hende, hvor gammel hun var. Hun var nitten Aar. »Har du taget nogen Haand med i Husstellet? Du ser saa fin ud, det har vel ikke været stort.« — Aa jo, hun havde hjuipet adskilligt til, især i den sidste Tid. — »Ja, det er godt at være vant til noget af hvert; naar en selv faar stort Hus, kan meget trænges. Men det forstaar sig, den, som finder god Hjælp foran sig, staar det jo ikke paa.« — Eli vilde nok gjerne vende om igjen, for nu var de forlængst forbi Præstegaardsjordet. »Det er længe endnu, til Solen gaar ned; — du var snil, om du vilde prate lidt længere med mig,« — og Eli gik med.

Nu begyndte Margit at tale om Arne. »Jeg veed ikke, om du kjender stort til ham. Han kan lære dig noget af hvert, han; Gud bevare os, hvor meget han har læst!« Eli tilstod, at hun vidste, han havde læst meget. »Aa ja, det er endnu det mindste ved ham, det; nej, slig som han har været mod Mor sin alle sine Dage, det er mere, det! Skal det være sandt, som de siger for et gammelt Ord, at den, som er god mod sin Mor, er god mod sin Kone, da faar den, han vælger, just ikke stort at klage over. — Hvad er det, du

der ser efter, Barn?» — »Jeg mistede bare en liden Kvist, som jeg gik og bar.« — De blev begge stille og gik uden at se til hinanden. »Han er saa underlig af sig,« sagde atter Moderen; »han er bleven saa forskræmt som Barn, og derfor er han bleven vant til at tænke alting for sig selv, og det Slags Folk kommer sig ikke rigtig til.« — Nu vilde Eli endelig vende, men Margit mente, det var bare et Stykke igjen til Kampen, og da maatte hun se Kampen, siden hun var der. Men Eli mente, det blev for sent for i Dag. »Der er altid dem, som følger dig hjem,« sagde Margit. »Nej, nej,« svarede Eli raskt og vilde gaa. »Ja, han Arne er ikke hjemme,« sagde Margit, »saa ham bliver det ikke; men der er vel altid andre,« og Eli havde nu mindre mod det; hun vilde gjerne se Kampen ogsaa; »bare det ikke bliver for sent.« — »Ja, staar vi længe og snakker om det, kan det nok blive for sent,« — og de gik. »Du har vel læst meget, du, som er opdragen hos Præsten?« Ja, hun havde det. »Det vil komme godt til Nytte,« mente Margit, »naar du faar en, som kan mindre.« Nej, det mente Eli, hun ikke vilde have. »Aa nej; det er kanske heller ikke det bedste; men her i Bygden er Folket saa lidet lært.« — Eli spurte, hvad det var, som røg der borte i Skogen. »Det er af en ny Husmandsplads, det, som er lagt under Kampen. Der bor en Mand, som hedder Oplands-Knut. Han gik alene her, og saa gav Arne ham den Pladsen at rydde. Han forstaar, hvad det er at

gaa alene, Arne, Stakkar.« — Om en Stund kom de saa højt op, at de kunde se Gaarden. Solen stod dem lige i Ansigtet, de skyggede for Ansigtet og saa nedover. Midt paa Sletten laa Gaarden, rødmalet, med hvide Vindus-Karme; rundt omkring var Engen slaaet, noget Hø stod i Saater, Agrene laa grønne og svære midt i den blege Eng; borte ved Fjøset var stor Travlhed: Kør, Sauder, Geder kom netop hjem, Klokkerne kimede, Hundene gøde, Budejen raabte; men over det hele med forfærdelig Larm gik Fosseduren, der stod op af Kampedjuvet. Jo længere Eli saa, desto mere hørte hun bare denne Tonen, og den blev hende tilsidst saa forfærdelig, at hun fik Hjærteklap; det brusede og susede igjennem hendes Hoved, til hun blev ganske vild, og ovenpaa saa mild og varm, at hun uden at mærke det gik vart med smaa Skridt, saa Margit bad hende gaa lidt fortere. Hun skræmtes op; »jeg har aldrig hørt sligt som den Fossen før,« sagde hun; »jeg bliver næsten ræd.« — »Det vænner du dig snart til,« sagde Moderen; »tilsidst vil du savne den.« — »Kjære, tror du det?« spurte Eli. — »Ja, det skal du nok se,« sagde Margit; hun smilede.

»Kom, nu skal vi først se paa Buskaben,« sagde hun, idet de bøjede ned fra Vejen; »disse Træer har Nils sat her paa begge Sider. — Han vilde gjerne have det vakkert, Nils; — det vil Arne ogsaa; der skal du se den Haven, han har lagt.« — »Aa nej, aa nej!« raabte Eli, hun sprang fort hen til Gærdet. Hun havde oftere set Kampen,

men aldrig saa nær, og derfor slet ikke Haven. — »Siden skal vi se paa den,« sagde Margit. — Eli saa flygtig gennem Ruderne med det samme, hun gik forbi Huset; der var ingen inde.

Begge stillede sig op paa Laavekloppen og saa paa Kørene, idet de gik rautende forbi og ind i Fjøset. Margit nævnte dem ved Navn op for Eli, fortalte, hvor meget hver enkelt malkede, hvem der var sommerbær, hvem ikke. Sauderne blev talte og indslupne; de var af et stort fremmed Slag; Arne havde faaet fat i to Lam syd paa. »Han lægger sig efter alt sligt, endda en ikke skulde tro det om ham.« — De gik nu ind i Laaven og saa paa Høet, som var indkjørt, og Eli maatte lugte paa det, — »for sligt Hø findes ikke alle Steder.« Hun viste gennem Laavelugen ud paa Agrene og sagde, hvad hver enkelt bar, og hvor meget der var saaet af hvert Slag. — De gik ud og til Huset; men Eli, som ikke havde svaret noget til alt det andet, bad nu, de gik forbi Haven, om hun ikke maatte faa gaa i den. Og da hun havde faaet det, bad hun siden, om hun maatte faa plukke en Blomst eller to. Der var en liden Bænk henne i det ene Hjørne; den satte hun sig paa, bare som for at prøve den; thi hun rejste sig strax.

»Vi maa skynde os nu, skal det ikke blive for sent,« sagde Margit, hun stod i Døren. Og nu gik de ind. Margit spurte, om hun ikke skulde

traktere hende med noget den første Gangen, hun stod der; men Eli blev rød og sagde kort nej. Hun saa sig nu om, hvor hun stod; her vendte Vinduerne op til Vejen, og her opholdt de sig om Dagen; Stuen var ikke stor, men hyggelig med Uhr og Kakkelovn. Her hang Nils's Fele, gammel og mørk, men med nye Strænge. Her hang et Par Geværer, som hørte Arne til, engelsk Fiskestang og andre rare Ting, som Moderen tog ned og viste; Eli saa paa det og rørte ved det. Stuen var uden Maling, for det likte ikke Arne; ej heller var der Maling i den Stuen, som vendte ud mod Kampestupet med det friske Fjæld bent over og de blaa i Baggrunden; denne Stue, der var en Tilbygning ligesom hele denne halve Side af Huset, var større og smukkere; men i de to mindre Stuer paa Fløjen var Maling, for der skulde Moderen leve, naar hun blev gammel, — og han fik Kone i Huset. De gik i Køkkenet, paa Stabburet, i Ildhusene; Eli sagde ikke et eneste Ord, ja hun saa endog paa alle Ting ligesom paa Afstand; kun naar Margit rakte noget frem mod hende, rørte hun det, men selv da ganske let. Margit, som snakkede den hele Vej, førte hende nu ind i Gangen igjen; de skulde op og se paa Loftet.

Der var ogsaa vel indrettede Værelser, svarende til dem dernede; men de var nye og ikke tagne i Brug paa eet nær, som vendte ud mod Kampe-

stupet. I disse Værelser hang og stod alt Slags Indbo, som ikke brugtes i den daglige Husholdning. Her hang en hel Del opsyede Skindfælder samt andre Sengklæder; Moderen tog i dem, løftede dem, Eli maatte nu og da gjøre det samme; det syntes imidlertid, som hun nu havde faaet lidt mere Mod, eller ogsaa lagde hun mere Glæde i disse Ting; thi til enkelte af dem gik hun tilbage, spurte og morede sig mere og mere. Da sagde Moderen: »Nu skal vi tilsidst gaa ind paa Arnes eget Rum;« de gik ind i det Værelse, som vendte mod Kampestupet. Den forfærdelige Fossedur slog atter imod dem; thi Vinduet stod aabent. Her var det højere, her kunde de se Straalesprøjten af Fossen staa op imellem Fjældene, men ikke Fossen selv, uden der længre oppe, hvor et Klippestykke var faldet ud, netop som den kom med al sin Magt til sidste Sprang ned i Djuvet. Frisk Tørv laa over Klippestykkets øvre Flade, et Par Furukongler havde gravet sig ned i det og grode op igjen med Rødder i Stenrifterne. Vinden havde rusket og revet i Træerne, Fossen vasket dem, saa der ikke fandtes Kvist fire Alen fra Roden, i Knæ var de bøjede, og Grenene krogede, men stod gjorde de og skar højt op mellem Fjældvæggene. Dette var det første, Eli saa fra Vinduet, dernæst de drivende hvide Snefjælde op over de grønne. Hun drog Øjet tilbage: over Markerne var der Fred og Frugtbarhed, og nu

endelig saa hun sig om i Rummet, hvor hun stod; Fossen havde før forbudt det.

Hvor var herinde stilt og fint mod derude! Hun saa intet enkelt, fordi det ene høvede i det andre, og det meste var nyt for hende; thi Arne havde lagt sin Elsk paa dette Rum, og saa tarveligt det var, var det kunstforstandigt, næsten hvert Gran, som var der. Det var, som kom hans Vers syngende, mens hun stod og saa, eller som han selv smilte fra hver Ting. Det første, hun enkeltvis fæstede sig ved, var en bred, fint udskaaren, stor Boghylde. Der var saa mange Bøger, at hun ikke trode, Præsten havde flere. Et vakkert Skab var det næste. Der havde han mange rare Ting, sagde Moderen; der havde han ogsaa sine Penge, lagde hun hviskende til. To Gange havde de arvet, sagde hun siden; de skulde ogsaa arve een Gang til, hvis alting gik, som det burde. »Men Penge er ikke det bedste i Verden; han kan faa det, som bedre er.« — Der var mange Smaating i Rummet, som var trøjsomme at se paa, og Eli saa paa dem allesammen saa glad som et Barn. Margit klappede hende paa Skulderen: »Jeg har ikke set dig før i Dag, men jeg holder alt saa meget af dig, Barnet mit,« sagde hun og saa hende godmodig ind i Øjnene. Før Eli fik Tid til at blive lidt skamfuld, trak Margit i hende og sagde ganske sagte: »Der ser du et lidet, rødmalet Skrin; — der kan du tro er noget, som er rart.« — —

Eli saa til det, det var et lidet, firkantet Skrin, som hun fik svær Lyst til at eje. »Han vil ikke, jeg skal vide, hvad som er i det Skrin,« hviskede Moderen, »og han gemmer Nøglen bort hver Gang;« hun gik bort til nogle Klæder, som hang paa Væggen, tog ned i en Fløjls Brystdug, ledte i Uhrlommen, og der laa Nøglen. »Kom nu, skal du se,« hun hviskede; Eli syntes slet ikke, det var rigtigt, hvad Moderen nu gjorde; men Kvinder er Kvinder, — og begge to gik ganske sagte hen og stillede sig paa Knæ foran Skrinet. Med det samme Moderen aabnede Laaget, slog der en Velugt op imod dem, saa Eli slog Hænderne sammen, for hun endnu havde set nogen Ting. Øverst laa et Tørklæde bredt udover, det tog Moderen til Side; »her skal du se!« hviskede hun, og hun tog op et fint, sort Silketørklæde, et saadant, som ikke Mandfolkene bærer. »Det er akkurat som til en Jente,« sagde Moderen. »Her er et til,« sagde hun; Eli tog i det, hun kunde ikke bare sig, men Moderen maatte endog prøve det paa hende, skjønt Eli ikke vilde og bøjede Hovedet. Moderen lagde dem omhyggelig sammen igjen. »Her skal du se,« sagde hun saa, hun tog op nogle vakre Silkebaand; »altsammen er som til en Jente.« Eli var ildende rød, men ikke et Kny; Barmen bølgede, Øjnene var sky; aldeles urørlig for Resten. »Her er endnu mere!« Moderen tog op et vakkert sort Kjoletøj; — »det er vel fint,« sagde hun og holdt det mod Dagslyset. Eli skalv lidt paa Haanden, da Moderen bad hende tage i det, hun følte,

Blodet foer hende til Hovedet, hun vilde gjerne vende sig bort; men det gik ikke an. »Han har kjøbt noget paa hver Byrejse,« sagde Moderen. Eli kunde nu næppe mere; Øjnene løb om i Skrinet fra den ene Ting til den andre og tilbage til Kjole-tøjet; hun saa i Grunden intet mere. Men Moderen blev ved, og den sidste Ting, hun tog op, laa i Papir; de viklede det ene af efter det andet; dette lokkede atter, Eli blev meget spændt; det var et Par smaa Sko. De havde nok aldrig set Magen, nogen af dem; Moderen trode ikke, de kunde arbejdes, Eli sagde ikke et Ord; men da hun maatte tage i Skoene, stod alle hendes fem Fingre paa dem, hun blev saa skamfuld, at hun var ved at græde; hun vilde helst gaa; men hun turde ikke tale, hun turde heller ikke faa Moderen til at se op. Denne var aldeles optagen af sit. »Ser det ikke akkurat ud, som han lidt efter lidt har kjøbt til en, han ikke turde give det til?« sagde hun og lagde det altsammen aldeles saadan, som det havde ligget; hun maatte have Øvelse i det. »Nu skal vi se, hvad som er i Læddiken!« Sagte aabnede hun den, som skulde de rigtig faa se noget vakkert. Der laa en Spænde, bred som til et Liv-baand; det var det første, hun viste Eli, dernæst viste hun hende et Par sammenbundne Ringe af Guld, og hun saa en Salmebog i Fløjel med Sølv-spænder, men da saa hun heller ikke mere, for hun havde set indprikket paa Salmebogens Sølv med fin Skrift: »Eli Baardsdatter Boen.« — — Moderen vilde, hun skulde se, fik ikke Svar, men

saa Taare paa Taare trille ned paa Silketøjet og drage sig udover. Da lagde Moderen ned Søljen, som hun holdt, lukkede Læddiken til, vendte sig og tog Eli ind til sig. Da græd Datteren inde ved hende, og Moderen græd over hende, uden at nogen af dem sagde noget mere.

En Stund efter gik Eli ude i Haven for sig selv; Moderen gik i Køkkenet, hun skulde lage et eller andet godt, for nu kom Arne strax. Siden gik hun ud og saa til Eli i Haven; hun sad paa Hug der og skrev i Sandet. Hun strøg over, da Margit kom, saa op og smilede; hun havde grædt. — »Ingenting at græde for, Barnet mit,« sagde Margit og klappede hende. — De saa noget sort mellem Buskene oppe paa Vejen. Eli sneg sig ind, Moderen efter. Her var stor Opdækning med Rømmegrød, Spegekjød. Kringler; men Eli saa ikke paa det, hun satte sig paa en Stol borte i Klokkekrogen, op til Væggen, og skalv, bare hun hørte en Kat røre sig. Moderen stod ved Bordet. Faste Skridt lød paa Stenhellerne, et kort, let Skridt i Gangen, Døren stille op, og Arne traadte ind. Det første, han saa, var Eli i Klokkekrogen; han slap Døren og blev staaende. Dette gjorde Eli endnu mere forlegen; hun rejste sig, angrede det strax og vendte sig mod Væggen. — »Er du her?« sagde Arne sagte, han blev blussende rød,

da han spurte. — Hun tog en Haand op og holdt for sig, som naar Solen falder for stærk i Øjnene. »Hvorledes —?» han fuldførte ikke, men han gjorde et Skridt eller to imod hende; da sænkede hun Haanden igjen, vendte sig mod ham, men bøjede Hovedet og brast i Graad. — »Gud velsigne dig, Eli!« sagde han og tog omkring hende; hun lagde sig op til ham. Han hviskede noget nedover til hende, hun svarede ikke, men tog ham om Halsen med begge sine Hænder.

Længe stod de saaledes, ikke en Lyd hørtes uden Fossen, som gav den evige Mindelse. Da græd der nogen borte ved Bordet, Arne saa op, det var Moderen; han havde ikke set hende før. »Nu er jeg sikker paa, at du ikke rejser fra mig, Arne,« sagde hun, kom gaaende over Gulvet hen til ham; hun græd meget, men det gjorde godt, sagde hun.

Da de i den lyse Sommernat gik hjem, kunde de ikke tale stort i sin nyfødte Herlighed. De lod selve Naturen føre Tale imellem dem, saa stille, lys og stor, som den fulgte. Men det var paa Hjemvejen fra denne deres første Sommer-natstur, det var imod den rindende Sol, at han endnu gik og grundlagde en Sang, som han vel ikke da havde Ro til at bygge, men som senere, da han havde faaet den færdig, en Stund blev hans Dagvise. Den lod saaledes:

Jeg tænkte, jeg blev noget rigtig stort;
 jeg tænkte, det kom, naar jeg først kom bort.
 Jeg selv og alt om mig glemtes, —
 til Udfærd Tankerne stemtes.

Da saa mig en Jente i Øjet op,
 og smaa blev de vide Veje:
 Nu føler jeg det som Livets Top
 med hende al Fred at eje.

Jeg tænkte, jeg blev noget rigtig stort;
 jeg tænkte, det kom, naar jeg først kom bort;
 til Aandernes store Stævne
 højt stunded min unge Evne.

Hun lærte mig, hun, før hun sa' et Ord:
 Det største, som Gud kan give,
 er ikke at kaldes berømt og stor,
 men Menneske ret at blive.

Jeg tænkte, jeg blev noget rigtig stort;
 jeg tænkte, det kom, naar jeg først kom bort.
 Jeg kjendte det koldt i Hjemmet,
 jeg kjendte mig mistænkt, fremmed.

Da hende jeg saa, jeg Kjærlighed saa
 i næsten hvert Blik mig mødte;
 det var bare mig, de ventede paa, —
 og Livet paa nyt sig fødte!

Der kom siden mangan en Sommernatstur og
 mangan en Vise derefter. En af dem maa optegnes:

Jeg veed ej, hvorledes det alt er kommet,
 det har ikke stormet, det har ikke flommet,
 en legende, blinkende Bæk i mig selv
 har bøjet sig ind i den brede Elv,
 som ganger stor, saa stor mod Havet.

Der noget maa være i selve Livet,
 som kalder paa den, hvem Trang er givet,

en dragende Magt, et kjærligt Bryst,
som Sorg og Skyhed og Udfærdslyst
kan favne med Fred i Brudegave.

Kan Livet mig sende et Bud, uskyldigt.
som det, nu kaldte, jeg føler fyldigt:
en ordnende Gud har været her før,
hans levende Love det hele gjør, —
stilt bæres jeg mod det evig gode.

Men kanske ingen udtrykte hans Taknemmelighed som den følgende:

Den Magt, som gav mig min lille Sang.
har gjort, at Livsgangens Sorg og Glæde
har faldt livsalig som Sol og Væde
paa Sjælens bølgende Foraarstrang,
saa hvad end hændte,
det brød ej ned, —
med Sang det vendte
mod Kjærlighed.

Den Magt, som gav mig min lille Sang,
den gav mig Frændskab med alt, som længes.
og derfor kunde jeg aldrig stænges
og kort kun stanses af selvsygt Hang;
jeg maatte fremad.
om end det sved, —
og fandt saa hjemad
til Kjærlighed.

Den Magt, som gav mig min lille Sang,
maa mig gi' Magt til at naa de andre,
saa jeg fra Vejen, jeg faar at vandre,
kan glæde nogle en enkelt Gang.
Thi større Gammen
jeg ikke veed,
end synge sammen
i Kjærlighed.

SEXTENDE KAPITEL.

Det var ud paa Høsten, Folk holdt paa at kjøre ind i Hus. Det var en klar Dag, det havde regnet om Natten og Morgenen, derfor var Luften mild som om Sommeren. Det var en Lørdag, men desuagtet stævnede mange Baade over Sorte-vandet hen mod Kirkesiden, Mandfolkene sad i Skjorteærmerne og rode, Kvindfolkene sad foran og i Skoten med lyse Tørklæder over Hovedet. Men endnu flere Baade stævnede over mod Bøen for derfra senere at ro ud i stort Følge; thi i Dag gjorde Baard Bøen Bryllup for sin Datter Eli og Arne Nilsson Kampen.

Alle Døre stod aabne, Folk gik ud og ind, Børn med Kagestykker i Hænderne stod rædde for sine nye Klæder ude paa Gaarden og saa fremmede paa hverandre; en gammel Kone sad oppe paa Stabburtrappen for sig selv; det var Margit Kampen. Hun bar en stor Sølvring med flere Smaaringe fæstede til den øvre Sølvplade; den saa hun paa engang imellem; hun havde faaet den af Nils, den Dag hun stod Brud med ham, og havde aldrig baaret den siden.

Omkring i de to—tre Stuer gik Køgemesteren og de to unge Brudesvende, Præstens Søn og Elis Broder, og skjænkede Folk, efter hvert som

de kom til det store Bryllup. Oppe paa Elis Værelse sad Bruden, Præstefruen og Mathilde, der var kommen fra Byen ens Ærende for at pynte hende som Brud; thi dette havde de lovet hinanden, fra de var smaa. — Arne i Klædes Klæder, rund, tætsluttende Trøje og med en Krave, som Eli havde syet, stod nede i en af Stuerne ved det Vindue, Eli havde skrevet »Arne« paa. Det var aabent, han stod ved Karmen og saa ud over det stille Vand til Præstegaardssiden med Kirken.

Ude i Gangen mødtes to, som kom hver fra sin Gjerning, den ene fra Støden, hvor han havde været med at ordne Kirkebaadene; han havde en sort Klædes Rundtrøje, men blaa Vadmelbuxer, som farvede, saa han var blaa paa Hænderne; den hvide Krave klædte hans lyse Ansigt og lyse, lange Haar; den høje Pande var stille, om Munden laa et Smil. Det var Baard; han mødte en i Gangen, som netop kom fra Køkkenet. Hun var pyntet til Kirkefærd, høj og rank, kom sikkert gennem Døren og havde lidt Fart; da hun mødte Baard, stansede hun, medens Munden drog op til den ene Side. Det var Birgit, Konen. Begge havde noget at sige, men det udtryktes kun derved, at de begge stod stille. Baard var mere forlegen end hun, han smilede mere og mere, men netop hans store Forlegenhed hjalp ham ud af det, idet han nemlig uden videre be-

gyndte at gaa op igjennem Trappen; »kanske du vil følge efter,« sagde han. Og hun gik efter. Heroppe paa Loftet var de ganske alene; men Baard lukkede dog Døren i efter dem og gav sig meget god Tid. Da han endelig vendte sig, stod Birgit ved Vinduet og saa udover; det var for ikke at se indover. Baard tog frem en liden Flaske af Brystet og et lidet Sølvstøb. Han vilde skjænke Konen sin. Men hun vilde ikke tage derimod, skjønt han forsikrede, det var Vin, som var sendt did fra Præstegaarden. Saa drak han den selv, men bød hende et Par Gange, mens han drak. Han korkede Flasken til, gjemte den igjen i Brystlommen tillige med Sølvstøbet og satte sig ned paa en Kiste. Det gjorde ham aabenbart ondt, at Konen ikke vilde drikke med ham.

Et Par Gange drog han Pusten langt. Birgit støttede for sig med den ene Haand borti Vinduskarmen. Baard havde noget at sige; men nu var det blevet endnu tyngre. »Birgit,« sagde han, »du tænker vel paa den samme i Dag, du, som jeg.« — Da hørte han hende, for hun gik fra den ene Side af Vinduskarmen til den andre, og hun lænede sig atter til sin Arm. »Aa — ja, du skønner, hvem jeg mener. — — Han skilte os to, han; — — — jeg tænkte, det skulde række bort til Brylluppet; men det har rakt længre.« Han hørte hende drage Pusten, han saa hende

atter ændre Stilling, men han saa ikke hendes Aasyn. Selv strævede han, der han sad, saa han maatte tørre sig med Trøjeærmet. Efter en lang Kamp tog han atter i: »I Dag er en Søn af ham, vellært og vakker, tagen ind til os, og ham har vi givet vor eneste Datter. — — — Hvad synes dig nu, Birgit, om vi to i Dag ogsaa holdt vort Bryllup?» — Stemmen dirrede, og han rømmede sig. Birgit, som havde rørt paa sig, lagde atter Hovedet ned paa sin Arm, men hun sagde intet. Baard ventede længe; han horte hende puste, men han fik intét Svar, — og mere havde han heller ikke selv at sige. Han saa op og blev meget bleg; thi hun vendte ikke engang Hovedet. Da rejste han sig. I det samme bankede det sagte paa Døren og spurte ind med blid Stemme: »Kommer du nu, Mor?» — det var Eli. Der var noget ved Røsten, som gjorde, at Baard uvilkaarlig blev staaende og uvilkaarlig maatte se bort paa Birgit. Birgit løftede ogsaa Hovedet; hun saa mod Døren, mødte Baards blege Ansigt. »Kommer du nu, Mor?» spurtes een Gang til der udenfor. »Ja nu kommer jeg!» sagde Birgit med brusten Stemme, idet hun gik helt og fast over Gulvet til Baard, gav sin Haand til ham og brast i den heftigste Graad. De to Hænder klemte til; de var udslidte begge to nu, men de holdt saa fast, som om de havde ledt efter hinanden i tyve Aar. De holdt sammen endnu, da de gik mod Døren, og da en Stund efter Brudefølget drog nedover mod Støden, og Arne gav sin Haand til Eli for at gaa foran,

og Baard saa paa dette, da tog han mod al Skik og Brug Konen ved Haanden og gik storsmilende efter, men bag dem kom Margit Kampen alene, som hun var vant til. Baard var rent overgiven den Dagen; han sad og talte med Skydsfolkene. En af disse, der sad og saa paa Fjældene bag dem, sagde, det var dog forunderligt, at selv sligt brat Fjæld kunde blive klædt. »Det maa til, hvad enten det vil eller ej,« sagde Baard, han saa ud over hele Følget, til han stansede ved Brudefolket og Konen; »sligt skulde ingen have sagt for tyve Aar siden,« sagde han.

SYNNØVE SOLBAKKEN.

(1857).

FØRSTE KAPITEL.

I en stor Dal kan der være et til alle Sider fritliggende, højt Sted, som Solen bærer Straaler paa, fra det den gaar op, til den falder. Og de, som bor tættere under Fjældene og sjældnere faar Sol, kalder da hint Sted en Solbakke. Den, hvorom her skal fortælles, bode paa en saadan, hvoraf Gaarden havde sit Navn. Der lagde Sneen sig sidst om Høsten, der braanede det ogsaa først om Vaaren.

Gaardens Ejere var Haugianere og kaldtes Læsere, fordi de havde det travlere med at læse i Bibelen end andre Folk. Manden hed Guttorm, og Konen Karen; de fik en Gut, som døde for dem, og i tre Aar kom de ikke paa den østre Side af Kirken. Efter dette Tidsforløb fik de en Jente, som de kaldte op efter Gutten; han havde hedt Syvert, og hun blev døbt Synnøv, da de ikke fandt noget nærmere. Men Moderen kaldte hende

Synnøve, fordi hun, saa længe Barnet var lidet, havde for Vis at lægge »min« til, og det da syntes hende at falde lettere. Hvordan det var og ikke var: den Tid Jenten blev større, kaldte alle hende Synnøve efter Moderen, og de fleste sagde, at i Mandeminde var ikke saa fager en Jente voxet der i Bygden som Synnøve Solbakken. Hun var ikke gammel, før de hver Præken-Søndag tog hende med i Kirke, skjønt Synnøve i Førstningen ikke vidste bedre, end at Præsten stod og skjændte paa Slave-Bent, som hun saa sidde lige neden for Prækestolen. Dog vilde Faderen, at hun skulde være med — »for at faa Vanen,« sagde han; og Moderen vilde det samme, »da ingen vidste, hvorledes hun imidlertid blev passet hjemme.« Var der paa Gaarden noget Lam, Kid eller nogen liden Gris, som vantrivdes, eller en Ko, noget ondt kom over, blev det altid givet Synnøve til Ejendom, og Moderen syntes vide, at fra den Stund kom det sig; Faderen trode ikke rigtig, det kom deraf, men »det var i alle Fald det samme, hvem af dem ejede Fæet, naar det blot trivdes.«

Paa den andre Side af Dalen og tæt under det høje Fjæld laa en Gaard, som hed Granliden, saa kaldet, fordi den laa midt i en stor Granskog, den eneste i vid Omkreds. Ejerens Oldefader havde været blandt dem, som laa i Holsten og ventede Russen, og fra denne Færd bar han mange fremmede og forunderlige Frøsorter med hjem i Tornistret. Dem plantede han rundt sine Huse; men i Tidens Længde var een efter een gaaet ud;

kun nogle Grankongler, som sært nok var komne iblandt, havde sat stærk Skog og skyggede nu Husene til alle Sider. Holstensfareren havde hedt Thorbjørn efter sin Bedstefader, hans ældste Søn Sæmund efter Faderen, og saaledes havde paa den Gaard Ejerne skiftevis hedt Thorbjørn og Sæmund — op i umindelige Tider. Men det Ord gik, at i Granliden havde blot anden hver Mand Lykken med sig, og det var ikke ham, som hed Thorbjørn. Da den nuværende Ejer, Sæmund, fik den første Søn, tænkte han mange Haande derved, men turde dog vanskelig bryde Slægtens Skik og kaldte ham derfor Thorbjørn. Grundede han da over, om ikke Gutten kunde opdrages slig, at han kom forbi den Skæbnesten, Snakket havde lagt i hans Vej. Han var ikke rigtig vis paa det, men han syntes mærke stridigt Sind hos Gutten; »det skal plukkes ud,« sagde han til Moderen, og saa snart Thorbjørn var bleven tre Aar, satte Faderen sig stundum hen med et Ris i Haanden, tvang ham saa til at bære alle Vedtræer tilbage paa sin Plads, tage op igjen den Kop, han havde kastet, klappe Katten, som han havde klepet. Men Moderen gik gjerne ud, naar det Sind kom over Faderen.

Sæmund undredes ved, at alt som Gutten blev større, var der mere at rette hos ham, og det uagtet han stedse blev strængere medfaren. Han holdt ham tidlig til Bogen og lod ham gaa med

paa Marken for at kunne have et Øje med ham. Moderen havde stort Hus og Smaabørn; hun kunde ikke mere end klappe og formane Sønnen hver Morgen, hun klædte ham paa, og tale sagte med Faderen, naar Helligdagene samlede dem. Men Thorbjørn tænkte, naar han fik Hug, fordi a-b sagde ab og ikke ba, og fordi han ikke havde Lov at give liden Ingrid Ris, som Faderen gav ham: — det er dog underligt, at jeg skal have det saa slemt, og alle. Smaasøskende mine skal have det saa godt.

Da han var mest omkring Fadren, og han ikke turde tale synderligt til ham, blev han ordknap, skjont ikke faatænkt. Engang undslap det ham dog, mens de drog paa det vaade Hø: »Hvorfor er alt Hoet tørt og inde dervore paa Solbakken, og her er det vaadt?« — »Fordi de har oftere Sol end vi.« — Det var første Gang, han lagde Mærke til, at den Solglans der borte, han tit havde siddet og glædet sig ved, stod han selv udenfor. Siden den Dag faldt hans Øjne oftere paa Solbakken end før. »Sid ikke der og gab,« sagde Faderen og gav ham et Puf; »herovre maa vi slide, det vi kan, baade liden og stor, skal vi faa noget i Hus.«

Sæmund skiftede Tjenestegut, da Thorbjørn kunde være omkring de syv, otte. Aslak hed den nye, og han var nok allerede vidtrejst, skjont han blot var Unggutten endda. Den Kvæld, han kom, var Thorbjørn gaaet tilsengs, men den næste Dag, han sad og læste, slog en op Døren med et saa-

dant Spark, som han aldrig havde hørt før, og det var Aslak, der kom drivende med et stort Fang Ved, — slængte det med Fart ned paa Gulvet, saa Skierne fæg til alle Sider. Selv hoppede han højt i Vejret for at trampe Sneen af sig, og for hvert Hop raabte han: »Det er koldt, sa' Trolldbruden, hun sad i Is til Bæltet!« Faderen var ikke inde, — men Moderen sopte Sneen sammen og bar den stiltiende ud. »Hvad glaner du efter?« sagde Aslak til Thorbjørn. — »Ikke efter noget,« svarede denne, thi han var ræd. — »Har du set den Hanen, som du har bag i Bogen der?« — »Ja.« — »Han har fuldt af Høns omkring sig, naar Bogen er lukket i; — har du set det?« — »Nej.« — »Saa se efter!« — Gutten gjorde saa. — »Du er en Tosk!« sagde Aslak til ham. — Men fra den Stund havde ingen den Magt over ham som Aslak.

»Du kan ingenting«, sagde Aslak en Dag til Thorbjørn, — denne piltede som sædvanlig efter ham for at give Agt. »Jo, jeg kan til den fjerde Part.« — »Pyt! Nej, du har ikke engang hørt om Trolldet, der dansede saa længe med Jenten, til Solen randt, og det revnede som en Kalv, der har spist Surmælk!« I sine Levedage havde Thorbjørn ikke hørt saa megen Kundskab paa een Gang. »Hvor var det?« spurte han. — »Hvor? — Ja det, — jo, det var borte paa Solbakken der!« Thor-

bjørn stirrede. »Har du hørt om ham, som solgte sig til Fanden for et Par gamle Støvler?» Thorbjørn glemte at svare, saa forundret var han. »Du tænker vel paa, hvor det var — he? — — Det var ogsaa borte paa Solbakken der, rigtig lige ned i den Bæk, du ser! — — — Vorherre bevar' os! Det staar daarlig til med din Kristendoms-kundskab«, sagde han videre. »Du har vel ikke engang hørt gjete hende Kari Træstak?» Nej, han havde ingenting hørt. Og mens Aslak nu arbejdede fort, fortalte han endnu fortære, — og det var om Kari Træstak, om Kværnen, der malte Salt paa Havsens Bund, om Fanden med Træsko paa, Trol-det, som fik Skjægget fast i en Træstamme, de syv grønne Jomfruer, som nappede Haarene af Skyttepers Lægge, mens han sov og umulig kunde vaagne, og altsammen foregik borte paa Solbakken. »Hvad i Guds Navn gaar der af Gutten?» sagde Moderen den næste Dag. »Han har nu staaet paa Knæ der borte paa Bænken og set udover til Solbakken, fra det blev lyst.« »Ja, i Dag har han det travelt,« sagde Faderen, som laa og hvilte sig den lange Søndag. »Aa, Folk siger, at han har fæstet Synnøve Solbakken,« sagde Aslak; »men Folk siger ogsaa saa meget,« lagde han til. Thorbjørn forstod det ikke rigtig, men blev dog ildrød over det hele Ansigt. Da Aslak gjorde opmærksom herpaa, krøb han ned af Bænken, tog sin Katekismus og satte sig hen at læse. »Ja, trøst

dig med Guds Ord, du,« sagde Aslak; »du faar hende saa ikke alligevel.«

Da det led saa langt frem i Ugen, at han tænkte, de havde glemt det, spurte han Moderen ganske sagte (thi han var undselig ved det): »Du, — hvem er Synnøve Solbakken?« — »Det er en liden Jente, som engang skal eje Solbakken.« — »Har hun ingen Træstak da?« Moderen saa forundret paa ham; »hvad er det, du siger?« sagde hun. Han følte, det maatte være noget dumt, og taug. »En har aldrig set vakrere Barn, end hun er,« lagde Moderen til, »og det har hun faaet i Løn af Vorherre, fordi hun bestandig er snild og brav og flittig til at læse.« Nu vidste han det med.

En Dag, Sæmund havde været i Marken sammen med Aslak, sagde han om Kvælden til Thorbjørn: »Du skal ikke oftere være sammen med Tjenestegutten.« Men Thorbjørn agtede ikke videre paa det. Saa lød det en Stund efter: »Dersom du findes oftere sammen med ham, gaar det dig ikke godt!« Da sneg Thorbjørn sig efter ham, naar Faderen ikke saa det. Denne kom over dem, der de sad og talte sammen; da fik Thorbjørn Prygl og blev jaget ind. Men siden passede Thorbjørn Aslak op, naar Faderen ikke var hjemme.

En Søndag, Faderen var i Kirke, gjorde nok Thorbjørn Ugagn hjemme. Aslak og han kastede Snebold paa hverandre. »Nej, nej, du kvæler mig,« bad Thorbjørn; »lad os kaste sammen paa noget

andet.« Aslak var strax færdig, og saa kastede de først efter den spinkle Gran borte ved Buret, saa efter Burdøren og endelig efter Burvinduet, — ikke dette selv, sagde Aslak, men Listen omkring det. Thorbjørn traf imidlertid Ruden og blev bleg. »Pyt, hvem faar vide det? Kast bedre!« Han saa gjorde, men traf nok en. »Nu vil jeg ikke mere.« I det samme kom hans ældste Søster, liden Ingrid, ud. »Kast efter hende, du!« Thorbjørn var strax rede, Jenten græd, og Moderen kom ud. Hun bad ham holde inde. »Kast, kast!« hviskede Aslak. Thorbjørn var hed og ophidset; han gjorde saa. »Jeg mener, du gaar fra Viddet, jeg,« sagde Moderen og rendte imod ham. Han foran, hun efter — Gaarden rundt; Aslak lo, og Moderen truede. Men der fik hun ham fat oppe i en Snedrive og gav sig i Færd med rigtig at dænge ham. »Jeg slaar igjen, jeg, det bruger de her.« — Moderen holdt forundret inde og saa paa ham. »Det har en anden lært dig,« sagde hun saa, tog ham stiltiende ved Haanden og førte ham ind. Hun sagde ikke et Ord mere til ham, men stilledede godt for hans Smaasøskende og talte med dem om, at nu kom Far snart hjem fra Kirken. Da begyndte det at blive dygtig hedt i Stuen. Aslak bad om Lov til at besøge en Slægtning; det fik han strax; men Thorbjørn blev meget mindre, da Aslak var gaaet. Han havde frygtelig ondt i Maven og var saa klam i Hænderne, at han

svedede Bogen, naar han tog i den. Bare Moder ikke vilde sige noget til Far, naar han kom hjem; men at bede derom fik han ikke over sig. Alt, han saa paa, skiftede Udseende, og Stueuhret sagde: Bank, Bank — Bank, Bank! Han maatte op i Vinduet og se paa Solbakken. Den alene laa tilsnet, stille og perlede i Solen, som bestandig; Huset stod og lo ud af alle Ruder, og der var visselig ikke en eneste itu; Røgen foer forfærdelig glad op af Piben, saa han kunde forstaa, at de ogsaa der kogte for Kirkefolket. Der gik bestemt Synnøve og saa ud efter Far sin og skulde slet ikke have Hug, naar han kom hjem. Han vidste ikke, hvad han skulde tage sig for, og blev paa een Gang saa kjærlig mod sine Søstre, at det var ingen Ende paa det. Ingrid var han saa god mod, at han gav hende en blank Knap, som han havde faaet af Aslak. Hun tog ham om Halsen, og han tog hende om Halsen: »Kjære, vesle Ingrid min, er du sint paa mig?» — »Nej, vesle Thorbjørn! Du kan gjerne kaste saa megen Sne paa mig, som du vil.« Men der trampede en Sneen af sig i Svalen! Det var ganske rigtig Faderen; han syntes mild og god, og det var endnu værre. »Nu?» sagde han og saa sig omkring, — og det var forunderligt, at ikke Stueuhret ramlede ned. Moderen satte Maden frem. »Hvordan staar det til her?» spurte Faderen, idet han satte sig og tog Skeen op; Thorbjørn saa paa Moderen, saa

Taarerne kom ham i Øjnene. »Aa — jo,« sagde hun rent utrolig langsomt, og hun vilde sige endnu mere, det saa han nok. »Jeg gav Aslak Lov til at gaa ud,« sagde hun. — Det var nu den Gang, tænkte Thorbjørn, — han tog paa at lege med Ingrid, som om han ikke tænkte paa nogen Verdens Ting. Saa længe havde Faderen aldrig spist, og Thorbjørn gav sig til sidst i Færd med at tælle hver Bid; men da han kom til den fjerde, vilde han se, hvor meget han kunde tælle op mellem den fjerde og femte, og saaledes gik det i Stykker for ham. Endelig rejste Faderen sig og gik ud. Ruderne, Ruderne, klirrede det for Ørene paa ham, og han saa efter, om de var hele, de, som var i Stuen. Jo, de var hele allesammen. Men nu gik ogsaa Moderen ud. Thorbjørn tog liden Ingrid i Fang og sagde saa blidt, at hun forundret maatte stirre paa ham: »Vi to skal lege Guld-dronning i Enge, vi!« Det vilde hun da gjerne. Og saa sang han, mens Benene skalv under ham:

Vesle Blomme,
Enge-Blomme,
hør nu lidt paa mig!
Og vil du være Kjæresten min,
saa skal du faa en Kaabe fin
af Fløjl og Guld,
af Perler fuld.
Ditteli, dutteli, deja —
og Solen skinner paa Heja!

Saa svarede hun:

Gulddronning,
Perledronning,
hør nu lidt paa mig!
Jeg vil ej være Kjæresten din,
jeg vil ej have Kaaben fin
af Fløjl og Guld,
af Perler tuld.
Ditteli, ditteli, deja —
og Solen skinner paa Heja.

Men som nu denne Leg var bedst i Gang, kom Faderen ind og satte Øjet vist paa ham. Han trykkede Ingrid tættere i Fang og faldt slet ikke af Stolen. Faderen vendte sig bort, sagde ingenting; en halv Time gik, han havde endnu intet sagt, — og Thorbjørn vilde næsten begynde at være glad, men turde ikke. Han vidste ikke, hvad han skulde tro, da Faderen selv hjalp til at klæde ham af; han begyndte saa smaat at skælve igjen. Da klappede Faderen ham paa Hovedet og strøg hans Kind; det havde han ikke gjort, saa langt tilbage Gutten kunde huske, og derfor blev han saa varm om Hjærtet og over den hele Krop, at Frygten randt af ham som Is for Solstik. Han vidste ikke, hvorledes han kom i Seng, og da han hverken kunde give sig til at synge eller raabe, lagde han Hænderne stille over Kors, bad Fader-vor sex Gange fremlængs og baglængs, ganske sagte, — og følte, idet han sovned ind, at der

var dog ingen paa Guds grønne Jord, han holdt slig af som Far sin.

Den næste Dag vaagnede han i en forfærdelig Angst, fordi han ikke kunde skrige; thi han skulde nu alligevel have Prygl. Da han slog Øjnene op, mærkede han til stor Lettelse, at han bare havde drømt det, men mærkede ogsaa snart, at en anden netop skulde have Prygl, og det var Aslak. Sæmund gik op og ned ad Gulvet, og Thorbjørn kjendte nok den Gang. Den noget lille, men undersætsige Mand saa en og anden Gang under de buskede Bryn saaledes hen til Aslak, at denne nok følte, hvad der laa i Luften; Aslak selv sad oppe paa Bunden af en stor Tønde, ned ad hvilken hans Ben dinglede eller krogede opover. Han havde som sædvanlig Hænderne i Lommen og Huen paa Hovedet trykket let ned, saa at det tykke, mørke Haar stak i Dusker frem under Skyggen. Den lidt skjæve Mund var endnu skjævere, det hele Hoved holdt han lidt paa Skakke og saa til Sæmund fra Siden af under halvt til-lukkede Øjenlaag. »Ja, Gutten din er gal nok,« sagde han; »men værre er det, at Hesten din er troldskræmt.« Sæmund stansede; »du er en Gap!« sagde han, saa det drønedes i Stuen, og Aslak lukkede Øjenlaagene endnu tættere til. Sæmund gik paa ny; Aslak sad en Stund stille. »Jo gu' er den troldskræmt, jo!« og skottede efter ham for at se, hvad Virkning det havde. »Nej, men

den er skogræd er den,« sagde Sæmund fremdeles gaaende; »du har fældet Træ over den i Marken, din uvorne Slusk, og derfor kan ingen længer faa den til at gaa rolig der.« Aslak hørte en Stund paa dette. »Jaja! tro det, du, Troen skæmmer ingen. Men jeg tvivler paa, den gjør Hesten din god igjen,« lagde han til og skubbede sig i det samme længre ind paa Tønden og dækkede for Ansigtet med den ene Haand. Sæmund kom ganske rigtig hen til ham og sagde sagte, men uhyggelig nok: »Du er en ond —« »Sæmund!« lød det borte fra Aaren; det var Ingebjørg, Konen, som tyssede paa ham, ligesom hun sad og tyssede paa den mindste, der var bange og vilde skrige. Barnet havde tiet før, og nu taug ogsaa Sæmund; men han stak dog sin for en saa undersætsig Mand meget lille Næve lige op under Næsen paa Aslak og holdt den der en Stund, idet han ludede sig frem og brændte ham med Øjnene i Ansigtet. Derpaa gik han som før og saa hen til ham en og anden Gang i Hast. Aslak var meget bleg, men lo dog med det halve Ansigt over til Thorbjørn, idet han holdt den Side ganske stram, som vendte mod Sæmund. »Vorherre give os et godt Taalmod!« sagde han om lidt, men bøjede i det samme Albuen op som for at afbøde et Slag. Sæmund stansede tvært og skreg med al sin Stemme, idet han satte Foden i Gulvet, saa Aslak gav sig: »Nævn ikke ham, — du!« — Ingebjørg

rejste sig med Spædbarnet og tog ham mildt i Armen. Han saa ikke til hende, men lod dog i det samme Armen falde. Hun satte sig, han gik atter op og ned; men ingen sagde noget. Da dette varede en Stund, maatte Aslak til paa ny. »Ja, han har vel meget at bestille paa Granliden, — han!« »Sæmund! Sæmund!« hviskede Ingebjørg; men før det naade frem, var Sæmund alt raset hen til Aslak, som satte Foden for. Den blev brudt ned, Karlen grebet i den og Trøjekraven, løftet og saaledes sat imod den lukkede Dør, at Fældingen gik ud, han ud igjennem den paa Hovedet. Konen, Thorbjørn, alle Børnene skreg og bad for ham, og hele Huset stod i een Jammer. Men Sæmund ud efter ham, huskede ikke paa at lukke Døren ordentlig op, men spændte Resterne til Side, tog ham anden Gang, bar ham ud af Svalen, ud paa Gaarden, løftede ham højt og kastede ham med al Magt ned igjen. Og da han mærkede, at der var for megen Sne til, at han kunde slaa sig tilgagns, satte han Knæet paa hans Bryst og foer ham lige op i Ansigtet, løftede ham tredje Gang, bar ham til et mere snefrit Sted som en Ulv, der drager en sønderreven Hund, slap ham atter, værre end før, knægik ham, — og ingen kunde vide, hvorledes dette havde endt, dersom ikke Ingebjørg var styrtet imellem med Spædbarnet i Armen; »gjør os ikke ulykkelige!« skreg hun.

En Stund efter sad Ingebjørg i Stuen, Thorbjørn klædte sig, Faderen gik atter op og ned,

drak nu og da lidt Vand, men Haanden dirrede slig, at Vandet fløj over Koppen og klaskede i Gulvet. Aslak kom ikke ind, og Ingebjørg gjorde om lidt Mine til at gaa ud. »Bliv inde,« sagde han, som var det ikke til hende, han talte, og hun blev inde. En Stund efter gik han dog selv. Han kom ikke igjen. Thorbjørn tog sin Bog og læste uafsladelig uden at se op, skjønt han ikke samlede en Sætning.

Et Stykke længre frem paa Formiddagen var Huset i sin gamle Orden, skjønt alle havde en Følelse over sig som efter et fremmed Besøg. Thorbjørn vovede at gaa ud, og den første, han mødte uden for Døren, var Aslak, som havde læsset alt sit Tøj paa en Kjælke; men Kjælken var Thorbjørns. Thorbjørn stirrede paa ham; thi han saa styg ud. Blodet var klæbet fast til Ansigtet og smurt vidt udover, han hostede og tog sig ofte for Brystet. Han saa en Stund stiltiende paa Thorbjørn, og saa brød han stærkt frem: »Jeg liker ikke de Øjnene dine, Gut!« Dermed skrævede han over Kjælken, satte sig og agede nedover. »Du faar se til, hvor du finder Kjælken!« sagde han og lo, idet han endnu en Gang vendte sig og rakte Tunge ad ham. Da rejste Aslak.

Men i den Uge, som fulgte, kom Lensmanden did; Faderen var stundum borte, Moderen græd, og hun var ogsaa et Par Gange borte. »Hvad er det, Mor?« — »Aa, Aslak har forvoldt det altsammen.«

Saa en Dag greb de liden Ingrid i, at hun sad og sang:

O, du livsalige Verden!
Nu er jeg lej af din Færden:
Jenten stikker Foden frem,
Gutten gaar fra sine fem,
Madmor blander Vand i Mad,
Madfar ligger lang og lad;
Katten er den klogeste i Huset:
han stjæler Rømmen af Kruset.

Det blev vel et Spurlag efter, hvor hun havde lært den Visestump. Jo, det var af Thorbjørn. Denne blev meget ræd og sagde, han havde lært den af Aslak. Det sagdes ham da, at dersom han selv sang eller lærte hende flere slige Viser, fik han Hug. Lidt efter kom liden Ingrid til at bande. Thorbjørn blev atter kaldt til, og Sæmund mente, det var bedst, han fik lidt af Riset med det samme; men han græd og lovede saa fagert for sig, at han slap for denne Gang.

Den næste Prækensøndag sagde Faderen til ham: »I Dag skal du slippe at gjøre Ugagn hjemme; du skal følge med mig til Kirke.«

ANDET KAPITEL.

Kirken staar i Bondens Tanke paa et højt Sted og for sig selv, fredlyst, med Graves Højtid

omkring, Messens Livlighed inde. Den er det eneste Hus i Dalen, hvorpaa han har anvendt Pragt, og dens Spir rækker derfor ogsaa lidt længre, end det synes at række. Dens Klokke hilser langvejs hans Gang did den rene Søndagsmorgen, og han løfter altid paa Huen til dem, som han vilde sige dem et Tak for sidst! Det er et Forbund imellem ham og dem, som ingen kjender. Tidlig stod han vel i den aabne Dør og lyttede til dem, mens Kirkefølget drog i stille Tog forbi nede paa Vejen: Far lagede sig til, men han selv var for liden. Han forbandt da mangel Forestilling med denne tunge, stærke Lyd, der regerede mellem Fjældene en Time eller to og ljomed fra det ene til det andet; men een var uadskillelig fra dem: rene, ny Klæder, skinnende Kvinder, pudsede Heste med blanke Seletøj.

Og naar de saa en Søndag ringer over hans egen Lykke, der han selv i splinterny, men for store Klæder gaar stø ved sin Faders Side og skal første Gang derhen, ja, da er der Jubel i dem! Da kan de vel slaa alle Døre op for, hvad han vil faa se! Og paa Tilbagevejen, naar de larmer hen over Hovedet, endnu tungt og vuggende paa Sange, Messer, Prædikenord, der jager og jages af, hvad Øjet paa samme Tid har optaget: Altertavlen, Dragter, Personer, — da hvælver de ogsaa een Gang for alle Tag over dette samlede

Indtryk og vier ind den mindre Kirke, han derefter bærer i sit Indre.

Lidt ældre maa han gjæte tilfjælds; men naar han den vakre, dugfulde Søndagsmorgen sidder paa Stenen med Kreaturerne neden for sig og hører Kirkeklokkerne over deres Bjælder, da bliver han tungsindig. Thi der klinger i dem noget lyst, let, lokkende dernede fra, Tanke om Kjendinger ved Kirken, Glæde, naar man er der, endnu større, naar man har været der, god Mad hjemme, Far, Mor, Søsken, Leg paa Volden den glade Søndagskvæld, og det lille Hjærte gjør Opstand i Brystet. Men det ender dog altid med, at det var Kirkeklokkerne, som lød; han husker sig om og finder til sidst en halv Salmestub, han kan; den synger han med foldede Hænder og et langt Øje ned i Dalen, siger saa en liden Bøn ovenpaa, springer op, er glad og støder i Luren, saa det skralder i Fjældene.

Her i de stille Fjælddale har endnu Kirken sin særskilte Tale til enhver Alder, sit eget Syn for ethvert Øje; meget kan have bygget imellem, men aldrig noget over. Den staar voxen og færdig for Konfirmanden, — med oprakt Finger, halvt truende, halvt vinkende, for Ynglingen, som har gjort sit Valg, — bredskuldret og stærk over Mandens Sorg, — rummelig og mild over Oldingen, som er træt. Midt under Gudstjenesten indledes

og døbes de smaa Born, og det er bekjendt nok, at under denne Handling er Andagten størst.

Man kan derfor ikke tegne norske Bønder, fordærvede eller ufordærvede, uden et eller andet Sted at støde sammen med Kirken. Det vil synes en Ensformighed; men det er maaske ikke den værste. Dette være sagt een Gang for alle, og ikke netop for det Kirkebesøgs Skyld, som her kommer.

Thorbjørn var glad til Turen og Synet, fik forunderlig mange Farver i Øjnene uden for Kirken, følte den Stilhedens Tyngde, som laa over alle og alt indenfor, da Messen endnu ikke var begyndt; og skjønt han selv ikke huskede at bøje Hovedet, da Bønnen blev læst, var det dog som bøjet ved Synet af flere Hundre bøjede Hoveder. Sangen gik, og alle sang paa een Gang omkring ham, saa det blev ham næsten forfærdeligt. Saa henskuden sad han, saa han skvat op som af en Drøm, da deres Stol sagte blev aabnet for en, som traadte ind. Efter endt Sang tog Faderen hin Mand i Haanden og spurte: »Staar det godt til paa Solbakken?»

Thorbjørn fik Øjnene op; men hvorledes han saa eller ikke saa, var der liden Forbindelse at søge med denne Mand og noget Slags Trolddom. Det var en mild, lyslet Mand med store, blaa Øjne, høj Pande og høj i Sædet; han smilte, naar en talte til ham, og sagde ja til altsammen, Sæmund sagde, men var ellers faatalende. — »Der kan du faa hende Synnøve at se,« sagde Faderen,

idet han ludede sig ned til Thorbjørn, tog ham paa Knæ og pegte over i den lige overfor værende Kvindestol. Der stod en liden Pige paa Knæ oppe paa Bænken og saa ud over Rækværket; hun var endnu lysere end hin Mand, saa lys, at han aldrig havde set Magen. Hun havde røde Flaggerbaand i Huen, hvidgule Haar indunder og lo nu over til ham, saa han en lang Tid ikke kunde se paa andet end hendes hvide Tænder. Hun holdt en skinnende Salmebog i den ene Haand og et sammenlagt rødgult Silketørklæde i den andre og morede sig nu med at slaa Lommetørklædet paa Salmebogen. Jo mere han stirrede, des mere lo hun, og han vilde ogsaa staa paa Knæ paa Bænken ligesom hun. Saa nikkede hun. Han saa en Stund alvorlig paa hende; saa nikkede han. Hun lo og nikkede een Gang til; han nikkede atter, og een Gang til, og endnu een Gang. Hun lo, men nikkede ikke mere, — før om lidt, da han atter havde glemt det, saa nikkede hun.

»Jeg vil ogsaa se!« hørte han bag sig — og følte i det samme en drage ham efter Benene ned paa Gulvet, saa han var nær ved at falde; det var en firskaaren liden en, som nu arbejdede sig tappert op i hans Sted; han havde ogsaa lyst, stridt Haar og en but Næse. Aslak havde nok lært Thorbjørn, hvorledes de slemme Gutter, han mødte i Kirke og Skole, skulde tages; Thorbjørn kneb derfor Gutten bag, saa han vilde til at skrige, men holdt inde og kravlede i dettes Sted meget fort ned igjen af Bænken og tog Thorbjørn i begge Øren.

Denne greb fat i hans Lug og satte ham ind under sig; hin skreg endnu ikke, men bed Thorbjørn i Laaret; Thorbjørn trak det tilbage og satte hans Ansigt lige lukt i Gulvet. Da blev han selv tagen i Trøjekraven og løftet op som en Halmsæk, — det var Faderen, som satte ham i Fang. »Var det ikke i Kirken, fik du Prygl,« hviskede han ham ind i Øret og trykkede hans Haand, saa det sved lige ned i Foden. Han huskede paa Synnøve og saa over; hun stod der endnu, men saa stirrende og fortabt, at han begyndte at ane, hvad han havde gjort, at det maatte være noget rigtig galt. Saa snart hun mærkede, at han saa paa hende, krøb hun ned af Bænken og var ikke mere at se.

Der kom Klokker, der kom Præst frem: han hørte og saa vel paa dem; der kom atter Klokker og atter Præst, — men endnu sad han der paa Faderens Fang og tænkte: skal hun ikke snart se op igjen? Hin Karl, som havde trukket ham ned af Bænken, sad paa en Skammel længre inde i Stolen, og hver Gang han vilde rejse sig, fik han et Puf i Ryggen af en gammel en, som sad og dubbete, men vaagnede regelmæssig, hver Gang hin gjorde Mine til at rejse sig. »Skal hun ikke snart se op igjen,« tænkte Thorbjørn, og hvert rødt Baand, som han saa røre sig rundt omkring, mindede om dem, hun havde, og hvert tilstadset Billede i den gamle Kirke var enten netop saa

stort eller lidet mindre end hun. Jo, der stak hun Hovedet op; men straks hun fik se ham, trak hun det alvorlig ned igjen. — Klokkeren kom frem og Præsten endnu en Gang, der blev ringet, og man rejste sig. Faderen talte atter sagte med den lyse Mand, de gik sammen over til Kvindfolkestolen, hvor man ogsaa havde rejst sig. Den første, som kom ud derfra, var en lys Kone, som smilte ligesom Manden, men dog mindre; hun var ganske liden og bleg og holdt Synnøve ved Haanden. Thorbjørn straks lige mod denne; men hun trak sig hurtig unda ham, rundt om Moderens Kjole. »Lad mig være!« sagde hun. »Han der har nok ikke før været i Kirke,« sagde den lyse Kone og lagde Haanden paa ham. »Nej, derfor slaas han ogsaa den første Gang, han er der,« sagde Sæmund. — Thorbjørn saa skamfuld op paa hende og derfra paa Synnøve, der syntes ham endnu alvorligere. De gik alle ud, — de ældre i Samtale, men Thorbjørn efter Synnøve som trak sig tættere til Moderen, hver Gang han kom hende nær. Den anden Gut saa han ikke mere. Ude paa Kirkevolden stansede de og begyndte en længre Samtale. Thorbjørn hørte flere Gange Aslak nævne, og da han var bange for, at der ogsaa kunde tales lidt om ham selv med det samme, trak han sig tilbage. »Du skal ikke høre dette!« sagde Moderen til Synnøve; »gaa en Smule bort, Vennen min; gaa bort, siger jeg!« Synnøve drog sig nølende tilbage. Thorbjørn gik da nærmere hen til hende og saa paa hende, og hun saa paa

ham. og saadan stod de en lang Stund blot og saa paa hverandre. Endelig sagde hun: »Fy!« — »Hvorfor siger du fy?« spurte han. — »Fy!« sagde hun endnu en Gang. »Fy, skamme dig!« lagde hun til. — »Hvad har jeg da gjort?« — »Du har slaaedes i Kirken, og mens Præsten stod og messede, — fy!« — »Ja, men det er længe siden.« Dette slog hende, og hun sagde om lidt: »Er det dig, som hedder Thorbjørn Granliden?« — »Ja, og er det dig, som hedder Synnøve Solbakken?« — »Ja. — — Jeg har bestandig hørt, at du var saadan en snild Gut.« — »Nej, det er ikke sandt; for jeg er den slemmeste af alle os hjemme,« sagde Thorbjørn. — »Nu har jeg aldrig hørt — —« sagde Synnøve og slog de smaa Hænder sammen; »Mor, Mor! han siger —« »Ti stille og gaa bort!« mødte hende fra den Kant, — og hun stansede, vendte derpaa langsomt og baglængs tilbage, med de store, blaa Øjne hæftede paa Moderen. »Jeg har bestandig hørt, at du var saa snild,« sagde Thorbjørn. — Ja, det er somme Tider, naar jeg har læst, det,« svarede hun. — — Er det sandt, der er saa overlag fuldt med Nisser og Trold og andet ondt der borte paa eders Kanter?« spurte han, satte Haanden i Siden, den ene Fod frem og støttede sig paa den andre, — netop som han havde set Aslak gjøre det. — »Mor, Mor! veed du, hvad han siger? han siger — —« »Lad mig være, hører du! Og kom ikke hid, før jeg kalder paa dig!« Hun maatte atter langsomt og baglængs tilbage, idet hun puttede en Snip af Tør-

klædet ind i Munden, bed fast og trak i det. »Er det slet ikke sandt, at hver Nat saa spiller det i Hougene der borte?» — »Nej!» — »Har du aldrig set Troid da?» — »Nej!» — »Men i Jesu Navn — —« — »Fy, det skal du ikke sige!» — »Aa pyt; det er ikke farligt!» sagde han og spyttede mellem Tænderne for at vise hende, hvor langt han kunde spytte. — »Jo, jo,« sagde hun; »for saa kommer du i Helvede!» — »Tror du det?» spurte han betydelig mygere; thi han havde blot tænkt sig, at han kunde faa Hug for det, og nu stod Faderen saa langt borte. — »Hvem paa Lag er den stærkeste der over paa eders Side?» spurte han og satte Huen lidt mere paa den ene Kant. — »Nej, det veed jeg ikke.« — »Ja, paa vor Side er det Far; han er saa stærk, at han pryglér Aslak; og du kan tro, Aslak er stærk.« — »Ja saa.« — »Han har engang taget og løftet en Hest.« — »En Hest!» — »Det er saa sandt, saa sandt, — for han har selv fortalt det.« Da tvivlede jo heller ikke hun. »Hvem er Aslak?» spurte hun. — »Det er vel en slem en, kan du tro. Han Far pryglte ham slig, at her i Verden er nu aldrig Mand bleven prygl't slig før.« — »Slaas I der borte hos eder?» — »Ja somme Tider, saa — — Gjør I det ikke over hos eder?» — »Nej, aldrig.« — »Hvad gjør I der da?» — »Aa, Mor steller med Maden, binder og syr; det gjør Kari ogsaa, men ikke saa godt som Mor, for Kari er saa lad. Men Randi passer Kørene, Far og Gutterne er i Marken eller ogsaa hjemme.« Dette fandt han

var en tilfredsstillende Forklaring. »Men hver Aften læser vi, og synger vi,« fortsatte hun, »og det gjør vi om Søndagen ogsaa.« — »Allesammen?« — »Ja.« — »Det maa være langsomt — —« — »Langsomt? Mor, han sig —« men saa huskede hun, at derhen skulde hun ikke. — »Du kan tro, jeg ejer mange Sauer,« sagde hun. — »Gjør du det?« — »Ja, tre gaar med Lam i Vinter, og den ene, tror jeg bestemt, faar to.« — »Saa du har Sauer, du?« — »Ja, jeg har ogsaa Kør og Grise. Har du ingen?« — »Nej.« — »Kom bort til mig, skal du faa et Lam. Saa skal du nok se, at du faar flere af det.« — »Det vilde være urimelig trøjsomt.« De stod lidt; »kunde ikke ogsaa Ingrid faa et Lam?« spurte han. — »Hvem er Ingrid?« — »Ingrid, vesle Ingrid?« Nej, hende kjendte hun ikke. »Er hun mindre end du?« — »Ja vist er hun mindre end jeg, — saa pas som du.« — »Aa nej! hende maa du tage med, hører du!« Jo, det skulde han da. »Men,« sagde hun, »da du faar et Lam, kan hun faa en Gris.« Det fandt ogsaa han var langt klogere, og nu fortalte de lidt om fælles Kjendinger, hvorefter de rigtignok ikke havde mange. Forældrene var færdige, og de maatte gaa hjem.

Om Natten drømte han om Solbakken, og syntes han at se bare hvide Lam der borte og en liden lys Jente med røde Baand gaa midt imellem dem. Ingrid og han talte hver eneste Dag om at

komme derover. De havde saa mange Lam og Smaagrise at passe, at de vidste ikke, hvorledes de skulde vende sig imellem dem. Imidlertid undrede de sig meget over, at de ikke kunde gaa did strax. »Fordi om den vesle Jentungen har bedt eder?» spurte Moderen; »har du hørt sligt før?» — »Ja ja, vent nu til næste Præken-søndag,« mente Thorbjørn, »saa skal I se.«

Den kom. »Du skal være saa slem til at skryde og lyve og bande,« sagde Synnøve da til ham, »at du ikke faar Lov til at komme, før du har lagt det af.« — »Hvem har sagt det?» spurte Thorbjørn forundret. — »Mor.«

Ingrid var spændt paa Hjemkomsten, og han fortalte hende og Moderen, hvordan det var gaaet. »Der kan du se!« sagde Moderen. Ingrid sagde ingenting. Men herefter passede baade hun og Moderen paa ham, hver Gang han bandte eller skød. Ingrid og han kom imidlertid op at slaas om, hvor vidt »Hunden fare i mig!« kunde være at bande eller ej. Ingrid fik Prygl, og siden brugte han »Hunden fare i mig!« hele Dagen. Men om Kvælden hørte Faderen det. »Jo, han skal fare i dig!« sagde han og drev til ham, saa han tumlede hen. Thorbjørn var mest skamfuld for Ingrid; men hun gik om en liden Stund bort til ham og klappede ham.

Da et Par Maaneder led frem, kom de begge over paa Solbakken; Synnøve var siden hos dem, de atter der, og saaledes under hele Opvæksten. Thorbjørn og Synnøve kaplæste; de gik i samme

Skole, og han blev til sidst flinkere, saa flink, at Præsten tog sig af ham. Men Ingrid gik det daarligere med, og hende hjalp de begge. Hun og Synnøve blev saa uadskillelige, at Folk kaldte dem »Ryperne«, fordi de altid fløj sammen, og begge var meget lyse.

Det hændte sig, ret som det var, at Synnøve slog sig vred paa Thorbjørn, fordi han var vel vild af sig og ragede i Klammeri baade hist og her. Ingrid gik da altid imellem, og de var atter Godvenner som før. Men fik Synnøves Mor høre om Slagsmaal, kom han ikke paa Solbakken den Uge og knap nok den næste. Sæmund turde ingen fortælle om sligt; »han farer for haardt med Gutten,« sagde Konen hans og paalagde alle Taushed.

Som de nu voxte til, blev de alle tre fagre at se til, skjønt hver paa sin Maade. Synnøve blev høj og slank, fik gule Haar, et fint, skinnende Ansigt med stille, blaa Øjne. Naar hun talte, smilte hun, og Folk sagde tidlig, at det var velsignet at gaa ind under det Smil. Ingrid var mindre, men førere, havde endnu lysere Haar, men et ganske lidet Ansigt, der var blødt og rundt. Thorbjørn blev af Middelshøjde, men saare velvoxen, fik mørkt Haar, dunkelblaa Øjne, skarpt Ansigt og stærke Lemmer. Han plejede gjerne selv at fortælle, naar han var vred, at han kunde læse og skrive lige saa godt som Skolemesteren og frygtede ellers ingen Mand i Dalen — uden Far sin, tænkte han; men det lagde han ikke til.

Thorbjørn vilde tidlig konfirmeres; men deraf blev der intet; »saa længe du ikke er konfirmeret, er du bare Gutten, og jeg kan bedre raade med dig!« sagde Far hans. Saadan bar det da til, at han, Synnøve og Ingrid gik til Præsten paa samme Tid. Synnøve havde ogsaa ventet længe; hun var 15, i det 16de Aar. »En kan aldrig nok, naar en skal aflægge sit Gudslofte,« havde Moderen altid sagt, og Faderen, Guttorm Solbakken, havde sagt ja dertil. Saa var det ikke rart, at et Par Friere begyndte at vise sig, den ene en bedre Mands Søn og den anden en rig Nabo. »Det er dog for galt! Hun er endnu ikke konfirmeret!« — »Ja, saa faar vi konfirmere hende da,« sagde Faderen. Men herom vidste Synnøve selv intet.

Paa Præstegaarden syntes Kvindfolkene af Præstens Familie saa godt om Synnøve, at de tog hende ind for at tale med hende. Ingrid og Thorbjørn stod igjen ude blandt de andre, og da en Gut sagde til ham: »Saa du slap ikke ind med? De tager hende bestemt fra dig!« saa kostede dette hin Gut et blaat Øje. Fra nu af blev det en Skik blandt de andre Gutter at ærte ham med Synnøve, og det viste sig ogsaa, at intet kunde sætte ham i større Vrede. I en Skog op under Præstegaarden blev der til sidst og efter Aftale et stort Slagsmaal, der havde dette til Grund; det voxte slig op, at Thorbjørn fik at gjøre med en hel Flok paa een Gang. Kvindfolkene var gaaet i Forvejen, saa der var ingen til at skille dem ad, og det blev derfor værre og

værre. Tabe vilde han ikke, der kom flere ind paa ham, og nu forsvarede han sig, paa hvad Maade han bedst kunde, hvorfor der uddeltes Slag, som siden selv fortalte, hvad der var foregaaet. Aarsagen kom med det samme op, og der blev stærk Tale om dette i Bygden.

Næste Prækensondag vilde Thorbjørn ikke gaa til Kirke; næste Dag, de skulde være hos Præsten, lagde han sig syg. Ingrid gik derfor alene. Han spurte hende ved Hjemkomsten, hvad Synnøve havde sagt. »Ingenting.»

Da han saa gik med igjen, syntes han, at alle Folk saa paa ham, og at Konfirmanderne fniste. Men Synnøve kom senere end de andre og var meget inde hos Præstens den Dag. Han frygtede Skjænd af Præsten, men mærkede snart, at de to eneste i Bygden, som ikke kjendte noget til Slagsmaalet, var hans egen Fader og Præsten. Det kunde endda gaa an; men hvorledes han atter kunde komme i Tale med Synnøve, vidste han ikke; thi det var første Gang, han ikke rigtig vilde bede Ingrid gaa imellem. Efter endt Overhøring var Synnøve atter inde hos Præstens; han ventede, saa længe der endnu var andre paa Gaarden; men til sidst maatte ogsaa han gaa. Ingrid var gaaet blandt de første.

Næste Dag var Synnøve kommen for alle de andre og gik i Haven med en af Frøkenene og en ung Herre. Frøkenen tog op Blomster og gav Synnøve, Herren hjalp til, og Thorbjørn stod blandt de andre udenfor og saa paa. De for-

klarede hende højt nok, saa alle hørte det, hvorledes disse Blomster skulde sættes, og Synnøve lovede selv at gjøre det, for at det netop kunde blive, som de havde sagt. »Det kan du ikke gjøre alene,« sagde hin fremmede Mand, og dette tænkte Thorbjørn paa. — Da Synnøve kom ud til de andre, viste disse hende endnu større Agt end sædvanlig; men Synnøve gik hen til Ingrid, hilste blidt paa hende og bad hende følge med ned paa Volden. Der satte de sig; thi det var længe siden, de havde talt rigtig sammen. Thorbjørn stod igjen blandt de andre og saa paa Synnoves fine udenlandske Blomster.

Denne Dag gik Synnøve paa samme Tid som alle. »Jeg skal kanske bære de Blomster for dig,« sagde Thorbjørn. »Det kan du gjerne,« svarede hun blidt, men uden at se paa ham, tog Ingrid ved Haanden og gik foran. Op under Solbakken stansede hun og sagde Ingrid Farvel. »Jeg skal nok selv bære dem det Stykke, som er igjen,« sagde hun og tog Kurven, som Thorbjørn havde sat ned. Den hele Vej havde han tænkt paa at tilbyde sig at plante Blomsterne for hende, men nu kom han sig ikke til; thi hun vendte sig saa braadt. Men siden tænkte han ikke paa andet end dette, at han dog skulde have hjulpet hende med de Blomster. »Hvad taler I to om?« spurte han Ingrid. »Om ingenting.«

Da de andre vel havde lagt sig, tog han sagte paa sig igjen og gik ud. Det var en vakker Kvæld, lun og stille, Himlen havde et svagt Overdrag af blaagraa Skyer, hist og her iturevet, saa det var, som om nogen fik skue ud i det dunkle blaa som af et Øje. Ingen var at se omkring Husene eller længere borte; men i Græsset til alle Sider skvatrede Græshopperne, en Agerrikse malte til højre og svartes af en til venstre, hvorpaa der begyndte en Sang i Græsset fra Sted til Sted, saa det var ham, der gik, som havde han et stort Følge, skjønt han ikke saa en eneste. Skogen trak sig blaa, siden dunkel og dunklere op imod Uren og syntes et stort Taagehav. Men derinde fra hørte han Orren spille og slaa til Lyd, en enkelt Katugle skrige og Fossen kvæde sine gamle, haarde Rim stærkere end nogensinde, — nu, da alt havde sat sig ned for at høre paa ham. Thorbjørn saa over mod Solbakken og gik afsted. Han bøjede af fra de vanlige Veje, kom rask derover og stod snart i den lille Have, som Synnøve ejede, og som laa lige under det ene Loftsvindue, netop det, indenfor hvilket hun sov. Han lyttede og spejdede, men alt var stille. Da saa han sig om i Haven efter Arbejdsredskaber og fandt ganske rigtig baade Spade og Greb. Der var begyndt paa Opspading af en Seng; blot en liden Snip var bleven færdig, men i den

Skvatre og male om Lyden. Agerrikse : Vagtelkonge (en Vade-fugl). Orre : Aarfugl, Urhane.

var allerede to Blomster sat, formodentlig for at se, hvorledes det tog sig ud. »Hun er bleven træt, Stakkel, og er gaaet fra det,« tænkte han; »her maa en Mand til,« tænkte han videre og gav sig ifærd med det, folte slet ingen Lyst til Søvn, ja syntes endog, at han aldrig havde gjort saa let et Arbejde. Han huskede, hvorledes de skulde sættes, huskede ogsaa Præstegaardshaven og passede nu det ene i det andet. Natten gik med, men han mærkede det ikke, han hvilte næppe og fik hele Sengen opspadet, Blomsterne sat, en og anden omplantet for at faa det endnu smukkere, og alt i eet skottede han op til Loftsvinduet, om dog nogen skulde mærke ham. Men hverken der eller andensteds var der nogen, ej heller hørte han saa meget som en Hund gø, før Hanen tog paa at gale, vakte Skovens Fugle, som da een efter een satte sig op for at synge »god Morgen.« Mens han stod der og klappede Jorden til omkring, huskede han paa Æventyrene, som Aslak havde fortalt, og hvorledes han engang trode, der voxte Trolde og Nisser over paa Solbakken. Han saa op til Loftsvinduet og smilte til, hvad Synnøve nu i Morgenstunden vilde tænke. Det var blevet dygtig lyst, Fuglene holdt allerede et forfærdeligt Spektakel, hvorfor han hævede sig over Rækværket og skyndte sig hjem. Saa skulde da ingen kunne sige, det var ham, som havde været over og plantet Blomster i Synnøve Solbakkens Have.

TREDJE KAPITEL.

Snart blev mangehaande fortalt i Bygden; men ingen vidste noget med Sikkerhed. Aldrig blev Thorbjørn tiere set paa Solbakken, efter at de begge var konfirmerede, og det var dette, Folk mindst kunde forstaa. Ingrid kom ofte over; Synnøve og hun gik da gjerne en Tur i Skogen; — »bliv ikke for længe borte,« raabte Moderen efter dem. »Aa nej!« svarede Synnøve — og kom ikke hjem for i Kvældingen. De to Friere meldte sig paa ny. »Hun faar selv være om det,« sagde Moderen, Faderen mente det samme. Men da Synnøve blev taget afsides og spurt, fik de Afslag. Der meldte sig ogsaa flere, men ingen hørte om, at de bar Lykken med sig hjem fra Solbakken. Engang Moderen og hun stod og skurede nogle Mælkeringer, spurte Moderen, hvem hun egentlig tænkte paa. Det kom saa hastig over Synnøve, at hun blev rød. »Har du givet nogen noget Løfte?« spurte hin igjen og saa sikkert paa hende. »Nej,« svarede Synnøve rask. Der blev ikke Tale mere om den Ting.

Da hun var det bedste Gifte, Folk vidste af at sige, saa var det lange Øjne, som fulgte hende, der hun gik ved Kirken, det eneste Sted, hun var til at se foruden i Hjemmet; hun fandtes nemlig

ikke ved nogen Dans eller anden Lystighed, saasom Forældrene var Haugianere. Thorbjørn sad lige over for hende i Kirkestolen, men de taltes aldrig ved, saa vidt Folk kunde mærke. Saa meget tyktes hver og en alligevel at vide, at der maatte være noget imellem dem, og da de ikke omgikkes hinanden paa samme Vis som andet ungt Kjæreste-folk i Dalen, begyndte man at sige mangt og meget. Thorbjørn blev ligesom ikke videre likt. Han følte det nok selv; thi han lagde vel haardt frem, hvor flere var sammen, saaledes ved Danse og i Bryllup; og hændte det da, at han en og anden Gang gik sig bent frem i et Slagsmaal. Hermed sagtnede det dog, efter hvert som flere lærte, hvor stærk han var; Thorbjørn vænnede sig derfor tidlig til ikke at taale, at nogen stod vel meget i Vejen for ham. — »Nu er du kommen paa din egen Haand,« sagde Sæmund, Far hans; »husk dog endnu paa, at min kanske er stærkere end din!«

Høst og Vinter gik, Vaaren kom, og endnu vidste Folk intet bestemt. Der foer saa mange Rygter rundt om de Afslag, Synnøve havde uddelt, at hun halvvejs blev gaaende som for sig selv. Men Ingrid fulgte hende; de to skulde drage til Sæters sammen i Aar, da Solbakkefolket havde kjøbt Part i Granlidsæteren. Man hørte Thorbjørn synge oppe i Liderne; thi han lagede et og andet til for dem.

En vakker Dag, da det alt lakkede mod Kvælden, og han var færdig, satte han sig hen at tænke paa et og andet. Det var nok mest, hvad der taltes om i Bygden, han tænkte paa; han lagde sig paa Ryggen hen i det røde og brune Lyng, og med Hænderne op under Hovedet gav han sig til at stirre op i Himlen, som den gik der blaa og skinnende bag de tætte Trækroner. Det grønne Løv og Bar flød ud over den i en skælvende Strøm, og de mørke Grene, som skar igjennem, gjorde sælsomme, vilde Tegninger deri. Men Himlen selv var kun til at se, naar et Blad blaffede til Side; længer borte, mellem de Kroner, som ikke naade hverandre, brød den frem som en bred Elv i lunefulde Svingninger og løb henover. Dette stemmede hans Sind, og han begyndte at tænke paa det, han saa. — —

— — Birken lo atter med tusend Øjne op til Granen, Furuen stod der med taus Foragt og strittede med sine Pigger til alle Sider; thi efter hvert som Luften blev mere kjælen, kviknede flere og flere Syglinge til, rendte i Vejret og stak det friske Løv lige op i Næsen paa Furuen. »Montro, hvor I var i Vinter?« spurte Furuen, viftede sig og svedte Harpix i den utaalelige Hede. »Det er næsten for galt! — saa langt mod Nord — fui!«

Men saa var der en gammel, graaskallet Furu, som saa op over alle de andre, kunde endda bøje

Bar ɔ: Naalekviste. Blaffe ɔ: vifte. Kvikne ɔ: faa Liv, komme i Bevægelse. Sygling ɔ: Skrantning, sygt Skud.

en fingerrig Gren næsten lodret ned og tage en dristig Lon i dens overste Haartot, saa den skalv lige ned i Knæene. Denne favnetykke Furu havde Menneskene kvistet altid længer og længer opover, til den engang, træet og kjed af det, med eet skod saadan tilvejs, at den spinkle Gran ved Siden blev ræd og spurte den, om den ogsaa huskede Vinterstormene. »Om jeg husker dem?» sagde Furuen og daskede den ved Hjælp af Nordenvinden saaledes om Ørene, at den ikke var langt ifra at tabe sin Holdning, og det var ilde nok. Den storlemmede, mørkladne Furu havde nu sat en saa vældig Fod i Jorden, at Tærne stak op en 6 Alen ifra den og var endda tykkere end omkring det tykkeste af Seljen, hvad denne med Undseelse en Kvæld hviskede til Humlen, som forelsket spandt sig op over den. Den skjæggede Furu var sig sin Vælde bevidst og mælte til Menneskene, idet den højt over deres Evner jagede Gren paa Gren ud i den vilde Luft: »Kvist mig, om I kan!«

Nej, de kan ikke kviste dig!« sagde Ørnen, nedlod sig naadig, lagde sine Vinger sammen med Anstand og pudsede noget uselt Faareblod af sine Fjer. — »Jeg mener, jeg beder Dronningen sætte sig her, jeg; — hun har nogle Æg, hun skal kaste,« tilføjede den sagtere og saa ned paa sine skallede Ben; thi den var skamfuld over, at der kom flyvende en Del milde Erindringer fra

hine tidligste Vaardage, hvori man bliver halvtosset over den første Solvarme. Snart hævede den igjen Hovedet og stirrede under de fjer-skyggede Bryn op i de sorte Ure, om Dronningen ikke skulde sejle der etsteds, ægtung og lidende. Afsted satte den, og Furuen kunde snart se Parret oppe imod den klare, blaa Luft, hvor de sejlede i lige Linie med den højeste Fjældtop og afhandlede sine huslige Anliggender. Det var ikke frit, at den var lidt urolig; thi saa gild den end folte sig, var det dog endnu gildere at faa et Ørnepar at vugge. De kom begge ned, og lige til den! De talte ikke til hverandre, men gav sig ifærd med at hente Kviste. Furuen videde sig, om muligt, endnu mere ud, — der var da heller ingen, som kunde hindre den deri.

Men mellem den øvrige Skog blev der vel en travel Snak, da de saa, hvad Ære der var overgaaet Storfuruen. Der var saaledes en liden, takkelig Birk, som stod og spejlede sig over en Dam og trode, at den havde Ret til at vente lidt Elskov af en graahvid Linerle, der havde for Vis at sove Middag i den. Den havde duftet Linerlen lige op i Næbbet, klæbet Smaakryb fast til Bladene sine, saa de var lette nok at fange; ja, tilsidst havde den i Heden bygget og bojet sammen et tæt, lidet Grenhus, tækket med friske Blade, — saa Linerlen virkelig var paa Vej til at indrette sig der for Sommeren. Nu derimod: Ørnen havde

sat sig fast i Storfuruen, og væk maatte den. Det var vel en Sorg! Den sang en trillende Afskeds-sang, men ganske sagte, for at Ørnen ikke skulde mærke det.

Bedre gik det ikke nogle Smaaspurve borti et Orekjær. De havde ført et saa syndigt Leven der, at en Trost tæt ved, oppe i en Ask, aldrig fik sove i rette Tid, blev stundum lynende sint og gjorde Mund. En alvorlig Hakkespæt i Nabo-træet havde let, saa den nær havde drattet af Pinden. Men der saa de Ørnen i Storfuruen! og Trosten og Smaaspurven og Hakkespætten og alt, som flyve kunde, maatte afsted over Hals og Hoved, over og under Grenene. Trosten bandte, der han fløj, paa, at han ikke oftere skulde leje slig, at han fik Spurve til Gjenboer.

Saa stod Skogen der omkring forladt og eftertænksom midt i det muntre Solskin. Den skulde have al sin Glæde af Storfuruen, men det var en tynd Glæde. Skogen bøjede sig bange, hver Gang Nordenvinden gik, Storfuruen slog Luften med sine vældige Grene, og Ørnen fløj i Ring om den, rolig og sindig, som om det blot var en krybende Kastevind, der bar nogen usel Virak op til den fra Skogen. Men den hele Furu-familie var glad! Ikke een huskede, at den selv intet Rede fik at vugge det Aar. »Væk!« sagde de, »vi er af Slægten!«

— — — »Hvad ligger du og tænker paa?« spurte Ingrid, — hun traadte smilende frem mellem nogle Buske, som hun holdt bøjet tilside. Thorbjørn rejste sig; »aa, saa mangt kan lege i ens Hu,« sagde han og saa trodsig hen over Træerne. »Ellers snakker de for meget i Bygden paa denne Tid,« lagde han til, idet han børstede noget Støv af sig. — »Hvorfor bryder du dig ogsaa bestandig om, hvad Folk siger?« — »Aa, jeg veed ikke rigtig; — men — endnu har aldrig Folk sagt noget, som ikke har været i mit Sind. om det ogsaa ikke har været i min Handling.« — »Det var stygt sagt.« — »Det var det ogsaa,« sagde han; om lidt fojede han til: »Men det var sandt.« Hun satte sig paa Grønsværet, han stod og saa ned for sig. »Jeg kan let blive slig, som de vil have mig; de skulde lade mig være, som jeg er.« — »Saa er det din Skyld tilsidst alligevel.« — »Kan gjerne være; men de andre har Del i en. — Jeg siger: jeg vil have Fred!« raabte han næsten og saa op mod Ørnen. »Men Thorbjørn!« hviskede Ingrid. Han vendte sig mod hende og lo. »Hys, hys,« sagde han; »som sagt: mangt kan lege i ens Hu. — Har du talt med Synnøve i Dag?« — »Ja; hun er alt dragen til Sæteren.« »I Dag?« — »Ja.« — »Med Solbakkebolingen?« — »Ja.« — »Tralala!

Aa, Solen ser ned paa Træet sit,
Triumfire!

»Staar du der, du skinnende Guldet mit?«
Triumlit, triumlat, —

Fuglen vaagned og skvat:

»Hvad er her paa færde? —«

»Imorgen løser vi Bølingen,« sagde Ingrid; hun vilde vende Tanken til en anden Kant. — »Jeg skal være med at drive!« sagde Thorbjørn. — »Nej, Far vil selv være med,« sagde hun. — »Ja saa,« sagde han og taug. — »Han spurte efter dig i Dag,« sagde hun. — »Gjorde han det?« sagde Thorbjørn, skar en Kvist af med sin Tollekniv og begyndte at flække den. — — »Du skulde tale oftere med Far, end du gjør,« sagde hun blidt; »han holder meget af dig,« lagde hun til. — »Det kan gjerne være,« sagde han. — »Han taler ofte om dig, naar du er ude.« — »Desto sjældnere, naar jeg er inde.« — »Det er din Skyld.« — »Det kan gjerne være.« — »Slig skal du ikke tale, Thorbjørn; du veed selv, hvad der er imellem eder.« — »Hvad er det da?« — »Skal jeg fortælle det?« — »Det kommer vel paa eet ud, Ingrid; du veed, hvad jeg veed.« — »Ja vist; du farer for meget paa din egen Haand; det veed du, han ikke liker.« — »Nej, han vilde nok holde i Armen.« — »Ja, helst, naar du slog.« — — »Skal da Folk faa Lov at gjøre og sige, hvad de vil?« — »Nej; men du kan ogsaa gaa lidt af Vejen; det har han selv gjort og er bleven en agtet Mand ved det.« — »Han er kanske bleven mindre plaget.« — Ingrid taug lidt, saa fortsatte hun efter at have set sig om: »Det nytter vel

ikke at komme ind paa dette igjen; men alligevel — hvor du veed, at Uvenner ventes, bør du være borte.« — »Nej, netop der vil jeg være! Jeg hedder ikke Thorbjørn Granliden for ingenting.« Han havde flækket Barken af Kvisten; nu skar han den midt over. Ingrid sad og saa paa ham og spurte noget langt: »Skal du til Nordhoug paa Søndag?« — »Ja.« Efter at have tiet en Stund uden at se paa ham, sagde hun igjen: »Veed du, at Knud Nordhoug er kommen hjem til Søsterens Bryllup?« — »Ja.« — Nu saa hun paa ham: »Thorbjørn, Thorbjørn!« — »Skal han have mere Lov nu end før til at gaa imellem mig og andre?« — »Han gaar ikke imellem; ikke mere, end andre vil.« — »Ingen kan vide, hvad andre vil.« — »Det veed du godt.« — »Selv siger hun i alle Fald ingenting.« — »Aa, hvor du kan snakke!« sagde Ingrid, saa uvillig paa ham, rejste sig og saa bag for sig. Han kastede sine Kviststumper, satte Kniven i Sliren og vendte sig mod hende: »Hør, — jeg er stundimellem kjed af dette. Folk skjænder Æren baade af mig og hende, fordi intet gaar aabenlyst til. Og paa den anden Kant, — jeg kommer jo ikke engang over paa Solbakken, — fordi Forældrene ikke kan like mig, siger hun. Jeg faar ikke besøge hende, saaledes som andre Gutter besøger sine Jenter, fordi hun nu er af de hellige, — maa vide!« — »Thorbjørn!« sagde Ingrid og blev lidt urolig.

men han fortfor: »Far vil intet Ord lægge ind; »fortjener jeg hende, faar jeg hende,« siger han. »Snak, bare Snak paa den ene Side, — og intet Vederlag for Snakket paa den andre — ja, jeg veed ikke engang, om hun virkelig —« Ingrid foer til og lagde Haanden over hans Mund, idet hun saa sig tilbage. Der blev Buskene atter bøjet tilside, og en høj, slank en traadte blussende rød frem; det var Synnøve.

»God Kvæld!« sagde hun. Ingrid saa paa Thorbjørn, som hun vilde sige: der kan du se! — Thorbjørn saa paa Ingrid, som han vilde sige: det skulde du ikke have gjort. Ingen saa paa Synnøve. »Jeg faar vel Lov at sætte mig lidt; jeg har gaaet saa meget i Dag.« Og hun satte sig; Thorbjørn vendte paa Hovedet som for at se, om det var tørt der, hun satte sig. Ingrid havde ladet Øjnene løbe nedover til Granliden, og nu raabte hun med eet: »Aa nej, aa nej! Fagerlin har slidt sig og gaar midt i Nyageren. Det stygge Dyr! Kellers ogsaa? Nej, nu bærer det over sig; det er fornø'n, vi snart kommer paa Sæteren!« — og saa lagde hun nedover hen ad Liderne uden at sige Farvel engang. Synnøve rejste sig strax. »Gaar du?« spurte Thorbjørn. »Ja,« sagde hun; men hun stod.

»Du tør gjerne vente lidt,« ytrede han uden at se paa hende. — »En anden Gang,« blev der sagte svaret. — »Det kan blive længe til.« Hun saa op; han saa nu ogsaa paa hende; men det

var en Stund, før de sagde noget. »Sæt dig igjen,« sagde han lidt forlegen. »Nej,« svarede hun og blev staaende. Han følte Trodsen stige op; men da gjorde hun noget, han ikke havde ventet; hun gik et Skridt frem, bøjede sig lige mod ham, saa ham op i Øjet og sagde med et Smil: »Er du vred paa mig?« Og da han skulde se til, saa græd hun. »Nej,« sagde han, luerød i Ansigtet.

Han rakte Haanden frem; men da Øjnene vare fulde af Vand, mærkede hun det ikke, og han drog den tilbage. Saa sagde han endelig: »Du har altsaa hørt det?« — »Ja,« sagde hun, saa op og lo; men der var nu flere Taarer i Øjnene end før; han vidste ikke, hvad han skulde gjøre og sige; der faldt ham derfor af Munden: »Jeg har kanske været for slem.« Det var meget mildt sagt; hun saa ned og vendte sig halvt bort: »Du skal ikke dømme om det, du ikke kjender.« Dette var sagt med halvkvalt Røst, og han blev helt ilde derved; han følte sig som en Dreng og sagde derfor ogsaa, da han ikke kunde finde noget andet: »Jeg beder dig om Forladelse.« Men da brast hun ud i virkelig Graad. Det kunde han ikke taale, men gik hen og tog hende om Livet og ludede sig ned over hende: »Holder du ogsaa rigtig af mig, Synnøve?« — »Ja,« hulkede hun. — »Men du er ikke lykkelig ved det?« — Hun svarede ikke. »Men du er ikke lykkelig ved det?« gjentog han. Hun græd nu mere end nogensinde

og vilde drage sig unda. »Synnøve!« sagde han og tog fastere om hende. Hun lagde sig op til ham og græd meget.

»Kom, vi skal tale lidt sammen,« sagde han, og han hjalp hende at sætte sig i Lynget; selv satte han sig ved Siden. Hun tørrede sine Øjne og forsøgte paa at smile; men det vilde ikke gaa. Han holdt en af hendes Hænder og saa hende ind i Ansigtet. »Kjære, hvorfor kan jeg ikke komme over paa Solbakken?« — Hun taug. »Har du aldrig bedt herom?« — Hun taug. »Hvorfor har du ikke det?« spurte han og drog hendes Haand nærmere til sig. — — — »Jeg tør ikke,« sagde hun ganske sagte.

Han blev mørk, trak den ene Fod lidt til sig og lænede Albuen til Knæet, idet han lagde sit Hoved i Haanden. — — »Paa denne Maade kommer jeg vel aldrig derover,« sagde han endelig. I Stedet for Svar begyndte hun at rykke Lynget op. »Aa ja — jeg kan vel have gjort mange Ting, — som — ikke var, som de burde. — — En maatte dog bære lidt over med mig. — — Jeg er ikke ond (han stansede en Stund), jeg er ogsaa ung endnu — lidt over 20 Aar — jeg;« — — han kunde ikke fuldføre strax. — »Men den, som holdt rigtig af mig,« sagde han igjen, — — »maatte dog,« og her stansede han rent. Da hørte han ved Siden af sig dæmpet: »Du skal ikke tale slig; — — du veed ikke, hvor meget

en — — jeg tør ikke engang sige Ingrid det — (og saa igjen i stærk Graad) — jeg — — lider — — saa meget!« Han slog Armen om hende og trak hende tæt til sig. »Tal til dine Forældre,« hviskede han, »og du skal se, alting bliver godt.« — »Det bliver, som du vil,« hviskede hun. — »Som jeg?« Da vendte Synnøve sig og bøjede sin Arm om hans Hals. »Holdt du saa pas af mig, som jeg af dig!« sagde hun meget inderlig og med et Forsøg til Smil. — »Og det gjør jeg ikke?« sagde han blidt og sagte. — »Nej, nej; du tager intet Raad af mig; du veed, hvad der fører os sammen, men du gjør det ikke. Hvorfor gjør du det ikke?« — Og da hun nu var kommen i Vej med at tale, saa sagde hun i samme Fart: »Herre Gud, vidste du, hvor jeg har ventet paa den Dag, jeg skulde faa se dig over paa Solbakken. Men altid skal en høre om noget, der ikke er, som det burde være, — og det skal være Forældrene selv, som bærer det ind til en.« — Da tændtes ligesom et Lys for ham; han saa hende nu tydelig gaa der paa Solbakken og vente paa en liden fredelig Stund, hvori hun kunde føre ham blidt frem for Forældrene; — men han gav hende aldrig en saadan Stund.

»Dette skulde du have sagt mig før, Synnøve!« — »Og det har jeg ikke gjort?« — »Nej, ikke saaledes.« — Hun tænkte lidt over dette; saa sagde hun, idet hun lagde sin Forklædesnip i smaa Folder: »Saa var det vel, fordi — jeg ikke turde rigtig.« Men dette, at hun havde Frygt for

ham, rørte ham slig, at han for første Gang i sit Liv gav hende et Kys.

Hun blev saa forandret ved det, at Graaden stansede med een Gang, og Øjnene blev usikre, idet hun forsøgte at smile, saa ned, endelig op paa ham og smilte nu virkelig. De talte ikke mere, — dog fandt de hinandens Hænder igjen; men ingen af dem turde trykke til. Saa drog hun sig sagte tilbage, gav sig ifærd med at tørre sine Øjne og sit Ansigt, klappe sit Haar ned, da det var kommet lidt i Urede. Han sad der og tænkte i sit stille Sind, mens han saa paa hende: er hun mere blyg end de andre Bygdens Jenter og vil omgaas paa en anden Maade, saa skal en ikke sige noget dertil.

Han fulgte hende op til Sæteren, som ikke laa langt unda. Han vilde gjerne gaa Haand i Haand; men der var kommet noget over ham, som gjorde, at han knap turde røre ved hende og syntes, at det var forunderligt, han havde Lov til at gaa ved Siden af hende. — Da de skiltes, sagde han derfor ogsaa: »Det skal vare en Stund, til du atter spørger noget galt fra mig.«

Hjemme holdt Far hans paa at bære Korn paa Kværnen fra Stabburet af; thi Bygdens Folk rundt omkring malte paa Granlidkværnen, naar Vandet i deres egne Bække var gaaet op; Granlid-elven var aldrig tør. Her var mange Sække at bære, somme ret store og somme overmaade store. Kvind-folket stod tæt derved og vred Klæder, som var i

Vask. Thorbjørn gik bort til Faderen og tog fat i en Sæk. »Jeg skal kanske hjælpe dig?« — »Aa, jeg gjør det nok selv,« sagde Sæmund, lettede rask en Sæk paa Ryg drog afsted imod Kværnen. »Her er mange af dem,« sagde Thorbjørn, tog fat i to store, satte Ryg imod og greb over Skuldrene med een Haand i hver, idet han støede mod til Siderne med sine Albuer. Midtvejs mødte han Sæmund, som gik tilbage efter flere; Faderen saa hastig paa ham, men sagde intet. Da Thorbjørn i sin Tur gik tilbage mod Buret, mødte han Sæmund med to endnu større Sække. Denne Gang tog Thorbjørn en liden en og gik med den; da Sæmund mødte ham, saa han paa ham, og længer end forrige Gang. Saa skete det, at de siden kom til at staa ved Buret paa een Gang. — »Her er kommet Bud fra Nordhoug,« sagde Sæmund; »de vil have dig med til Bryllups paa Søndag.« — — Ingrid saa bønlig hen til ham fra sit Arbejde, Moderen ligesaa. — »Ja saa,« svarede Thorbjørn tørt, men tog denne Gang de to største Sække, han kunde finde. »Gaar du?« spurte Sæmund mørk. — »Nej.«

FJERDE KAPITEL.

Granlidsæteren laa vakkert til, Bygden kunde overses derfra, Solbakken først og fremst med sin mangefarvede Skog omkring og dernæst de andre Gaarde, som de laa der i en Ring af Skog, saa den grønne Vold med Husene i Midten saa ud som en funden Fredsplet, der med Magt var taget fra den vilde Mark. Det var 14 Gaarde, som kunde tælles fra Granlidsæteren; af Granlidgaardens Huse saa de blot Tagene, og det endda blot fra den yderste Pynt paa Sætervolden. Alligevel blev Jenterne ofte siddende at se efter Røgen, som steg op af Piberne der. »Nu koger Mor til Middag,« sagde Ingrid; »i Dag skal de have salt Kjød og Flæsk.« »Hør, der raaber de paa Mandfolkene,« sagde Synnøve; »mon tro, hvor de arbejder i Dag?« og deres Øjne fulgte Røgen, som skyndte sig fort og vilter op i den fine, solglade Luft, men snart spagnede, betænkte sig, — flød saa i et bredt Tog ud over Skogen, altid tyndere, tilsidst som et viftende Flor og snart neppe synlig. Mangen Tanke steg dem da i Sind og lagde sig ud over Bygden. Den Dag mødtes de ved Nordhoug. Det var et Par Dage efter Brylluppet; men da dette skulde staa en sex Dage, naade der endnu, ret som det var, Skud og enkelte Raab af

de allerkraftigste op til dem. — »De har det muntert der,« sagde Ingrid. — »Jeg skal ikke misunde dem det,« sagde Synnøve og tog sin Binding. — »Det skulde dog være trøjsomt at være med,« sagde Ingrid, der sad paa Hug og saa bortover mod Gaarden, hvor Folk gik frem og tilbage mellem Husene, — nogle hen ad Stabburet til, hvor vel Borde med Mad stod opdækkede, andre parvis længer fra dem og i fortrolig Samtale. — »Jeg veed ikke ret, hvad en længes efter der borte,« sagde Synnøve. — »Jeg veed det knap selv,« sagde Ingrid, der sad som før; »det er vel Dansen,« føjede hun saa til. Synnøve svarede ikke noget derpaa. »Har du aldrig danset?« spurte Ingrid. — »Nej.« — »Tror du da, det er Synd at danse?« — »Jeg veed ikke rigtig.« Ingrid talte ikke mere om det strax; thi hun mindedes, at Haugianerne strængt forbød Dans, og Forældrenes Forhold til Synnøve i det Stykke vilde hun ikke videre prøve. Men hvordan nu Tankerne faldt, saa sagde hun om en Stund: »Bedre Danser end Thorbjørn har jeg aldrig set.« — Synnøve ventede lidt, før hun sagde: »Ja, han skal danse godt.« — »Du skulde set ham danse,« udbrød Ingrid og vendte sig mod hende. Men rask svarede Synnøve: »Nej, det vil jeg ikke.«

Ingrid studsede lidt ved det, Synnøve hældede sig ned over sin Binding og talte sine Næster op. Med een Gang lod hun Bindingen falde i Fanget,

saa ende ud for sig og sagde: »Saa inderlig glad som jeg er i Dag, har jeg dog ikke været længe.« — »Hvorfor?« spurte Ingrid. — »Aa, fordi han ikke danser paa Nordhoug i Dag!« Ingrid sad i sine egne Tanker. »Ja, der skal være Jenter, som længes efter ham,« sagde hun. Synnøve aabnede Munden, som vilde hun tale, men taug, trak en Stikke ud og byttede. »Thorbjørn længes nok selv ogsaa; det skal jeg være sikker paa,« sagde Ingrid, men mærkede først bagefter, hvad hun havde sagt, og saa paa Synnøve, der sad blussende rød og bandt. Nu kunde Ingrid med stor Fart se bagover paa den hele Samtale, slog Hænderne sammen, flyttede sig paa Knæ i Lynget, saa at hun kom foran hende, — og gav hun sig til at se Synnøve lige ind i Øjnene; men Synnøve bandt. Da lo Ingrid og sagde: »Nu har du mangan Herrens god Dag gaaet og gjemt noget for mig igjen.« — »Hvad siger du?« spurte Synnøve og kastede et usikkert Blik paa hende. — »Du er ikke sint, fordi Thorbjørn danser,« sagde Ingrid som før. Den anden svarede ikke; Ingrids Ansigt var bare et eneste Smil, og saa tog hun Synnøve om Halsen og hviskede hende ind i Øret: »Men du er sint, fordi han danser med andre end dig!«

»Hvor du snakker!« sagde Synnøve, sled sig løs og rejste sig. Ingrid rejste sig ogsaa og gik efter hende. »Det er Synd, du ikke kan danse,

Synnøve!« sagde hun og lo; — »rigtig stor Synd! Kom nu, saa skal jeg lige saa godt lære dig strax!« Hun tog Synnøve om Livet. »Hvad vil du?« spurte denne. — »Lære dig danse, for at du ikke skal have slig Sorg i Verden, som at han danser med andre end dig!« Nu maatte ogsaa Synnøve le eller lade, som hun lo. »Der kan snart nogen se os,« sagde hun. »Gud signe dig for det Svaret, saa dumt som det var,« sagde Ingrid og gav sig allerede til at tralle og flytte Synnøve efter Takten. — »Nej, nej! Det gaar ikke an!« — »Du har jo ikke været saa glad paa mangel god Dag, sagde du nylig; kom nu!« — »Kunde det bare gaa an!« — »Prøv, saa skal du nok se, det gaar!« — »Du er saa vilter, du Ingrid!« — »Han sagde saa, Katten til Spurven, ogsaa, da Spurven ikke vilde staa stille, saa Katten kunde faa tage ham; kom nu!« — »Jeg har da i Grunden Lyst ogsaa, men —« — »Nu er jeg Thorbjørn, og du den unge Kone hans, som ikke vil, han skal danse med andre end dig.« — »Men —« Ingrid trallede; — »men« — holdt Synnøve endnu paa; men hun dansede allerede! Det var en Springdans, og Ingrid gik foran med store Skridt og mandhaftige Armesving, Synnøve efter med smaa Skridt og nedslagne Øjne, — og Ingrid sang:

Og Ræven laa under Birkerod
 :: bortved Lynget. ::
 Og Haren hopped paa lette Fod
 :: over Lynget. ::

Det er vel noget til Solskinsdag!
 Det glitrer for, og det glitrer bag
 :: over Lynget. ::

Og Ræven lo under Birkerod
 :: bortved Lynget. ::
 Og Haren hopped i vilde Mod
 :: over Lynget. ::
 Jeg er saa glad over alle Ting!
 Hu — hej, gør du slige svære Spring
 :: over Lynget? ::

Og Ræven vented bag Birkerod
 :: bortved Lynget. ::
 Og Haren tumled ham midt imod
 :: over Lynget. ::
 Men, Gud forbarme sig, er du der! — —
 — Aa, kjære, hvor tør du danse her
 :: over Lynget? ::

»Nu, gik det ikke an?» spurte Ingrid, da de andpustne stansede.

Synnøve lo og sagde, hun havde mer Lyst til at valse. Ja, derfor var ingenting i Vejen, mente Ingrid, og de lagede sig alt til. idet Ingrid viste hende, hvorledes hun skulde sætte Fødderne; »thi Valsen er vanskelig, den.« — »Aa det gaar nok, naar vi bare kommer i Takten,« sagde Synnøve, og Ingrid vilde da, de skulde prove. Saa gjorde de, Ingrid sang, og Synnøve sang med, i Begyndelsen blot nynnende, siden stærkt. Men da stansede Ingrid, slap hende og slog sine Hænder

sammen af bare Forundring; »du kan jo valse!« udbrød hun.

»Hys, lad os ikke tale mere om det,« sagde Synnøve og tog atter fat i Ingrid for at fortsætte. — »Men hvor har du lært —« — »Tral, tral!« — og hun svang hende. Da tog Ingrid ret fat af Hjærtens Lyst, og hun sang:

»Se, Solen danser paa Haukelidfjæld;
dans, du Kjæresten min; thi snart er det Kvæld!
Se, Elven hopper mod blanken Hav;
hop, du viltreste Gut; der venter din Grav!
Se, Birken svajer for Vindenes Kast;
svaj, du frejdige Mø! — Hvad var det, som brast?
Se, — —«

»Det er slige underlige Viser, du synger,« sagde Synnøve og stansede Dansen. — »Jeg veed ikke, hvad jeg synger, jeg; Thorbjørn har sunget dem.« — »Det er af Slave-Bents Viser,« sagde Synnøve; »jeg kjender dem.« — »Er det af dem?« spurte Ingrid og blev lidt ræd. Hun saa ud for sig og sagde ikke noget; pludselig blev hun opmærksom paa en nede paa Vejen. »Du, — der kjører nogen ned fra Granliden og tager bort over Bygdevejen!« — Synnøve saa ogsaa derhen. — »Er det ham?« spurte hun. — »Ja, det er Thorbjørn; han skal til Byen.« — —

— — Det var Thorbjørn, og han kjørte til Byen. Den laa langt væk, han havde stort Læs og kjørte derfor i Mag bort over den støvede Vej.

Denne laa slig til, at den kunde ses fra Sæteren, og da han nu hørte det hauke deroppe ifra, skjønte han, hvem det var, steg op paa Læsset og haukede igjen, saa det ljomede mellem Fjældene. Da spillede det paa Lur ned til ham, han sad og lyttede, og da det stansede, rejste han sig atter og haukede. Saaledes gik det bortover, og han var glad tilmode. Han saa paa Solbakken og syntes, den aldrig havde haft saa megen Sol som nu. Men mens han sad der og saa efter den, glemte han rent Hesten, saa den gik, som den vilde. Da skvat han op ved, at den gjorde et svært Byx til Siden, saa den ene Skaak knak, og Hesten afsted i vildt Trav ud over Nordhoughmarkerne; thi det var over dem, Vejen gik. Han rejste sig i Vognen og holdt igjen; det blev en Kamp mellem ham og Hesten; den vilde ud over en Skrænt, og han holdt. Han fik den saa vidt, at den stejlede, og da hoppede han af og havde, før Hesten atter satte sig i Fart, faaet Tag om et Træ, — og nu maatte Hesten staa. Læsset var tildels kastet, den ene Skaak itu, og Hesten stod og skalv. Han gik frem til den, tog den om Bidslet og talte den blidt til; han vendte den strax for at være sikker for Skrænten, om den lagde afsted paa ny; staa stille kunde den ikke, saa skræmt som den var, og han maatte i halvt Sprang følge den længer og længer fremad, lige op til Vejen igjen. Han foer da forbi sine egne

Sager, som de laa der kastet overende, Kopperne itu, og Indholdet tildels fordærvet. Hidindtil havde han været optaget af Faren, nu begyndte han at skjønnne Følgerne af dette og blev harm; det stod for ham, at der ingen Byrejse blev af, og jo flere Betragtninger han gjorde, des harmere blev han. Kommen op til Vejen skvat Hesten een Gang til, forsøgte saa at gjøre et Kast for at slide sig løs, — og da brød Harmen ud. Mens han med venstre Haand holdt Bidslet, gav han den med den højre hen ad Lænderne af sin store Rejsesvøbe Slag i Slag, Slag i Slag, saa den blev rasende og satte Forhoverne paa hans Bryst. Men han holdt den fra sig, slog den nu værre end før, af al sin Magt, og brugte Tykenden af Svøben. »Jeg skal lære dig, du trodsige Tamp!« og han slog. Hesten vrinskede og skreg, han slog. »Hej, her skal du kjende Næve, som er stærk!« og han slog. Hesten fnyste, saa Skummet valt ham ned over hans Haand; men han slog: »Det skal være første og sidste Gang, din Krøbling! der! endnu eet! saa! hej, din Fillegamp, du skal prøve Mandetugt!« og han slog. Under dette havde de vendt sig, Hesten gjorde ikke længer Modstand, rystede og bævede under hvert Slag og bøjede sig vrinskende, naar den saa Svøben nærme sig i Luften. Da blev Thorbjørn ligesom lidt skamfuld; han holdt inde. I det samme blev han vaer en Mand, der sad paa Grøftekanten, støttet paa Albuen, og lo ad ham.

Han vidste ikke, hvorledes det gik til; det blev næsten sort for Øjet, og med Hesten ved Haanden ruste han mod ham med hævet Svøbe. »Jeg skal give dig noget at le ad!« Slaget faldt, men traf kun halvt, da Manden med et Raab væltede sig ned i Grøften. Her blev han staaende paa alle fire, men vendte paa Hovedet, skelede til Thorbjørn og trak Munden skjævt op til Latter; men Latteren selv hørte han ikke. Thorbjørn studsede; thi dette havde han set før. Jo, det var Aslak.

Thorbjørn vidste ikke hvorfor; men det løb ham koldt ned over Ryggen. »Det er vel dig, som har skræmt Hesten begge Gange,« sagde han. — »Jeg laa bare og sov, jeg,« svarede Aslak og løftede lidt paa sig; »og saa vakte du mig, da du skabte dig gal paa Hesten din.« — »Det var dig, som gjorde den gal; alle Dyr er rædde dig,« og han klappede Hesten, der var saa svedt, at det dryppede af den. — »Den er nu vel endelig ræddere dig end mig; slig har jeg aldrig faret med nogen Hest,« sagde Aslak, — han stod nu paa Knæ i Grøften. »Vær ikke for stærk i Munden!« sagde Thorbjørn og truede med Svøben. Da rejste Aslak sig og kravlede op. »End jeg da! Jeg stærk i Munden? Nej! — — Hvor skal du hen, som farer saa fort?« sagde han med blid Stemme, idet han nærmede sig, men slingrede til begge Sider; thi han var fuld. — »Jeg slipper nok for at komme længer i Dag,« sagde Thorbjørn, som sprættede Hesten fra. — »Det var rigtig lejt,

det,« sagde Aslak og nærmede sig endnu mere, idet han tog til Huen. »Gud bevare mig,« sagde han, »slig en stor, vakker Karl, du er bleven, siden sidst jeg saa dig;« han havde begge Næver i Lommen og stod saa godt, han kunde, og betragtede Thorbjørn, der ikke kunde faa Hesten løs fra Resterne af Vognen. Thorbjørn trængte Hjælp; men han kunde ikke faa det over sig at bede hin om den; thi Aslak saa styg ud; hans Klæder var tilrakkede af Grøften, hans Haar hang filtret ned under en blank Hat, der var dygtig gammel, og Ansigtet, skjønt tildels det vel bekjendte, var nu bestandig fortrukket til Smil, og Øjnene endnu mere igjenlukte, saa han maatte holde Hovedet lidt bagover og Munden lidt gabende, naar han saa paa en. Alle Drag var blevne matte, og den hele Form var stivnet; thi Aslak drak. Thorbjørn havde tit nok set ham før, hvilket Aslak lod, som han ikke vidste. Som Skræppehandler havde han faret Bygden rundt og var gjerne der, hvor der var Lystighed, da han havde mange Viser at synge, fortalte godt og fik Brændevin til Vederlag. Saaledes havde han nu været i Brylluppet paa Nordhoug, men havde, som Thorbjørn siden fik vide, fundet det bedst at holde sig en Stund borte, da han efter gammel Vis havde faaet Folk op at slaas, og det truede med at gaa ud over ham selv. — »Lige saa godt binde den fast til Vognen som sprætte den fra,« sagde han;

»du maa saa alligevel op til Nordhoug for at faa dig istand igjen.« Thorbjørn havde nok tænkt det samme, men havde ikke rigtig villet tænke det. »Det er et stort Bryllup der,« sagde han. — »Derfor ogsaa stor Hjælp,« svarede Aslak. Thorbjørn stod lidt tvivlrædig; men uden Hjælp kunde han hverken komme frem eller tilbage, og saa var det bedst at gaa op i Gaarden. Han bandt Hesten fast saa længe og gik. Aslak kom efter; Thorbjørn saa tilbage paa ham; »saa faar jeg godt Følge til Bryllupsgaarden igjen,« sagde Aslak og lo; Thorbjørn svarede ham ikke, men gik fort. Aslak kom efter syngende:

Der drager to Bønder til Bryllupshus o. s. v.,

en gammel, velbekjendt Vise. »Du gaar fort, du,« sagde han om en Stund; »du kommer nok frem alligevel,« lagde han til. Thorbjørn svarede ham ikke. Gjenlyd af Dans og Spil mødte dem, Ansigter gav sig til at se ud paa dem gennem de aabne Vinduer i den store to Etages Bygning. Grupper samlede sig i Gaarden. Han saa, at de talte sig imellem om, hvem det kunde være, til lige, at han snart var kjendt, og at de lidt efter lidt fik Øje paa Hesten dernede og Kopperne, som laa ud over Jordet. Dansen hørte op, den hele Sværm væltede ud i Gaarden, netop som de to kom op. »Hid kommer Bryllupsfolk mod sin Vilje!« raabte Aslak, da han endelig nærmede sig Kredsen, bag Thorbjørn. — Man hilste Thorbjørn og slog Kreds om ham.

»Gud signe Laget, godt Øl paa Bordet, vakre Kvindfolk paa Gulvet og gode Spillemand paa Krakken!« sagde Aslak og skød sig i det samme midt ind iblandt dem. Nogle lo, andre forblev alvorlige; en sagde: »Skræppe-Aslak er altid ved godt Mod.« Thorbjørn traf strax kjendt Folk, som han maatte fortælle om sin Hændelse; de tillod ham ikke selv at gaa ned igjen efter Hesten og Tøjet, men bad andre gaa. Brudgommen, en ung Mand og fordums Skolekammerat, bød ham ind at smage paa Bryllupsbrygget, og nu drog det til Stuen. Nogle vilde fortsætte Dansen, især Kvindfolkene, andre vilde have en liden Drikkestund og faa Aslak til at fortælle, siden han nu alligevel var kommen tilgaards igjen. »Men du tør være lidt varere end sidst,« lagde en til. Thorbjørn spurte, hvor alt Folket var. »Aa,« svarede der, »her gik nylig lidt urolig til; nu er enkelte gaaet til Hvile, andre sidder borte paa Laaven og spiller Kort; men nogle sidder ogsaa der, hvor Knud Nordhoug er.« Han spurte ikke efter, hvor Knud Nordhoug var.

Brudgommens Fa'r, en gammel Mand, der sad og røg af en Kridtpibe og drak Øl til, sagde nu: »Kom saa med en Regle, du Aslak; det kan være gildt nok at høre for een Gangs Skyld.«

»Er det flere, som beder mig?« spurte Aslak, som havde sat sig over en Krak et Stykke fra Bordet, omkring hvilket de andre sad. »Ja vist,«

sagde Brudgommen og gav ham et Glas Brændevin; »nu beder jeg dig.« — »Er det mange, som beder paa den Maade?» sagde Aslak. — Det tør hænde,« sagde en ung Kone borte paa Sidebænken og bød et Støb med Vin frem. Det var Bruden, en Kvinde paa tyve Aar, lyslet, men mager, med store Øjne og et stramt Træk om Munden. -- »Jeg liker godt det, som du fortæller,« lagde hun til. Brudgommen saa paa hende, og hans Fa'r paa ham. »Ja, Nordhougfolket har altid likt mine Regler,« sagde Aslak. »Ære være dem!« raabte han og tømte et Glas, som blev rakt ham af en Brudesvend. »Kom saa med noget,« raabte flere. »Om Sigrid Fantekærring,« raabte en. »Nej, den er styg!« sagde andre, især Kvindfolk. »Om Lierslaget!« bad Svend Tambur. »Nej, heller noget trøjsomt!« sagde da en rank Gut, som stod i Skjorteærmerne og lænede sig op ad Væggen, mens hans højre Haand, som hang slapt ned, foer vel ofte bort i Haaret paa nogle unge Jenter, som sad der; de skjændte, men flyttede sig ikke.

»Nu fortæller jeg det, jeg vil, jeg,« sagde Aslak. »Fa'n heller!« mumlede en ældre Mand, som laa over Sengen og røg; hans ene Ben hang ned, med det andet laa han og sparkede til en fin Trøje, som hang over Sengestolpen. — »Lad være Trøjen min!« raabte hin Gut, som stod op efter Væggen. — »Lad være Døtrene mine,« svarede han, som laa. Nu flyttede Jenterne sig.

— »Jo, jeg fortæller, hvad jeg vil!« raabte Aslak; »Brændevin i Krop skyder Modet op!« sagde han og slog de flade Hænder sammen med et Klask. — »Fortæl, hvad vi vil!« gjentog Manden bort i Sengen; »thi Brændevinen er vor.« — »Hvad skal det sige?« spurte Aslak med ret aabne Øjne. — »Aa, den Grisen, vi gøder, slagter vi ogsaa,« sagde Manden, idet han dingledede med Benet. Aslak lukkede Øjnene igjen, men blev siddende i samme Stilling med Hovedet; saa faldt det ned paa hans Bryst, og han sagde ikke noget.

Flere talte til ham; men han hørte det ikke. »Brændevinen tager ham,« sagde hin i Sengen. Da saa han op, tog atter Smilet paa sig; »jo, nu skal I høre en lystig Stub,« sagde han. »Gud bevare mig, hvor lystig!« sagde han om en Stund og lo med vid Mund, men uden at de hørte Latteren. — »Han er rigtig i Godlaget sit i Dag,« sagde Brudgommens Fa'r. — »Ja, det var Raad til det!« sagde Aslak; — »en Dram paa Rejsen da!« sagde han og strakte Haanden frem. Den kom, han drak den langsomt ud, holdt Hovedet lidt bagover med den sidste Draabe i Munden, svælgte den saa og sagde, vendt til ham i Sengen: — »For jeg er nu Grisen eders, jeg!« og lo som forrige Gang. Han spændte sine to Hænder om Knæet og løftede saaledes Foden op og ned, idet han selv med det samme ruggede frem og tilbage, — og saa begyndte han: »Jo, der var en Jente, som bode bort i en Dal. Hvad Dalen hed, kan være det samme; hvad hun hed, ogsaa. Men

Jenten var vakker, det syntes Gaardmanden paa — hys! — og det var hos ham, hun tjente. Hun fik god Løn, fik hun, og hun fik mere, end hun skulde have; hun fik et Barn. Folk sagde, det var med ham; men det sagde ikke han; thi han var gift, og det sagde heller ikke hun; thi hun var stolt, det stakkars Troid. Saa blev det nok en Løgn over den Daab, og det var en Skarv til Gut, hun havde født, saa det var slig Slag, om han blev døbt i en Løgn. Men hun fik en Plads under Gaarden, og det likte ikke Konen der, som venteligt var. Kom Jenten did op, spyttede hun efter hende; men kom den vesle Gutten hendes for at lege med Gaardsgutterne, bad hun dem jage den Horungen; han var ikke bedre værd, sagde hun.

Hun tagg Manden baade Nat og Dag om at jage den Fantejenten paa Bygden. Manden holdt igjen, saa længe han rigtig var Mand; men saa slog han sig paa Drikken, og da fik Kærringen Taget. Siden blev det daarligt med Skarvejenten; det gik tilbage for hvert Aar, og det stod slig til, at hun skulde sulte ihjel der med den vesle Gutten sin, og han vilde ikke fra Moderen, han.

Det var nu det ene Aaret, det andet med, og det var otte af dem; men endnu var ikke Jenten kommen fra Pladsen, skjønt nu skulde hun væk. — — Og saa kom hun væk! — — Men forinden stod Gaarden i lys og vakker Lue, og Manden

brændte; thi han var fuld, — Kærringen reddede sig med Ungerne, og hun sagde, det var den Skarvejenten nede paa Pladsen, som havde gjort det. Det kunde gjerne hænde, det. — — Og det kunde ogsaa gjerne være anderledes. — — Det var en underlig Gut, hun havde. I otte Aar havde han set Moderen slide ilt og vidste vel, hvor Skylden var; thi Moderen sagde det ofte, naar han spurte, hvorfor hun bestandig græd. Det gjorde hun ogsaa Dagen, før hun skulde rejse, og derfor var han borte om Natten. — — Men hun kom i Tugthuset paa Livstid, for hun sagde selv til Skriveren, hun havde gjort den vakre Luen deroppe paa Gaarden. — Gutten drog paa Bygden og fik alle Folks Hjælp, fordi han havde slig en slem Mo'r. — Saa drog han fra den Bygd og langt frem til en anden, hvor han ikke fik stor Hjælp, for der var nok ingen, som vidste, hvilken slem Mo'r han havde. Jeg tror ikke, han sagde det selv. — Sidst jeg hørte fra ham, var han fuld, og de siger, han har lagt sig paa Drikken i den senere Tid; om det er sandt, skal være usagt; men det er sandt, at jeg veed ikke, hvad bedre han skulde gjøre. Det er en laak, ond Karl, kan I tro; han liker ikke Folk, endnu mindre, at de er gode mod hverandre, og allermindst, at de er gode mod ham selv. Og han vilde gjerne, at andre skulde være slig, som han er selv, — skjønt det siger han blot, naar han er fuld. Og da

græder han ogsaa, græder, saa det hagler, — over ingen Verdens Ting; thi hvad var det ogsaa, han skulde græde over? Han har ikke stjaalet en Skilling fra nogen eller gjort noget af det gale, som mange andre gjør, saa han sagte' ingenting har at græde over. Og alligevel saa græder han, og græder, saa det hagler. Og skulde I se ham græde, saa tro aldrig paa det, for det er bare, naar han er fuld, og da er han ikke ænsendes.« — Her faldt Aslak baglængs ned af Krakken i stærk Graad, som dog snart gik over; thi han sovnode. — »Nu er Svinet fuldt,« sagde han i Sengen; »da ligger han altid og flæber sig i Søvn.« — »Dette var stygt,« sagde Kvindfolkene og rejste sig for at komme bort. »Jeg har aldrig hørt ham fortælle andet Slags Historier, naar han selv fik raade,« sagde nu en gammel Mand, som rejste sig borte ved Døren. »Gud veed, hvorfor Folk vil høre paa ham,« lagde han til og saa hen til Bruden.

FEMTE KAPITEL.

Nogle gik ud, andre søgte at faa Spillemanden ind igjen, at Dansen kunde begynde; men Spillemanden var sovnet i en Krog af Gangen, og enkelte bad for ham, at han maatte faa ligge i Fred. »Siden Lars, Kammeraten hans, blev slaaet fordærvet her, har Ole maattet holde ud i over et

Døgn.« — Man var kommen tilgaards med Thorbjørns Hest og Grejer; en anden Vogn blev spændt for, da han trods alles Anmodning vilde tage afsted igjen. Brudgommen var det især, som søgte at holde ham tilbage; »her er kanske ikke saa stor Glæde for mig, som det synes,« sagde han, og Thorbjørn tog en Tanke af det; men han fortsatte sig dog at rejse, før Kvælden kom. Da de saa, han var urokkelig, spredte de sig i Gaarden; der var mange Folk, men megen Stilhed, og det hele havde lidet Syn af et Bryllup. Thorbjørn skulde have sig en ny Selepind og gik hen at finde en; i Gaarden var intet høveligt Emne, og han gik lidt udenfor, kom saa til et Vedskjul, som han gik ind i, langsomt og sagte, da Brudgommens Ord fulgte med ham. Han fandt der, hvad han vilde, men fremdeles, uden at vide af det, satte han sig ned og op til den ene Væg, med Kniv og Pinde i Haanden. Da hørte han det stønne i Nærheden af sig; det var paa den anden Side af den tynde Væg, derinde, hvor Vognskjulet var, og Thorbjørn lyede. »Er det — ogsaa dig?« hørte han sagt med langt Mellemrum og af et Mandfolk, der talte med Besvær. Da hørte han en græde, men det var ingen Mand. — »Hvorfor kom du ogsaa hid?« blev der spurt, og det maatte være af den, der græd; thi det var taarevaadt. — »Hm, — i hvis Bryllup skulde jeg spille,

naar det ikke var i dit?» sagde den første. Det er vel Lars, Spillemanden, som ligger der, tænkte Thorbjørn. Lars var en staut, vakker Karl, hvis gamle Mo'r bode til Leje i en Husmandsplads under Gaarden. Men den anden maatte være Bruden! — »Hvorfor har du heller aldrig talt!« sagde hun dæmpet, men langt, som var hun meget bevæget. »Jeg tænkte ikke, det var nødvendigt mellem os to,« svaredes der kort. Da var det stilt en Stund, saa sagde hun atter: »Du vidste dog, han gik her.« — »Jeg trode dig stærkere.« — Han hørte nu intet andet end Graad; endelig brød hun atter ud: »Hvorfor talte du ikke?»

»Det nyttede vel Gamle-Birthes Søn lidet at tale til Datteren paa Nordhoug,« blev der svaret efter et Ophold, hvori han havde draget Vejret tungt og ofte stønnet. Der blev ventet paa Svar; — »vi har dog set paa hinanden i mange Aar,« sagdes der.

— »Du var saa stolt; en turde ikke rigtig tale til dig.« — — »Det var dog ingenting i Verden, jeg heller vilde. — Jeg ventede hver Dag; — hvor vi mødtes; — jeg syntes næsten, jeg bød mig frem. Saa tænkte jeg, du forsmåede mig.« — Det blev atter ganske stilt. Thorbjørn hørte intet Svar, ingen Graad; han hørte heller ikke den syge drage Vejret.

Thorbjørn tænkte paa Brudgommen, som han trode at kjende for en brav Mand, og han blev ilde tilmode paa hans Vegne. Da sagde ogsaa hun: »Jeg er ræd for, han faar liden Glæde af

mig, han, som —« — »Det er en brav Mand,« sagde den syge og begyndte paa ny at give sig lidt, da det nok gjorde ondt for Brystet. Det var, som dette ogsaa gjorde hende ondt; thi hun sagde: »Det er nok tungt for dig nu, — — men — vi var vel aldrig kommet til at tale med hinanden, vi, var ikke dette kommet imellem. Den Gang du slog til Knud, forstod jeg dig først.« — »Jeg kunde ikke bære det længer,« sagde han, — og saa en Stund efter: »Knud er ond.« — »Han er ikke god,« sagde Søsteren.

De taug en Stund, saa sagde han: »Jeg undrer mig paa, om jeg nogen Tid bliver god igjen. Aa ja, det kan nu ogsaa være det samme.« — »Har du det ondt, har jeg det værre,« og derpaa fulgte stærk Graad. »Gaar du?« spurte saa han. — »Ja,« blev der svaret, og derpaa: »Aa jøje, jøje mig, hvad Liv dette skal blive!« — »Græd ikke saa,« sagde han; »Vorherre gjør nok snart Ende paa det for mig, og da skal du se, det ogsaa bliver bedre for dig.« — »Jesus, Jesus, at du ikke talte!« raabte hun med tilbageholdt Stemme, og som om hun vred sine Hænder; Thorbjørn trode, hun gik i det samme eller ikke var i Stand til at tale paa længe; thi han hørte en Stund intet og gik.

Den første den bedste, Thorbjørn traf i Gaarden, spurte han: »Hvad kom der imellem Lars Spillemand og Knud Nordhoug?« — »Haa? Mellem dem?

Jo, —« sagde Per Husmand og trak Ansigtet sammen, som vilde han gjemme noget i Folderne; »du kan nok spørge om det, for det var lidet nok; han Knud spurte bare Lars, om Felen hans gav god Klang i dette Bryllup.« I det samme gik Bruden forbi dem; hun havde Ansigtet bortvendt, men da hun hørte Lars nævne, vendte hun det og viste et Par store og røde Øjne, der saa usikkert; men ellers var Ansigtet meget koldt, saa koldt, at Thorbjørn ikke kjendte hendes Ord igjen i det. Begyndte han da at skjønne mere.

Længre frem i Gaarden stod Hesten og ventede; han satte sin Pinde fast og saa sig om efter Brudgommen for at tage Afsked. Han havde ikke Lyst til at søge ham, saa næsten helst, at han ikke kom, og satte sig derfor op. Da begyndte det at støje og raabe fra den venstre Side af Gaarden, der borte, hvor Laaven laa. Det var et helt Følge, som drog ud fra Laaven; en stor Mand, som gik foran, raabte: »Hvor er han? — Har han gjemt sig? — Hvor er han?« — »Der, der!« sagde nogle. — »Lad ham ikke komme did,« sagde andre; »der bliver bare Ulykke af det.« — Er det Knud?« spurte Thorbjørn en liden Gut, der stod ved Siden af Vognen hans. »Ja, han er fuld, og da vil han altid slaas.« — Thorbjørn sad alt paa Læset og slog nu paa Hesten. — »Nej, stands, Kammerat!« hørte han bag sig; han holdt Hesten tilbage, men da denne gik alligevel, lod han den gaa. »Ho, er du ræd,

Thorbjørn Granliden?» skreg det nærmere ham. Nu holdt han fastere igjen, men saa ikke tilbage.

»Stig af og kom i godt Lag!« raabte en. Thorbjørn vendte Hovedet. »Tak, jeg skal hjem,« sagde han. Nu underhandlede de lidt, og imidlertid var den hele Flok kommen hen til Vognen; Knud gik foran Hesten, klappede den først, tog den dernæst ved Hovedet for at se paa den. Knud var ret høj, havde lyst, men stridt Haar og en but Næse, Munden var stor og tung, Øjnene mælkeblaa, men dristige. Han havde liden Lighed med Søsteren, kun var det noget om Munden, som var ligt, og havde den samme Slags ret opstaaende Pande, men mindre, ligesom alle hendes fine Træk var grove hos ham. »Hvad vil du have for Gampen din?« spurte Knud. — »Jeg vil ikke sælge den,« sagde Thorbjørn. — »Du tror kanske, jeg ikke kan betale den?« sagde Knud. — »Jeg veed ikke, hvad du kan.« — »Saa? du tviler om det? Det skulde du ellers vogte dig for,« sagde Knud. Hin Gut, som før stod op efter Væggen derinde i Stuen og rørte ved Jenternes Haar, sagde nu til en Nabo: Knud tør ikke rigtig denne Gang.«

Dette hørte Knud. »Tør jeg ikke? Hvem siger det? Tør jeg ikke?« skreg han. Flere og flere kom til. »Af Vejen, se Hesten!« raabte Thorbjørn og slog paa, han vilde rejse. — »Siger du af Vejen til mig?« spurte Knud. — »Jeg talte til Hesten; jeg maa frem,« sagde Thorbjørn, men veg heller ikke selv til Side. — »Hvad, kjører du

lige paa mig?» spurte Knud. — »Saa gaa bort!« og Hesten løftede Hovedet i Vejret, ellers havde den sat det lige mod Knuds Bryst. Da tog Knud den ved Bidslet, og Hesten, som huskede Taget fra Vejen, begyndte at skælve. Men dette rørte Thorbjørn, der angrede, hvad han selv havde gjort mod Hesten; nu gik det ud over Knud; thi han rejste sig med Svøben i Haanden og drog til Knud over Hovedet. »Slaar du?» skreg Knud og kom nærmere; Thorbjørn hoppede af Læset. »Du er en ond Karl,« sagde han ligbleg og leverede Tømmen til hin Gut fra Stuen af, da han kom og bød sig frem. Men den gamle Mand, som havde rejst sig borte ved Døren, da Aslak var færdig med sin Fortælling, gik nu bort til Thorbjørn og rykkede ham i Armen. »Sæmund Granliden er for brav en Mand til, at Sønnen hans skal drages med slige Slagskæmper,« sagde han. Det stilnede i Thorbjørn, men Knud raabte: »Jeg Slagskæmpe? Det er han lige saa godt som jeg, og min Fa'r er lige saa god som hans. — Kom an! — Det er daarligt, at Bygdefolket ikke veed, hvem af os to egentlig er ved bedst Magt,« lagde han til og tog Halstørklædet af sig. — »Vi prøver det tidsnok,« sagde Thorbjørn. Da sagde den Mand, som før havde ligget i Sengen: »De er som to Katte; de maa først snakke Mod i sig, begge to.« Thorbjørn hørte det, men svarede intet. En og anden af Flokken lo, andre sagde, det var stygt med alle de Slagsmaal i dette

Bryllup, samt at de abede sig ind paa en fremmed Mand, som vilde drage fredelig afsted. Thorbjørn saa sig om efter Hesten; det var hans Agt at fare. Men hin Gut havde vendt den og kjørt den forsvarlig langt bort; Gutten selv stod nu lige bag dem. — »Hvad ser du dig om efter?» spurte Knud; »hun Synnøve er langt borte nu.« — »Hvad rager hun dig?» — »Nej, slige skinhellige Kvindfolk rager ikke mig,« sagde Knud; »men kanske hun modstjæler dig.« Dette var for meget for Thorbjørn; de mærkede, han saa sig om for at prøve Pladsen. Nu lagde atter nogle ældre sig imellem og mente, at Knud havde gjort Ugagn nok i dette Lag. — »Mig skal han intet gjøre!« sagde Thorbjørn, og da hine hørte dette, taug de. Andre sagde: »Lad dem drages, saa bliver de Godvenner; disse har længe nok set ondt over til hverandre.« — »Ja,« sagde en, »de vil begge være de bedste her i Bygden; lad os nu se!« — »Har I andre set noget ligt til ham Thorbjørn Granliden,« mente Knud; »jeg syntes, han nylig var her paa Gaarden.« — »Ja, her er han,« sagde Thorbjørn, og i det samme fik Knud et Slag over det højre Øre, saa han tumlede hen i nogle Mænd, som stod der. Nu blev der ganske stilt. Knud rejste sig og foer frem uden at sige et Ord; Thorbjørn tog imod ham. Der blev nu en lang Nævekamp, da begge vilde hinanden ind paa Livet; men begge var vel vant og holdt hinanden

væk. Thorbjørns Slag faldt nok saa ofte, og nogle sagde, de faldt nok saa tungt. — »Der har Knud fundet sin Mand,« sagde hin, som havde taget Hesten; »giv Plads!« Kvindfolkene flygtede; kun en stod højt paa en Trap for bedre at se; det var Bruden. Thorbjørn fik et Glimt af hende og standsede lidt; da saa han en Kniv i Knuds Haand, huskede hendes Ord, at Knud ikke var god, og med et vel rettet Slag traf han Knuds Arm over Haandleddet, saa Kniven faldt, og Armen dovnede. »Au, hvor du slog,« sagde Knud. — »Synes du?« spurte hin og brød nu ind paa ham. Knud havde ondt for at bruge blot een Arm, han blev løftet og baaret, men det bar imod, før han blev lagt. Han blev flere Gange lagt slig mod Jorden, at enhver anden vel havde svigtet, men dette var en god Ryg; Thorbjørn flyttede med ham, Folk veg, men han kom efter med ham, og saaledes bar det rundt den hele Gaard, indtil de kom op under Trappen, hvor han hivde ham endnu engang i Vejret og truede ham ned, saa Knæene gav efter, og Knud langs over Stenhellen, saa det sang i ham. Han blev liggende stilt, gav et dybt Støn fra sig og lod Øjnene synke i; Thorbjørn rettede sig og saa op; hans Øjne faldt lige paa Bruden, der stod ubevægelig og saa paa. »Tag noget og læg op under Hovedet paa ham,« sagde hun, vendte sig om og gik ind.

To gamle Koner gik forbi; den ene sagde til den anden: »Herre Gud! der ligger en igjen; hvem

er nu dette?» En Mand svarede: »Han, Knud Nordhoug.« Da sagde den anden Kone: »Saa kanske det liver paa med Slagsmaalene herefterdags. De maatte da ogsaa have andet at bruge sine Kræfter til.« — »Der sagde du et sandt Ord, Randi,« mente hin; »Vorherre hjælpe dem saa langt frem, at de kan se forbi hverandre og hen til noget mere.«

Dette faldt Thorbjørn underlig paa Sindet; han havde ikke sagt et Ord, men stod der endnu og saa paa dem, som stilledes med Knud; — flere talte til ham, men han svarede ikke. Han vendte sig fra dem og faldt i Tanker. Synnøve kom frem i dem, og han blev meget skamfuld. Han tænkte paa, hvad Forklaring han skulde give, og han tænkte paa, det var ham nok ikke saa let at slutte, som han engang trode. I det samme hørte han bag sig: »Vogt dig, Thorbjørn!« men før han fik vende sig, var han greben ved Skuldrene bagfra, blev bøjet ned og følte ikke noget mere end en stikkende Smerte, hvis Sted han ikke rigtig kjendte. Han hørte Stemmer omkring sig, fornåm, at de kjørte, trode selv stundum, at han kjørte, men vidste det ikke bestemt.

Dette varede meget længe, det blev koldt, snart igjen varmt, og da saa let for ham, saa let, at han syntes at svæve, — og nu forstod han det: han bares af Trætoppene, fra den ene til den anden, saa han kom op i Liden, højere op, —

paa Sæteren, endnu højere op, — lige paa det højeste Fjæld; der bøjede Synnøve sig ned over ham og græd og sagde, at han skulde have talt. Hun græd meget og mente, at han dog selv havde set, hvorledes Knud Nordhoug gik i Vejen for ham, bestandig i Vejen for ham, og saa maatte hun jo tage Knud. Og saa klappede hun ham mildt ned ad den ene Siden, saa det blev varmt der, og græd, saa Skjorten paa det Sted blev vaad. Men Aslak sad paa Hug oppe paa en stor, spids Sten og tændte Trætoppene rundt omkring sig, saa det braste og brændte, og Kvisterne fæg om ham; selv lo han med vidt Gab og sagde: Det er ikke mig, det er Mor min, som gjør det! og Sæmund, Faderen, stod til den ene Side og kastede Kornsække højt op, saa Skyerne trak dem til sig, bredte Kornet ud over som en Taage, — og dette syntes ham underligt, at Kornet kunde skyde sig ud over al Himmel. Da han saa nedover paa Sæmund selv, blev denne saa liden, saa liden, at han til sidst næsten ikke kom op over Jorden, men endda kastede han Sækkene højere og højere og sagde: »Gjør mig det efter, du!« — — Langt borti Skyerne stod Kirken, og den lyse Kone paa Solbakken stod oppi Taarnet og viftede med et rødgult Lommetørklæde i den ene Haand og en Salmebog i den anden og sagde: »Hid kommer du ikke, før du har lagt af at slaas og bande,« — og da han skulde se til, saa var det ikke Kirken, men Solbakken, og Solen stod

slig paa alle hundre Ruder, at han fik ondt i Øjnene og maatte lukke dem haardt i. — —

— — »Varlig, varlig, Sæmund!« hørte han og vaagnede som af en Slummer ved, at han blev baaren, og da han saa sig om, var han kommen ind i Stuen paa Granliden; en stor Ild brændte paa Gruen, Moderen stod ved Siden af ham og græd; Faderen tog just op under ham, — han vilde bære ham ind i et Sidekammer. Da slap Faderen ham sagte ned igjen; »der er endnu Liv i ham!« sagde han med dirrende Stemme og vendte sig mod Moderen. Denne udbrød: »Vorherre hjælpe mig; han ser op! Thorbjørn, Thorbjørn! velsignede Gut, hvad har de gjort med dig!« og hun ludede sig ned over ham og strøg hans Kind, mens hendes Taarer faldt varme paa hans Ansigt. Sæmund var oppi Øjet med det ene Ærme, flyttede saa Moderen blidt til Side: »Lad mig lige saa godt tage ham strax,« sagde han. Og han tog vel op under hans Skuldre med den ene Haand, lidt neden for Ryggen med den anden —: »Hold paa Hovedet, du Mor, om han ikke skulde have Kraft til at bære det.« Hun gik foran og holdt paa Hovedet, Sæmund søgte at komme i Skridt med hende, og snart laa Thorbjørn paa Sengen i det andet Kammer. Efter at de nu havde bredt over ham og lagt ham vel til rette, spurte Sæmund, om Gutten var kommen af Gaarde. »Der ser du ham!« sagde Moderen og

pegede ud. Sæmund aabnede Vinduet og raabte ud: »Er du fremme om en Time, skal du faa din Aarsløn to Gange; — det er det samme, om du sprænger Hesten.«

Han gik atter bort til Sengen, Thorbjørn saa paa ham med store, klare Øjne, Faderen maatte se paa dem, og da begyndte hans at fugtes. »Jeg vidste, det vilde ende slig,« sagde han sagte, vendte sig og gik ud. Moderen sad paa en Krak inde ved Sønnens Fødder og græd, men hun talte ikke. Thorbjørn vilde tale, men han følte, det faldt sig tungt, derfor taug han. Men han saa paa Moderen uafbrudt, og Moderen havde aldrig set slig Glans i hans Øjne, heller aldrig havde de været saa fagre, hvilket syntes hende et slemt Forbud. »Gud Herren han hjælpe dig!« brast det endelig ud; »jeg veed, at Sæmund vælter overende den Dag, du gaar.« Thorbjørn saa paa hende med ubevægeligt Øje og Ansigt. Blikket foer lige igjennem hende, og hun begyndte at bede sit Fadervor for ham; thi hun tænkte, han kun havde lidt igjen. Mens hun da sad der, randt det hende i Sind, hvor kjær han fremfor nogen havde været dem alle, og nu var ingen af Søsken-dene hans hjemme. Fik hun da Bud op til Sæteren efter Ingrid og en yngre Broder, kom saa igjen og satte sig der som før. Han saa endnu paa hende, og Blikket var hende en Salme-sang, der førte hendes Tanker mildelig ind i de bedre Ting, og gamle Ingebjørg blev andagtsfuld, tog Bibelen frem og sagde: »Nu vil jeg læse højt

for dig, at du kan have det godt.« Da hun ingen Briller havde ved Haanden, slog hun op et Sted, som hun omtrent kunde udenad, fra hun var Pige, og det var af Johannes's Evangelium. Hun var ikke vis paa, at han hørte hende; thi han var ubevægelig som før, stirrede blot paa hende; men hun læste dog, om ikke for ham, saa for sig selv.

Ingrid kom snart hjem for at bytte med hende; men da sov Thorbjørn. Ingrid græd uden Ende; hun havde begyndt med det, før hun gik fra Sæteren; thi hun tænkte paa Synnøve, som intet fik at vide. — Nu kom Doktoren og undersøgte ham. Han havde faaet et Knivstik i Siden, var ogsaa ellers bleven slagen. men Doktoren sagde intet, og der var ingen, som spurte ham. Sæmund fulgte ham ind i Sygestuen, stod der og saa uafbrudt paa Doktorens Ansigt, gik, da han gik, hjalp ham op i Kariolen og tog til Huen, da Doktoren sagde, at han kom igjen Dagen efter. Saa vendte han sig mod Konen, som havde fulgt med: »Naar den Mand ikke taler, er det farligt;« hans Mund bævrede, han slog den ene Fod omkring den anden og gik bort over Marken.

Ingen vidste, hvor han blev af; thi han kom ikke hjem den Kvæld, heller ikke om Natten, men først den næste Morgen. og da syntes han saa mørk, at ingen turde spørge ham om noget. Selv sagde han: »Nu?« — »Han har sovet,« svarede Ingrid; »men han er saa magtesløs, at han ikke kan løfte en Haand.« Faderen vilde ind for at se til ham, men vendte, da han kom til Døren.

Doktoren var der, ligesom Dagen efter og flere Dage i Følge; Thorbjørn kunde tale, men fik ikke Lov til at røre sig. Ingrid sad som oftest hos ham, ogsaa Moderen og hans mindre Broder; men han spurte dem ikke om noget, og de ikke ham. Faderen var aldrig inde. Dette saa de, at den syge lagde Mærke til; hver Gang Døren gik op, blev han opmærksom, og de trode, det maatte være, fordi han ventede Faderen. Til sidst spurte Ingrid ham, om han ikke gjerne vilde se flere af dem. »Aa, de vil vel ikke se mig,« svarede han. Dette blev sagt Sæmund, som ingenting svarede strax; men den Dag var han borte, da Doktoren kom. Saa snart Doktoren kom et Stykke paa Landevejen, traf han Sæmund, der sad paa Vej-kanten og ventede ham. Efter at have hilset ham, spurte Sæmund om sin Søn. »Han er ilde med-faren,« var det korte Svar. — »Staar han sig?« spurte Sæmund og rettede paa Hestens Sadel-gjord. — »Tak, den sidder nok saa godt,« sagde Doktoren. — »Den var ikke stram nok,« svarede Sæmund. Der opstod nu en liden Stilhed, hvori Doktoren saa paa ham; men Sæmund arbejdede ivrig med Grejet og saa ikke op. »Du spurte, om han stod sig; jeg tror nok det,« sagde Doktoren langsomt. Sæmund saa rask op. »Er det til Liv?« spurte han. — »Det har det været i flere Dage,« svarede Doktoren. Da piplede der nogle Taarer frem i Øjnene paa Sæmund; han søgte at

tage dem væk, men de kom igjen. »Det er ogsaa en Skam, slig jeg holder af den Gutten,« hikkede han; »men ser du, Doktor: stautere Karl har der ikke været i Præstegjældet!« Doktoren blev rørt: »Hvorfor har du ikke før villet vide noget?« — »Jeg har ikke været god til at høre det,« svarede Sæmund og havde endnu et Stræv med Graaden, som han ikke kunde true ned, — »og saa var det de Kvindfolk,« fortsatte han; »de saa hver Gang efter, om jeg spurte, og da kunde jeg det ikke.« Doktoren gav ham Tid til at komme sig, og da saa Sæmund fast paa ham. »Faar han Helsen sin igjen?« spurte han pludselig. — »Paa en Vis; ellers kan sligt endnu ikke siges med Sikkerhed.« Da blev Sæmund rolig og eftertænsom. »Paa en Vis,« mumlede han. Han stod og saa ned, Doktoren vilde ikke forstyrre ham, fordi der var noget ved den Mand, som forbød det. Pludselig løftede Sæmund Hovedet i Vejret; »Tak for Underretningen,« sagde han, rakte Haanden frem og gik tilbage.

Paa samme Tid sad Ingrid hos den syge. »Er du god til at høre paa, saa skal jeg fortælle dig noget om Far,« sagde hun. — »Fortæl,« sagde han. — »Jo, den første Kvælden Doktoren havde været her, kom Far væk, og ingen vidste, hvor han var. Men da havde han været over i Bryllups-gaarden, og der var alt Folk blevet ilde ved, da han kom. Han havde sat sig ned blandt dem og drukket, og Brudgommen har fortalt, at han trode, han kom halvt paa en Kant. Da først begyndte

han at spørge efter Slagsmaalet og fik nøjagtig Besked om, hvorledes det var gaaet til. Knud kom til; Far vilde, han skulde fortælle, og gik ud paa Gaarden til Stedet, hvor I havde dragedes. Alt Folk fulgte. Knud fortalte da om, hvorledes du havde faret med ham, efter at du havde lamslaaet hans Haand; men da Knud ikke vilde fortælle mere, rejste Far sig og spurte, om det var saaledes, det siden gik til, — og i det samme tog han Knud over Bringen, littede ham og lagde ham ned paa den Stenhelle, som endnu bar Blod efter dig. Han holdt ham ned med sin venstre Haand og trak sin Kniv op med den højre; Knud skiftede Farve, og alle Gjæster taug. Da var der Folk, som saa Far græde, men han gjorde ikke Knud noget. Knud selv rørte sig ikke. Far rejste saa Knud op igjen, men lagde ham en Stund efter atter ned; »det er tungt at slippe dig,« sagde han og stod og stirrede paa ham, mens han holdt ham.

To gamle Koner gik forbi, og af dem sagde den ene: »Husk nu vel paa Bornene dine, du Sæmund Granliden!« De fortæller, at Far strax slap Knud, og at han en Stund efter var borte fra Gaarden; men Knud drog sig husimellem væk fra Brylluppet og kom ikke did mere.

Næppe var Ingrid færdig med denne Fortælling, før Døren aabnedes, en saa ind, og det var Faderen. Hun gik strax ud, og Sæmund kom ind. Hvad de to talte om, fik ingen vide; Moderen, som stod op efter Døren for at lye, trode dog

engang at have fanget, at de talte om, hvor vidt han kunde faa Helsen sin igjen eller ej. Men hun var ikke vis paa det, vilde heller ikke gaa ind, saa længe Sæmund var der. Da Sæmund kom ud, var han meget blid og lidt rød i Øjnene. »Vi beholde ham nok,« sagde han i Forbigaaende til Ingebjørg; »men Vorherre veed, om han mere faar sin Helsen igjen.« Ingebjørg begyndte at græde og fulgte Manden ud; paa Stabburstrappen satte de sig ned ved Siden af hverandre, og mangt blev nu talt mellem de to.

Men da Ingrid sagte kom ind igjen til Thorbjørn, laa han med en liden Seddel i den ene Haand og sagde rolig og langsomt: »Den faar du levere Synnøve, næste Gang du træffer hende.« Da Ingrid havde læst, hvad der stod paa den, vendte hun sig om og græd; thi paa Seddelen stod:

»Til velagtede Pige Synnøve Guttormsdatter Solbakken!

Naar Du haver læst disse Linier, faar det at være forbi mellem os to. Thi jeg er ikke den, som du skal have. Vorherre være med os begge to.

Thorbjørn Sæmundsen Granliden.«

SJETTE KAPITEL.

Synnøve havde faaet vide det om Dagen, efter at Thorbjørn havde været i Brylluppet. Hans

yngre Broder var kommen did op til Sæteren med Budsending om det; men Ingrid havde fat i ham ude i Svalen, netop som han gik, og hun havde givet ham, hvad han skulde bære frem. Synnøve vidste derfor ikke mere, end at Thorbjørn havde kjørt Læsset overende, og at han derfor var tagen op til Nordhoug efter Hjælp; at Knud og han der var komne i Hob, og Thorbjørn kommen lidt til Skade; han laa, men det var ikke farligt. Dette var en slig Tidende, at Synnøve blev mere harm end bedrøvet. Og jo mere hun tænkte paa dette, des mere modfalden blev hun. Hvor meget han lovede, saa skulde han dog bære sig slig ad, at Forældrene fik noget at sige paa ham. Men de skulde nu ikke fra hverandre alligevel, tænkte Synnøve.

Der gik ikke mange Bud op til Sæteren, og derfor drygdes det, før Synnøve fik anden Tidende. Uvisheden lagde sig tungt paa Sindet, og Ingrid kom ikke op igjen, saa der maatte være noget paa Færde. Hun var ikke god til at synge Kreaturerne hjem om Kvælden, som hun før havde gjort, og hun sov ikke godt om Natten, da hun savnede Ingrid. Dette gjorde, at hun var træt om Dagen, og derved blev ikke Sindet lettere. Hun gik og stilledede, skurede Ringer og Kopper, ystede Ost og lagde Mælk op, men det var næppe med Glæde, og Thorbjørns yngre Broder samt den anden Gut, som havde Gjætslen sammen med

Drye | drygdes : trække ud, forhale. Yste : lave Ost. Gjætsle
: Kvægets Vogtning.

ham, syntes nu at faa Vished for, at der maatte være noget imellem hende og Thorbjørn, hvad der gav dem Emne til mangen Samtale oppi Marken.

Om Eftermiddagen paa den ottende Dag, efter at Ingrid var hentet hjem, syntes det at ligge tyngre over hende end nogensinde. Nu var saa lang Tid runden, og endnu ingen Tidende. Hun forlod sit Arbejde for at sætte sig og se ud over Bygden, da dette syntes hende et Slags Selskab, og hun nu ikke vilde være alene. Som hun sad der, blev hun træt, lagde Hovedet ned over sin Arm og faldt strax i Søvn; men Solen stak, og det blev en urolig Søvn. Hun var over paa Solbakken, oppe paa det Loft, hvor hendes Ting stod, og hvor hun plejede at sove; Blomsterne fra Haven bar slig fager Duft op, skjønt ikke den, hun var vant til, men en anden, næsten som af Lyng. Hvoraf kommer vel det? tænkte hun og bøjede Hovedet ud over det aabne Vindue. Jo, saa stod Thorbjørn nede i Haven og plantede Lyng. »Men, kjære dig, hvorfor gjør du dette?» spurte hun. »Aa, de Blomster vil ikke voxe,« sagde han og gik og stilledede nede i Haven. Da gjorde det hende ondt for Blomsterne, og hun bad ham endelig at bære dem op til hende igjen. »Ja, det kan jeg gjerne gjøre,« sagde han, og saa samlede han dem op og kom med dem; men det var nok ikke paa Loftet, hun sad, for han kunde gaa lige ind til hende. Da kom Moderen i det samme. »I Jesu Navn! Skal den stygge Granlidgut komme

ind til dig?» sagde Moderen, sprang til og stillede sig midt i Vejen for ham. Men han vilde ind alligevel, og nu begyndte de to at brydes. »Mor, Mor, han vil bare ind igjen med Blomsterne mine,« bad Synnøve og græd. »Ja, det hjælper ikke,« sagde Moderen og brød paa. Og Synnøve var saa ræd, saa ræd, for hun vidste ikke, hvem hun vilde have til at vinde; men tabe skulde ingen af dem. »Tag i Vare Blomsterne mine!« raabte hun, men de brød nu værre paa end før, og de vakre Blomster strødes ud overalt. Moderen traadte paa dem, og han ogsaa; Synnøve græd. Men da Thorbjørn havde sluppet Blomsterne, blev han saa styg, saa styg, Haaret voxede paa ham, Ansigtet ogsaa, Øjnene saa ondt, og lange Klør satte han i Moderen. »Vogt dig, Mor! Ser du ikke, det er en anden, — vogt dig!« skreg hun og vilde hen og hjælpe Moderen, men kom ikke af Flækken. Da raabte nogen paa hende, og det raabte een Gang til. Men strax foer Thorbjørn væk, Moderen ogsaa; det raabte een Gang til. »Ja!« sagde Synnøve og vaagnede.

»Synnøve!« raabte det. »Ja,« svarede hun og saa op. »Hvor er du?« spurtes der. Det er Mor, som raaber, tænkte Synnøve, rejste sig og gik indover mod Sætervolden, hvor Moderen stod med en Løb i den ene Haand, skyggede for sig med den anden og saa ud imod hende.

»Her ligger du og sover paa den slette Marken!« sagde Moderen. »Jeg blev saa søvnig,« svarede Synnøve, »at jeg lagde mig nedpaa en liden Rid, og saa vidste jeg ikke Ordet af, før jeg var indsovnet.« — »Sligt maa du vogte dig for, Barnet mit. — — Her er noget til dig i Løben; jeg bagte i Gaar, da Far skal paa Langrejse.« Men Synnøve følte paa sig, at Moderen ikke kom derfor, og hun tænkte, at hun havde ikke drømt om hende for ingenting. Karen, saa hed Moderen, var, som før sagt, liden og spinkel af Væxt, havde lyst Haar og blaa Øjne, som gik snare i Hovedet. Hun smilte lidt, naar hun talte, men det var blot, naar hun talte med Fremmedfolk. Hendes Ansigt var nu blevet noget skarpt, hun var rask i sine Bevægelser og havde altid travelt. — Synnøve takkede hende for Gaverne, tog op Laaget og saa efter, hvad det var. — »Aa ja, gjør det en anden Gang,« sagde Moderen; »jeg lagde Mærke til, at Kopperne dine ikke var vasket endnu; det maa du passe paa at gjøre, Barnet mit, før du tager Hvile.« — »Ja, det var ogsaa bare i Dag.« — »Kom nu, saa faar jeg hjælpe dig, siden jeg alligevel er her,« sagde Moderen og skjortede sig op. »Du maa vænne dig til Orden, enten du gaar under Øjnene mine eller ej.« Hun gik foran mod Mælkesvalen, og Synnøve langsomt efter. Der tog de ud og vaskede op; Moderen saa efter deres Stel og fandt

det ikke ilde, gav idelig Anvisning og hjalp til at feje rent, og saaledes gik en Time eller to med. Hun havde under Arbejdet fortalt hende om, hvad de drev med hjemme, og om, hvor travelt hun havde det nu, før hun fik Faderen i Vej. Saa spurte hun efter, om Synnøve huskede at læse Guds Ord, før hun lagde sig om Kvælden; »for det maa ikke glemmes,« mente hun, »ellers gaar Arbejdet daarlig den næste Dag.«

Saa snart de nu var færdige, gik de ud paa Volden og satte sig der for at vente Kørene. Og som de nu vel havde sat sig, spurte Moderen efter Ingrid, nemlig, om hun ikke snart kom til Støls igjen. Synnøve vidste ikke mere derom end Moderen. »Ja, slig kan Folk fare,« sagde Moderen, og Synnøve forstod nok, at det ikke var Ingrid, hun mente; hun vilde gjerne have bøjet det væk, men hun havde ikke Mod til det. »Den, som aldrig har Vorherre i Hjærtet, han findes somme Tider, naar han mindst venter det,« sagde Moderen. Synnøve sagde ikke et Ord. »Nej, det har jeg altid sagt: den Gut bliver der ingenting af. — End at fare slig, fy!« — De sad begge paa Hug der og saa nedover; men de saa ikke paa hverandre. »Har du hørt, hvorledes det staar til med ham?« spurte Moderen og saa nu kort hen paa hende. — »Nej,« svarede Synnøve. — »Det skal være daarligt med ham,« sagde Moderen. Synnøve begyndte at blive trang for Brystet. »Er

det da farligt?» spurte hun. — »Aa, det var nu Knivstikket i Siden; — ja, han fik nok slemme Slag ogsaa.« Synnøve følte, hun blev blussende rød; strax vendte hun sig mere bort, for at Moderen ikke skulde faa se hende. »Ja, det har vel ikke noget videre paa sig at sige?» spurte hun saa rolig, som hun var god til; men Moderen havde lagt Mærke til, at hendes Bryst gik stærkt, og derfor svarede hun: »Aa nej, ikke det heller.« Da begyndte Synnøve at ane, her maatte være noget meget galt paa Færde. »Han ligger?» spurte hun. — »Ja, Kors, han ligger. — Det er Synd paa Forældrene, slige brave Folk, de er. Godt opdragen er han ogsaa, saa Vorherre har ingenting at kræve dem for.« Synnøve blev nu saa beklemmt, at hun ikke vidste sine Raad; da fortsatte Moderen: »Nu viser det sig nok at være brav, at ingen er bunden til ham. Vorherre han lager da ogsaa alt til det bedste.« Synnøve følte en Svimmelhed, som skulde hun ned over Berget.

»Nej, jeg har altid sagt til ham, Far, jeg: Gud bevare os, har jeg sagt, vi har nu bare denne ene Datteren, og hende faar vi sørge for. Han er nu ligesom lidt blød af sig, han, saa brav han ellers er; men saa er det godt med det, at han tager Raadet, der han finder det, og det er i Guds Ord.« Men bare nu Synnøve kom til at tænke paa Far sin, hvor mild han altid var, saa fik hun det endnu værre med at kue Graaden ned, og denne Gang nyttede ingen Modstand; hun begyndte at græde. — »Græder du?» spurte Moderen og

saa hen til hende uden at faa se hende. »Ja, jeg tænker paa ham, Far, og saa — —,« og det brød nu løs tilgagns. — »Men, kjære dig da, Barnet mit, hvad gaar der af dig?« — »Aa, jeg veed ikke rigtig det kom slig over mig kanske det gaar ham ilde paa denne Rejsen,« hulkede Synnøve. — »Hvor du kan snakke!« — sagde Moderen; — »det skulde ikke gaa ham godt? — Til Byen efter slette Landevejen?« — »Ja, husk nu paa, hvorledes det gik den anden,« hulkede Synnøve. — »Ja han! — men Far din farer da ikke frem som en Gap, skulde jeg tro. Han kommer nok skadesløs hjem igjen, — saafremt Vorherre ellers holder sin Haand over ham.«

Moderen begyndte at tage en Tanke af denne Graad, som ikke vilde holde op igjen. Ret som hun sad der, sagde hun: »Der er mange Ting i Verden, som kan være tunge nok, men da faar en trøste sig med, at de kunde have været endnu tyngre.« — »Ja, det er en daarlig Trøst,« sagde nu Synnøve og græd saart. Moderen havde ikke rigtig Hjærte til at svare hende, hvad hun tænkte; saa sagde hun blot: »Vorherre selv bestemmer mange Ting for os paa en synlig Maade; det har han vel gjort her med,« og saa rejste hun sig, thi Kørene begyndte at raute oppi Aasen, Klokkerne klang, Gutterne haukede, og det drog langsomt nedover, da Korene vare mætte og rolige.

Hun stod og saa til, bad saa Synnøve være med op at tage mod dem. Synnøve rejste sig nu ogsaa og kom efter; men det gik langsomt.

Karen Solbakken fik nu travelt med at hilse paa sin Buskab. Der kom den ene Ko efter den anden, og de kjendte hende og rautede; hun klappede dem, talte til dem og blev glad igjen ved at se, hvor godt de havde taget sig allesammen. »Aa ja,« sagde hun; »Vorherre er den nær, som holder sig nær til ham.« Hun hjalp nu Synnøve med at sætte dem ind; thi det gik sent med Synnøve den Dag. Moderen sagde ingenting dertil; hun hjalp hende ogsaa med at malke, skjønt hun derved blev længer deroppe, end hun havde foresat sig. Da de nu ogsaa havde silet, lagede Moderen sig til at tage nedover igjen, og Synnøve vilde følge hende paa Vej. »Aa nej,« sagde Moderen; »du er kanske træt og vil være i Fred,« og saa tog hun da den tomme Løb til sig, gav hende Haanden og sagde, idet hun saa sikkert paa hende: »Jeg kommer snart op igjen for at se, hvorledes du har det. — — Hold du dig til os og tænk ikke paa andre!«

Næppe var Moderen kommen af Syne, før hun tænkte paa, hvorledes hun skulde faa snarest Bud ned til Granliden. Hun kaldte paa Thorbjørns Broder; hun vilde sende ham nedover; men da han kom, fandt hun det lejt at betro sig til ham, sagde derfor: »Det var ingenting.«

Hun tænkte da paa at gaa selv. Vished maatte hun have, og det var Synd af Ingrid, som ikke sendte hende Bud. Natten var ganske lys, og Gaarden laa ikke saa langt nede, at hun nok kunde gaa den Vej, naar sligt drog derved. Mens hun sad og tænkte paa dette, lagde hun sammen i Tankerne alt det, Moderen havde sagt, og Graaden begyndte paa ny; men da var hun heller ikke sen, tog paa sig et Tørklæde og gik en Krogvej, for at Gutterne ikke skulde mærke det.

Jo længre hun kom frem, jo mere skyndte hun paa, og til sidst hoppede hun ned ad Gangstien, saa Smaastenene løsuede, rullede nedover og gjorde Skræk. Skjönt hun vidste, at det var bare Stenene, som rullede, forekom det hende dog, at der var nogen i Nærheden, og hun maatte stanse og lye efter. Saa var det ingenting, og hun hoppede afsted fortere end før; da hændte det sig, at hun med et stærkt Hop kom ned paa en større Sten, som stak frem i Vejen med den ene Ende, men nu løsuede, foer afsted og forbi hende. Den gjorde svær Støj, det knagede i Buskene, og hun var ræd, men blev det endnu mere, da hun livagtig syntes, det var nogen, som rejste sig og rørte sig længre nede paa Vejen. Først tænkte hun, det kunde være et Udyr, hun stansede med tilbageholdt Aande: hin nede paa Vejen stod ogsaa stille. »Ho—i!« sagde det. Det var Moderen. Det første, Synnøve gjorde, var at springe hen og gjemme sig. Hun sad en god Stund for at vente og se, om Moderen havde

kjendt hende igjen, og kom tilbage; men det gjorde hun ikke. Saa ventede hun endnu længer, for at Moderen kunde komme godt af Vejen. Naar hun nu tog afsted igjen, gik hun stille, og snart nærmede hun sig Husene.

Hun blev noget beklemmt igjen, da hun saa dem, og det tiltog, jo nærmere hun kom. Alt var stille der, Arbejdsredskaberne stod lænet op mod Væggen, Ved laa hugget og stablet op, og Øxen bed fast i Stabben. Hun gik forbi og hen til Døren; der stansede hun endnu engang, saa omkring sig og lyede; men intet rørte sig. Og som hun stod der og var i Uvished, om hun turde gaa paa Loftet til Ingrid eller ej, kom hun til at tænke, at det vel maatte være i en slig Nat for nogle Aar siden, at Thorbjørn havde været over og plantet Blomsterne hendes. Hurtig tog hun Skoene af sig og listede sig op ad Trappen.

Ingrid blev meget ræd, da hun vaagnede og saa, det var Synnøve, der havde vakt hende. — »Hvorledes har han det?» hviskede Synnøve. Nu mindedes Ingrid altsammen og vilde tage paa sig for at undgaa at svare strax. Men Synnøve satte sig paa Sengekanten, bad hende ligge og gjentog sit Spørgsmaal.

»Nu er det bedre,« sagde Ingrid hviskende; »jeg kommer snart op til dig.« — »Kjære Ingrid, gjem ingenting for mig, du kan intet galt sige mig, som jeg ikke har tænkt mig værre.« Ingrid

søgte endnu at være skaansom, men den andens Frygt drev paa, og der blev ingen Tid til Omveje. Hviskende faldt Spørgsmaalene, hviskende Svarene; den dybe Stilhed rundt omkring gjorde baade Spørgsmaal og Svar endnu alvorligere, saa at der blev en slig højtidelig Stund, hvori man vover at se den værste Sandhed lige i Øjet. Men dette syntes de begge at faa ud, at Thorbjørns Skyld var liden denne Gang, og at intet ondt fra hans Side skød sig imellem ham og deres Medfølelse for ham. Da græd begge frit ud, men stille, — og Synnøve græd mest; hun sad ganske sammensunken paa Sengekanten. Ingrid søgte at friske hende ved at minde om, hvor mangen Glæde de tre ret havde haft sammen; men da gik det her som saa ofte, at hver liden Erindring fra de Dage, hvorover Solskinnet leger, nu i Sorgen smelter op til Taarer.

»Har han spurt efter mig?« hviskede Synnøve. — »Han har næsten ikke talt.« Ingrid huskede Seddelen, og den begyndte at trykke hende. — »Er han da ikke god til at tale?« — »Jeg veed ikke, hvorledes han har det; — han tænker vel des mere.« — »Læser han?« — »Mor har læst for ham; nu maa hun gjøre det hver Dag.« — »Hvad siger han saa?« — »Nej, han siger næsten ingenting, hører du. Han ligger blot der og ser.« — »Det er i den maledes Stue, han ligger?« — »Ja.« — »Og vender Hovedet mod Vinduet?« — »Ja.« De taug begge en Stund. Saa sagde

Ingrid: »Den lille Sankthanslegen, du engang gav ham, hænger der i Vinduet og vender sig.«

»Ja, det er det samme,« sagde Synnøve pludselig og stærkt; »aldrig i Verden skal nogen faa mig til at slippe ham, enten det nu gaar saa eller saa!« Ingrid blev meget beklemt. »Doktoren veed ikke, om han faar Helsen sin igjen,« hviskede hun.

Nu hævede Synnøve Hovedet med tilbageholdt Graad, saa paa hende uden at sige et Ord, lod det saa igjen falde og blev siddende i Tanker; de sidste Taarer randt sagte ned over Kinderne, men ingen ny kom efter, hun foldede Hænderne, men rørte sig ellers ikke: det var, som hun sad og tog en stor Beslutning. Rejste hun sig da pludselig med et Smil, ludede sig ned over Ingrid og gav hende et varmt, langt Kys. »Er han helseløs, saa skal jeg pleje ham. Nu taler jeg til mine Forældre!«

Dette rørte Ingrid meget; men for hun kom til at sige noget, følte hun sin Haand greben: »Farvel, Ingrid! Nu vil jeg gaa opover alene.« — Og hun vendte sig meget hurtigt.

»Det var den Seddelen,« hviskede Ingrid efter hende. — »Seddelen?« spurte Synnøve; Ingrid var allerede oppe, ledte den frem og gik hen til hende med den; men idet hun med sin venstre Haand puttede den ind paa hendes Barm, slog hun sin højre omkring hendes Hals og gav hende nu Kysset igjen, mens Synnøve følte hendes Taarer falde varme og store paa sit Ansigt. Saa skød

Ingrid hende sagte ud af Døren og lukkede den i; for hun havde ikke Mod til at se Resten.

Synnove gik sagte ned ad Trappen paa sine Hosesokker; men da Tankerne vare hende for mange, kom hun uforvarende til at gjøre Støj, blev ræd, hoppede ud af Gangen, greb Skoene og ilede med dem i Haanden forbi Husene, over Markerne og lige bort til Grinden; der stansede hun og trak dem paa, begyndte at gaa opover og skyndte sig, fordi Blodet var kommet i Fart. Hun gik og smaasang og skyndte altid mere og mere paa, saa hun til sidst blev træt og maatte sætte sig. Saa huskede hun Seddelen. — — —

Da Buhunden gjorde Støj den næste Morgen, Gutterne vaagnede, og Kørene skulde malkes og slippes, var Synnove endnu ikke kommen.

Som Gutterne stod og undrede sig paa, hvor hun kunde være, og fandt ud, at hun ikke havde ligget hele Natten, — kom Synnove. Hun var meget bleg og stille. Uden at sige et Ord gav hun sig til at lage Mad for Gutterne, lagde Niste ned og hjalp siden med at malke.

Taagen trykkede endnu de lavt liggende Aase, Lynget glitrede af Dug hen over den brunrøde Hej, det var lidt koldt, og naar Hunden gøde, svarede det rundt omkring. Buskaben blev sluppen; den rautede mod den friske Luft, og Ko paa Ko tog afsted ud over Raaket; men der fremme sad

alt Hunden, tog mod dem og mødte for dem, til alle var sluppet, hvorpaa ogsaa han slap dem frem; Klokkelyden dirrede hen ad Aasen, Hunden gøde, saa det skar igjennem, Gutterne prøvede, hvem som kunde hauke stærkest. Fra denne Larm gik Synnøve bort og ned til det Sted paa Stølen, hvor Ingrid og hun plejede at sidde. Hun græd ikke, sad stille og stirrede og mærkede af og til hin iltre Støj, som nu fjærnede sig og flød bedre sammen, jo længre bort den kom. Under dette begyndte hun at smaanyne, derpaa at synge lidt højere og saa med klar, høj Stemme følgende Sang. Hun havde laget den om efter en anden, som hun havde kunnet, fra hun var Barn.

Nu Tak for alt, ifra vi var smaa
og legte sammen i Skog og Lage'.
Jeg tænkte, Legen den skulde gaa
op i de graanende Dage.

Jeg tænkte, Legen den skulde gaa
ud fra de løvede, lyse Birke
did frem, hvor Solbakkehuse staa,
og til den rødmalte Kirke.

Jeg sad og ventede saa mangen Kvæld
og saa did bort under Granehejen;
men skygge gjorde det mørke Fjæld,
og du, du fandt ikke Vejen. ,

Jeg sad og ventede og tænkte tit:
Naar Dagen lider, han Vejen vover.

Og Lyset sluktes og brændte lidt,
og Dagen kom og gik over.

Det stakkars Øjet er blevet vant,
det kan saa sent med at vende Synet;
det kjender slet ingen anden Kant
og brænder saart under Brynet.

De nævner Sted, hvor jeg Trost kan faa:
det er i Kirken bag Fagerliden;
men bed mig ikke om did at gaa! —
Han sidder lige ved Siden.

— Men godt, saa veed jeg dog, hvem det var,
som lagde Gaardene mod hverandre
og Vej for Synet i Skogen skar
og gav det Lov til at vandre.

Men godt, saa veed jeg dog, hvem det var,
som satte Stole til Kirkebordet
og gjorde, at de gaa Par om Par
fremover lige mod Koret.

SYVENDE KAPITEL.

God Tid efter sad Guttorm Solbakken og Karen sammen borti den store, lyse Stue paa Solbakken og læste for hinanden af nogle ny Bøger, som de havde faaet fra Byen. De havde været i Kirke om Formiddagen; thi det var Søndag, — saa havde de gaaet lidt sammen ud over

Jordet for at se, hvorledes Ageren stod, og for at overveje, hvad der skulde lægges igjen eller have oppe til næste Aar. De havde ruslet fra den ene Atlege og Ager til den anden, og det syntes dem, at Gaarden var gaaet godt frem i deres Tid; »Gud veed, hvorledes den vil skjøtte sig, naar vi er borte,« havde Karen sagt. Da var det, Guttorm havde bedet hende følge med ind, at de kunde læse i de ny Bøger; »thi en gjør bedst i at holde sig fra slige Tanker.«

Men nu var Bogen prøvet, og Karen mente, at de gamle var bedre: »Folk skriver bare op igjen af dem.« — »Det kan være meget i det; Sæmund sagde i Dag til mig i Kirken, at Bornene er ogsaa bare Forældrene op igjen.« — »Ja, du og Sæmund har nok talt om meget i Dag.« — »Sæmund er en forstandig Mand.« — »Men holder sig lidt til sin Herre og Frelser, er jeg bange for.« — Herpaa svarede ikke Guttorm. — — »Hvor blev det nu af Synnøve?« spurte Moderen.« — »Hun er oppe paa Loftet,« svarede han. — »Du sad der jo selv med hende før, hvorledes var hun tilsinds?« — »Aa —« — »Du skulde ikke have ladet hende sidde der alene.« — »Der kom nogen.« Konen taug lidt. — »Hvem var vel det?« — »Ingrid Granliden.«

»Jeg tænkte, hun var paa Sæteren endnu.« — »Hun var hjemme i Dag, for at Moderen kunde komme i Kirke.« — »Ja, vi saa da ogsaa hende der en Dag.« — »Hun har meget at staa i.« —

»Det har andre med; en kommer alligevel did, han længes til.« Guttorm svarede ikke herpaa. Om en Stund sagde Karen: »De var der, hele Granlidfolket, i Dag foruden Ingrid.« — »Ja, det var vel for at følge Thorbjørn første Gang.« — »Han saa daarlig ud.« — »Ikke bedre at vente; jeg undrede mig over, han var saa pas.« — »Ja, han har faaet lide for sin Galskab.« Guttorm saa lidt ned for sig: »Han er nu bare Ungdommen endnu.« — »Der er ingen god Grund der; en kan aldrig være tryk paa ham.«

Guttorm, som sad med Albuerne paa Bordet og drejede en Bog rundt i Haanden, aabnede nu denne, og idet han begyndte ligesom at læse sagte i den, lod han de Ord falde: »Han skal være ganske sikker paa at faa igjen sin fulde Helse.« Moderen tog nu ogsaa en: »Det var rigtig brav for en saa vakker Gut,« sagde hun; »Vorherre lære ham at bruge den bedre.« De læste begge to; saa sagde Guttorm, idet han bladede om: »Han saa ikke bort til hende i hele Dag.« — »Nej, jeg mærkede mig ogsaa, at han sad stille i Stolen, til hun var gaaet.« En Stund efter sagde Guttorm: »Du tror, han glemmer hende?« — »Det var i alle Fald det bedste.«

Guttorm læste ligefrem, Konen bladede. »Jeg synes ikke videre om, at Ingrid bliver siddende her,« sagde hun. — »Synnøve har næppe nogen anden at tale med.« — »Hun har os.« — Nu saa Faderen bort paa hende: »Vi maa ikke være for strænge.« Konen taug; om en Stund sagde hun:

»Jeg har heller aldrig forbudt hende det.« Faderen lagde Bogen sammen, rejste sig og saa udover ifra Vinduet. »Der gaar Ingrid,« sagde han. Næppe havde Moderen hørt dette, før hun hurtig gik ud. Faderen stod endnu længe i Vinduet, vendte sig da og gik op og ned; Konen kom ind igjen, han stansede. »Jo, det var, som jeg tænkte,« sagde hun; »Synnøve sidder oppe og græder, men roder ned i sin Kiste, naar jeg kommer,« og saa fortsatte hun, idet hun rystede med Hovedet: »Nej, det er ikke godt, at Ingrid gaar her;« — hun gav sig til at stelle med Kvældsmaden, gik ofte ud og ind. Engang, mens hun var ude, kom Synnøve, lidt rødgrædt og stille; hun gled let forbi Faderen, som hun saa op i Ansigtet, og hen til Bordet, hvor hun satte sig og tog en Bog. En Stund efter lagde hun den sammen, gik hen og spurte Moderen, om hun skulde hjælpe hende. »Ja, gjør du det!« sagde denne; »Arbejde er godt for alting.«

Det blev hendes Tur at dække Bordet; det stod borte ved Vinduet. Faderen, som hidtil havde gaaet op og ned, gik nu derhen og saa ud. »Jeg tror, den kommer sig, den Bygageren, Regnet slog,« sagde han; hun stillede sig ved Siden af ham og saa til. Han vendte sig, Konen var inde, og saa strøg han bare den ene Haand ned ad Synnøves Baghoved, hvorpaa han atter gav sig til at gaa.

De spiste, men meget stille; Moderen læste Bønnen den Dag baade før og efter Bordet, og da de

havde rejst sig, vilde hun, de skulde læse og synge, hvad de ogsaa gjorde. »Guds Ord giver Fred; det er dog den største Velsignelse i Huset.« Moderen saa i det samme hen til Synnøve, som havde slaaet Øjnene ned. »Nu skal jeg fortælle en Historie,« sagde Moderen; »det er sandt, hvert Ord, og ikke ilde for den, som vil tænke derover.« — —

Og saa fortalte hun: »Der var i min Opvæxt en Jente paa Houg, som var Datterdatter til en gammel, boglærd Lensmand. Han tog hende tidlig til sig for at have Glæde af hende paa sine gamle Dage, lærte hende da naturligvis Guds Ord og god Skik. Hun var snar til at fatte og glad i Kundskab, saa hun, inden lang Tid løb, var fremme, hvor vi stod tilbage; hun skrev og regnede og kunde sine Skolebøger og 25 Kapitler i Bibelen, da hun var 15 Aar; jeg husker det, som det var i Gaar. Hun holdt mere af at læse end af at danse, saa hun sjælden fandtes der, hvor Laget gik, men tiere i Bedstefaderens Loftværelse, hvor hans mange Bøger stod. Det bar slig til, at hver Gang vi kom sammen med hende, stod hun, som hun var andensteds, og vi sagde til hverandre: Var vi blot saa kloge som Karen Hougen. Hun skulde arve Gamlingen, og mange gode Karle bød sig til at dele halvt med hende; Afslag fik de alle. Paa den Tid vendte Præstesonnen hjem fra sin Præstelære; det var ikke gaaet godt med ham, saasom han mere havde haft Sind for Vildskab og de onde Ting end for de gode; nu drak han.

»Vogt dig for ham!« sagde den gamle Lensmanden: »jeg har været meget sammen med de fornemme, og det er min Erfaring, at de er mindre værd vor Lid, end Bonden.« Karen hørte bestandig hans Røst over de andres, — og da hun senere traf til at møde Præstesønnen, gik hun afsides; thi han stod efter hende. Siden kunde hun ingensteds gaa, uden hun mødte ham. »Væk,« sagde hun; »det nytter dig lidet!« Men han fulgte, og saaledes bar det til, at hun dog til sidst maatte stanse og høre. Han var fager nok, men da han sagde, han ikke kunde leve hende foruden, skræmtes hun væk. Han gik og drev om Husene der, men hun kom ikke ud; han stod uden for hendes Vindue om Natten, men hun kom ikke frem; han sagde, han vilde gjøre Ende paa sig, men Karen vidste, hvad hun vidste. Tog han saa til at drikke igjen. — »Vogt dig; det er Djævelens List altsammen,« sagde den gamle Lensmanden. Saa stod Karlen en Dag lige paa hendes Værelse; ingen vidste, hvorledes han var kommen did. »Nu vil jeg dræbe dig,« sagde han. — »Ja, trøst dig til det!« sagde hun. Men saa græd han og sagde, at det stod i hendes Magt at gjøre ham til et skikkeligt Menneske. »Kunde du endda et halvt Aar holde dig fra at drikke,« sagde hun. Og saa holdt han sig et halvt Aar fra at drikke. »Tror du mig nu?« spurte han. »Ikke før du et halvt Aar holder dig fra al Slags Lag og Lystighed.« Det gjorde han. »Tror du mig nu?« spurte han. »Ikke før du rejser hen og ender din Præstelære.« Han

gjorde ogsaa dette, og Aaret efter var han tilbage som fuldlært Præst. »Tror du mig nu?« spurte han og havde endda Kappe og Krave paa. »Nu vil jeg nogle Gange høre dig forkynde Guds Ord,« sagde Karen. Og det gjorde han purt og rent, som det sig en Præstemand sømmer; han talte om sin egen Daarlighed, og hvor let det var at sejre, naar en først kunde begynde, og hvor godt Guds Ord var, naar en først fandt det. Gik han saa igjen til Karen. »Ja, nu tror jeg, du lever efter, hvad du selv veed,« sagde Karen; »og nu vil jeg fortælle dig, at jeg i tre Aar har været trolovet med Anders Hougen, mit Søskendebarn; du skal lyse for os paa næste Søndag.« — —

Her sluttede Moderen. Synnøve havde ingen Opmærksomhed vist i Begyndelsen, siden mere og mere, nu hang hun i hvert Ord. »Er det ikke mere?« spurte hun meget ræd. »Nej,« svarede Moderen. Faderen saa paa Moderen, da gled hendes Blik usikkert til Siden, og hun fortsatte efter en liden Betænkning, idet hun drog Fingeren efter Bordpladen: »Kanske det ogsaa kunde være noget mere; — — men det er det samme.« — »Er det mere?« spurte Synnøve og vendte sig mod Faderen, som syntes at vide det. »Aa — ja; men det er, som Mor siger, det kan være det samme.« — »Hvorledes gik det ham?« spurte Synnøve. — »Ja, det var netop det,« sagde Faderen og saa hen til Moderen. Denne havde lænet sig bagover mod Væggen og saa paa dem begge. »Blev han ulykkelig?« spurte Synnøve sagte. —

»Vi faar slutte, hvor der skal være Slut,« sagde Moderen og rejste sig. Faderen gjorde ligesaa, Synnøve senere.

OTTENDE KAPITEL.

Nogle Uger efter, tidlig om Morgenens, lagede hele Solbakkefolket sig til Kirkefærd; der skulde være Konfirmation, som indtraf lidt tidligere det Aar end sædvanlig, og ved slig Lejlighed blev Husene stængte; thi alle skulde afsted. De vilde ikke kjøre, da Vejret var klart, om ogsaa lidt koldt og vindhaardt i Morgenstunden; Dagen tegnede til at blive vakker. Vejen bøjede omkring Bygden og forbi Granliden, strøg saa bortover til højre, og en god Fjerdingsvej frem laa da Kirken. Kornet var paa de fleste Steder skaaret og sat paa Stør, Kørene for det meste taget ned fra Fjældene og gik bundne, Markerne var enten grønne anden Gang eller paa magrere Jord graahvide; rundtom stod den mangefarvede Skog, Birken alt syg, Aspen ganske bleggul, Rognen med tørre Skrumpeblade, men med Frugt. Det havde regnet stærkt i nogle Dage, Smaakrattet, som mudrede op langs Vejen og ellers stod og nyste i Vejsandet, var nu renvasket og friskt. Men Fjæld-

siderne begyndte at lude tyngre over Egnen, efter hvert som den hærjende Høst klædte dem af og gjorde dem alvorlige, hvorimod Fjældbækkene, der blot stundimellen havde vist Liv i Sommeren, tullede hovne og sprættende nedover med stor Støj. Granlidfossen gik en tyngre og støere Gang, navnlig da den kom ned i Granliduren, hvor Fjældet med een Gang ikke vilde være med længer, men trak sig indad. Den tog Spændtag i Stenen og satte hujende afsted, saa det skalv i Fjældet. Vasket blev det for sit Forræderi; thi Fossen satte en tirrende Straalesprøjt lige op i dets Ansigt. Noget nysgjerrigt Orekrat, som nærmede sig Stupet, havde nær rapet ned i Flommen, saaledes stod det og hikkede i Vandbadet; thi Fossen var ikke spar den Dag.

Thorbjørn, begge hans Forældre, begge hans Søkende og øvrige Husfolk drog netop forbi og saa paa dette. Han var nu frisk igjen og havde alt som før taget sine kraftige Tag i Faderens Arbejde. De to gik nu bestandig sammen, saaledes ogsaa her. »Der tror jeg næsten, det er Solbakkefolket, vi har lige bag os,« sagde Faderen. Thorbjørn saa ikke tilbage; men Moderen sagde: »Ja, det er det ogsaa; — — men jeg ser ikke — — jo, der langt bag.« Enten fordi Granlidfolket herefter gik fortere, eller fordi Solbakkefolket sagtnede paa sig, blev der større og større Afstand

mellem dem, til sidst saa man næppe hverandre. Der lod til at blive folksomt ved Kirken; den lange Bygdevej var sort af Folk, gaaende, kjørende og ridende; Hestene var vælige nu i Høsttiden og lidet vante til at være sammen med flere, hvorfor der var en Gnæg og en Uro over dem, som gjorde Farten farefuld, men meget livlig.

Jo nærmere de kom Kirken, des større Støj stod der af Hestene, idet hver, som kom, skreg op til dem, som alt stod bundne, og disse sled i Tjoret, trampede om paa Bagbenene og hvinede nedover mod de nykomne. Alle Bygdens Hunde, som Ugen lang havde siddet og hørt paa hverandre og smaaskjændtes og ægget hverandre, mødtes nu her ved Kirken og røg lige i Hob i det voldsomste Slagsmaal, parvis og i stærke Klumper, ud over al Mark. Folket stod stille langs Kirkemuren og Husene, førte en hviskende Samtale og saa blot til hverandre fra Siden af. Vejen, som førte forbi Muren, var ikke bred, Husene laa tæt til paa den andre Siden, og nu stod Kvindfolkene gjerne langs med Muren, Mandfolkene midt imod dem langs Husene. Først senere vovede de at gaa over til hverandre, og om kjendt Folk saa hverandre paa Afstand, lod de, som de ikke kjendtes, før denne Tid kom; — det kunde da være, at de stod saa lige i Vejen for hverandre, naar den ene Part kom, at de ikke kunde undgaa Hilsningen; men da skete den med

halvt bortvendt Ansigt og knappe Ord, hvorpaa de gjerne drog sig til hver sin Kant. Da Granlidfolket naade frem, blev der næsten mere stille end før; Sæmund havde ikke mange at hilse, hvorfor det gik ret fort frem over Rækken; Kvindfolkene derimod hægtede sig strax fast og blev staaende blandt de forreste. Dette gjorde, at Mandfolkene, da de skulde til at gaa ind i Kirken, maatte fremover igjen efter Kvindfolkene; i det samme kom tre Vogne i Række, voldsommere end nogen foregaaende, og stansede end ikke Farten, idet de bøjede ind imellem Folkene. Sæmund og Thorbjørn, som nær var bleven overkjørt, saa op paa samme Tid; i den første Vogn sad Knud Nordhoug og en gammel Mand, i den anden hans Søster og hendes Husbond, i den tredje Føderaadsfolket. Fader og Søn saa paa hverandre; Sæmund forandrede ikke et Drag, Thorbjørn var meget bleg; de lod begge Blikket slippe og glide lige ud; der mødte de Solbakkefolket, som netop havde stanset lige over for dem for at hilse Ingebjørg og Ingrid Granliden. Vognene var komne imellem, Samtalen var stivnet, Øjnene hang endnu ved de bortfarende, og det var en Tid, før de kunde tage dem til sig igjen. Som de da nogen og hver begyndte at komme sig efter Overraskelsen og lod Øjet strejfe for at søge en Overgang, mødte de Thorbjørn og Sæmund, der stod og stirrede. Guttorm Solbakken bøjede

bort, men Konen saa strax efter Thorbjørns Øjne; Synnøve, som nok havde faaet disse, vendte sig mod Ingrid Granliden og tog hende i Haanden som for at hilse hende, skjønt hun havde gjort det een Gang før. Men alle følte de paa een Gang, at deres Tjenestefolk og Kjendinger, alle som een, iagttog dem, og nu gik Sæmund selv bent over og tog med bortvendt Ansigt Guttorm i Haanden: »Tak for sidst!« — »Selv Tak for sidst.« Ligesaa Konen: »Tak for sidst!« — »Selv Tak for sidst!« men heller ikke hun saa op. Thorbjørn gik efter og gjorde som Faderen; denne kom nu til Synnøve, som var den første, han saa paa. Hun saa ogsaa op til ham og glemte at sige: »Tak for sidst.« Thorbjørn kom i det samme; han sagde intet, hun intet, de tog hverandre i Haanden, men løst, ingen fik Øjnene op, ingen kunde flytte en Fod væk. — »Det bliver bestemt et velsignet Vejr i Dag,« sagde Karen Solbakken og lod Blikket med Hast gaa fra den ene til den anden. Sæmund var den, som svarede: »Aa, ja; den Vind driver Skylagene væk.« — »Godt for Kornet, som staar og trænger til Tørke,« sagde Ingebjørg Granliden og begyndte at børste af Sæmund bag paa Trøjen, ventelig fordi hun trode, han var støvet. — »Vorherre har givet os et godt Aar; men det kan være uvist, om alt sammen vil i Hus,« sagde Karen Solbakken igjen og saa hen til de to, som endnu ikke havde flyttet sig siden sidst. »Det kommer an paa Folke- magten,« sagde Sæmund og vendte sig mod

hende, saa at hun ikke godt kunde se did, hun vilde »Jeg har tit tænkt, at et Par Gaarde kunde lægge sin Magt i Hob; da gik det vist bedre.« — »Det kan være slig, at de vil bruge Tørken paa een Gang,« sagde Karen Solbakken og tog et Skridt til Siden. — »Ja vist,« sagde Ingebjørg og stillede sig tæt ved Manden, saaledes at Karen heller ikke nu fik se did, hun vilde; »men somme Steder er der tidligere modent end paa andre; Solbakken er ofte over Fjortendagene foran os.« — »Ja, da kunde vi jo godt hjælpes,« sagde Guttorm langsomt og traadte et Skridt nærmere. Karen saa til ham i Hast. — »Ellers er der mange Omstændigheder, som kan komme i Vejen,« føjede han til. — »Det er der,« sagde Karen og flyttede eet Skridt til den ene Side, eet Skridt til den anden og nok eet, men saa atter tilbage. — »Aa — ja; der er ofte meget i Vejen for en,« sagde Sæmund; det var ikke frit, at Munden trak op til et Smil. — »Vel er der saa,« sagde Guttorm; men Konen skød ind: »Menneskemagten rækker ikke langt; Guds er den største, skulde jeg tro, og det kommer an paa ham.« — »Han skulde da vel ikke have synderlig imod, at vi hjalp hverandre med Indhøstningen paa Granliden og Solbakken?« — »Nej,« mente Guttorm; »det kan han da ikke have imod,« og han saa alvorlig hen til Konen. Denne vendte Samtalen. — »Her er mange Folk ved Kirken i Dag,« sagde hun; »det gjør godt at se dem søge Guds Hus.« Ingen

syntes at ville svare; da sagde Guttorm: »Jeg tror nok, det monner med Guds frygten; der er flere ved Kirken nu end i min Ungdom.« — »Aa ja; — Folket øges,« sagde Sæmund. — »Det er vel dem iblandt, kanske største Parten med, som blot driver hidover af Vane,« sagde Karen Solbakken. — »Kanske de yngre,« mente Ingebjørg. — »De yngre vil gjerne træffe hverandre,« sagde Sæmund. — — »Har I hørt, at Præsten vil søge sig væk?« sagde Karen og vendte Samtalen anden Gang. — »Det var slemt,« sagde Ingebjørg; »han har baade døbt og konfirmeret alle Børnene mine.« — »Du vilde vel ogsaa, han skulde gifte dem først?« sagde Sæmund og tyggede væk paa en Flis, som han havde fundet sig. — »Jeg undrer mig paa, om det ikke snart skulde være Kirketid,« sagde Karen og saa hen til Indgangen. — »Ja, det er nok hedt herude i Dag,« sagde Sæmund som før. — »Kom nu, Synnøve, saa skal vi gaa ind.« — Synnøve foer sammen og vendte sig; thi hun havde nok talt med Thorbjørn. »Vil du ikke vente, til Klokken ringer?« sagde Ingrid Granliden og skottede hen til Synnøve; »saa gaa vi allesammen,« lagde Ingebjørg til. Synnøve vidste ikke, hvad hun skulde svare. Sæmund saa bagover til hende. »Venter du, saa ringer det snart — for dig,« sagde han. Synnøve blev meget rød, Moderen saa hvast op til ham. Men han smilte til hende. »Det bliver nu, som Vorherre vil; var det ikke saa, du sagde nys?« Og han

ruslede i Forvejen bort over mod Kirken, de andre efter.

Ved Kirkedøren var der Trængsel, og da de skulde se til, var den ikke oppe. Netop som de gik nærmere for at spørge om Aarsagen, blev den aabnet, og Folk gik ind; men nogle gik ogsaa tilbage, hvorved de kommende blev adskilte. Op til Væggen stod to i Samtale, den ene høj og svær, med lyst, men stridt Haar, but Næse, og det var Knud Nordhoug, som, da han saa Granlidfolket komme, stansede Talen, blev lidt underlig, men stod alligevel. Sæmund skulde nu gaa lige forbi ham og laante ham et Par Øjne i det samme, men Knud slog heller ikke sine ned, skjønt de ikke saa sikkert. Nu kom Synnøve, og strax hun saa uventet fik Knud at se, blev hun ligbleg. Da slog Knud Øjet ned, løftede sig op fra Væggen for at gaa. Han havde kun gjort et Par Skridt, da saa han fire Ansigter rettet paa sig, det var Guttorms, Konens, Ingrid's og Thorbjørns. Ret som han var ør, gik han lige paa dem, saa han uden selv at vide det snart stod Ansigt til Ansigt med Thorbjørn selv; det lod, som han vilde drage sig til Siden strax; men flere Folk var komne til, og det kunde ikke gøres saa let. Dette hændte lige paa Stenhellen, som ligger uden for Fagerlidkirken; oppe paa Tærskelen til Vaabenhuset var Synnøve stanset og Sæmund længre inde; de kunde, da de stod højere, tydelig ses af alle udenfor og se dem. Synnøve havde glemt alt og stod og stirrede paa

Thorbjørn; Sæmund ligesaa, Konen, Solbakkeparret, Ingrid. Thorbjørn følte det og stod som naglet fast; men Knud tænkte, at han her maatte gjøre noget, og saa rakte han den ene Haand et lidet Stykke frem, men sagde ingenting. Thorbjørn rakte ogsaa sin lidt frem, men ikke saaledes, at de kunde naa hverandre. »Tak for —« begyndte Knud, men huskede strax, at det ikke var nogen rigtig Hilsen her, og gik et Skridt tilbage. Thorbjørn saa op, og Øjet traf Synnøve, der var hvid som Sne. Med et langt Skridt frem og et kraftigt Tag i Knuds Haand sagde han, saa de nærmeste kunde høre det: »Tak for sidst, Knud; vi kan — have godt af det begge to.«

Knud gav en Lyd fra sig omtrent som et Hik, og det var, som han to eller tre Gange forsøgte at tale; men det blev ikke noget af. Thorbjørn havde ikke mere at sige, ventede, — saa ikke op, men bare ventede. Der faldt imidlertid ikke et Ord, og som nu Thorbjørn stod der og drejede Salmebogen i Haanden, kom han til at slippe den ned. Strax bøjede Knud sig, tog den og rakte ham den. »Tak!« sagde Thorbjørn, som selv havde bøjet sig; han saa op, men da Knud atter saa ned, tænkte Thorbjørn: det er bedst, jeg gaar. Og saa gik han.

De andre gik ogsaa, og da Thorbjørn havde sat sig ned og en Stund efter vilde se over til Kvindfolkestolen, mødte han Ingebjørgs Ansigt, som smilte moderlig mod ham, og Karen Solbakkens, der bestemt havde ventet paa, at han

skulde se didover; thi strax han gjorde dette, nikkede hun tre Gange til ham, og da han studsede derved, nikkede hun tre Gange til, endnu mildere end før. — Sæmund, Faderen, hviskede ham ind i Øret: »Det tænkte jeg.« De havde hørt Indgangsbeden, sunget en Salme, og Konfirmanderne stillede sig alt op, før han næste Gang hviskede til ham: »Men Knud kan lidet med at være god; lad det bestandig være langt ifra Granliden til Nordhoug.«

Konfirmationen tog sin Begyndelse, idet Præsten kom frem, og Børnene istemmede Konfirmations-salmen efter Kingo. At høre dem synge alle paa een Gang og alene, fortrøstningsfuldt og klingende, plejer gjerne røre Folk og helst den, som ikke er kommen længre bort, end at han husker sin egen Dag. Naar en dyb Stilhed følger paa, og Præsten, den samme nu i over tyve Aar, den samme, som gjerne har haft en eller anden liden god Stund, hvori han har talt til det bedre for hver enkelt af dem, — naar han nu folder Hænderne over Brystet og tager i, er der gjerne megen Bevægelse. Men Børnene begynder at græde, naar Præsten taler om Forældrene og vil, at de skal bede til Vorherre for sine Børn. Thorbjørn, som nylig havde ligget for Døden, endnu yderligere havde troet, at han blev et helseløst Menneske, græd meget, men især, da Børnene aflagde Løftet, og allesammen var saa sikre paa at holde det. Han saa ikke en eneste Gang over til Kvind-folkestolen; men efter endt Tjeneste gik han hen til

Ingrid, Søsteren, og hviskede noget til hende, hvorpaa han skyndsomt trængte sig frem og ud, og somme vilde vide, at han var tagen op over Liden og tilskogs i Stedet for hen ad Landevejen; men de var ikke vis paa det. Sæmund ledte efter ham, — opgav det dog, da han saa, at Ingrid ogsaa var borte. Han ledte siden efter Solbakke-folket, disse foer rundt over al Gaarden og spurte efter Synnøve, som ingen havde set ligt til. De drog da hjemover, hver for sig, og uden sine Børn.

Men langt fremme i Vejen var baade Synnøve og Ingrid. »Jeg angrer næsten, jeg tog med,« sagde den første. — »Det er ikke længer farligt nu, naar Far veed om det,« sagde den anden. — »Men han er dog ikke min Far,« sagde Synnøve. »Hvem veed?« svarede Ingrid, — og saa sagde de ikke mere om den Ting. — »Det er nok her, vi skulde bie,« mente Ingrid, da Vejen havde gjort en stor Krog paa sig, og de stod i en tæt Skog. — »Han har en lang Omvej,« sagde Synnøve. — »Alt kommen!« faldt Thorbjørn ind, — han rejste sig op bag en stor Sten.

Han havde færdig i Hovedet alt det, han vilde sige, og det var ikke lidet. Men i Dag skulde det ikke gaa traat, for Far hans vidste om det og vilde det, hvad han syntes at være vis paa efter det, som havde hændt ved Kirken. Slig som han ogsaa selv havde længtes den hele

Sommer, skulde han nok nu blive dygtigere til at tale med hende, end han før havde været. »Det er bedst, vi gaar Skogvejen,« sagde han; »den fører snarere frem.« Jenterne sagde ingenting, men fulgte. Thorbjørn tænkte at tale til Synnøve, men først vilde han vente, til de kom den Bakken opover, siden, til de var over den Myren; men da de vel var over, tænkte han, det var bedst at begynde, naar han var kommen ind i den Skogen der længre fremme. Ingrid, som vel syntes, det gik noget langsomt med dem, begyndte at sagtne Gangen og gled mere og mere tilbage, til hun næsten ikke var synlig; Synnøve lod, som hun ikke mærkede det, men begyndte at plukke et og andet Bær, som stod fremme i Vejkanten.

Det var da underligt, jeg ikke skulde faa Maalet for mig, tænkte Thorbjørn, og saa sagde han: »Det blev alligevel vakkert Vejr i Dag.« — »Det blev det,« svarede Synnøve. Og saa bar det et Stykke fremover igjen; hun plukkede Bær, og han gik der. — »Det var snildt, du vilde følge,« sagde han; men derpaa svarede hun ikke. — »Det har været en lang Sommer,« sagde han; men derpaa svarede hun heller ikke. — Nej, saa længe vi gaar, tænkte Thorbjørn, kommer vi aldrig til at snakkes ved; »jeg tror, vi gjør bedst i at vente lidt paa Ingrid,« sagde han. — »Ja, lad os det,« sagde Synnøve og stod; her var der intet Bær at boje sig ned efter, det havde Thorbjørn nok set; men Synnøve havde faaet fat i et stort Straa, og nu stod hun og trak Bærrene ind paa Straaet.

»I Dag faldt mig stærkt paa Minde den Tid, vi gik sammen til Konfirmation,« sagde han. — »Jeg maatte ogsaa komme det i Hug,« svarede hun. — »Der er mange Ting hændt siden den Gang,« — og da hun intet sagde, fortsatte han: »Men de fleste saaledes, som vi ikke havde ventet.« Synnøve stak sine Bær meget flittig ind paa Straaet og holdt Hovedet bøjet under dette; han flyttede lidt for at se hende i Ansigtet; men som om hun mærkede dette, fik hun laget det slig, at hun maatte vende sig paa ny. Da blev han næsten ræd, han ingenting skulde faa frem. »Synnøve, du har vel altid lidt at sige, du ogsaa?« Da saa hun op og lo. »Hvad skal jeg sige?« spurte hun. Han fik alt sit Mod igjen og vilde tage hende om Livet, men just som han kom nær til hende, turde han ikke rigtig, men spurte blot ganske spagfærdig: »Ingrid har vel talt med dig?« — »Ja,« svarede hun. — »Saa veed du ogsaa noget,« sagde han. Hun taug. »Saa veed du ogsaa noget,« gjentog han og kom anden Gang nærmere. — »Du veed vel ogsaa noget,« svarede hun, — Ansigtet kunde han ikke se. — »Ja,« sagde han og vilde faa fat i en af hendes Hænder; men hun var nu flittigere end nogen Tid før. »Det er saa lejt med det,« sagde han, »at du magtstjæler mig.« — Han kunde ikke mærke, om hun smilte til det, og derfor vidste han ikke, hvad han skulde føje til. »Kort og godt da,« sagde han med een Gang ret stærkt, skjønt Stemmen var ikke sikker; »hvad har du gjort ved den

Seddelen?» Hun svarede ikke, men vendte sig bort. Han gik efter, lagde den ene Haand paa hendes Skulder og bøjede sig ned over hende. »Svar mig!« hviskede han. — — »Jeg har brændt den.«

Han tog rask og vendte hende mod sig, men da saa han, at hun vilde til at græde, og saa turde han ikke andet end slippe hende igjen; — det er da ogsaa slemt, saa let hun tager til den Graaden, tænkte han. Bedst som de stod, sagde hun sagte: »Hvorfor skrev du den Seddelen?« — »Det har Ingrid sagt dig.« — »Ja vist; men — det var haardt af dig.« — »Far vilde det —« — »Alligevel —« — »Han trode, jeg blev et helseløst Menneske al min Tid; herefter skal jeg sørge for dig, sagde han.«

Ingrid viste sig nede i Bakken, og de tog strax paa at gaa. »Det var, som jeg saa dig bedst, da jeg ikke mere tænkte at kunne faa dig,« sagde han. — »En prøver sig selv, naar en er alene,« sagde hun. — »Ja; da mærkes det bedst, hvem der har den største Magten i os,« sagde Thorbjørn med klar Stemme og gik alvorlig ved hendes Side.

Hun plukkede ikke mere Bær nu. »Vil du have dem der,« sagde hun og rakte ham Straaet. — »Tak,« sagde han og holdt Haanden, som rakte Bærrene. »Saa er det vel bedst, det bliver ved det gamle,« sagde han lidt svag i Maalet. — »Ja,« hviskede hun næppe hørlig og vendte sig bort; de gik videre fremover, og saa længe hun

taug, turde han ikke røre ved hende, heller ikke tale; men han følte ligesom ingen Vægt i Kroppen og var derfor noget nær paa Vej at tumble overende. Det brændte for Øjet, og da de i det samme kom paa en Houg, hvorfra Solbakken godt saas, var det ham, som han havde boet der al sin Levetid og længtes did hjem. »Jeg følger hende lige saa godt over strax,« tænkte han og gik og drak Mod i sig af Synet, saa han blev stærkere i sit Forsæt for hvert Skridt. »Far hjælper mig,« tænkte han; »jeg holder ikke dette ud længer, jeg maa over, -- maa!« Og han gik fortere og fortere, bare saa lige frem; det lyste over Bygden og Gaarden; »ja i Dag; aldrig en Time længer venter jeg,« og han følte sig saa stærk, at han vidste ikke, hvorhen han skulde vende sig.

»Du gaar rent ifra mig,« hørte han en blid Stemme lige bag sig; det var Synnøve, som slet ikke kunde følge ham og nu maatte give tabt. Han blev skamfuld og vendte om, kom tilbage med udstrakt Arm og tænkte: Jeg skal løfte hende over Hovedet paa mig; men da han kom nær hende, gjorde han det slet ikke. »Jeg gaar saa fort, jeg,« sagde han. »Du gjør det,« svarede hun.

De var nær ved Bygdevejen; Ingrid, som hele Tiden havde været ude af Syne, gik her lige bag dem. »Nu skal I ikke gaa sammen længer,« sagde hun. Thorbjørn skvat op ved det, det kom for tidlig paa ham; Synnøve blev ogsaa lidt

underlig. — »Jeg havde saa meget, jeg skulde sagt dig,« hviskede Thorbjørn. Det var ikke frit, at hun smilte. »Ja-ja,« sagde han, »en anden Gang;« — han tog hendes Haand.

Hun saa op med klart og fuldt Blik; han blev varm ved det, og strax løb det ham gjennem Hovedet: Jeg følger hende strax! Da drog hun sin Haand varsomt tilbage, vendte sig rolig til Ingrid og sagde Farvel, gik saa sagte nedover mod Vejen. Han blev staaende tilbage.

De to Søskende gik hjem gjennem Skogen. »Fik I nu tale sammen?« spurte Ingrid. — »Nej, det var for kort en Vej,« sagde han, men gik fort, som vilde han ikke høre mere.

— »Nu?« sagde Sæmund og saa op fra Maden, da de to Søskende kom ind i Stuen. Thorbjørn svarede ingenting, men gik hen til Bænken paa den andre Siden, ventelig for at tage af sig; Ingrid gik efter og smaalo. Sæmund begyndte at spise igjen, saa nu og da bort over til Thorbjørn, som havde meget travelt, smilte og spiste videre. »Kom og spis,« sagde han; »Maden bliver kold.« — »Tak, jeg skal ikke have noget,« sagde Thorbjørn og satte sig. — »Saa?« — og Sæmund spiste. En Stund efter sagde han: »I var saa snare til at gaa fra Kirken i Dag.« — »Det var nogen, vi skulde tale med,« sagde Thorbjørn og satte sig paa Hug. — »Nu, — fik du tale med dem?« — »Jeg veed næsten ikke,« sagde Thorbjørn. — »Det var som Fa'n,« sagde Sæmund og spiste. En Stund efter var han færdig og

rejste sig; han gik bort til Vinduet, stod en Stund og saa ud, hvorpaa han vendte sig: »Du — vi skal gaa ud og se paa Avlingen.« Thorbjørn rejste sig. »Nej, — tag lige saa godt paa dig.« Thorbjørn, som sad i Skjorteærmerne, tog en gammel Trøje, som hang oven over ham. — »Du ser, at jeg har taget den ny paa,« sagde Sæmund. Thorbjørn gjorde det samme, og de gik ud, Sæmund foran, Thorbjørn efter.

De gik nedover mod Vejen. »Skal vi ikke gaa hen til Bygget?« sagde Thorbjørn. — »Nej, nu gaar vi bort over til Hveden,« sagde Sæmund. Just som de kom ned paa Vejen, kom en Vogn sagte kjørende. »Det er en af Nordhougvognene,« sagde Sæmund. — »Det er Ungfolket paa Nordhoug,« lagde Thorbjørn til; men Ungfolket er det samme som de nygifte.

Vognen holdt stille, da de kom nær Granlidmændene. »Hun er rigtig et stolt Kvindfolk, den Marit Nordhoug,« hviskede Sæmund og kunde ikke faa Øjnene fra hende; hun sad lidt tilbage-lænet i Vognen med et Tørklæde løst bundet over Hovedet og et andet omkring sig. Hun saa stift ud for sig paa de to; der var ikke en Bevægelse over hendes rene, stærke Træk. Manden var meget bleg og mager, saa endnu mildere ud end sædvanlig, omtrent som den, der har en Sorg, han ikke kan tale om. »Er Karlene ude og ser til Kornet?« sagde han. — »Skal tro det,« svarede Sæmund. — »Det staar godt her i Aar.« — »Aa — ja; det kunde have været værre.« — »I kommer

sent,« sagde Thorbjørn. — »Der var meget Kvindfolk at tage Afsked med,« sagde Manden. — »Nu, -- skal du rejse væk?« spurte Sæmund. — »Jeg skulde det, ja.« — — »Gaar den Rejse langt?« — »Aa — ja.« — »Hvor langt paa Lag?« — »Til Amerika.« — »Til Amerika!« sagde begge Mænd paa een Gang; — »en nygift Mand!« lagde Sæmund til. Manden smilte: »Jeg tror, jeg bliver her for Fødens Skyld, sagde Ræven, — den sad fast i Glæfsen.« — Marit saa bort paa ham og derfra paa de andre, en let Rødme fløj over Ansigtet, men det var ellers uforanderligt. — »Kanske Konen bliver med?« spurte Sæmund. — »Nej, hun gjør ikke det heller.« — »De siger, det skal være let at komme til Magt i Amerika,« sagde Thorbjørn, — han følte, at Talen ikke burde staa stille. — »Aa — ja,« sagde Manden. — »Men Nordhoug er en god Gaard,« mente Sæmund. — »Der er for mange paa den,« svarede Manden. Konen saa atter hen til ham. »Den ene staar i Vejen for den anden,« lagde han til.

»Ja, god Lykke paa Rejsen,« sagde Sæmund og tog hans Haand; »Vorherre give dig det, du vil finde.«

Thorbjørn saa sin Skolekanimerat stærkt op i Øjet; »jeg vil tale med dig siden,« sagde han. — »Det er godt at kunne tale med en,« svarede Manden og skrabede med Svøben i Vogngulvet.

»Kom over til os,« sagde Margit, og Thorbjørn saa vel som Sæmund studsede og saa op; de glemte bestandig, at hun havde saa mild en Stemme.

De kjørte; — det gik sagte fremover, en liden Støvsky krusede omkring dem, Aftensolen faldt lige paa; imod hans mørke Vadmelsklæder skinnede hendes Silketørklæde, — en Bakke kom, og de forsvandt.

— — Længe gik Fader og Søn, før de sagde noget. »Det bæres mig for, at han sent kommer igjen,« ytrede endelig Thorbjørn. — »Det er vel ogsaa det bedste,« mente Sæmund, »naar en ikke har fæstet Lykken i Landet,« og de gik atter tause videre. — »Du gaar nok forbi Hvedeageren,« sagde Thorbjørn. — »Vi kan se til den paa Tilbagevejen,« — og de gik længre fremover. Thorbjørn vilde ikke rigtig spørge, hvor dette bar hen; thi de gik forbi Granlidjordet.

NIENDE KAPITEL.

Guttorm og Karen Solbakken havde alt spist, da Synnøve rød og andpusten traadte ind. »Men, kjære Barnet mit, hvor har du været?« spurgte Moderen. — »Jeg blev tilbage med Ingrid,« sagde Synnøve og blev staaende for at tage et Par Tørklæder af sig; Faderen ledte ind i Skabet efter

en Bog. »Hvad kunde I to have at tale om, som tog slig lang Tid?» — »Aa, ikke om noget.« — »Saa var det da rigtig bedre, du holdt Kirkefølge, Barnet mit!« Hun rejste sig og tog Mad frem til hende. Da Synnøve havde sat sig ned for at spise, og Moderen havde sat sig lige over for hende, sagde hun: »Var det kanske flere, du talte med?» — »Ja, der var mange,« sagde Synnøve. — »Barnet maa da faa tale med Folk,« sagde Guttorm. — »Vist maa hun det,« sagde Moderen lidt mildere; »men hun burde dog følge sine Forældre.« — Herpaa svaredes der ikke.

»Det var en velsignet Kirkedag,« sagde Moderen; »Ungdommen paa Kirkegulvet gjør en godt.« — »Man husker sine egne Børn,« sagde Guttorm. — »Du har Ret deri,« sagde Moderen og sukkede. »Ingen kan vide, hvorledes det vil gaa dem.« Guttorm sad længe taus. — »Vi har meget at takke Gud for,« sagde han endelig; »han lod os beholde eet.« Moderen sad og drog Fingeren efter Bordet og saa ikke op; »hun er dog vor største Glæde,« sagde hun sagte; »hun har ogsaa artet sig vel,« lagde hun endnu sagtene til. Der var lang Taushed. »Ja, hun har gjort os megen Glæde,« sagde Guttorm — og senere med blød Stemme: »Vorherre gjøre hende lykkelig.« — Moderen drog Fingeren efter Bordet; der faldt en Taare ned paa det, som hun drog udover. — »Hvorfor spiser du ikke?» sagde Faderen, idet han saa op en Tid efter. — »Tak, jeg er mæt,« svarede Synnøve. — »Men du har jo ingen-

ting spist,« sagde nu ogsaa Moderen, »du har gaaet lang Vej.« — »Jeg er ikke god til,« sagde Synnøve og holdt paa med at drage op en Tørklædesnip af Barmen. »Spis, Barnet mit,« sagde Faderen. — »Jeg kan ikke,« sagde Synnøve og skar i at græde. — »Men kjære, hvorfor græder du?« — »Jeg veed ikke,« og hun hulkede. — »Hun har det saa let med at græde,« sagde Moderen; Faderen rejste sig og gik til Vinduet.

»Der kommer to Mænd opover,« sagde han. — »Ja saa, paa dette Lejte?« spurte Moderen, og hun gik ogsaa bort til Vinduet. De saa længe nedover. — »Kjære, — hvem kan det være?« sagde endelig Karen, men ikke netop, som hun spurte. — »Jeg veed ikke,« svarede Guttorm, og de stod og saa. — »Jeg kan rigtig ikke forstaa det,« sagde hun. — »Jeg heller ikke,« sagde han. Mændene kom nærmere. — »Det maa være dem alligevel,« sagde hun endelig. — »Ja, det er nok saa,« sagde Guttorm. Mændene kom nærmere og nærmere, den ældre stansede og saa sig tilbage, den yngre ligesaa; gik de saa videre.

»Skjønner du, hvad de kan ville?« spurte Karen omtrent som første Gang. — »Nej, det gjør jeg ikke,« sagde Guttorm. Moderen vendte sig, gik bort over til Bordet, satte væk, ryddede lidt op. »Du faar tage paa dig igjen, Barnet mit,« sagde hun til Synnøve; »for her kommer fremmed Folk.«

Næppe havde hun sagt dette, før Sæmund aabnede Døren og kom ind, Thorbjørn bagefter. »Signe Laget!« sagde Sæmund, stansede lidt ved Døren, gik dernæst sagte fremover for at hilse paa Folket; Thorbjørn fulgte. De kom sidst til Synnøve, som endnu stod borte i en Krog med sit Tørklæde i Haanden og vidste ikke, om hun skulde tage det paa eller ej, vidste vel knap, at hun holdt det i Haanden. »I faar se til, I kan sidde indpaa,« sagde Konen. — »Tak, — det er ellers ingen lang Vej hidover,« sagde Sæmund, men satte sig dog; Thorbjørn ved Siden. — »I kom rent bort ved Kirken i Dag,« sagde Karen. — »Ja, jeg ledte efter eder,« svarede Sæmund. — »Der var mange Folk,« sagde Guttorm. — »Rigtig mange Folk,« gjentog Sæmund; »det var ogsaa en vakker Kirkedag.« — »Ja, vi sad just og talte om det,« sagde Karen. — »Det er saa underligt at se Konfirmationen for dem, som selv har Børn,« lagde Guttorm til; Konen flyttede sig paa Bænken. — »Det er det,« sagde Sæmund; »man kommer til at tænke alvorlig paa dem, — og det er derfor, jeg lakkede hid over i Kvæld,« lagde han til, saa sikkert omkring sig, byttede Skraa og lagde den gamle varlig ned i Messingdaasen. Guttorm, Karen, Thorbjørn flygtede med Øjnene, hver til sin Kant. — »Jeg tænkte, jeg skulde følge Thorbjørn hidover,« begyndte Sæmund langsomt; »han kom nok sent hidover alene, — gjør ogsaa ellers daarlig Besked, er jeg ræd,« — han skottede bort til Synnøve, som følte det. — »Det er nu

slig, at han har haft Hug til hende, Synnøve, fra det han var saa pas til Karl, han kunde have Forstand paa sligt; — og ikke er det vel frit, at hun ogsaa har lagt sin Hug til ham. Men da tænker jeg, det er bedst, de kommer sammen. — Jeg var lidet for det, den Tid jeg saa, han knap kunde styre sig selv, endsige mere; men nu tror jeg at kunne borge for ham, og kan jeg ikke, saa kan hun; thi hendes Magt er nok nu den største. — Hvad mener I da, om vi saa til at faa dem sammen? Det kan vel ikke haste, men jeg veed heller ikke, hvorfor vi skal vente. Du, Guttorm, er ved god Magt, jeg rigtignok ved mindre og har flere at dele paa; men endda saa tænker jeg, det kan lade sig. I faar da sige, hvad I synes om dette; — hende spørger jeg sidst, for jeg tror nok at vide, hvad hun vil.«

Saaledes talte Sæmund. Guttorm sad paa Hug, lagde vixelvis den ene Haand over den anden, gjorde flere Gange Mine til at rejse paa sig, idet han hver Gang drog Vejret med mere Magt, men kom sig dog ikke til før den fjerde eller femte Gang, saa fik han endelig ret Ryg, strøg sig op og ned over Knæet og saa bort paa Konen, saaledes at Blikket af og til strejfede Synnøve. Denne rørte sig ikke, ingen kunde se hendes Ansigt. Karen sad ved Bordet og stregede. — »Det er nu saa, — at det er et vakkert Tilbud,« sagde hun. — »Ja, det synes jeg, vi faar tage til Takke med,« sagde Guttorm med høj Stemme, som var han betydelig lettet, og saa fra hende

til Sæmund, der havde lagt Armene over Kors og lænet sig op mod Væggen. — »Vi har bare denne ene Datter,« sagde Karen; »vi faar betænke os.« — »Det var Raad til det,« sagde Sæmund; »men jeg veed ellers ikke, hvad der skulde være i Vejen for at svare strax, sagde Bjørnen, — han spurte Bonden, om han maatte faa den Koen hans.« — »Vi kan vist svare strax,« mente Guttorm og saa til Konen. — »Det var nu dette, at Thorbjørn kunde være vel vild,« sagde hun, men saa ikke op. — »Det tror jeg har rettet paa sig,« sagde Guttorm; »du veed selv, hvad du sagde i Dag.« — — Ægtefolkene saa nu vekselsvis paa hverandre; det varede vel et helt Minut. — »Kunde vi bare være tryg paa ham,« sagde hun. — »Ja,« tog nu Sæmund atter til Orde; »hvad den Sagen angaar, saa maa jeg sige, hvad jeg har sagt før; det gaar godt med Læsset, naar hun holder Tømmerne. Det er svært, slig en Magt hun har i ham; det prøvede jeg, den Gang han laa syg derhjemme hos mig og vidste ikke, hvor det bar hen, til Helsen eller ej.« — »Du faar ikke være saa traad paa det,« sagde Guttorm; »du veed, hvad hun selv vil, og det er nu hende, vi lever for!« Da saa Synnøve for første Gang op, og det var paa Faderen, stort og taknemmelig. — »Aa—ja,« sagde Karen efter en Stunds Taushed og stregede nu lidt haardere end før; »har jeg staaet imod i det længste, saa har det vel været, fordi jeg havde

en god Mening med det. — — Jeg var kanske ikke saa haard som Ordene, —« hun saa op og lo; men Graaden vilde frem. Da rejste Guttorm sig. »Saa i Guds Navn er det hændt, som jeg vilde helst her i Verden,« sagde han og gik bort over Gulvet mod Synnøve. — »Jeg har aldrig været ræd for det,« sagde Sæmund, rejste sig nu ogsaa; »det, som skal i Hob, det kommer i Hob.« Han gik bortover. »Nu, — hvad siger du til det, Barnet mit?« sagde Moderen, hun kom nu ogsaa hen til Synnøve.

Denne sad endnu der; de stod alle omkring hende med Undtagelse af Thorbjørn, som sad, hvor han først havde sat sig. »Du faar rejse dig, Barnet mit,« hviskede Moderen til hende; hun rejste sig, smilte, vendte sig bort og græd. — »Vorherre, han følge dig nu og altid!« sagde Moderen, slog Armene omkring hende og græd sammen med hende. De to Mandfolk gik bort over Gulvet, hver til sin Kant.

»Du faar gaa hen til ham,« sagde Moderen endnu grædende, idet hun slap hende og skød blidt til hende. Synnøve gik et Skridt, men stod, fordi hun ikke kunde komme længre; Thorbjørn sprang op og gik imod hende, greb hendes Haand, holdt den, vidste ikke, hvad han mere skulde gjøre, og blev staaende der med den, til hun sagte tog den til sig igjen. Saa stod de der stiltiende ved Siden af hverandre.

Døren gik lydløst op, en stak Hovedet ind. »Er Synnøve her?« spurtes med varsom Stemme;

det var Ingrid Granliden. — »Ja, her er hun; kom nærmere!« sagde Faderen. Ingrid ligesom betænkte sig; »kom du! her er alt godt,« lagde han til. De saa nu paa hende allesammen. — Hun syntes noget forlegen; »her er nok flere ude,« sagde hun. — »Hvem er det?« spurte Gutorm. — — — »Det er Mor,« sagde hun sagte. — »Lad hende komme,« sagde fire paa een Gang. — — Og Konen paa Solbakken gik imod Døren, mens de andre saa glade til hverandre. »Du kan gjerne komme, Mor,« hørte de Ingrid sige. Og saa kom Ingebjørg Granliden ind i sit lyse Skaut. — »Jeg forstod det nok,« sagde hun, »skjönt Sæmund kan nu ingenting sige. Og saa var Ingrid og jeg ikke gode til andet end at gaa over.« — »Ja, her er det, som du vil have det,« sagde Sæmund og flyttede sig, for at hun kunde komme frem til dem. — »Aa, Gud velsigne dig, fordi du drog ham over til dig,« sagde hun til Synnøve, tog hende om Halsen og klappede hende; »du holdt fast i det længste, du, Barnet mit; det blev dog, som du vilde.« Og hun klappede hende paa Kind og Haar, hendes Taarer randt hende ned over Ansigtet; hun ænsede dem ikke, men strøg omhyggelig væk Synnøves. — »Ja, det er en gild Gut, du faar,« lagde hun til, »og nu kjender jeg mig tryk for ham,« — og hun sluttede hende endnu een Gang til sig. — »Mor veed mere i

Køkkenet sit, hun,« sagde Sæmund, »end vi andre, som skal være midt oppi det.«

Det stilnede lidt af med Graaden og Bevægelsen. Huskonen begyndte at tænke paa Kvældsmaden og talte til den vesle Ingrid om at hjælpe sig, »for Synnøve er ikke god til i Kvæld.« Og saa gav disse to sig i Færd med at koge Rømmegrød. Mændene kom i Tale om Aarets Høst, og hvad der kunde falde. Thorbjørn havde sat sig borte ved Vinduet, og Synnøve gled hen til ham og lagde Haanden paa hans Skulder. »Hvad ser du paa?« hviskede hun. — Han vendte Hovedet, saa længe og mildt op paa hende, derfra ud igjen. »Jeg ser over til Granliden,« sagde han; »det er saa underligt at se den herfra.«

Rømmegrød : Flødegrød.

JÆRNBANEN OG KIRKE-
GAARDEN.

FØRSTE KAPITEL.

Knud Aakre var af gammel Familie i Bygden, hvor den altid havde staaet i Ry for sin Oplysning og Omsorg for det almene. Hans Fader havde arbejdet sig frem til Præst, men døde tidlig, og da Enken var af Bondefolk, blev Børnene opdragte som Bønder. Knud havde altsaa kun faaet den Undervisning, som da gaves i Almueskolerne, men Faderens Bibliothek havde tidlig givet ham Kjærlighed til Kundskaber. Denne var videre baaren frem af hans Ven Henrik Wergeland, som ofte besøgte ham og sendte ham Bøger, Frøsorter og mange Raad. Ifølge et saadant stiftede Knud tidlig en Forening, som i Begyndelsen havde højst blandet Formaal, f. Ex. »at opøve Medlemmerne i Talekunst samt Grundlovsfortolkning,« men senere gik over til at blive et praktisk Landhusholdnings-selskab for det hele Fogderi. Efter Wergelands Raad stiftede han ogsaa et Sognebibliothek og lod sin Faders Bøger være første Gave dertil.

Efter sammes Raad fik han en Søndagsskole i Stand paa sin Gaard for dem, som maatte ville lære Skrivning, Regning og Historie. Alt dette drog Opmærksomheden hen paa ham, saa han kom ind i Formandskabet, hvor han snart blev Ordfører. Her tog han sig videre af Skolevæsenet, som han ogsaa virkelig fik i udmærket Stand. Knud Aakre var en liden, rørig Mand med smaa, snare Øjne under et meget lurvet Haar. Han havde en storlæbet Mund, som altid arbejdede, og en Rad ypperlige Tænder syntes at arbejde med; thi det glinsede i dem, medens Ordene blev overhuggede og spragede om som Funker af en stor Ild.

Blandt de mange, han havde hjulpet frem til Kundskab, var hans Nabo Lars Høgstad den fornemste. Lars var ikke synderlig yngre end Knud, men langsommere udviklet. Da Knud gjerne maatte tale om det, han læste og tænkte, fandt han i Lars, der havde et stille, alvorligt Væsen, en god Tilhører og lidt efter lidt en forstandig Dommer. Forholdet blev snart saadant, at Knud ikke gjerne lagde tilvegs med nogen Sag, før Lars Høgstad var raadspurt, og fik Sagen der gjerne en praktisk Ændring. Knud drog derfor Naboen ind i Formandskabet og efterhaanden ind i alt, hvori han selv stod. De kjørte altid sammen til Møderne, hvor Lars aldrig talte; men paa

Vejen til og fra fik Knud hans Mening at vide. De ansaas for uadskillelige.

En vakker Høstdag var Formandskabet samlet for blandt andet at overveje et Forslag fra Fogden om at sælge Præstegjældets Kornmagasin og for Kapitalen stifte en liden Sparebank. Knud Aakre, Ordføreren, vilde vist have været med herpaa, hvis han havde staaet frit i Sagen. Men dels var Forslaget fra Fogden, som Wergeland ikke likte, følgelig heller ikke Knud, dels var Kornmagasinet opbygget af Knuds mægtige Farfader og skjænket til Bygden. Det var ikke frit, at han saa en personlig Fornærmelse i Forslaget, havde derfor ikke talt med nogen derom, ikke engang med Lars, og denne talte aldrig om noget, som en anden ikke først havde bragt paa Bane.

Som Ordfører oplæste Knud Aakre Forslaget uden at føje nogen Mening til. Men som hans Vis var, saa han bort paa Lars, der gjerne stod eller sad lidt afsides med et Halmstraa mellem Tænderne, det han altid fandt sig, naar han kom i Tale med en Mand. Han brugte det enten til Tandstikker, eller han lod det hænge løst i den ene Mundvig, medens han drejede det hurtigere eller langsommere, efter som hans Stemning var til. Med Forundring saa Knud, at Halmstraaet gik meget hurtig. Han spurte rask: »Tror du, vi skal gaa ind paa dette?» Lars svarede tørt: »Ja, jeg tror.« Hele Formandskabet, som folte, at

Knud var af en ganske anden Mening, studsede og saa paa Lars, men denne sagde intet videre, heller ikke mere blev spurt. Knud bøjede af til en anden Sag, som om intet var forefaldet. Først mod Slutten af Mødet tog han Sagen atter op og spurte meget ligegyldig, om man ikke skulde sende Fogden det tilbage til nærmere Overvejelse, da det vist ikke ramte Bygdens Mening; thi Bygden havde Kornmagasinet kjært. Ingen svarede. Knud spurte, om han skulde føre til Protokols: Sagen anses ikke hensigtsmæssig. »Mod een Stemme,« føjede Lars til. »Mod to,« sagde en anden strax, »mod tre,« en tredje, og førend Ordføreren vidste af det, var der altsaa Flertal for Sagen. Han blev saa overrasket, at han glemte at sige imod, han førte til Protokols og læste op med lav Røst: »Sagen indstilles til Antagelse. Mødet hævet.« Han var blussende rød i Ansigtet, idet han rejste sig og lagde Protokollen sammen, men tænkte ved sig selv, han skulde nok tage dette igjen i Repræsentantskabet! Ude paa Gaarden spændte han sin Hest for, og Lars kom og satte sig op hos ham. De talte om adskilligt paa Hjemvejen, men ikke om dette.

Dagen efter gik Knuds Kone op til Lars's Kone for at spørge, om der var noget mellem Mændene, thi Knud havde været saa underlig, da han kom hjem. Lidt oven for Husene mødte hun Lars's Kone, som kom for at gjøre samme Spørgsmaal, thi Lars havde været saa underlig. Hans Kone var en stille, blufærdig Ting, noget for-

skræmt, ikke af haard Tale, men af Taushed; thi Lars talte aldrig til hende, uden naar hun havde gjort noget galt, eller han frygtede, hun skulde gjøre noget saadant. Knud Aakres Kone talte derimod mere med sin Mand, og især om Formandskabet, fordi det paa den senere Tid tog hans Tanker, Arbejde og Kjærlighed fra hende og Børnene. Hun var skinsyg paa det som paa et Fruentimmer, hun græd om Natten over Formandskabet og skjændtes med ham om det om Dagen. Men netop derfor kunde hun intet sige nu, da han engang kom ulykkelig hjem derfra; thi strax følte hun sig meget ulykkeligere end han og maatte for sit Liv faa vide, hvad det var. Da altsaa ikke Lars's Kone vidste det, maatte hun ud i Bygden. Hun fik vide det og var naturligvis strax af sin Mands Mening og fandt Lars ubegribelig, for ikke at sige ond. Men da hun lod Manden mærke det, følte hun, at endnu var intet brudt mellem Lars og ham; tværtom, at han holdt af ham.

Repræsentantsamlingen kom. Lars Høgstad kjørte om Morgenens ind paa Aakre, Knud kom ud og satte sig op. De hilstes som sædvanlig, talte vel noget mindre paa Henvejen, og ikke om Sagen. Mødet var fuldtalligt, nogle havde ogsaa indfundet sig for at høre paa, hvilket Knud ikke likte; thi der var altsaa bragt Gjæring ind i Byen. Lars havde faaet sit Halmstraa fat, stod ellers henne ved Ovnens for at varme sig; thi Høsten begyndte at blive kold. Ordføreren læste Forslaget

op, meget dæmpet og forsigtig; han tilføjede, at det kom fra Fogden, som ikke plejede at være heldig. Bygningen var jo en Gave, og Gaver plejede man ikke at frahænde sig, allermindst naar ingen Trang stod for Døren.

Lars, som aldrig før havde talt i Møderne, tog til alles Forundring Ordet. Han skalv i Stemmen; om det var af Hensyn til Knud Aakre eller af Frygt for at tabe, skal være usagt. Men hans Grunde var gode og greje og af et Samhold, en Trausthed, som næppe før var hørt i disse Moder. Og da Grundene alle var givne, føjede han til: »Hvad angaar, at Forslaget er af Fogden, saa kommer dette ikke Sagen ved, lige saa lidt som hvem det er, der engang har opført Huset, eller paa hvad Maade det er blevet Kommunens.«

Knud Aakre var rød i Ansigtet (han blev det let) og flyttede og flyttede, som hans Vis var, naar han blev utaalmodig; men ikke desto mindre svarede han med Varsomhed og lav Røst. Der var Sparebanker nok i Landet, mente han, og ganske nær herved, han vilde gjerne sige for nær herved. Men skulde endelig en saadan oprettes, var der vel andre Veje at komme til den paa end over de døde Mænds Grave og de levendes Kjærlighed. Han var lidt usikker i Stemmen, da han sagde dette, men tog sig igjen, da han gik over til at tale om Kornmagasinet som saadant og at bevise, hvori dets Gavn bestod.

— Lars svarede ham grundig paa det sidste og føjede dernæst til: »Et og andet kan for Resten gjøre mig tvilsom paa, om denne Bygd er til for de levendes Skyld eller for de dødes. Endvidere, om det er en enkelt Families Kjærlighed og Had, som raader her, eller om det er det heles Gavn.« — Hurtig svarede Knud: »Jeg veed ikke, om den, der nu taler, er den, som mindst har nydt godt af denne Familie, — baade af den, som er død, og den, som nu lever.« Det første sigtede til, at Knuds mægtige Farfader havde i sin Tid reddet Gaarden for Lars's Farfader, da denne paa sine egne Vegne var en liden Rejse inde paa Tugthuset.

Halmstraet, som længe havde gaaet meget fort, gik nu med een Gang roligt. »Jeg har ikke den Vane overalt at ville tale om mig selv og min Familie,« sagde han og tog Sagen fat, rolig, overlegent, og gav en Oversigt, som han førte mod et bestemt Maal. Knud tilstod sig selv, at han aldrig havde set Sagen fra den Vidde eller hørt saadanne Grunde; han maatte uvilkaarlig se op paa ham. Lars stod høj, svær, med Klarhed over den stærkmurede Pande og i de dybe Øjne. Munden var knap, Halmstraet hang endnu i Mundvigen og legede; men en vældig Styrke laa omkring. Han holdt Hænderne paa Ryggen og stod bent op og ned, mens Røsten gav denne dumpe Klang fra Dybet, som var han plantet i

Jorden. Knud saa ham for første Gang i sit Liv og følte en Angst ned i sit Inderste; thi denne Mand havde altsaa altid været ham overlegen! Han havde taget alt, Knud selv vidste og fortalte, men havde kastet Vraget tilbage og beholdt, hvad der havde givet denne skjulte, stærke Væxt.

Knud havde ammet ham og elsket ham; det var bleven en Kæmpe af ham, men som nu hadede Knud, dybt, forfærdelig; han kunde ikke forklare sig hvorfor, men han følte det instinktmæssig, mens han saa paa ham, og herover glemte han alt andet og foer op: »Men Lars, Lars, hvad i Herrens Navn gaar der af dig?« Bevægelsen tog ham, — »dig, som jeg har — — du, som har —« han kunde ikke faa et Ord frem, han satte sig; men for at kæmpe Rørelsen ned, som Lars ikke var værdig til at se, tog han sig sammen, slog i Bordet og gnistrede under det stærke, lurvede Haar, som altid hang ham ned i Øjnene. Lars stod, som var han ikke bleven afbrudt, vendte kun Hovedet til de andre, spørgende, om dette skulde være Slag i Sagen; thi i saa Fald behøvede man jo ikke længer at tale om den.

Denne Ro holdt Knud ikke ud. »Hvad er det, som er kommet ind iblandt os?« skreg han. »Vi, som til i Dag kun har forhandlet i Kjærlighed og Iver, staar tirrede mod hverandre, som af en ond Aand,« og han saa funkende op paa Lars. Denne svarede: »Du lægger nok selv Aanden til, Knud; thi jeg har ikke talt om andet end Sagen. Men denne er for dig kun det, du selv

vil; nu maatte vi prøve, om Kjærligheden og Iveren bestaar, naar det engang bliver, hvad vi ville.« — »Har jeg da vanskjøttet Bygdens Sager?« — Derpaa svarede ingen. Dette gjorde Knud ondt, og han tilføjede: »Jeg vidste virkelig ikke andet, end at jeg har faaet adskilligt i Stand, — adskilligt, som har været Bygden til det gode; — — men kanske jeg har bedraget mig.« Han var atter bevæget; thi det var en ildig Natur, som brødes i mange Stemninger, og Bruddet med Lars smertede ham, saa han næppe kunde styre sig. Lars svarede: »Ja, jeg veed, du tillægger dig selv Æren for alt, som her er gjort, og skulde man dømme efter, hvem der har snakket mest i Møderne, saa har vist ogsaa du gjort det meste.« — »Slap det saadan ud!« raabte den anden og saa skarpt paa Lars; »det er du, som har Æren af det?« — »Siden vi endelig skal tale om os selv,« sagde Lars, »saa blev nok hver Sag overvejet, før den kom hid.« — Her gjenvandt den lille Knud Aakre sin raske Tale: »Tag du Æren i Guds Navn, jeg skal nok leve den foruden; — der er andre Ting, som det er værre at tabe!« — Lars bøjede sig uvilkaarlig bort fra hans Blik, men sagde, idet Halmstraaet gik meget fort: »Naar jeg skal sige min Mening, saa er her ikke stort at tage Ære for; — Præst og Skolelærere kunne vel være fornøjede med, hvad her er gjort, men Almuen siger vist, at Bygden til i Dag bare har faaet større og større Afgifter.« Her opstod en Mumlen i Forsamlingen, idet man flyttede og

flyttede paa sig. Lars fortsatte: »Vi har endelig i Dag en Sag fore, som kunde bringe Bygden lidt ind for alt det, den har lagt ud; det er kanske derfor, den rønner slig Modstand. Dette er en Bygdesag, til Velfærd for alle, vi maatte dog vel kunne faa den bort fra at være en Familiesag.« — Folk saa paa hverandre, talte allerede halvhøjt, da en rejste sig for at gaa hen til sin Madniste, men slængte hen i det samme, at dette var det sandeste Ord, han her i Forsamlingen havde hørt paa mange Aar. Nu rejste alle sig, Samtalen blev almindelig, og Knud Aakre følte, der han sad, at Sagen var tabt, forfærdelig tabt, og han prøvede ikke mere paa at redde den. Thi han havde noget af den Natur, man tillægger Franskmændene: han var god til at gaa paa — baade første, anden og tredje Gang, men daarlig til at forsvare sig; thi hans Følelser overvældede hans Tanker.

Han begreb det ikke, han kunde ikke længer sidde, han overlod Pladsen til Viceordføreren og gik; — det var ikke frit, at de andre lo.

Han var kommen til Mødet sammen med Lars, men gik hjem alene, skjønt Vejen var lang. Det var en kold Høstdag, skarp og afblæst stod Skogen, graagul Marken, Rim begyndte hist og her at ligge efter i Vejkanten. Skuffelsen er en frygtelig Kammerat, han følte sig saa liden og forladt, der han gik, men Lars stod for ham alle-

vegne, ragende til Himmels i Aftenskumringen som en Kæmpe. Det harmede ham, at han skyldte sig selv, at dette var blevet et Hovedslag; thi han havde sat for meget paa en eneste liden Sag. Men Overraskelsen, Smerten, Vreden havde vundet paa ham, — det brændte, susede, græd og rasede i ham endnu. Han hørte Vognrammel bag ved sig, det var Lars, som kom i skarp Trav med sin ypperlige Hest og kjørte forbi ham, saa det dundrede paa den haarde Vej. Han saa efter ham, som han sad der bredskuldret i Vognen, mens Hesten raste paa af Hjemlængsel, uden at Lars gjorde andet med den end lade den have slap Tømme. Dette blev som et Billede paa hans Kræfter; denne Mand kjørte frem til Maalet! Selv følte han sig kastet ud af hans Kærre, der han piltede frem i Hostkulden.

Hjemme paa Aakre gik Konen og ventede. Hun vidste, at et Slag skulde staa, hun havde aldrig i sit Liv troet Lars og følte nu Rædsel for ham. Det havde ikke trøstet hende, at de havde kjørt væk sammen, det vilde ikke engang trøste hende, om de kom hjem sammen. Men Mørket faldt paa, og de kom ikke. Hun stod i Døren; thi Vejen gik der forbi, hun gik nedover, og hun gik hjem igjen, men ingen Vogn. Endelig hører hun, det durer i den haarde Vej, Hjærtet slaar saa hurtig, som Vognhjulene gaar rundt, hun holder sig til Dorkarmen og ser; Vognen kommer, kun

en sidder i; hun kjender Lars, som ser og kjender hende, men kjører forbi uden at stanse: nu blev hun ræd tilgagns! Hun kjendte ikke Benene under sig, hun vaklede ind og sank ned paa Bænken under Vinduet. Børnene blev bange og kom om hende, det mindste spurte efter Far; thi hun talte aldrig med dem om andet end om ham. Det var saadant Hjærtelag i ham, derfor elskede hun ham, men nu var dette Hjærtelag ikke hjemme hos dem, derimod ude i alt Slags Bestyr, hvor han selv blev ulykkelig og gjorde alle dem ulykkelige. Bare der ikke var hændt noget galt; thi Knud var saa opfarende, — hvorfor kom Lars alene? hvorfor stansede han ikke? — Skulde hun springe efter ham? Eller nedover mod Manden? Hun pintes, og Børnene trængte paa og spurte, hvad det var. Men for dem vilde hun ikke være ved det, saa hun rejste sig og sagde, at de maatte spise Kvældsmaden alene, stilledes saa tilrette og hjalp dem. Hun saa alt i eet ned over Vejen. Han kom ikke. Hun klædte af dem og lagde dem ned, og det mindste læste sin Aftenbøn, medens hun stod over ham. Hun bad selv saa inderlig med i Ordene, som den spæde Mund saa trøstig sagde foran, at hun ikke lagde Mærke til Skridtene udenfor. Knud stod i Døren og saa sin lille Forsamling i Bøn. Hun rejste sig op, alle Ungerne raabte »Far!« — men han satte sig strax ned og sagde stille: »Aa, lad ham sige den

een Gang til.« Moderen gik bort til Sengen igjen, for at han ikke skulde se hendes Ansigt saa længe; thi det vilde have været som at blande sig ind i hans Sorg, før han selv følte Trang til at sige den. Den lille foldede Hænderne over Brystet, alle de andre med, og han fremsagde:

Jeg er endnu bare liden,
men jeg voxer nok med Tiden
og bliver baade dygtig og stor
og til Glæde for baade Far og Mor,
naar bare du, kjære, kjære Gud!
hjælper mig at holde dine Bud.
Og nu skal vi alle huske Herren at love,
og saa skal vi se til at sove!

Hvilken Fred der faldt! Der var ikke et Minut, før alle Børnene sov i den som i Guds Favn, men Moderen gik tyst og satte Maden frem for Faderen, som dog ikke kunde spise. Men da han havde lagt sig, sagde han: »Nu vil jeg herefter være hjemme.« Og hun bævede af Glæde, der hun laa, uden at turde røbe sig, og hun takkede Gud for alt, som var sket; thi hvad det end var, saa var det nu blevet til det gode!

ANDET KAPITEL.

Inden et Aar var Lars Ordfører i Formandskabet, Formand i Sparebanken, første Forligelses-

kommissær, kort alt, som det var muligt at vælge ham til. I Amtsformandskabet taug han første Aaret, men gjorde det andet, da han talte, samme Opsigt som i Formandskabet. Thi ogsaa her traadte han op i Kamp med den, som til da havde været den raadende, sejrede over hele Linien og var siden selv den raadende. Derifra bar det ind i Storthinget, hvor hans Ry var gaaet forud, og hvor det derfor ikke fejlede paa Udæskning. Men der forblev han, skjønt stø og vægtig, altid tilbageholdende. Han vilde ikke have Magt længer, end han var kjendt Mand, og ikke forspilde sin Hærførerstilling hjemme ved et muligt Nederlag ude.

Thi han havde det godt hjemme. Naar han stod ved Kirkemuren om Søndagen, og Almuen seg forbi, hilsende og skottende, og den ene stansede efter den anden for at faa tale et Par Ord med ham, saa kunde man sige, at han styrede, der han stod, hele Gjældet med et Halmstraa; thi dette hang naturligvis i Mundvigen.

Han fortjente sin Anseelse. Vejen, de kom til Kirken paa, havde han lagt, den ny Kirke, de stod ved, havde han bygget; dette og meget mere var en Frugt af den Sparebanks Arbejde, som han selv havde stiftet og selv styrede. Thi de Midler, den gav, blev videre gjort frugtbare, og Præstegjældet blev af mange fremstillet som et Exempel for alle andre paa Selvstyrelse og god Orden.

Knud Aakre havde trukket sig rent tilbage. Først mødte han nogle Gange, da han blev enig med sig selv om, at han skulde byde sin Tjeneste frem, selv om hans Forfængelighed ikke længer fandt den behagelig. Ved det første Forslag, han gjorde, blev han saaledes indviklet af Lars, der vilde have det fremstillet i alle sine Følger, at Knud Aakre noget stødt sagde: »Den Gang Kolumbus opdagede Amerika, havde han det ikke inddelt i Præstegjæld og Provstier, — saadant kom efter hvert;« hvorfor Lars i sit Svar sammenholdt Amerikas Opdagelse med Knuds Forslag, — det handlede for Resten om Midler til et forbedret Fjøsstel —, og siden blev Knud dem imellem aldrig kaldt andet end »Amerikas Opdagelse«. Saa tænkte Knud, at der man ingen Nytte længer kunde gjøre, skulde man ikke arbejde, og tog ikke senere mod Valg.

Men virksom var han, og for dog at have noget udvidede han sin Søndagsskole og satte den ved smaa Bidrag af de søgende i Forbindelse med Missionssagen, for hvilken han snart blev Midpunkt og Leder i denne som de omkringliggende Egne. Lars Høgstad bemærkede hertil, at dersom Knud Aakre skulde samle Penge til noget, saa vidste han forud, at det maatte ligge tusend Mile borte.

Efter hvert 2: efterhaanden. Fjøs 2: Kvægstald. Stel 2: Indretning, Skik.

Der var for Resten intet usams dem imellem. De omgikkes ikke mere, men de baade hilste paa og talte med hverandre. Knud følte altid en liden Smerte, blot han huskede ham, men kæmpede den ned og sagde sig selv, at det var gaaet, som det skulde gaa. I et stort Bryllup mange Aar efter, hvor de begge var tilstede og ogsaa begge lidt muntre, steg han op paa en Stol og udbragte en Skaal for Præstegjældets Ordfører og Amtets første Storthingsmand! Han talte, til han blev bevæget, og da som sædvanlig overmaade smukt. Man fandt dette hæderlig gjort af ham, og Lars kom bort til ham og var usikker i Blikket, da han sagde, at han havde ham at takke for meget af det, han vidste og var. Næste Formandskabsvalg blev Knud Aakre atter Formand!

Men havde Lars Høgstad vidst, hvad nu fulgte, saa havde han ikke gjort ham til det. Enhver Ting sker til sin Tid, siger et Ordsprog, og netop som Knud Aakre kom ind igjen i Formandskabet, truedes Bygdens bedste Mænd med at gaa til Grunde i en Spekulationsfeber, som længe havde raset, men nu først begyndte at kræve sine Ofre. Man sagde, at Lars Høgstad havde fremkaldt denne store Ulykke; thi han havde vænnet Bygden til at spekulere. Fra Formandskabet var Skillingsygen kommen udover; thi Formandskabet selv var Bygdens største Spekulant. Alle, til den tyveaarige Løskarl, vilde nu

ved en Handel faa Daleren til at blive ti; en overordentlig Gjerrighed i Begyndelsen, for at komme til at samle, afløstes af en overordentlig Flothed til Slut. Og da alles Sind kun var rettet paa Penge, var der samtidig udviklet en Mistænk-somhed, en Ufordragelighed, et Rethaveri, som gik op i Processer og Had. Ogsaa her anførte Formandskabet, sagde man; thi noget af det første, Lars som Ordfører havde gjort, var at anlægge Proces mod den gamle, ærværdige Præst angaaende tvivlsomme Rettigheder. Præsten havde tabt, men havde ogsaa strax taget Afsked. Somme havde den Gang rost dette, andre havde dadlet det; til et slemt Exempel var det blevet. Nu kom Følgerne af hans Styresæt igjen i Form af Tab for hver enkelt Storkarl i Bygden, og da slog Stemningen hvast om! Modstanden fik ogsaa strax en Ordfører; thi Knud Aakre var kommen ind i Formandskabet, — der indført af Lars selv!

Kampen begyndte strax. Alle hine unge, som Knud Aakre i sin Tid havde givet Under-visning, var nu voxne Mænd og Bygdens mest oplyste, inde i alle Forretninger og offentlige Forholde; — det var med dem, han skulde kæmpe, og de bar ondt til Lars fra deres Ungdom. Naar han om Kvælden efter en af disse stormende Forhandlinger stod paa Trappen foran sit Hus og saa ud over Bygden, gik der som en fjærn, truende Torden op til ham fra de store Gaarde, som nu laa i Uvejret. Han vidste, at den Dag, de røg over Ende, væltede Sparebanken og han selv, og

hele hans lange Gjerning vilde samle sig i en Forbandelse over ham!

I disse Fortvilelsens Kampdage kom en Jærnbanekommission, som skulde udstikke Linie for en ny Jærnbane, en Aften til Høgstad, den første Gaard ved Indkjørselen til Bygden. Ved at tale med dem om Kvælden hørte Lars, at der var Spørgsmaal om at faa Linien lagt enten her eller gennem en Dal, ligeløbende med denne.

Med Lynets Glimt foer det gennem hans Aand, at kunde han faa Linien herigjennem, steg alle Ejendomme, og han selv vilde ikke alene være frelst, men hans Anseelse plantet ned i den sildigste Slægt! Han kunde ikke sove den Nat, det lyste og glimtede for hans Øjne, det var undertiden, som hørte han Jærnbanen gaa! Den næste Dag var han selv med Kommissionens Medlemmer at undersøge Egnen; hans Hest førte dem, og til hans Gaard vendte de tilbage. Dagen derefter tog de ind i Sidedalen, han var endnu med, og han førte dem atter tilbage. Hele Høgstad var oplyst, da de kom hjem; Bygdens bedste Mænd var indbudne for at deltage i et dundrende Lag for Kommissionen; det varede til næste Morgen. Men intet nyttede; thi jo nærmere man kom det endelige Udfald, desto klarere viste det sig, at Jærnbanen ikke uden stor Bekostning kunde gaa her. Indkjørselen var trang, nemlig gennem en Fjældkløft, og i det samme man svingede ind i Bygden, svingede ogsaa den svære Elv saaledes til, at enten maatte Jærnbanen gjøre det samme

Tværsving langs Fjældet, som Vejen nu gjorde, og derved komme meget for højt og gaa to Gange over Elven, — eller ogsaa maatte den gaa lige frem, og da over den gamle, nu nedlagte Kirkegaard! Men det var ikke længe siden, at Kirken var flyttet, og de sidste Lig nedlagte paa Kirkegaarden.

Stod det bare til den Stump gamle Kirkegaard, tænkte Lars, om den store Velsignelse skulde ind i Bygden eller ej, da maatte han sætte sit Navn og sin Arbejdskraft for at faa denne Hindring af Vejen! Han foretog strax en Rejse til Præst og Provst, videre til Stiftsdirektionen og Departementet; han talte og forhandlede, han havde skaffet sig alle mulige Oplysninger om de uhyre Fordele paa den ene Side, om Bygdens Stemning paa den anden og opnaaede virkelig at faa alle Parter med. Det blev lovet ham, at ved Omflytning af en Del Lig ned til den nye Kirkegaard maatte Hindringen anses fjærnet, og kongelig Bestemmelse opnaas for, at Kirkegaarden kunde tages til Jærnbanelinie. Det sagdes ham, at han blot behøvede at sætte Sagen i Gang i Formandskabet.

Bygden var kommen i samme Bevægelse som han selv; thi den Spekulationens Aand, som i mange Aar havde været Bygdens eneste, blev som ellevild af Jubel. Der taltes ikke om, der tænktes ikke paa andet end Lars's Rejse og dens muligste Udfald. Da han kom igjen med de ypperligste Udsagn, gjorde man stor Stads for ham; der blev

sunget Viser til hans Pris; ja, om i de Dage de største Gaarde havde ramlet over Ende, den ene efter den anden, saa havde intet Menneske lagt Mærke dertil; Spekulationsfeberen var afløst af Jærnbanefeberen!

Formandskabet forsamlede sig; underdanigst Andragende blev forelagt om, at den gamle Kirkegaard maatte udlægges til Jærnbanelinie. Det blev enstemmig vedtaget, ja, der var paa Tale at votere Lars en Taksigelse og en Kaffekande i Form af et Lokomotiv. Men man mente, at det var bedst at vente, til det hele var fuldbragt. Sagen kom tilbage fra Stiftsdirektionen, som vilde have en Fortegnelse over hvert Lig, som maatte flyttes. Præsten gav paa Foranledning en saadan Liste, men i Stedet for at sende den direkte, havde han sine Grunde for at sende den gennem Formandskabet. Et af Medlemmerne bragte den med til deres næste Møde. Her aabnede Lars som Ordfører Omslaget og læste Listen op.

Nu hændte det sig, at det første Lig, som skulde flyttes, var Lars's egen Farfader! Det gøs lidt i Forsamlingen; Lars selv studsede, men læste dog videre. Nu hændte det sig, at det andet Lig var Knud Aakres Farfader; thi disse to var døde strax efter hverandre. Knud Aakre sprang op fra sit Sæde, Lars stansede, alle saa op med Forfærdelse; thi gamle Knud Aakre havde været Bygdens Velgjører og dens mest elskede Mand i umindelige Tider. Der blev et Ophold, som varede Minutter. Endelig rømmede Lars sig og

læste videre. Men det blev værre, jo længre Listen skred frem; thi desto nærmere kom den deres egen Tid, desto kjærere blev de døde. Da han endte, spurte Knud Aakre stille, om ikke de andre syntes som han, at der sad Spøgelser omkring dem. Det var netop bleven skymt i Stuen, og skjønt de var voxne Mænd og sad flere sammen, var det ikke frit, at de følte sig rædde. Lars tog et Fyrstikbundt op af Lommen og tændte Lys, idet han noget tørt sagde, at dette var jo ikke mere end, hvad de vidste før. »Jo,« sagde Knud, idet han gik op og ned ad Gulvet; »dette er mere, end jeg før vidste. Nu begynder jeg at tro, at selv Jærnbaner kan kjøbes for dyrt.« Det gav som et Sæt i de andre, og Knud sagde, at Sagen maatte tages op igjen; han fremsatte derom Forslag. »I den Ophidselse, som her har været,« sagde han, »er ogsaa Jærnbanens Nytte betydelig bleven overvurderet; thi dersom Jærnbanen ikke kommer til at gaa gennem Bygden, maa der lægges Station ved begge dens Endepunkter; det er altid brydsommere at kjøre did, end om vi havde Stationen midt iblandt os, det er sandt; men saa forfærdeligt er det dog ikke, at man for den Sags Skyld behøver at krænke de dodes Ro.« — Knud var af dem, som, naar der kom Fart i hans Tanker, fik udmærkede Grunde til Forærings, han havde ikke et Minut i Forvejen vidst, hvad han her sagde, men det slog alle.

Lars folte Stillingens Fare og tænkte, det var bedst at være forsigtig, og gik derfor tilsyneladende ind paa Knuds Forslag; thi saadanne Følelser er altid værst i Begyndelsen, tænkte han; man faar udsætte.

Men her havde han forregnet sig. Thi i bestandig større og større Bølger gik Rædslen for at røre ved deres Slægtningses Lig ud over Bygden; hvad ingen havde tænkt paa, saa længe Sagen var almindelig, blev til et dybt Spørgsmaal, da det viste sig at røre dem selv. Kvinderne kom især i Bevægelse, og ved Thingstuen var der sort af Folk den Dag, de havde deres næste Møde. Det var en varm Sommerdag, Vinduerne blev tagne ud, og der stod lige saa mange udenfor som indenfor. Alle følte, at i Dag vilde staa et stort Slag.

Lars kom kjørende med sin smukke Hest, hilset af alle; han saa sig rolig og sikker omkring, det hele syntes ikke paa nogen Maade at overraske ham. Han satte sig nærmest ved Vinduet, Halmstraaet var fundet, og det var ikke frit, at et Smil spillede op over hans kloge Ansigt, da han saa Knud Aakre rejse sig for at føre Ordet for alle de døde henne paa Høgstad gamle Kirkegaard.

Men Knud Aakre begyndte ikke med Kirkegaarden. Han begyndte med en nøjere Udvikling af, at Fordelene ved Jærnbanen gjennem Bygden var blevne overvurderede i al denne Staahej. Han førte Bevis, idet han havde faaet alle Gaardes

Afstande fra nærmeste Station udregnet, og saa spurte han: »Hvorfor er der gjort saa meget Væsen af denne Jærnbane, naar det ikke er for Bygdens Skyld?« Jo, det skulde han nok fortælle: Der var dem, som havde bragt saadan Forstyrrelse i Stand, at der maatte en endnu større til for at faa hin glemt. Der var endvidere dem, som i den første Opbrusning vilde faa sine Gaarde og Grejer solgt til fremmede, som var dumme nok til at købe; det var en skammelig Spekulation, som ikke alene de levende, men de døde skulde tjene! — Virkningen af hans Optræden var meget betydelig. Men Lars havde nu een Gang besluttet at bevare sin Ro, der komme, hvad der vilde. Han svarede derfor smilende, at han vidste ikke bedre, end at Knud Aakre selv havde været ivrig for Jærnbanen, og der var vist ingen, som beskyldte ham for at forstaa sig paa Spekulation. (Man lo saa smaat.) Knud havde intet haft imod, at Ligene af almindelige Folk blev flyttede for Jærnbanens Skyld; men da hans egen Farfader skulde flyttes, blev det pludselig til en Velfærds Sag for hele Bygden! — Mere sagde han ikke, men saa smaaende hen paa Knud, hvad ogsaa flere gjorde. Knud Aakre overraskede imidlertid baade ham og de andre ved at svare: »Jeg tilstaar det: jeg forstod ikke Sagen, før den rørte ved min Slægtsfølelse; det er muligt, at dette er en Skam, men saa er det da virkelig en større Skam ikke at forstaa den endda, —

saadan som Tilfældet er med Lars! Aldrig,«
fojede han til, »har dennes Lune været mere paa
urette Sted; thi for Folk med almindelig Følelse
er dog Sagen virkelig oprørende.« -- »Det er
kommet svært nylig paa med denne Følelse,«
svarede Lars, »saa vi faar haabe, den ogsaa snart
gaar over igjen. Kanske det hjælper at tænke
lidt paa, hvad Præst, Provst, Stiftsdirektion, In-
geniører og Regering alle vil sige, naar vi først
enstemmig faar Sagen i Gang og saa bagefter
kommer og beder om at faa den stanset? — Naar
vi først jubler og synger Viser, og saa græder
og holder Ligtaler? — Dersom de ikke siger, at
vi er blevne gale her i Bygden, saa maa de i
alle Fald sige, vi er blevne meget underlige paa
de sidste Dage.« — »Ja, det veed Gud, at de
maa sige,« svarede Knud; »vi er blevne meget
underlige paa de sidste Dage, saa det var paa
Tid, vi vendte om igjen. Det er virkelig kommet
vidt, naar vi skulle grave, du din og jeg min
Farfar op for at skaffe Jærnbanevej, — naar vi
skulle kaste de dødes Hvilested om, for at faa
vore Læs lettere frem. Thi er dette ikke det
samme, som at rode i vor Kirkegaard for at faa
den til at give Mad? Hvad der er gravet ned i
Jesu Navn, graver vi op igjen i Pengenes, i Moloks
Navn, — det er ikke stort likere end at æde sine
Forfædres Ben.« — Lars sagde tørt: »Saa er
Naturens Gang.« — »Ja, Planternes og Dyrenes.« —
»Er vi ikke Dyr, vi da?« — »Jo, men ogsaa den
levende Guds Born, som have begravet vore døde

i Troen paa Ham: det er Ham, som skal vække dem, og ikke vi.« — »Aa, du prater! Maa vi saa ikke grave dem op igjen alligevel, naar Turen engang kommer til dem? Hvad Ondt er der i, at det sker nogle Aar før?« — »Det skal jeg sige dig! Det, som er født af dem, aander endnu, det, som de have bygget, staar endnu, det, som de have elsket, lært og lidt for, det lever om os og i os, og skulde vi saa ikke lade dem selv hvile med Fred?« — »Jeg kan høre, du nu tænker paa din Farfar,« svarede Lars, »thi du bliver saa varm. Men saa maa jeg sige, at det var paa Tide, Bygden engang fik Fred for ham. Thi han tog stor nok Plads, mens han levede; det var derfor ikke værd, han laa i Vejen nu, da han er død. Skulde hans Lig hindre en Velsignelse for Bygden, som vilde række ned i hundre Led, saa maa man rigtignok sige, at af alle dem, som her er fødte, har han været til størst Skade.«

Knud Aakre kastede det lurvede Haar op, hans Øjne funkede, hele Karlen saa ud som en spændt Staalfjeder. — »Hvordan det er med den Velsignelse, du taler om, har jeg allerede vist. Den er af samme Art som al anden, du har forsynet Bygden med, nemlig af en tvilsom Art. Thi vel har du skaffet os en ny Kirke, men ogsaa en ny Aand til at fylde den med, — og det er ikke Kjærlighedens. Vel har du skaffet os nye Veje, — men ogsaa nye Veje til Fordærvelse, som nu tydelig kan ses i manges Ulykke. Vel har du minket vore Afgifter til det offentlige, men saa

har du forøget dem, vi har til os selv; Processer, Vexler og Fallitter er ingen frugtbar Gave til en Bygd. Og du tør skæmme den Mand i hans Grav, som hele Bygden velsigner? Du tør sige, han ligger i Vejen for os, — — ja, for dig ligger han nok i Vejen, det ses nu; thi over den Grav skal du falde! Den Aand, som har hersket over dig, og til i Dag over os, er ikke født til at herske, men kun til at trælle. Kirkegaarden skal nok faa ligge i Fred, — kun faar den i Dag en Grav til, nemlig for din Anseelse i Bygden, som nu der skal jordfæstes.«

Lars Høgstad rejste sig, hvid som et Lagen; han aabnede Munden uden at faa Ord frem, Halmstraaet faldt. Efter tre, fire forgjæves Forsøg paa at finde det igjen og paa at tale, brød det ud som en Vulkan: »Er dette Takken for alt mit Slid og Slæb! En slig Kvindfolkeprædikant skal kunne raade, — ja, gid saa Djævelen være eders Ordfører, om jeg nogensinde sætter min Fod her mere! Jeg har holdt det sammen til i Dag, alt eders Skrab, og efter mig vil det falde i tusende Stumper, men lad det nu ramle, — her er Protokollen!« Han slængte den hen ad Bordet. — »Tvi være over en slig Forsamling af Kærringer og Unger!« Han slog i Bordet. — »Tvi over hele Bygden, at den kan se en Mand blive lønnet, som nu jeg!« — Han slog en Gang til, saa Pladen paa det store Thingbord hoppede, og Blækhuset ned paa Gulvet med alt sit Indhold for at vise for kommende Slægter den Flæk, hvor Lars Høgstad

faldt over Ende med hele sin Klogskab, sit Herredømme og sit Taalmod!

Han foer paa Døren, og en Stund efter var han af Gaarde. Den hele Forsamling stod endnu ganske stilt; thi hans Stemmes og Vredes Vælde havde skræmt dem, — indtil Knud Aakre, huskende de Ord, han selv havde faaet, den Gang han faldt, med muntert Ansigt og Lars's Stemme sagde: »Skal dette være Slag i Sagen!« — og den hele Forsamling brød ud i en uhyre Jubel! Det alvorlige Møde slog med een Gang over i Latter og Tale og høj Glæde; kun faa gik, de tilbageblevne fik Drikkevarer frem til sin Mad og holdt en tordnende Kvæld ovenpaa en lynende Dag. De følte sig lykkelige og selvstændige som i gamle Tider, før Lars's bydende Aand havde skræmt Sindene ned i taus Lydighed. De drak Skaaler for sin Frihed, de sang, ja, til sidst dansede de, Knud Aakre med Viceordføreren først og hele Forsamlingen efter, Gutter og Jenter med, — og Ungerne raabte Hurra udenfor, for sligt Spir havde de aldrig ført set!

TREDJE KAPITEL.

Lars gik omkring i de store Stuer paa Høgstad uden et Ords Lyd. Konen, som elskede

ham, men altid i Frygt og Bæven, turde ikke engang vise sig. Gaardstellet, Huset maatte trives, som det kunde, derimod voxede der op en Mangfoldighed af Breve, som foer frem og tilbage mellem Høgstad og Bygden, Høgstad og Posten; thi han havde Krav paa Formandskabet, fik dem ikke godkjendt og anlagde Proces, — paa Sparebanken, fik dem atter ikke godkjendt og anlagde atter Proces; af Ytringer i Korrespondancen herover tog han Forargelse og anlagde Proces, nu mod Formandskabets Ordfører, nu mod Sparekassens Formand. Samtidig stod forfærdelige Artikler i Bladene, som efter Rygtet skrev sig fra ham, og som satte stor Splid i Bygden og rejste Nabo mod Nabo. Undertiden var han borte hele Uger, ingen vidste hvor, og naar han saa kom igjen, levede han indestængt som før. Ved Kirken var han ikke set siden det store Optrin i Repræsentantskabet.

Da kom Præsten en Lørdagskvæld med den Tidende, at Jærnbanelinien skulde gaa frem gjennem Bygden alligevel, og over den gamle Kirkegaard! Det slog ned som Lynild i alle Huse. Formandskabets enstemmige Optræden havde været forgjæves, Lars Høgstads Anseelse havde været stærkere. Dette havde hans Rejser betydet, dette havde han udrettet! Det var uvilkaarligt, at Beundringen over Manden og hans sejge Udholdenhed maatte dæmpe Misnojen med at have tabt. Og jo mere man talte derom, desto bedre fandt man sig tilrette deri; thi det skete har altid Grunde i

sig selv, som man lidt om lidt bliver nødt til at finde frem, naar det nu engang ikke kan være anderledes. Man samlede ved Kirken Dagen efter, og man kunde ikke andet, man maatte le, naar man traf hverandre. Og just som den hele Almue, ung og gammel, Mænd som Kvinder, ja Børnene, alle talte om Lars Høgstad, hans Evner, hans haarde Vilje, hans store Indflydelse, — kom han selv kjørende med hele sit Hus i fire Vogne efter hverandre! Det var to Aar, siden han sidst havde været der! Han steg af og gik frem gennem Mængden, idet alle som een uvægerlig gav Hilsen, men han saa ikke til Side og besvarede ikke en eneste. Hans lille Kone gik bleg som Døden efter ham. Inde i Kirken blev Forundringen saa stor, at efter hvert som man saa ham, holdt man op at synge og bare saa paa ham. Knud Aakre, som sad i sin Stol foran Lars's, mærkede, der var noget paafærde, og da han intet forunderligt saa foran sig, vendte han sig om. Han saa Lars, som sad nedludet over Salmebogen, ledende efter Verset.

Han havde ikke set ham siden hin Kvæld i Mødet, og saadan Forvandling havde han aldrig tænkt sig mulig. Thi dette var ingen Sejrherre! Det tynde, bløde Haar var stærkt faldet af, Ansigtet magert og sammenbidt, Øjnene hule og hede, Kæmpehalsen svundet ind til Skrukker og Sener. Han forstod i et Øjeblik, hvad denne Mand havde gennemgaaet, grebes af en pludselig og stærk

Medlidenhed, ja, følte noget af den gamle Kjærlighed til ham. Han bad for ham til Gud og gjorde det bestemte Lofte at søge ham efter Gudstjenesten; men Lars var taget bort forinden. Knud vilde endnu samme Kvæld gaa op til ham. Konen holdt ham imidlertid tilbage; Lars er af dem, sagde hun, som næppe kan bære Taknemmelighedsgjæld: hold dig borte, til han ligesom selv kan gjøre dig en Tjeneste og da kanske ogsaa selv komme!

Men han kom ikke. Han viste sig en og anden Gang ved Kirken, men ellers ingensteds og omgikkes ingen. Derimod tog han sig nu af sin Gaard og hele øvrige Bedrift med en saadan Voldsomhed, som om han i eet Aar vilde gjøre godt, hvad han havde forsømt i mange; der var ogsaa dem, som sagde, at det trængtes.

Jærnbaneanarbejderne i Dalen begyndte meget snart. Da Linien skulde gaa lige forbi hans Gaard, rev han ned den Del af Hovedbygningen, som vendte ud mod Banen, for at bygge op en stor og smuk Altan; thi Gaarden skulde dog ses. Man holdt just paa hermed, da Skinnerne bleve foreløbig nedlagte for Grus- og Tømmerføring paa Banen, og et lidet Lokomotiv blev kjørt op. Det var en vakker Høstkvæld, at de første Grusvogne skulde drages nedover. Lars stod paa sin Trap for at høre det første Signal og se den første Røgsojle; alle Gaardens Folk stode omkring Trappen. Han saa ud over Bygden, som laa i faldende Sol, og han følte, man maatte huske ham, saa længe et

Træn brusede frem gjennem den frugtbare Dal. Der gled Tilgivelse ind i hans Sjæl. Han saa mod Kirkegaarden, hvoraf en Del stod igjen med Kors, der nejede mod Jorden, men en Del var nu Jærnbanevej; han vilde just klare sig, hvad han følte: da peb det første Signal, en Stund efter kom Toget langsomt arbejdende, Røgen slog op, blandet med Gnister, thi det var Furuved, man brændte; Vinden gik imod Gaarden, saa de derhenne snart stod i en tæt Røg; men efter hvert som denne drog væk, saa han Toget arbejde ned over Dalen som en stærk Vilje.

Han var tilfreds og gik ind som fra et langt Dagværk. Hans Farfaders Billede stod for ham i denne Stund. Farfaderen havde hævet Slægten fra Uselhed til Velstand; en Del af hans medborgerlige Ære var strøget med, det var sandt, men frem var han kommen! Hans Fejl var Datidens Fejl; de fandtes paa de usikre Grænser af Datidens moralske Begreber; enhver Tid har sine usikre Grænseskjel og sine Ofre for at faa dem sikre.

Hæder over ham i hans Grav; thi han havde lidt og arbejdet! Fred være med ham, det maatte være godt at faa hvile til Slut! Men han fik jo ikke hvile for Sønnesønnens uhyre Ærgjerrighed; han var jo nu kastet op sammen med Sten og Grus — Sladder! han maatte just smile dertil, at Sønnesønnens Arbejde gik hen over hans Hoved.

Under disse Tanker var han afklædt og i Seng. Farfaderens Billede gled atter frem. Det

var nu strængere. Trætheden gjorde os svagere, og Lars gjorde sig nu Bebrejdelser. Men han forsvarede sig ogsaa. Hvad vilde hans Farfader have? Nu maatte han dog være tilfreds; thi Slægtens Ære bruste frem over hans Grav; hvem anden havde en saadan Hovedstav? — — Men hvad var dog dette? Disse to uhyre Ildøjne og det fræsende, susende, det er jo ikke Lokomotivet længer; thi det bøjer bort fra Banen. Det kommer fra Kirkegaarden og lige mod Huset i en uhyre Rækkefølge. Ildøjnene er Farfaderens, og det Tog bagefter er alle de døde. Det gaar bestandig frem mod Gaarden, larmende, bragende, lysende. Vinduet brænder alt i Gjenskinnet af de dodes Øjne — — han tog sig sammen med voldsom Kraft, thi det var en Drøm, naturligvis, bare Drøm, vent dog, til jeg bliver vaagen! — — Se saa: nu er jeg vaagen, kom nu, I Stakkare! Og se: de kom virkelig, fra Kirkegaarden, kastende Banen, Skinnerne, Lokomotiv og Tog, saa det med stort Drøn altsammen sank i Jorden, og der blev Græsvold med Kors og Grave som før. Store som Kæmper kom de, og Salmen: »Lad de Døde have Ro!» gik foran dem; han kjendte den; thi den havde nu i alle disse Aar daglig suset gennem hans Sjæl, nu kom den for at blive hans Ligsang; thi dette var Døden og Dødens Syner. Sveden perlede frem over hele Legemet; thi nærmere og nærmere — og se der paa Ruden, der laa de nu,

og han hørte sit Navn. Forfærdelsens Magt greb ham, han kæmpede for at faa skrige; thi det vilde kvæle ham; en død, kold Haand tog alt i hans Strube, da han netop fik Maalet op i et hvinende: Hjælp mig! — og vaagnede. Vinduet var knust udenfra, saa Stumperne var fløjne hen i Sengen til ham, han op, der stod en i det sprængte Vindue, og omkring ham Røg og Ildsluer: »Gaarden brænder. Lars! Nu skal vi hjælpe dig ud!« Det var Knud Aakre.

Da han atter sansede sig, laa han ude i en skarp Vind, som isnede hans Lemmer. Der var ikke et Menneske hos ham; han saa Gaarden brænde til venstre, rundt om ham græssede og rautede hans Buskab, Sauerne trykkede hinanden i en ræd Flok, Sager laa slængte hen, og da han skulde se til, sad der dog ogsaa et Menneske tæt ved ham paa en Tue og græd. Det var hans Hustru. Han kaldte paa hende. Hun foer sammen: »Herre Jesus være Tak, at du lever!« Hun kom hen til ham og satte sig eller rettere faldt sammen lige foran ham: »O, Gud, o Gud! nu have vi faaet nok af den Jærnbane!« — »Jærnbanen?« spurte han; men han havde ikke udtalt, før en Forstaaelsens Gysning gjennemfor ham; thi det var naturligvis Gnister af Lokomotivet, som var faldne ned i Høvlespaanen foran den nye Sidevæg. Han blev siddende stum og hensunken, Konen turde ikke tale, men forsøgte at finde Klæder til ham;

thi det, hun havde bredet over ham, mens han laa, var nu faldet af. Han tog hendes Omsorg i Taushed, men som hun laa foran ham paa Knæ for at brede over hans Ben paa nyt, lagde han Haanden paa hendes Hoved. Hun faldt strax med Ansigtet i hans Fang og græd højt. Der var jo blevet lagt Mærke til hende. Men Lars forstod hende og sagde: »Du er den eneste Ven, jeg har.« Skulde det ogsaa koste Gaarden at faa høre dette, saa kunde det være det samme; thi hun blev saa glad, at hun fik Mod, og da sagde hun, idet hun rejste sig og saa ydmyg paa ham: »For der er ingen anden, som forstaar dig, end jeg.« Da smeltede et haardt Hjærte; Taarerne randt ham over Kinderne, mens han holdt sin Hustrus Haand.

Nu talte han med hende som med sin Sjæl. Nu fik han ogsaa høre hendes Mening. De talte videre om, hvordan alt dette var gaaet til, eller rettere han taug, men hun fortalte. Knud Aakre havde været den første, som havde set Branden, havde vækket sine Folk, sendt Jenterne ud over Bygden, men var selv kommen med sine Gutter og Heste til Brandstedet, hvor alle sov. Han havde siden styret Slukningen og Bjærgningen, og Lars havde han selv draget ud af den brændende Stue og bragt hid til venstre, hvorfra Vinden stod, — hid ud paa Kirkegaarden.

Og som de talte herom, kom en rask kjørende op over Vejen, bøjede af mod Kirkegaarden, hvor han steg af. Det var Knud, som havde været hjemme efter sin Kirkevogn, den samme, hvori de

saa manges Gang havde kjørt til og fra Formandskabet. Nu skulde Lars sætte sig op hos ham og kjøre hjem med ham. De gav hverandre Haanden, den ene siddende, den anden staaende; «nu faar du komme med,» sagde Knud. Uden at svare rejste den anden sig, de gik Side om Side bort til Vognen, Lars blev hjulpen op, Knud satte sig hos ham. Hvad de talte om, mens de kjørte, eller siden i det lille Kammer paa Aakre, hvor de var til ud paa Morgen den næste Dag, er ikke blevet kjendt. Men fra den Dag var de uadskillelige som før.

Saa snart Ulykken rammer en Mand, skjønner alle, hvad han er værd. Derfor paatog Bygden sig at opføre Lars Høgstads Huse, større og stadseligere end noget andet i Dalen. Han blev atter Ordfører, men med Knud Aakre ved sin Side; Knuds Aand og Hjærtelag blev aldrig overset, — og fra den Dag gik intet i Stykker.

SMAASTYKKER.

Blakken.

(1868.)

Bjørgan var fordum Præstegaard i Kvikne Præstegjæld i Dovrekjæden. Gaarden ligger højt oppe, ganske for sig selv; jeg stod som liden Gut paa Bordet i Dagligstuen og saa ned i Dalen med Længsel efter dem, som der om Vinteren rendte paa Skøjter langs Elven eller om Sommeren legede paa Volden. Bjørgan laa saa højt, at der ikke voxte Korn, hvorfor Gaarden ogsaa nu er solgt til en Schwejzer, og Præstegaard kjøbt i Dalen, hvor det dog er lidt ligere. Vinterens Komme paa Bjørgan var sørgelig tidlig! En Ager, som Fader i en varm og tidlig Vaar forsøgsvis havde tilsaaet, laa en Morgen gjemt af Sne; det slagne Hø kunde faa en Snebyge i Stedet for et Regnskyl, og naar nu Vinteren voxte! Kulden blev saadan, at jeg ikke turde tage i Gadedørens Dørklinke, fordi Fingrene sved paa Jærnet. Min Fader, der var barnefødt i Land ved Randstjorden og saaledes

ret hærdet, maatte dog ofte kjøre med Maske for Ansigtet til det fjærne Annex. Det knirkede og skreg i Vejene, naar en kom gaaende, og kom flere, blev det til skærende Larm. Sneen laa ofte jævnhøj med andet Stokværk i den svære Bygning, mindre Udhuse snede helt ned, Bakker, Buske og Gærder udjævnedes, et Snehav bredte sig med Topper af høje Birketræer svømmende og i Bølging efter Stormen, der hist havde hulet, her sammenjaget. Jeg stod paa Bordet og saa Skiløbere fare nedover fra os mod Dalen, jeg saa Finner komme med deres Rensdyr fra Røraasskogen susende ned over Fjældene og opover igjen til os. Pulkene slang af og til, og jeg glemmer aldrig, naar Toget endelig holdt paa Tunet, og en Skindbal krøb ud af hver Pulk og var et lidet travelt, fornøjjet Menneske, som solgte Rensdyrskjød.

Kviknedølen skal i senere Tider have voxet frem til et oplyst, fermt Folk; men den Gang var Kvikne Kald et af de mest ilde omtalte i Landet. For ikke saa langt tilbage havde en Præst maattet føre Pistoler med til Kirken, en anden kom hjem fra sin Kirketur og fandt alt sit Bohave knust eller ituslidt af Mænd, som havde været sværtede i Ansigtet og næsten havde skræmt Livet af hans Hustru, der var ene hjemme. Den sidste Præst havde flygtet derfra og bestemt nægtet at vende tilbage. Kaldet havde netop været præstløs i mange

Aar, da Fader — kanske netop derfor — fik det; thi man trode ham istand til at andøve en Baad i Storm.

Jeg husker endnu tydelig, hvorledes jeg en Lørdags-Morgen paa alle fire holdt paa at klyve op ad Trappen til Kontoret, fordi den var islagt efter Vaskningen, og var ikke kommen mange Steg, da et Brag og Brot oppe fra Kontoret jog mig forfærdet ned igjen. Thi deroppe havde Bygdens Kæmpe paataget sig at ville lære den gjenstridige Præst Folkets Skik, men fandt til sin Skræk, at Præsten først vilde lære ham sin. Han kom saaledes ud af Døren, at han lod sig falde Trapperne helt ned, samlede der sine forskjellige Lemmer og fandt Gadedøren i fire Byx. Folket i Kvikne vidste ikke bedre, end at Præsten gav dem de Love, som kom fra Storthinget. De vilde saaledes forbyde ham at gennemføre Skoleloven; de undsagde min Fader, de samlede sig mandstærke i Skoleformandskabet for at hindre Forretningen med Vold. Trods Moders indstændige Bønner havde han taget derhen, og da ingen vovede at hjælpe ham med Skoledistrikternes Inddeling o. s. v., gjorde han det selv efter bedste Skjon under Mængdens truende Torden; men da han med Protokollen under Armen gik ud, veg de, og ingen rørte ham. Man tænke sig min Moders

Andøve : holde Robaaden stille mod Vind og Strøm. Steg : Skridt.
Brot : Larm. Byx : Spring.

Jubel, da hun saa ham komme kjørende, rolig som altid.

I disse Forhold og Omgivelser fødtes Blakken! Hans Moder var en stor, rød Hoppe fra Gudbrandsdalen, alles Fryd, som saa hende; hans Fader var en Galning af en sort Fjordhest, som paa et fremmed Sted, hvor de drog sorgløse forbi med Hoppen, brød skrigende ud af Skogen og over Gærder og Grøfter kom og tog, hvad hans var, med Kjærlighedens Ret. Om Blakken sagdes tidlig: Denne bliver den stærkeste Hest, noget Menneske har set her nordpaa, og saa opvant som jeg var med Historier om Kæmper og Slagsmaal, saa jeg paa det lille Føl som paa en begavet Kammerat. Han var ellers ikke altid god imod mig; jeg bærer endnu et Ar over det højre Øje af hans Hov; men lige tro fulgte jeg med Hoppen og Føllet, sov med dem paa Marken og trillede mig imellem Hoppens Ben, naar den spiste. Men engang havde jeg fulgt for langt. Dagen havde været varm, jeg var sovnet af inde i en aabenstaaende Skoglade, hvor vi vel alle havde søgt Skygge; Hoppen og Føllet var gaaet videre, men jeg var bleven liggende. Det var sent paa Dag, da de, som havde raabt og søgt forgjæves, kom hjem med den Tidende, at jeg ikke var til at finde. Man tænke sig mine Forældres Skræk, — alle ud at søge, Mark og Skog blev gennemraabt, Bækkene, Styrtningerne undersøgt, — indtil endelig

en hører et Barn græde inde i Laden og opdager mig siddende i Høet. Jeg var saa forskræmt, at jeg længe ikke kunde tale; thi et stort Dyr havde staaet og set paa mig med Ildøjne. Om jeg havde drømt eller oplevet det, er ikke godt at sige, — men vist er det, at jeg endnu for nogle Aar siden vaagnede ved at se dette Dyr staa over mig.

Blakken og jeg fik snart Kammerater: først en liden Hund, som lærte mig at stjæle Sukker, saa en Kat, som en Dag uventet optraadte i Køkkenet. Jeg havde aldrig før set en Kat; ligbleg styrtede jeg ind og skreg, at en stor Mus kom op af Kjælderen! Næste Foraar blev vi endnu flere; thi da kom en liden Gris til, — og saa ofte som Blakken fulgte med Moderen paa Arbejde, blev det Hunden, Katten, Grisen og jeg, som holdt i Hob. Vi forslog Tiden nok saa godt, især med at sove sammen. Jeg gav jo disse Kammerater alt det, jeg selv syntes om; saaledes bar jeg en Sølvske ud til Grisen, for at den skulde spise pænere; den forsøgte ogsaa — d. v. s. at spise Sølvskeen. Naar jeg skulde følge mine Forældre ned til Folk i Dalen, fulgte Hunden, Katten og Grisen med. De to første kom i Færgen, som skulde føre over Elven, Grisen gryntede lidt og svømmede saa efter. Vi blev da trakterede hver paa sin Vis, og om Kvælden drog vi hjem igjen i samme Optog.

Men snart skulde jeg miste disse Kammerater og blot beholde Blakken; thi min Fader fik Næssets Kald i Romsdal. Det var en forunderlig Dag, da

vi drog afsted, vi Born og en Barnepige i et lidet Hus, som var sat paa en Langslæde, saa hverken Vind eller Sne kunde naa os, og min Fader og Moder foran i en Bredslæde, og alle de omkring os, som atter og atter vilde sige os Farvel. Jeg kan ikke sige, at jeg var synderlig sørgmodig; thi jeg var bare sex Aar gammel, og jeg vidste, at der var kjøbt en Hat og Frak og Buxer til mig i Trondhjem, som jeg skulde faa paa, naar vi kom frem! Og der, i vort nye Hjem, skulde jeg for første Gang faa se Sjøen! Og saa var jo Blakken med!

Her paa Næssets Præstegaard, en af de skjønneste Gaarde i Landet, som den ligger der bredbarmet mellem to mødende Fjorde med grønt Fjæld over sig, Fossefald og Gaarde paa den modsatte Strand, bølgende Marker og Liv inde i Dalbunden, og ud over langs Fjorden Fjælde med Næs i Næs skydende ud i Sjøen og en stor Gaard ude paa hvert, — her paa Næssets Præstegaard, hvor jeg kunde staa i Kvælden og se paa Solspillet over Fjæld og Fjord, til jeg græd, som om jeg havde gjort noget ondt, — og hvor jeg paa mine Ski ned i en eller anden Dal pludselig kunde stanse som troldbunden af en Skjønhed, af en Længsel, som jeg ikke magtede at klare, men som var saa stor, at jeg ovenpaa den højeste Glæde følte den dybeste Indestængelse og Sorg, — her paa Næssets Præstegaard voxte mine Indtryk, men et af de livligste var det, jeg fik af Blakken;

thi her voxte ogsaa han, blev en Kæmpe og gjorde Kæmpeværk.

Han havde ikke meget over Middelhøjde, men var forholdsvis særdeles lang og af en Bredde, som man maatte le ad; han var blak af Farve, mere gul end hvid, med sort, overordentlig fyldigt Fax; han blev et tungt, godmodigt Dyr, — til daglig Brug altid ludende. Hvad han var vant til, gjorde han rolig som en Oxe, men tilgavns. Foruden at han forrettede mere end det halve Hestearbejde ved Agerbrug, Vedkjørsel o. s. v. paa denne tungbrugte Gaard, drog han frem til en stor, ny Hovedbygning og til det meget, min Far ellers lod bygge, over Halvparten af Virket, og drog det af en langt bortliggende, forskrækkelig Udmark. Hvor to Heste ikke kunde faa det frem, der brugtes Blakken, og saa sandt Grejerne holdt, kom det frem. Han saa gjerne tilbage paa Gutterne, mens de læssede hans dobbelte og tredobbelte Læs; han sagde just ikke noget dertil, men man maatte dog en tre, fire Gange bede ham gaa, før han gik, og selv da gjorde han først et Par Prøvetag, — og saa tog han det! Det gik mageligt, Skridt for Skridt; der kom undertiden en ny Tjenestegut, som vilde indøve ham i en hurtigere Takt, men det endte altid med, at Gutten maatte lære Hestens. Svøbe blev aldrig brugt; thi man fik snart den vældige

Blak ∴ blegagtig. Fax ∴ Manke. Virke ∴ Materialier. Grejerne ∴ Tøjet.

Arbejder saa kjær, at det hele gik med Kjæleri. Efter hvert som Blakken blev berømt i Bygderne, blev det jo en Ære at kjøre ham.

Thi Blakken var snart uden Sammenligning Præstegjældets største Vidunder. Det begyndte som overalt, hvor noget stort stikker op, med grueligt Spektakel og Had, det begyndte nemlig med, at Blakken, som gik i Udmarken og paa Fjældet mellem Bygdens andre Heste, vilde have alle Hopper for sig selv. Han saaledes skamslog og flængede de Medbejlere, som indbildte sig noget, at Bønderne kom dragende med dem til Præstegaarden under dyre Forbandelser og med Krav paa Erstatning. De slog sig efterhaanden tiltaals, da de nok indsaa, at de kunde staa sig paa det alligevel; thi Blakkens Afkom priste ham! Men det var dem dog længe harmeligt, at hans Overlegenhed var saa uhyre og uomtvistelig. Vor Nabo, Løjtnanten, kunde som Krigsmand ikke finde sig deri; han fik fat i to svære gudbrandsdølske Dyr, herlige Heste, — og disse skulde lære Blakken Respekt. Der blev vaaget for og imod; hvor var man ikke spændt paa Udfaldet af det første Sammenstød om Vaaren oppi Fjeldbejttet! Jeg glemmer derfor aldrig den vakre Pinsedags Kvæld, jeg stod ude og lyede paa Aarfuglen, som spillede i Lien, da en Jente kom løbende og meldte, at begge Løjtnantshestene stod henne ved Slibestenene og trykkede sig op til hverandre. Alle

derhen, — og se: de to dejlige Dyr stod og skalv, blødende af Saar i Saar, de havde været under Blakkens uhyre Hove og Tænder! Rædselen havde givet dem Kraft til at sætte over Præstegaardens høje Skigar; thi de havde ikke vovet at stanse, før de kom til Hus. Dagen efter lød Blakkens Pris ved Kirkemuren og førtes derfra over »Fjæld og Fjøre«.

Blakken havde den Sorg, at en af hans Sønner, en kvik brun Hest, om nogle Aar vilde dele Magten med ham. Men han greb ham midt i hans første Oprørsforsøg, og da den dristige Søn ikke vilde tage Flugten, men rejste et udæskende Kampskrig, løftede den prøvede Kæmpe sig, de gik imod hverandre paa Bagbenene, lagde Forbenene om hverandres Halse og brødes. (Skjotheste slaas altid paa den Maade.) Snart stod den unge Galning som en Violinbue; lidt efter laa han nedbrudt paa Jorden og fik sine faderlige Bank. Dette stod jeg og saa paa.

Næsten hver Sommer var der Bjørn i Marken, som slog ned mange Kør og Sauder for os og andre. Ret som det var, horte vi Gjætergutten nidhauke og Buhunden halse; da ringedes med Klokken, Arbejdsfolkene kom løbende, og op i Marken med Geværer, Øxer og Jernstaure; men de kom i Reglen for sent: enten havde Hunden alt jaget Bjørnen, eller ogsaa var Kreaturet ned-

Skigar ɔ: Gærde af kløvet Ved. Fjøre ɔ: Strandbred. Skjotheste ɔ: Hingst. Nidhauke ɔ: hujer i eet væk. Jærnstaur ɔ: Jærnstang

slaaet, for Hjælpen kom. Hestene kunde bedre hytte sig; men det hændte nu og da, at han dræbte en Hest enten ved at lokke ham i en Myr, hvor Hesten sank i og blev et let Offer, eller ved at faa ham paa Jag, saa han styrtede ud over et Sva. En Sommer var det især slemt, der var næsten ingen Uge, hvor Bjørnen ikke var ved Kreaturerne; Hestene kom, ret som det var, helt frem til Raaket og var dygtig rædde af sig; thi hver Gang var de jagne af Bjørnen. Men Blakken og den Hoppe og det Føl, han med skarpe Sko holdt Vagt for, kom aldrig. Vi vidste til sidst ikke, hvorledes det var gaaet dem; Gjæterne havde ikke hørt Hoppens Bjælde paa mange Dage. Da det havde været et langvarigt Uvejr, hvori Hestene ellers plejede at søge nærmere til Hjemmet, ja, ofte at stille sig lige udenfor ved Grinden, som førte til Stalden, og de endda ikke var komne, sendtes Gutterne mandstærke op i Skogen for at søge. De søgte mest omkring myrlændt Jord, om Bjørnen der skulde have forlokket den kamplystne Hest og saa overvundet ham og siden kanske taget baade Føllet og Hoppen, som naturligvis vilde forsvare Føllet. De søgte og søgte uden at se noget mistænkeligt; Spor (»Far«, som det hedder) efter Bjørnen var allevegne at se, intet Tegn til Kamp med Heste. Som Gutterne gaar og taler om dette og nærmer sig det bedste

Myr : Mose. Sva : nogen Klippe. Raak : Kreatursti. Grind : Gærdeled. Myrlændt : moradsig.

Hestebejte i Skogen, bliver en af dem opmærksom paa, at lige i Nærheden af en Myr er Spor efter Føl og Hoppe, men at de i det uendelige har gaaet rundt paa samme Plet, altsaa i stor Angst, og dette var sket nylig, vistnok endnu samme Dag. Ved saa at undersøge Myren fandt de ganske rigtig denne opsparket efter en stor Kamp. Det begyndte at gaa Gutterne baade koldt og varmt, men de vilde dog se nøjere efter. Ved Kanten af Myren saa de Spor efter Bagbenene baade paa Bjørn og Hest; de havde altsaa begge strax rejst sig op, Bjørnen var gaaet baglængs ud i Myren for at narre Hesten, og Hesten efter; thi Bjørnens brede Lab og Læg kan Myrjorden nok bære; ej heller er han saa tung som Hesten, der synker i og sidder fast. Men denne Gang havde Bjørnen forregnet sig; thi vel var Blakken sunken stygt ned i, men hans Lænders Kæmpekræfter havde løftet Benene op af Myrens Sug, mens de skarpskoede Forben pryglede, og Skæretænderne rev, — og snart saa man ikke længere ligt til Bjørnens Bagben, men derimod et nøjagtigt Aftryk af hans Pels, og atter et og atter et, og saa hele Myren nedover; han var kastet overende, havde ikke kunnet løfte sig igen, men havde væltet sig, Rul i Rul, for at skytte sig mod Slagene og Bidene af den rasende Hest, og dette kunde de forfølge lige til fast Jord. Opildnet af Kamppladsens varme Fortælling blev Gutterne mere lydhøre og gløgge

og kunde nu i den stille, solsitrende Luft efter Regnvejret høre Hoppens Bjælde fra Lovskogen under Aasen. De ilede derhen, — men mødtes af Blakken, som med sprudende Øjne forbød dem at komme nærmere. Han var ikke til at kjende igjen. Med løftet Hoved, vajende Manke travede han rundt om Hoppen og Føllet i store Kredse, og det var kun efter megen blid Tale og ved Hjælp af Salt, som de bar med, at de kunde faa ham til at huske, det var kjendte Folk, som kom. Men denne Blakkens Storbedrift, som i sit Slags var enestaaende, lagde saadan Glans om hans Navn, at han fra »Præsteblakken« herefter ophøjedes til at hedde »Bjørneblakken«. Gang paa Gang, Aar efter Aar var han i Kast med Bjørnen og hver Gang længe bagefter ikke til at styre. Han kom engang hjem med Mærke efter Bjørnens Klør; det havde været en gammel Kæmpe, som havde faaet Tag oppe under Øjnene paa Hesten og havde rispet forfærdelig nedover, da Hesten havde slidt Hovedet løst. At have en saa gammel Skjothest gaaende skarpskoet i Udmarken var ellers farligt; men Hestene kjendte ham og flygtede, og selv om en og anden endnu var dum nok til at lade sig banke, saa var man overbærende med Blakken for hans store Berømtheds Skyld. En Hest, som lagde Bjørnen i Bakken, maatte faa gjøre, hvad han vilde.

Hvor beundret han var, kunde bedst ses, naar vi, som sjælden hændte, var nødte til at tage ham til Kirkehest. Skulde hele Familien med Husjomfru

og Lærer op at kjøre, maatte han drage tre, fire af os i en gammel Gig, hvori man sad »ej blot til Lyst«. Da ingen af de sædvanlige Stadsseler var stor nok, maatte han humpe i Vej i Arbejdstøjet, og da den svære, gjenstridige Man laa ned i Øjnene paa ham, saa han just ikke ud til at fare i Kirkefærd. Man maatte sætte ham bagerst; thi dels vilde han ikke springe, men bare gaa som foran Arbejdskærren, dels vilde han op med Kirkefolket i alle de Skogveje, han var vant til. Men gik han bagerst, fulgte han jo paa en Vis med; naar de andre Heste sprang, saa byxede Blakken, og saaledes kom de, der sad i Giggen, frem humpende i Rykkevis, eller som i Sjøgang, og ved een Lejlighed med virkelig Sjøsyge. Ved Kirken derimod forandrede det hele sig. Der var nemlig mange andre Heste, han løftede strax Hovedet og gav et kampfærdigt Skrig; det svarede fra Markerne rundt om, han vilde afsted med Giggen, men blev holdt, afklædt og tjoret. Han havde sit særegne Tjor med og blev sat paa en Plads tæt under Fjældet for at være saa langt fra de andre Heste som muligt. Men han vilde til dem, han sled i Tjoret, rejste sig paa Bagbenene, rystede Manken og skreg nedover! Der var flere Folk omkring ham end i Kirken; naar han en Stund var rolig, klappede de ham og maalte hans Bryst, hans Hals, hans Lænder, tog ogsaa Tag i Munden for at se paa hans Tandgar, men saa

snart en af de andre Heste skreg, sled han sig fra dem, rejste sig og skreg igjen, — det tyktes dem det herligste Syn, de havde set. Jeg for min Del har vist aldrig senere været saa stolt af noget, som jeg den Gang var af Blakken, naar jeg stod mellem Bønderne og hørte de smældende Lovord.

. Og her paa Toppen af hans Triumfbane vil jeg forlade ham. Jeg kom ud og fik andre Maal for min Beundring og andre Helte at følge.

Thrond.

(1856.)

Alf hed en Mand, som havde stort Haab af sine Sambygdinger, fordi han gik fremfor de fleste baade i Arbejde og Raad. Men da den Mand var tredive Aar, drog han tilfjælds og ryddede sig Plads to Mile fra Folk. Mange undrede sig over, at han holdt ud dette Naboskab med sig selv, men de undrede sig endnu mere, da om nogle Aar en ung Jente fra Dalen vilde dele det med ham, og det just den, som havde været den gladeste ved alle deres Samlag og Danse.

De blev kaldt »Skogfolket«, og han kjendtes under Navnet »Alf i Skogen«; Folk saa længe efter ham, naar han fandtes ved Kirke eller i Arbejde; thi de forstod ham ikke, og han brydde sig heller ikke med at forklare sig. Konen havde blot været et Par Gange i Bygden, og den ene Gang for at faa et Barn holdt over Daaben.

Dette Barn var en Søn, som blev kaldt Thrond. Efter som han voxte til, talte de oftere om, at de

maatte have Hjælp, og da de ikke kjendte Raad til at tage et voxent Menneske, tog de, hvad de kaldte et halvt: de fik en fjortenaars Jente i Huset, som stilledes med Gutten, naar Forældrene var i Marken.

Hun var ikke fri for at være enfoldig, og Gutten mærkede snart, at det, Moderen sagde ham, var let at faa fat i, men det, Ragnhild gav, var tungt. Faderen talte han ikke stort med, og han var heller ræd ham; thi der maatte være saa stilt, naar han var inde.

Saa en Julekvæld — de brændte to Lys paa Bordet, og Faderen drak af en Flaske, som var hvid — tog Faderen Gutten op til sig, satte ham paa Fang, saa ham strængt i Øjnene og raabte: »Huf, Gut!« Da lagde han mildere til: »Du er ikke saa ræd endda; taaler du et Æventyr?« Gutten svarede ingenting, men saa stort paa Faderen. Da fortalte denne ham om en Mand fra Vaage, som hed Blessommen. Han var i Kjøbenhavn, den Mand, for at faa Kongens Ret i en Sag, han førte, og det drog ud, saa Julekvælden kom paa ham; men det syntes ikke Blessommen godt om, og som han drev i Gaderne der og tænkte sig hjem, saa han en svær Karl i en hvid Kofte gaa foran sig. »Du gaar fort, du,« sagde Blessommen. — »Jeg har langt hjem i Kvæld,« sagde Manden. — »Hvor skal du hen?« — »Til Vaage,« svarede Manden og gik paa. — »Det var rigtig brav,« sagde Blessommen, »for did skulde jeg nok med.« — »Saa kan du staa bag paa

Mejderne hos mig,« svarede Manden og drev af ind i en Tværgade, hvor Hesten hans stod. Han satte sig oppi og saa tilbage paa Blessommen, der han steg op paa Mejderne; »du faar holde dig fast,« sa'n. Blessommen saa gjorde, og han havde det fornødent; thi dette gik ikke rigtig paa Landjorden. »Jeg mener, du kjører paa Vandet, jeg,« sagde Blessommen. — »Jeg gjør saa,« sagde Manden, og Govet stod omkring dem. Men et Stykke længre frem syntes Blessommen, at det ikke længer gik paa Vandet; »jeg mener, det gaar i Luften, jeg,« sa'n. — »Ja, det gør saa,« svarede Manden. Men da de havde faret endnu længre, syntes Blessommen, at han drog Kjendsel paa Bygden, de foer frem i; »jeg mener, det er Vaage,« sa'n. — »Ja, nu er vi fremme,« svarede Manden, og Blessommen syntes, det havde gaaet fort. »Du faar ha' Tak for god Skyds,« sa'n. — »Selv Tak!« svarede Manden og lagde til, i det samme han slog paa: »Nu er det ikke værdt, du ser dig om efter mig!« — »Nej, nej,« tænkte Blessommen og ruslede hjem over Bakkerne. Men da blev der sligt et Smæld og Brot bag ham, som om hele Fjældet skulde falde ned, og Lysning gik over alt Land; han saa sig om, og da saa han Manden i den hvide Kofte kjøre gjennem bragende Ildsluer ind i det aabne Berget, der stod over ham som en Port. Blessommen

Mejd ∴ Mede, det underste Træ i en Slæde. Gov ∴ Damp, Skumspøjt. Rusle ∴ lakke afsted. Brot ∴ Larm.

blev lidt lej over det Rejsefølge, han havde haft, og vilde tage Hovedet tilbage fra den Kant; men som det var vendt, saa blev det siddende, og aldrig mere fik Blessommen sit Hoved ret igjen.

Sligt havde Gutten i sine Levedage ikke hørt Mage til. Han turde ikke mere spørge Faderen, men tidlig næste Morgen spurte han Moderen, om ikke hun kunde Æventyr. Jo, det kunde hun, men de gik mest om Prinsesser, som sad fangne i 7 Aar, til den rette Prins kom. Gutten trode, at alt, han hørte og læste, levede tæt omkring ham.

Han var en otte Aar, da den første Fremmedmand en Vinterkvæld traadte ind om Døren der. Han havde sort Haar, og det havde aldrig Thrond set. Han hilste kort »god Kvæld!« og gik fremover; Thrond blev ræd og satte sig paa en Skammel ved Gruestenen. Moderen bad Manden sidde indpaa; han gjorde saa, og da fik Moderen se ham nøjere; »kjære, er det ikke han Fele-Knud?« sagde hun. — »Jo, det er nok saa. Det er længe siden, jeg spillede i dit Bryllup.« — »Aa ja, nu er det en Stund siden. Er du saa langrejsende?« — »Jeg har spillet i Julen paa den anden Side Fjældet. Men midt fjælds kom der noget ondt over mig; jeg maatte gaa ind her for at hvile.«

Moderen bar Mad ind til ham; han satte sig tilbords, men sagde ikke »i Jesu Navn«, som Gutten altid havde hørt. Da han havde spist, rejste han sig; »nu har jeg det rigtig saa godt,« sagde han; »lad mig nu faa hvile lidet Grand.« Og han blev lagt hen for at hvile i Thronds Seng.

Til ThronD blev der redet op paa Gulvet. Som han laa der, frøs han paa den Side, som vendte bort fra Gruen, og det var den venstre. Han fandt ud, at det var, fordi den anden Side laa bar i Nattekulden; thi han laa jo midt i Skogen. Hvorledes var han kommen i Skogen? Han rejste sig og saa, og Ilden brændte langt borte, og han laa virkelig alene i Skogen; han vilde gaa til Ilden, men kom ikke af Stedet. Da fik han stor Rædsel; thi Udyr kunde fare, TrolD og Spøgeri komme, hjem til Ilden maatte han, men han kom ikke af Stedet. Da voxte Frygten, han tog sig sammen med al sin Magt, fik raabe »Mor!« — og vaagnede. »Kjære Barn, du drømmer tungt,« sagde hun og løftede ham.

Det gøs i ham, og han saa sig om. Fremmedmanden var borte, og han turde ikke spørge efter ham.

Moderen kom ind i den sorte Kjole og gik til Bygden. Hjem med hende kom to nye Fremmedmænd, ogsaa med sort Haar og flade Huer. De sagde heller ikke »i Jesu Navn«, da de spiste, og de talte sagte med Faderen. Siden gik han og de ind paa Laaven og kom ud igjen med en

stor Kiste, som de bar mellem sig. Den satte de paa en Kjælke og tog Farvel. Da sagde Moderen: »Vent lidt og tag med den mindre Kiste, han bar med sig.« Og hun gik ind efter den. Men en af Mændene sagde: »Den kan han have,« og han pegte paa Thrond. Den anden lagde til: »Brug den saa godt som han, der nu ligger her,« og han pegte paa den store Kiste. Da lo de begge og drog afsted. Thrond saa paa den lille Kiste, han saaledes fik. »Hvad er der i den?« spurte han. »Bær den ind og se efter,« sagde Moderen. Han saa gjorde, men hun hjalp ham at aabne den. Da gik en stor Glæde over hans Ansigt; thi han saa noget saa let og fint ligge der. — »Tag det!« sagde Moderen. Han stak bare en Finger ned paa det, men med stor Forskrækkelse tog han den igjen; »det græder!« sagde han. »Tag Mod til dig,« sagde Moderen, han greb om med fuld Haand og tog det op. Han vejede det og vendte det, han lo og rørte ved det; »kjære, hvad er det?« spurte han, det var saa let som en Leg. »Det er en Fele.«

Saaledes gik det til, da Thrond Alfson fik sin første Violin.

Faderen kunde spille lidt, og han viste Gutten de første Greb; Moderen kunde tralle Slaatter fra den Tid, hun dansede, og disse lærte han, men lagede snart selv nye. Han spillede altid, han ikke læste, han spillede, saa Faderen engang sagde

ham, at han blegnede rent bort for ham. Alt, som Gutten til i Dag havde læst og hort, gik ind i Felen. Den bløde, fine Stræng var Moderen; den, som laa tæt ved og altid fulgte Moderen, var Ragnhild. Den grove Strængen, som han sjældnere var bortpaa, det var Faderen. Men den sidste, alvorlige Stræng, den var han halvvejs ræd, og den gav han intet Navn. Naar han tog et Fejlgreb paa Kvinten, saa blev det Katten; men naar han tog et Fejlgreb paa Faderens Stræng, saa blev det Oxen. Buen, det var Blessommen, som fik kjøre fra Kjøbenhavn til Vaage paa een Nat. Ogsaa hver Slaat var en bestemt Ting. Den med de lange, alvorlige Toner i var Moderen i den sorte Kjole. Den, som stotrede og hoppede, var Moses, som stammede og slog paa Klippen med sin Stav. Den med det stille Spil, naar Buen laa let paa Strængene, var Huldren, som samlede Bølingen borti Taagen, naar ingen andre kunde se det.

Men Spillet bar ud over Fjældene, og han fik Længsel. Da Faderen en Dag fortalte, at paa Markedet havde en liden Gut spillet og tjent mange Penge, ventede han Moderen i Køkkenet og spurte hende sagte, om ikke ogsaa han kunde komme til Markedet og spille for Folk. »Kan du tænke sligt,« sagde Moderen, men talte strax til Faderen derom. »Han kommer tidsnok ud,«

svarede Faderen, og det sagde han saaledes, at Moderen ikke bad mere.

Snart igjen talte Faderen og Moderen over Bordet om noget Nybyggerfolk, som nylig var flyttet op paa Fjældet og skulde giftes. De havde ingen Spillemand til Brylluppet, sagde Faderen. »Kunde jeg ikke faa være Spillemanden?« hviskede Gutten, da Moderen atter stod i Køkkenet. — »Du, som er saa liden!« sagde hun; men hun gik bort paa Laaven, hvor Faderen stod, og sagde det til ham. »Han har aldrig været i Bygden,« lagde hun til, »han har aldrig set en Kirke.« — »Jeg skjønner ikke, at du vil bede mig,« sagde Alf; men han sagde heller ikke mere, og da trode Moderen, at hun havde Lov. Derfor gik hun over til Nybyggerfolket og bød Gutten frem. »Slig som han spiller,« sagde hun, »har aldrig en Smaagut spillet før,« og — Gutten skulde faa komme med!

Men der blev Glæde hjemme! Fra Morgen til Aften spillede han og øvede ind nye Slaatter, om Natten drømte han om dem; de bar ham over Højderne ud i fremmede Lande, som red han paa sejlene Skyer. Moderen syde nye Klæder, men Faderen vilde ikke være inde.

Den sidste Natten sov han ikke, men tænkte ud en ny Slaat om Kirken, som han ikke havde set. Tidlig om Morgen var han oppå, Moderen ogsaa for at give ham Mad, men han kunde intet spise. Han drog paa sig de nye Klæder og tog Felen i Haanden, og da var det ham, som det

skinnede for Øjet. Moderen fulgte ham ud paa Stenhellen og saa efter ham, mens han gik op Liderne; det var første Gang, han gik hjemmefra.

Faderen steg stille ud af Sengen og gik til Vinduet; han stod der, saa efter Gutten, lige til Moderen rørte paa sig ude paa Hellen, da gik han atter i Sengen, og han laa, da hun kom ind.

Hun blev gaaende omkring ham, som om det var noget, hun vilde ud med. Og endelig kom det: »Jeg synes nok, jeg maa ned til Kirken og se, hvordan det gaar.« Han gav ikke Svar, derfor ansaa hun den Ting for afgjort, klædte paa sig og gik.

Det var en herlig Solskinsdag, Gutten gik opover; han hørte paa Fuglene og saa Solen glitre i Bladene, mens han gik fort fremover med Felen under Armen. Og da han kom til Brudehuset, saa han endnu ingen andre Ting end dem, han før havde i Hovedet, hverken Brudestadsen eller Følget; han bare spurte, om de skulde afsted, og det skulde de. Han gik foran med Felen, nu spillede han hele Morgenen ind i den, og det ljomede mellem Træerne. »Ser vi snart Kirken?« spurte han bagover; længe fik han nej; men endelig sagde en: »Blot omkring den Hammer der nu, saa ser du den!« Han lagde sin nyeste Slaat paa Felen, Buen dansede, og han saa ende frem. Der laa Bygden lige foran ham!

Det første, han saa, var en liden, let Taage ligge som en Røg op mod den modsatte Fjældside. Han drog Øjet til sig over grønne Enge og store Huse med Vinduer, hvorpaa Solen brændte; det glimrede næsten som paa Isbræen en Vinterdag. Husene blev bestandig større og Vinduerne flere, og her paa den ene Side laa der uhyre, røde Huse, nedenfor dem stod Heste bundne, smaa, pyntede Børn legede i en Bakke, Hunde sad og saa paa. Men overalt gik der en lang, svær Tone, saa det rystede i ham, og alt, han saa, syntes at vende sig i Takten af den Tonen. Da saa han med een Gang et stort, rankt Hus, der tog lige op i Himmelen med en høj, blinkende Stav. Og nedentil funkledede hundre Vinduer i Solen, saa Huset stod som i een Lue. Det maa være Kirken, tænkte Gutten, og Tonen maa komme derfra! Rundtom stod en uhyre Mængde Mennesker, og allesammen var de lige hverandre! Han satte dem strax i Forbindelse med Kirken og fik derved en frygtblandet Agtelse for det mindste Barn. Nu maa jeg spille, tænkte Thrond og tog i. Men hvad var dette? Felen lød jo ikke længer. — Det maa være en Fejl ved Strængene; han undersøgte, men der var ingen. »Saa maa det være, fordi jeg ikke trykker godt nok til,« og han trykkede paa, men Felen var som brusten. Han byttede den Slaat, som skulde betyde Kirken, ind mod en anden, men lige galt; ingen Lyd, blot Pib og Jammer. Han kjendte den kolde Sved perle ned over Ansigtet, han

tænkte paa de kloge Folk, som stod her og kanske lo ham ud, ham, som dog hjemme kunde spille saa vakkert, men her ikke fik en Tone! »Gud ske Lov, at ikke Mor er her og ser min Skam,« sagde han sagte til sig selv, mens han spillede ind mellem Folket, — men se, der stod hun i den sorte Kjole, og hun veg tilbage længre og længre. Da saa han i det samme højt oppe paa Spiret sidde den sorthaarede Mand, som havde givet ham Felen. »Giv hid igjen!« raabte han, lo og strakte Arme, og Spiret gik op og ned med ham, op og ned; men Gutten tog Felen under den ene Arm; »du faar den ikke!« raabte han, vendte sig og løb, ud fra Folket, ud mellem Husene, ud over Eng og Mark, til han ikke kunde mere og sank om.

Der laa han længe med Ansigtet mod Marken, og da han endelig vendte sig, hørte og saa han blot Guds endeløse Himmel, der gik over ham med sit evige Sus. Dette var ham saa forfærdeligt, at han maatte vende sig mod Marken igjen. Da han atter løftede Hovedet, fik han se Felen, som laa der for sig selv. »Din Skyld er det alt-sammen!« raabte Gutten og løftede den for at knuse den, men holdt inde og saa paa den. — »Vi har haft mangen en glad Stund sammen,« sagde han til sig selv og taug. Men lidt efter sagde han: »Strængene maa over; thi de duer ikke.« Og han trak en Kniv og skar. »Au!« sagde Kvinten kort og saart. Gutten skar. »Au!

sagde den næste; men Gutten skar. »Au!« sagde den tredje tungt, — og han stod for den fjerde. En stor Smerte greb ham; den fjerde Strængen, den, han aldrig havde turdet give Navn, den skar han ikke. Nu var det ogsaa, som han følte, det var dog ikke Strængenes Skyld, at han ikke kunde spille. Da kom Moderen gaaende langsomt opover til ham for at føre ham hjem. Men en endnu større Frygt greb ham, han holdt Felen efter de overskaarne Strænge, rejste sig og raabte nedover mod hende: »Nej, Mor! hjem igjen vil jeg ikke, før jeg kan spille, hvad jeg har set i Dag.«

Faderen.

(1858).

Den Mand, hvorum her skal fortælles, var den mægtigste i sit Præstegjæld; han hed Thord Øveraas. Han stod en Dag i Præstens Kontor, høj og alvorlig; »jeg har faaet en Søn,« sagde han, »og vil have ham over Daaben.« — »Hvad skal han hede?« — »Finn efter Far min.« — »Og Fadderne?« — De blev nævnte og var da Bygdens bedste Mænd og Kvinder af Mandens Slægt. »Er der ellers noget?« spurte Præsten, han saa op. Bonden stod lidt; »jeg vilde gjerne have ham døbt for sig selv,« sagde han. — »Det vil sige paa en Hverdag?« — »Paa Lørdag førstkommende, 12 Middag.« — »Er der ellers noget?« spurte Præsten. — »Ellers er der ingenting,« Bonden drejede Huen, som vilde han gaa. Da rejste Præsten sig; »endnu dog dette,« sagde han og gik lige bort til Thord, tog hans Haand og saa ham ind i Øjnene, »give Gud, at Barnet maa blive dig til Velsignelse!«

Sexten Aar efter den Dag stod Thord i Præstens Stue. »Du holder dig godt, du Thord,« sagde Præsten, han saa ingen Forandring paa ham. »Jeg har heller ingen Sorger,« svarede Thord. Hertil taug Præsten, men en Stund efter spurte han: »Hvad er dit Ærende i Kvæld?« — »I Kvæld kommer jeg om Sønnen min, som skal konfirmeres i Morgen.« — »Han er en flink Gut.« — »Jeg vilde ikke betale Præsten, før jeg hørte, hvad Nummer han fik paa Kirkegulvet.« — »Han skal staa Nummer een.« — »Jeg hører dette, — og her er 10 Daler til Præsten.« — »Er der ellers noget?« spurte Præsten, han saa paa Thord. — »Ellers er der intet.« — Thord gik.

Atter løb otte Aar hen, og saa hørtes der Støj en Dag foran Præstens Kontor; thi mange Mænd kom, og Thord først. Præsten saa op og kjendte ham: »Du kommer mandstærk i Kvæld.« — »Jeg vilde begjære Lysning for Sønnen min; han skal giftes med Karen Storliden, Datter af Gudmund, som her staar.« — »Dette er jo Bygdens rigeste Jente.« — »De siger saa,« svarede Bonden, han strøg Haaret op med den ene Haand. Præsten sad en Stund og som i Tanker, han sagde intet, men førte Navnene op i sine Bøger, og Mændene skrev under. Thord lagde tre Daler paa Bordet. — »Jeg skal blot have een,« sagde Præsten. — »Veed det nok; men han er mit eneste Barn, — vilde gjerne gjøre det vel.« — Præsten tog mod Pengene. »Det er tredje Gang, du paa Sønnens Vegne staar her nu, Thord.« — »Men nu er jeg

ogsaa færdig med ham,« sagde Thord, lagde sin Tegnebog sammen, sagde Farvel og gik, — Mændene langsomt efter.

Fjorten Dage efter den Dag rode Fader og Søn i stille Vejr over Vandet til Storliden for at samtale om Brylluppet. »Den Toften ligger ikke sikkert under mig,« sagde Sønneren og rejste sig for at lægge den tilrette. I det samme glider den Tilje, han staar paa; han slaar ud med Armene, giver et Skrig og falder i Vandet. — »Tag i Aaren!« raabte Faderen, han rejste sig op og stak den ud. Men da Sønneren havde gjort et Par Tag, stivner han. »Vent lidt!« raabte Faderen, han rode til. Da vælter Sønneren bagover, ser langt paa Faderen — og synker.

Thord vilde ikke ret tro det, han holdt Baaden stille og stirrede paa den Pletten, hvor Sønneren var sunken ned, som skulde han komme op igjen. Der steg nogle Bobler op, endnu nogle, saa bare een stor, der brast, — og spejlblank laa atter Sjøen.

I tre Dage og tre Nætter saa Folk Faderen ro rundt om den Pletten uden at tage Mad eller Søvn til sig; kan soknede efter sin Søn. Og paa den tredje Dag om Morgen fandt han ham og kom bærende op over Bakkerne med ham til sin Gaard.

Tilje : Bræt, Planke. Sokne : drægge, lede med Kroge efter en druknet.

Det kunde vel være gaaet et Aar hen siden hin Dag. Da hører Præsten sent en Høstkvæld nogen rusle ved Døren ude i Forstuen og famle varsomt efter Laasen. Præsten aabnede Døren, og ind traadte en høj, foroverbøjet Mand, mager og hvid af Haar. Præsten saa længe paa ham, før han kjendte ham; det var Thord. »Kommer du saa sent?» sagde Præsten og stod stille foran ham. »Aa ja; jeg kommer sent,« sagde Thord, han satte sig ned. Præsten satte sig ogsaa, som han ventede; der var længe stilt. Da sagde Thord: »Jeg har noget med, som jeg gjerne vilde give til de fattige; det skulde gjøres til et Legat og bære min Søns Navn;« — han rejste sig, lagde Penge paa Bordet og satte sig atter. Præsten tællede dem op; »det var mange Penge,« sagde han. — »Det er Hælvten af min Gaard; jeg solgte den i Dag.« Præsten blev siddende i lang Stilhed; han spurte endelig, men mildt: »Hvad vil du nu tage dig for, Thord?» — »Noget bedre.« — De sad en Stund, Thord med Øjnene mod Gulvet, Præsten med Øjnene paa ham. Da sagde Præsten sagte og langt: »Nu tænker jeg, at Sønnen din endelig er bleven dig til Velsignelse.« — »Ja, nu tænker jeg det ogsaa selv,« sagde Thord, han saa op, og to Taarer randt tunge ned over hans Ansigt.

Ørneredet.

(1859).

Endregaardene hed en liden Bygd, der laa for sig selv med høje Fjæld omkring. Den var flad i Bunden og frugtbar, men blev skaaren i Stykker af en bred Elv, som kom fra Fjældene. Denne Elv bar ud i et Vand, som laa op til Bygden og gav Udsigt langt udover.

Op efter Endre-Vand var den Mand kommen roende, som først havde ryddet i Dalen; hans Navn var Endre, og hans Ætlinge var det, som bode her. Somme sagde, at han var rømt hid op for Drabs Skyld, derfor var hans Slægt saa mørk; andre sagde, at dette skyldtes Fjældene, der stængte Solen ude Kl. 5 Eftermiddag Midsommersdag.

Over den Bygd hang et Ørnerede. Det var lagt paa en Bergknat oppi Fjældet; alle kunde

se, naar Hunørnen satte sig, men ingen kunde naa. Hanørnen sejlede over Bygden, slog snart ned efter et Lam, snart efter et Kid, engang tog den ogsaa et lidet Barn og bar bort; derfor var der ikke trygt i Bygden, saa længe Ørnen havde Rede i Flakfjældet. Det Sagn laa over Folket, at i gamle Dage var der to Brødre, som havde naaet op og revet Redet; men nutildags var ingen saa god, at han kunde naa.

Hvor tvende mødtes i Endregaardene, talte de om Ørneredet og saa opefter. De vidste, naar Ørnene var komne igjen paa det nye Aar, hvor de havde slaaet ned og gjort Ugagn, og hvem som sidst havde prøvet at gaa did op. Ungdommen øvede sig fra Smaagutten af i Berg og Træer, i Brydning og Tag, for engang at kunne naa op og rive Redet ligesom hine to Brødre.

Paa den Tid, hvorom her fortælles, hed den bedste Gut i Endregaardene Lejf og var ikke af Slægten. Han havde krøllet Haar og smaa Øjne, var ferm i al Slags Leg og kvindekjær. Han sagde tidlig om sig selv, at Ørneredet skulde han engang naa; men gamle Folk mente, at han ikke burde sige det saa højt.

Dette tirrede ham, og endnu før han var kommen i sin bedste Alder, gik han tilvejs. Det var en klar Søndags-Formiddag først i Sommeren; Ungerne maatte netop være udklækkede. Folk havde samlet sig i stort Følge under Fjældet for at se paa, de gamle raadede ifra og Ungdommen

til. Men han hørte blot sin egen Lyst, ventede derfor, til Hunørnen forlod sit Rede, gjorde da et Hop og hang i et Træ flere Alen fra Jorden. Det grode i en Rift, og efter denne Rift begyndte han at gaa op. Smaasten løsnedes under Foden paa ham, Muld og Grus randt ned, ellers var det ganske stilt; kun Elven gik bag med dæmpet, bestandig Sus. Snart bar Fjældet mere udover, han hang længe efter den ene Haand, ledte med Foden efter Fæste og kunde ikke se; mange, især Kvinder, vendte sig bort og sagde, han havde ikke gjort dette, hvis han endnu havde haft Forældre. Han fandt dog Fæste, ledte igjen, saa med Haanden, saa med Foden, det glap, han gled, men hang atter fast. De, som stod nede, hørte hverandre drage Pusten. Da rejste en høj, ung Jente sig, som sad alene paa en Sten; de sagde, hun havde lovet sig til ham fra Barn af, skjønt han ikke var af Slægten. Hun strakte Armene opover og raabte: »Lejf, Lejf, hvorfor gjør du dette?» Alt Folket vendte sig mod hende, Faderen stod tæt ved og saa strængt paa hende, men hun kjendte ham ikke. »Kom ned igjen, Lejf,« raabte hun; »jeg holder af dig, og deroppe har du intet at vinde!« Man saa ham betænke sig, det varede et Øjeblik eller to, men saa gik han længre op. Han var fast i Haanden og Foden, derfor gik det længe godt; men snart begyndte han at blive træt, thi han stansede ofte. En liden Sten kom rullende som et Forbud, og alle, som stod der, maatte følge den med Øjnene

helt ned. Nogle kunde ikke holde det ud, men gik. Jenten alene stod endnu høj der paa Stenen, vred Hænderne og saa op. Lejf tog atter for sig med Haanden, da slap den, hun saa det tydelig, han slog i med den anden, den slap ogsaa; »Lejf!« raabte hun, saa det skar i Berget, og alle de andre tog i med. »Han glider!« raabte de og strakte Hænderne op imod ham, Mænd og Kvinder. Han gled ogsaa, tog med sig Sand, Sten, Muld, gled, bestandig gled, fortere; Folket vendte sig, og siden hørte de en Raben og Skraben i Fjældet bag sig, derpaa noget tungt falde ned som et stort Stykke vaad Jord.

Da de atter kunde se sig om, laa han der, opreven og ukjendelig. Jenten laa over Stenen, Faderen bar hende bort.

Ungdommen, som mest havde hidset Lejf til at gaa op, turde nu ikke engang tage i og hjælpe ham; somme var ikke gode til at se paa. Saa maatte de gamle frem. Den ældste af dem sagde, idet han tog fat: »Dette var galt; — men,« lagde han til og saa op, »det er dog godt, noget hænger saa højt, at ikke alt Folket kan naa.«

Trofasthed.

(1868).

Borte paa Fladerne i min Hjembygd bode et Par Ægtefolk med sex Sønner; de strævede trofast paa en meget stor, men vanrøgtet Gaard, indtil et Vaadehug endte Mandens Dage, og Konen sad alene igjen med det tungvindte Brug og de sex Børn. Hun tabte ikke Modet, men ledte de to ældste Sønner frem foran Kisten og lod dem der over Faderens Lig love hende at sørge for Smaasøskendene sine og være hende til Hjælp, saa vidt Gud gav Kræfter. Det lovede de, og det gjorde de, saa længe til den yngste af Sønnerne var konfirmeret. Da kjende de sig løste, den ældste ægtede en Gaardmandsenke og den næstældste en Stund efter hendes velhavende Søster.

De fire tilbageblevne Brødre skulde nu styre det hele, efter hidtil selv uafladelig at være styrede.

De kjendte sig ikke videre modige til det; de var fra Born af vante til at holde sammen, to og to eller fire, og gjorde det nu saa meget mere, som de maatte søge Hjælp hos hverandre. Ingen gav nogen Mening tilkjende, før han trøde sig sikker paa de øvriges, ja, de kjendte i Grunden ikke sin egen, før de havde set paa hverandres Ansigter. Uden at de havde gjort nogen Aftale, var der dog en stiltiende Overenskomst mellem dem, at de ikke skulde skilles, saa længe Moderen levede. Hun selv vilde det imidlertid noget anderledes og fik de to udflyttede over paa sin Side. Gaarden var bleven til et dygtigt Brug; den trængte mere Hjælp, hvorfor Moderen foreslog at løse de to ældste ud og dele Gaarden mellem de fire, saaledes at de to og to holdt sammen om hver sin Del. Der skulde opføres et nyt Sæt Huse ved Siden af de gamle; det ene Par skulde drage derind, det andet Par blive hos hende. Men af det Par, som drog ud, maatte een gifte sig; thi de maatte have Hjælp til Hus og Fæ, — og Moderen nævnte den Jente, som hun ønskede til Sønnekone.

Det havde ingen noget imod; men nu var Spørgsmaalet bare: hvilke to skulde flytte ud, og hvem af disse to skulde gifte sig? Den ældste sagde, at han nok kunde flytte ud, men aldrig vilde han gifte sig, og hver af de andre skød det ogsaa fra sig.

Da blev de enige med Moderen om, at Jenten selv kunde faa afgjøre det. Og oppe ved Sommer-

fjøset en Kvæld spurte Moderen hende, om hun ikke vilde flytte ind som Kone paa Fladerne, og Jenten vilde nok gjerne det. Ja, hvem af Gutterne hun saa ønskede, for hun kunde faa, hvem hun vilde. Nej, hun havde ikke tænkt over det. Saa maatte hun gjøre det, for det stod til hende. Ja, saa kunde det vel blive den ældste; men ham kunde hun ikke faa, for han vilde ikke. — Jenten nævnte saa den yngste. Men Moderen mente, det var saa underligt med det; »han var den yngste.« — Saa den næst yngste. — »Hvorfor ikke den næstældste?« — »Ja, hvorfor ikke den næstældste?« svarede Jenten; for det var ham, hun havde tænkt paa hele Tiden, derfor havde hun ikke nævnt ham. Men Moderen havde skjønnnet lige fra den Stund, den ældste vægrede sig, at saa maatte han tro, den næstældste og Jenten havde et godt Øje til hinanden. Den næstældste ægtede altsaa Jenten, og den ældste flyttede ud med ham. Hvorledes Gaarden nu blev delt, fik ingen udenforstaaende at vide; thi de arbejdede sammen som før og bar ind sammen, nu i den ene, nu i den anden Lade.

Om en Stund tog Moderen paa at blive klejn; hun trængte Hvile, følgelig Hjælp, og Sønnerne kom overens om at fæste en Jente, som ellers gik i Arbejde der. Den yngste skulde spørge Jenten næste Dag, de løvede; han kjendte hende bedst. Men den yngste maatte længe i Stilhed have likt

Jenten, for da han skulde spørge, gjorde han det saa underligt, at Jenten trode, han vilde fri, og hun svarede ja. Gutten blev ræd, gik strax til sine Brødre og sagde dem, hvor galt det var gaaet. Alle fire blev alvorlige, og ingen turde sige det første Ord. Men den næstyingste saa paa den yngste, at han virkelig holdt af Jenten, og at det var derfor, han var bleven ræd. Han anede med det samme sin egen Lod, den at blive Ungkarl; thi skulde den yngste giftes, kunde ikke han. Det faldt lidt haardt, for han havde selv en, han syntes om; men derved var nu intet at gjøre. Han sagde da det første Ord, nemlig, at de var sikrest paa Jenten, naar hun blev Kone paa Gaarden. Strax en havde talt, var de andre enige, og Brødrene gik for at tale med Moderen. Men som de kom hjem, var Moderen bleven syg for Alvor; de maatte vente, til hun var bleven frisk, og da hun ikke mere blev frisk, holdt de atter Raad. I dette fik den yngste sat igjennem, at saa længe Moderen laa, skulde de ikke gjøre Forandring; thi Jenten maatte ikke faa flere at passe end Moderen. Derved blev det.

I sexten Aar laa Moderen. I sexten Aar plejede den tilkommende Svigerdatter hende stille, taalmodig. I sexten Aar mødte Sønnerne hver Kvæld ved hendes Seng for at holde Opbyggelse, og om Søndagen ogsaa de to ældste. Hun bad dem ofte i disse stille Timer at huske den, som havde plejet hende; de forstod, hvad hun dermed mente, og lovede det. Hun velsignede i alle disse

sexten Aar sin Sygdom, fordi den havde ladet hende smage en Moders Glæde til det sidste; hun takkede dem i hver Sammenkomst, og een Gang blev saa den sidste.

Da hun var død, mødte de sex Sønner for selv at bære hende til Graven. Her var Brug, at ogsaa Kvinder fulgte til Graven, og denne Gang fulgte det hele Sogn, Mænd og Kvinder, alle, som kunde gaa, lige til Børnene, — først Klokkeren som Forsanger, saa de sex Sønner med Kisten, og derefter hele Sognet, alle i Sang, saa det hørtes en Fjerding borte. Og da Liget var jordet, og de sex havde skoffet til, drog hele Følget ind i Kirken, for der skulde den yngste vies med det samme; de vilde have det saa, Brødrene, fordi det i Grunden hørte sammen. Her talte Præsten, som var min nu afdøde Fader, om Trofasthed og talte saaledes, at jeg, som tilfældig var kommen tilstede, syntes, da jeg kom ud igjen af Kirken, at det gik sammen med Fjældene og Sjøen og Storheden i den hele Natur.

En Livsgaade.

(1869.)

»Hvorfor skal vi sætte os her?« — »Fordi her er højt og lyst.« — »Men her er dybt ned; jeg blir ør, og Solen staar for stærkt paa Vandet; lad os gaa længre!« — »Nej, ikke længre.« — »Saa tilbage til det grønne Indelukke; der var saa vakkert.« — »Aa nej, heller ikke did;« han slap sig ned, som kunde eller vilde han ikke mere. Hun blev staaende med Øjnene ufravendt hæftede paa ham. Da sagde han: »Aasta, nu faar du forklare mig, hvorfor du blev saa ræd den fremmede Skipper, som traadte ind i Skumringen.« — »Var det ikke det, jeg tænkte,« hviskede hun og syntes at ville løbe derfra. — »Du faar sige mig det, før du gaar; for jeg kommer ellers ikke efter.« — »Botolf!« raabte hun og vendte sig, men blev staaende. Han sagde: »Jeg har lovet dig ikke at spørge, det er sandt. Jeg skal ogsaa holde det, hvis du heller vil det; men saa slutter det her.«

— Nu brast hun i Graad og kom opover mod ham. Hendes lille, fine Figur, hendes smaa Hænder, hendes bløde, lyse Haar, som Tørklædet var gledet ned af, og saa hendes Øjne og Mund, — det blinkede særskilt og samlet; Solen stod lige paa, han sprang op: »Ja, du veed det: naar du ser slig paa mig, saa giver jeg efter. Men nu veed ogsaa jeg, at saa blir det bagefter bare værre. Kan du ikke forstaa det: om jeg hundre Gange lover dig ikke at ville kjende din Fortid, jeg faar ikke Fred, jeg kan ikke holde det!« Hans Aasyn viste ogsaa en Lidelse, som ikke var fra i Gaar. »Botolf, det var jo det, du lovede mig, da du aldrig lod mig have Fred, du lovede mig at lade det ligge, det, som jeg aldrig, aldrig kunde sige dig. Du lovede mig det højtidelig, du sagde, det var dig ganske det samme, det var bare mig, du vilde have! — Botolf!« og hun sad paa Knæ foran ham i Lynget, hun græd, som var hun i Vaande for sit Liv, hun saa paa ham, medens Taare paa Taare talte videre, og hun var det vakreste og det ulykkeligste, han i sit Liv havde set. — »Gud bevare mig,« sagde han, rejste sig, men satte sig strax igjen; »hvis du holdt saa vidt af mig, at du kunde have Tiltro til mig, — hvor vi to kunde være lykkelige!« — »End hvis Du kunde have lidt Tiltro til mig!« bad hun og kom paa Knæene nærmere, og saa tilføjede hun: »Holde af dig? Hin Nat, da jeg kom op paa Dækket, vort Skib havde stødt mod dit, du stod i Vanterne og kommanderede, — jeg havde aldrig set noget saa

stærkt, jeg holdt straks af dig! Og da du bar mig over i Baaden, mens Skibene sank, — jeg følte Lyst til Livet igjen, og det trode jeg, at jeg aldrig mere skulde.« Hun taug og græd, men saa lagde hun Hænderne sammen paa hans Knæ; »Botolf!« bad hun, »vær stor! vær stor som den Gang, du tog mig uden nogen Ting med, — bare mig! — Botolf!« Næsten haardt svarede han: »Hvorfor frister du mig? Du veed jo, jeg kan ikke! Det er Sjælen, vi vil ha', det er ikke dette; — i de første Dage gaar sligt, men ikke siden.« Hun drog sig tilbage og sagde haabløst: »Aa nej, et Liv blir aldrig helt igjen; aa, Gud!« og skar i at græde. — »Giv du mig alt dit Liv og ikke blot et Stykke deraf, saa skal det blive helt igjen hos mig!« Han talte stærkt som for at opmande hende, hun svarede ikke, men han saa hende kæmpe. »Vind paa dig selv, vov dig til! Værre, end det nu er, kan det dog ikke blive.« — »Du kan drive mig til det yderste!« bad hun; han misforstod hende og blev ved: »Om det er den største Forbrydelse, den skal jeg prøve at bære, men dette kan jeg ikke bære!« — »Nej, heller ikke jeg!« raabte hun nu og rejste sig. — »Jeg skal hjælpe dig!« han rejste sig ogsaa, »hver eneste Dag skal jeg hjælpe dig, naar bare jeg veed, hvad det er. Men jeg er for stolt til at være Vogter for noget, jeg ikke kjender, — og som kanske er en andens!« — Her blev hun funkende rød: »Skam dig! af os to er jeg den stolteste, jeg byder ikke af en andens. — Nu maa

«du holde op!» — »Nej, er du stolt, saa tag først bort min Mistanke?» — »Jesus Kristus, det holder jeg ikke længer ud!» — »Nej, jeg har svoret, at det skal have en Ende i Dag!» — »Er dette ikke ubarmhjærtigt,« skreg hun, »at ville pine og plage en Kvinde, som har fortroet sig til dig, og som har bedt for sig saa inderlig som jeg!» og hun var atter ved Graaden, men ved pludseligt Om-sving udbrod hun: »Jeg skjønner dig: du vil rigtig, det skal storskrige i mig; thi saa faar du vide noget.« Hun saa harmfuldt paa ham og vendte sig. Da hørte hun langsomt Ord for Ord: »Vil du eller vil du ikke?» Hun strakte Haanden ud: »Ikke, om du bød mig alt det, vi kan overse herfra?» Hun gik fra ham, Barmen bølgede, Øjnene foer af og til, men mest mod ham, snart haardt, snart smertelig, saa atter haardt. Hun lænede sig op til et Træ og græd, saa græd hun ikke mere, men gik som før. »Jeg vidste jo, du ikke holdt af mig,« hørte hun og — var i et Nu det ydmygeste og angerfuldeste; et Par Gange vilde hun svare, men i dettes Sted kastede hun sig ned i Lynget og skjulte sit Ansigt i sine Hænder. Han gik hen og stod over hende. Hun følte ham staa der, hun ventede hans Tale, hun dækkede for sig; men da den ikke kom, blev hun endnu mere ræd og maatte se op. Hun sprang i Vejret med det samme, hans vejrbidte, langagtige Ansigt var blevet hult, det dybe Øje uden Bryn, den lange, men pressede Mund, den hele uhyre Figur lagde sig med saadan samlet, overordentlig Vægt over hende, at hun

pludselig saa ham oppi Vanterne som hin Forlisets Nat; han var bleven stor som da og af en Styrke uden Grænse, men nu stod den mod hende selv! »Du har løjet for mig, Aasta!« Hun veg, men han kom efter; »du har ogsaa faaet mig til at lyve, der har ikke været fuld Sandhed i en eneste Dag, vi har levet sammen!« Han stod hende saa nær, at hun kunde føle hans varme Aande, han saa hende lige ind i Øjnene, saa det sortnede for hende, hun vidste ikke, hvad han i næste Øjeblik kunde sige eller gjøre, derfor lukkede hun Øjnene. Hun stod, som hun vilde falde eller lægge paa Sprang, Afgjørelsens Stund var kommen. I den dybe Stilhed, som gik foran, blev han selv ræd; endnu een Gang slog det om i ham: »Bevis dig! Læg af dig alle Kunsterne dine, — gjør det nu, her!« — »Ja,« svarede hun, men uden at vide det. — »Gjør det nu her, siger jeg!« Han gav et Skrig; thi hun foer forbi ham og udover, han saa hendes lyse Haar, hendes oprakte Hænder, et Tørklæde, som slog ud og slap og foer efter alene, svævende længre ud. Han hørte intet Skrig, ej heller noget Plask; thi der var dybt ned. Han hørte heller ikke; thi han var falden om.

Af Havet var hun kommen til ham i hin Nat, i Havet var hun atter forsvunden og med hende Historien om hendes Liv. I det natsorte Dyb var alt det dukket, som ejede hans Sjæl, — skulde

han ikke efter? Han var kommen hid med den urokkelige Vilje at faa en Ende paa sin Kval; — dette var ingen Ende, nu kunde den aldrig komme, nu vilde det først for Alvor begynde. Hendes sidste Gjerning raabte jo op til ham, at han havde taget fejl og dræbt hende! Uagtet Kvalen blev tidobbelt, han maatte leve for at grunde over, hvorledes dette var gaaet til. Hun, som næsten var den eneste, der var reddet hin frygtelige Nat, hun skulde blive reddet blot for at dræbes af ham, som havde reddet hende. Han, som havde sejlet og handlet, som om Verden kun var Hav og Handel, var pludselig bleven Offer for en Elskov, der dræbte baade ham og hende. Var han ond? Han havde aldrig hørt det sige og aldrig følt det. Men hvad var det saa? Han rejste sig — ikke for at kaste sig ud, men for at gaa nedover igjen; ingen dræber sig i samme Stund, han har faaet en Gaade at løse.

Men den kunde jo aldrig løses. Hun havde boet i Amerika, siden hun var voxen, hun kom derfra, da Skibene stødte. Hvor i Amerika skulde han begynde? Hvor var hun fra i Norge, han vidste det ikke bestemt, han var ikke engang vis paa, at hendes Familienavn var det, Familien i Norge havde baaret. Den fremmede Skipper? Ja, hvor var han? Og kjendte han hende, eller var det blot hende, som kjendte ham? Dette var som at spørge Havet, at rejse og begynde en Efterforskning var som at styrte sig deri.

Han havde taget fejl! En angrende skyldig vilde have lettet sig ved at tilstaa for sin Mand, en ikke angrende vilde have søgt Udflugter. Men hun aabenbarede intet, hun søgte heller ikke Udflugter, hun kastede sig i Døden, da han trængte paa. Det Mod har ingen skyldig. Ja, hvorfor ikke? Heller end at tilstaa; thi dertil skal et endnu større. Men Tilstaaelsens Mod savnede hun ikke; thi hun havde jo begyndt med at tilstaa, at der var noget, hun ikke kunde sige. Det maatte være Brøden selv, som forbød det. Men hun kunde ikke have baaret paa nogen stor Brøde; thi hun var ofte glad, ja, overgiven, hun var heftig, men hun havde fin Følelse og var hjærtogod. Brøden maatte være en andens. Hvorfor saa aldrig sige, at den var en andens; thi hermed havde alt været forbi. Men var det hverken hendes eller en andens, hvad var det saa? Hun havde jo selv sagt, der var noget, — og den fremmede Skipper, som hun var bleven saa ræd? Hvad var det, hvad i Evighed var det? — Havde hun levet endnu, han havde plaget hende endnu, — han greb sig deri og følte sit store Elende.

Men det begyndte igjen. Maaske var hun ikke saa skyldig, som hun selv trode, eller maaske ikke saa skyldig, som hun maatte synes andre; hvor ofte er der ikke Uskyld bag vor Skyld, Enfold i Synden, skjønt saa faa kan forstaa det, og ham havde hun ikke troet istand til at forstaa det, ham, som var idel Mistanke. Han vilde af eet klart Svar have faaet tusend mistænksomme

Spørgsmaal, derfor havde hun heller troet sig til Døden end til ham! Hvorfor havde han aldrig, aldrig, kunnet lade hende i Ro? Til ham var hun flygtet fra sin Fortid, hos ham havde hun søgt Værn imod den, og saa var det ham, som lokkede den efter, og som idelig slap den løs paa hende! Hun var jo ham hengiven, hun var varm og dejlig hos ham, — hvad kom saa hendes Fortid ham ved! Og hvis den kom ham ved, hvorfor da ikke strax? Nej, efter hvert som hendes Æmhed steg, steg hans Uro; da hun ikke blot af Beundring og Taknemmelighed, men af Hjærtet blev hans, da vilde han vide, om hun havde været nogen andens, og hvad hun før havde oplevet. Og jo mere ondt det gjorde hende, jo mere hun bad for sig, desto mere maatte han trænge paa, thi saa var der jo noget!

For første Gang faldt det ham ind: havde han sagt hende alt? Gik det virkelig an at sige hverandre alt? Vilde det forstaas, som det var? Visselig ikke.

Han hørte to Børn lege og saa sig om. Han sad i det grønne Indelukke, som hun nylig havde talt om, men han vidste ikke deraf før nu. Fem Timer var gaaet, han trode, det var nogle Minutter. Børnene havde maaske længe leget der, nu først hørte han dem. Ak, var det ikke Agnes, Præstens sex- eller otteaarige Datter, som Aasta havde elsket til Afguderi, og som var hende saa lig, — Gud i Himlen, hvor var hun hende lig! Hun havde netop hjulpet sin lille Bror op paa

en Sten, han skulde sidde i Skole, og hun være Skolemester. »Sig nu, som jeg siger,« sagde hun: »Fader vor!« — »Fa' vaa!« — »Du, som er i Himlen!« — »Himmen!« — »Helliget vorde Dit Navn!« — »Hæge vaa Nam!« — »Tilkomme Dit Rige!« — »Nej!« — »Ske Din Vilje!« — »Nej, vil ikke!« — — — Botolf havde baglængs sneget sig ud, det var ikke Bønnen, som tog ham, han lagde ikke engang strax Mærke til, at det var en Bøn; men mens han saa og hørte paa Børnene, blev han i sine egne Øjne et urent Rovdyr, udstødt af Guds og Menneskers Samfund. Bag Buskene drog han sig bort, for at Børnene ikke skulde opdage ham; han var mere ræd dem, end han i sit Liv havde været nogen. Han listede ind i Skogen langt fra Alfarveje. Hvor skulde han hen? Til det tomme Hus, han havde kjøbt og indredet for hende? — Eller længre ud? — Det var ligegyldigt, thi hvorhen han tænkte sig, saa stod hun foran ham. Man siger om døende, at de tager det sidste Billede med i sine Øjne; den, der vaagner af en ond Gjerning, tager det første, han ser, og bliver det aldrig mere kvit. Det var ikke Aasta, han saa, som hun nylig stod paa Skrænten; det var en liden uskyldig Pige, det var Agnes. Selv Billedet af den synkende blev til Barnet med de smaa, oprakte Hænder. Mindet om Aastas usigelige Kjærlighed til Barnet forbyttede hemmelighedsfuldt Billederne i hans Sjæl,

den store Lighed spillede ind i den maanedslange Tvil om skyldig eller uskyldig. Havde Aasta gjemt et saadant Barn i sit Hjærte? Ja! Han havde set det, eller rettere, han saa først nu, at han havde set det. Før havde han jo blot grundet paa, om dette ogsaa var Uskyld, om hun havde kunnet smile saaledes til flere, eller hvad det var, som havde dækket over dette Barn i hende, siden det kun formaade at bryde frem i straalende Øjeblikke. Et bestandigt Skifte i hendes Natur, en Uro med evig Overdrivelse, som ogsaa forledte andre til Overdrivelse, havde i hendes levende Live lokket eller bortstødt ham; nu, efter hendes sørgelige Død, enede alle Erindringer sig i et uskyldigt Barn, som bad.

Hvor Tanken vendte sig, jamrende efter Lys, mødte han Barnet; det holdt alle Veje til Forskning stængte. Hvert Optrin i det korte Samliv, fra hin Forlisets Nat til Søndagsmorgen paa Skrænten, — naar han vilde give det et Spørgsmaal, saa viste det Barnets Aasyn, og denne sælsomme Forvexling udmattede ham saaledes paa Sjæl og Legeme, at han efter nogle Dages Forløb næppe kunde tage Næring til sig og om en Stund ikke mere forlade sin Seng.

Det saa enhver, at dette gik til Døden. Den, der selv bærer en Gaade, faar et eget Væsen, som gjør ham til Gaade for andre. Lige fra den Dag, han flyttede ind, havde hans mørke Taushed, hendes Skjønhed og begges forgjemte

Liv optaget Bygdesnakket; da Konen med eet forsvandt, steg Spændingen, indtil det utroligste bedst blev troet. Ingen kunde give nogen Oplysning, saasom ingen af alle dem, der boede eller færdedes langs Stranden og Aaserne, havde set bortover mod Skrænten hin Søndagsmorgen, netop idet hun i Solskinnet kastede sig ud. Ej heller drev hendes Lig i Land for selv at vidne. Der dannede sig derfor underlige Sagn om ham endnu i hans levende Live. Saa styg saa han ud; han laa der med det langagtige, udhulede Ansigt, som rødt Skjæg og stridt rødt Haar voxte sammen om. De store Øjne saa op af det som af et indgærdet Kjærn. Da han syntes hverken at ville leve eller dø, sagde de, at der var Kamp om ham mellem Gud og Djævelen. Nogle havde set den onde selv, omgivet af Ildsluer, række sig op efter Vinduerne til hans Kammer for at raabe paa ham. De havde ogsaa set ham snuse rundt Husene som en sort Hund eller trille foran dem som et hoppende Nyste. Folk, der red forbi, havde set hele Gaarden staa i Brand, andre havde hørt et Tog, hujende, gøende, skogrende, komme af Sjøen, fare langsomt mod Huset, drage derind ad lukkede Døre, rase gennem alle Rum, og saa med samme Skrigen, Hundeglam og Hestevrinsk nedover igjen i Sjøen, hvor det var blevet borte. Den syges Tyende, Mænd som Kvinder, rømte

uden videre, og de fortalte alt dette. Ingen turde mere nærme sig Gaarden. Havde ikke et Par gamle Husmandsfolk, som han havde været god imod, nu taget sig af ham, saa var han bleven liggende uden Hjælp. Den gamle Kone, som gik om ham, var selv i stor Frygt; hun brændte Halm under hans Seng for at fordrive den onde; men skjønt den syge nær var bleven brændt op, forløstes han ikke. Han laa i utrolige Lidelser. Den gamle Kone tænkte endelig, der maatte være et Menneske, han ventede paa. Hun spurte ham, om der skulde gaa Bud efter Præsten. Han rystede paa Hovedet. Var der ingen anden, han gjerne vilde se? Derpaa svarede han ikke. Den følgende Dag, bedst som han laa, nævnte han tydelig Navnet »Agnes«. Ganske vist kom det ikke som Svar paa Konens Spørgsmaal fra i Gaar, men den gamle tog det derfor; glad rejste hun sig og gik ud til sin Mand og bad ham skynde sig at spænde for og rejse over til Præstens og hente Agnes. Paa Præstegaarden trode de jo, der var hørt fejl, og at det var Præsten, som skulde i Sognebud; men den gamle Mand paastod sit, at det var Agnes. Hun sad selv inde og hørte det og blev meget ræd; for hun havde ogsaa hørt om Djævelen og om Toget op af Sjøen; men hun havde ogsaa hørt, at den syge ventede paa nogen for at faa do, og fandt det ikke underligt, at det var paa hende, som hans Kone saa ofte havde hentet over. Hvad en

doende vilde, maatte gjøres, sagde de hende, og naar hun bad vakkert til Gud, saa gjorde ingen hende noget ondt. Og det trode hun og lod sig klæde paa. Det var en kold, klar Kvæld med lange, følgende Skygger, Dumbjælderne fik Ekko i Skogen, det var lidt fælent, men saa sad hun og bad med foldede Hænder inde i sin Muffe. Hun saa ingen Djævel, ej heller hørte hun Tog fra Sjøen, ved hvis Side hun kjørte; men hun saa Stjærnerne over og Lyset ret foran paa Bakken. Oppe ved Gaarden var det uhyggelig stilt, men den gamle Kone kom strax ud og bar hende ind og tog af hende Rejsetøjet og lod hende varme sig ved Ovn. Og imens sagde den gamle, at hun skulde være ved godt Mod og bare gaa trøstig frem til ham og bede sit Fadervor over ham. Da hun var bleven varm, tog den gamle hende ved Haanden og ledte hende ind i Kammerset. Der laa han med langt Skjæg og hule Øjne og saa stort paa hende; hun syntes ikke, han var styg, og hun var ikke ræd. »Tilgiver du mig?« hviskede han. Hun skjønnede, hun skulde sige ja, og derfor sagde hun ja. Da smilte han og prøvede at lette sig, men blev kraftesløs liggende. Hun begyndte strax paa sit Fadervor, men han gjorde en afværgende Bevægelse og pegte paa sit Bryst, og nu lagde hun begge sine Hænder derpaa, for hun forstod det saa, og han lagde strax sin klamme, iskolde Knokkelhaand oven paa hendes smaa varme, og

saa lukkede han Øjnene. Da han intet sagde, den Gang hun var færdig, vovede hun ikke at drage Hænderne bort, men begyndte paa igjen. Da hun gjorde dette for tredje Gang, kom den gamle Kone ind, saa derhen og sagde: »Du kan slutte nu, Barnet mit, for nu er han forløst.«

En ny Feriefart.

(1869.)

Det norske Nordland og Finmarken er saa lidet kjendt af Nordmænd uden for selve Egnene og uden for Forretningerne deroppe, at man ikke kan forlange af Danske eller Svenske, at de skulle kjende dem. Det er imidlertid lige saa meget til disse som til Nordmændene, at jeg henvender denne Opmuntring til at gjøre en Feriefart did op. Men jeg maa da strax tilføje, at de, som ikke har Raad eller Tid til at gjøre mere end een eller et Par længre Rejser i sit Liv, naturligvis ikke er dem, jeg vil vise derhen, men derimod de mange, som har set Kulturlandene i Europa, som ikke længes til de store Byer, men netop bort derifra, som ikke søger mere Adspredelse, men et Par Maaneders Vederkvægelse i en overordentlig Natur. Ogsaa til dem henvender jeg mig, som vil sætte i Stand sit Nervenet, og som dertil heller bør vælge en styrkende Sjørejse end

det kvalme Badeliv. Vistnok kan der følge lidt Sjøsyge med, skjønt sjældnere om Sommeren i det stille Vejr; men dels er Sjøsygen en sund Sygdom, dels er netop denne Rejse den mindst udsatte, som kan findes; thi Farten gaar paa nogle korte Undtagelser nær (Jæderen, Stat, Hustadviken, Folden, Vestfjorden) al Vej indenskjærs; selv i stærk Storm gaar Dampskibet ganske stille Døgn efter Døgn; man lever som paa sit Stuegulv, kun at man nærer sig af den stærke Sjøluft og har for Øje den største Natur, som Norden ejer. Englænderne har vidst at finde den, nu ogsaa Amerikanere, Franskmænd og Hollændere. Paa hver lystfarende Nordmand kommer ti à tyve fremmede. Englænderne har kjøbt eller lejet alle de bedste Laxefiskerier og Jagtsteder deroppe.

Den gamle tyske Maler Preller, der i sin Tid i Nordlandene har søgt Studier for sine historiske Landskaber (jeg saa just en mythologisk Scene hos ham, som var lagt hen i denne Natur), sagde til mig: »Den, som vil se Hav og Luft og Jord i Kamp og Menneskenes Kamp med dem alle, han bør rejse did op.« En Lystrejsende ønsker maaske ikke at se det, saasom det lettelig kunde gaa ud over ham selv, men foran disse Fjældformer og med de Tydninger, som jo altid Naturen vil sørge for at give, kan han ane det og af Folk paa Stedet faa fuld Besked. Jeg nævner det, fordi Nordlændingens Fortælling fra hans Natur og hans Bedrift hører til det bedste fra min

Rejse; hans Fantasi er opdragen af Fare og Ensomhed og har Slægtskab med Naturen.

En tysk Verdensrejsende, Alexander v. Ziegler, var den første (jeg maa til min Skam bekjende det), som vakte min Lyst til at se disse Egne. Han nævnte tre Steder i Verden, som han hvert i sit Slags kaldte det største, han havde set, og deraf var Nordlandene og Finmarken det ene.

Rejsen did op bør helst lægges saaledes, at man enten paa Optur eller Nedtur rejser over Land fra eller til Namsos; maaske er det bedst at dele Vejen, altsaa paa Opturen over Land til Throndhjem, og paa Nedturen over Land fra Namsos til Throndhjem, og derfra igjen med Dampskib langs Kysten til de romsdalske Byer (blandt disse det skjønnne Molde) og videre langs Bergenskysten, hvor man saa i Bergen atter kan gjøre en Stans til Fordel for Hardangerfjorden eller andre af de mange Fjorde, som mindre Dampskibe fra Bergen søger ind til. Nordlandene maa man i hvert Fald have naaet i Slutten af Juni eller Begyndelsen af Juli Maaned for Midnatssolens Skyld. Man ser den med fuld Virkning ogsaa senere, men da længre nordpaa og kun paa høje eller frie Steder.

Farten derhen er, synes mig, meget dyr. Om de forskjellige Dampskibsselskaber enedes om en Nedsættelse for Langfarerne fra Sverige, Danmark og did op, i Forhold til Rejsens Længde, og saaledes, at man undervejs kunde stige af og fare videre efter eget Behag, saa vilde det visselig

være til deres Fordel; thi det kan ikke fejle, at denne Sommerrute om nogen Tid er en af de mest søgte i Norden. Det kan ikke fejle; thi saa sandt Nordboen elsker nordisk Poesi og Saga, maa han elske at se en Natur, der lægger Tone til Eddaens største Digte eller Sagaens stærkeste Handling. Længselen efter at optage slige Naturindtryk er nedlagt i hver Nordbo, han bygge ved Havet eller mellem Bjærge.*)

*) Nordiske Kunstnere maa fremfor alle drage did op, ikke blot Landskabsmalere, som her finder Stof, de ellers ikke kan naa; ikke blot Historie- og Genremalere, som her vil møde et Liv saa stærkt, saa mangfoldigt og saa lidet kjendt, og møde det under Forhold, der lige saa let lægger tilrette en historisk Opfatning som en Nutids-scene af gribende eller glad Virkning; men Kunstnere af enhver Art, saa sandt som alle trænger til at højne sine Indtryk og derigjennem sine Evner, skaffe sig store Syner, hvori der er nordisk Farve og Form, og som har Fæste i vore første Fantasier over Æventyr, Gudelære og Saga. Musikere, Sangere, Skuespillere har desuden Lejlighed til i de nordlandske Byer (Tromsø, Hammerfest, Vadsø) at tjene en Del af sine Rejsseudgifter ind igjen. Men det Raad maa da følge med, at ikke enhver som helst maa byde sig frem; man har i disse samme Byer ikke et almindeligt »Smaastadspublikum« for sig, saasom man her oppe paa Landet og i Byerne møder en Læsning og en Dannelses, som man i det første studser ved, men senere finder fuldkommen svarende til de Fordringer, som det ensomme Liv i en stor Natur kræver af Sjæle, der ere opdragne af Farer, Savn og henrivende Syner, og som næsten alle har gjæstet Udlandet, lige saa meget af Trang, som fordi den hele Folkemagt er Handelsmænd eller Sjømænd.

Strax man har sejlet ud af Indløbet til Namsos, der hører til et af de skønneste i vort Land, som det bugter sig frem mellem furuvoxede Fjælde og fremskydende Tanger, og man lidt efter har forladt det throndhjemske, skifter ogsaa Naturen. Den større Trævæxt flygter ind i de bedre skyttede Fjorde, hvor ikke Havstormene kan bryde den, — og hvor Menneskenes Adgang til at hærje den ikke er fuld saa let. Thi at der engang langs den hele Kyst var store Skoge, er uden om al Tvil, ligesom at Havstormene sørgede for at tage den Rest, som Menneskene levnede. Det Græsbælte, som følger helt op i det øverste af Finmarken, er det frodigste, jeg har set. Det staar tæt som Haarene paa et Rensdyr, smukt grønt og saftigt af det salte Hav, som stænker det, ofte bogstavelig, altid gjennem Luften som Mellemmand. Kvægrøgten er en saa vigtig Faktor i Nordlændingens Liv, at selv et godt Fiske kan ikke nære ham, naar Væden et enkelt Aar har hindret ham i at faa det altid frodige Græs i Hus. Dette Forhold er glædeligt; thi et Folk, som kun tager sin Næring af Havet, faar for meget af dettes Ustadighed, mens Jorden binder Sindet til Tro og Orden.

Fjældene bliver alt ved Helgeland sværere og mere skilte ved hverandre, saa at de alt her begynder at staa ensomme i Havet. Fjældene har ofte et eget Slags Mosklædning, der breder sig dels graagrøn, dels brunrød opover og kan, naar det øvrige Landskab giver kraftige Modsætninger, fremkalde saa nye Farvevirkninger under

Solspillet, at en Maler maatte føle det som Klang af fremmede Melodier og kunde — med Evne til at fange dem — lokke frem en samlet Virkning af henrivende Skjønhed. Man rejser her forbi et Par historiske Steder, saaledes det, hvor Haarek af Tjotta bode; det skyder ud i Sjøen som et Langskib, der netop glider i Vandet, Omkredsen er vid og stor.*) Efuglflokkene, som svømmer,

-
- *) Jeg var denne Gang paa alle de tre Gaarde, hvor de tre Høvdinge for Opstanden mod Olav den hellige bode. Senere var jeg paa selve Stiklestad i Værdalen, hvor de førte sine Skarer frem mod den store Konge, som der faldt. Fuldere har intet historisk Minde rørt mig. Men i Paasyn af det vidunderlige Landskab, som her storladent aabner sig, og som var det samme, Olav og hans trofaste Følge saa, da de kom over Fjældene efter langt Fravær og jublede mod Hjemmet — hvilket her i Sandhed ogsaa er værdt at falde for —, mindedes jeg uvilkaarlig Bjarkøjs øverst i Lofoten, hvor Thorer Hunds brede Gaard omslutes af Fjældrækker, sønderrevne, men høje som hans Sjæl, og af Havet, som paa to Sider gav Indløb og Havn for Rævens Hule med de to Udgange; mindedes jeg Tjotta paa Haalogalend, hvor den smidige Haarek havde stille tømret den Plan, som i Tidens Fylde løb af Stabelen og bar ham til Stiklestad, men hverken ham selv til Jarledømme eller hans Æt til Tronen; mindedes jeg Egge i Trøndelag, der saa ud som en Sadel, lagt over Landskabets brede, taalmodige Ryg, og som Kalf Arneson red; han kunde ogsaa tøjle Tøjlen, til hvad Side han vilde, længe tvilsom om hvorhen, men endelig til Stiklestad mod Kongen, mod sine fire Brødre! Alle disse store Hjem

Maagerne, som skriger, Nordlandsbaadene, som lægger til, Jægtene med det ene store Raasejl, som man overalt møder, og Løbets behagelige Bredde med det bestandige Fjærnsyn af store Fjælde, gjør det tilsidst hjemligt, næsten fortroligt, saa ganske svarer det ene i det andet, og saa stærkt er det tillige; det erobrer og holder fast.

Men det hele er kun en Indvielse til den Stund, da Lofotfjældene begynder at blaane. Jeg veed ikke, hvad der er herligst, enten at have dem i Fjærnsyn som en eneste dybblaa Mur med tusend Taarne paa — over den umaadelige Jættestue, hvori vi samtidig er svømmet ind, selve Vestfjordens Gulv, i Solvejr skinnende, saa langt du ser, men ogsaa ofte afstængt af Luftspejlinger, der sætter Fjældrækker paa Hovedet foran dig og bag dig, altid flyttende, mens Hvaler leger, Fugle skriger og slaar ned, — eller at komme dem nær og se Muren aabne sig, hver Tind bliver Fjæld for sig, det ene altid vildere end det andet, og dette i en eneste Linie, saa langt du ser, selv med den bedste Kikkert. Naar man roser Romsdal

havde givet hver af dem Karakter. Man kan være vis paa, at ved Stiklestad bar de sine Hjem i Sinde, der de hug sig frem; thi at slippe Taget her var at slippe Taget der. De ærgjerrige Stormænd kjendte midt i Hævnen, midt i Forventningen og Angsten Syner dukke frem fra deres Barndoms Legepladse, fra deres Fædres Kæmpehøje; de saa pludselig Hojsædet i Hallen, de hørte en hjemlig Visetone give Takt, og i den steg atter Omridset af Hjemfjældene.

med Troldtinderne, Vængatinderne, Hornet o. s. v., saa vil jeg strax lægge til: Lofoten giver disse Fjældtinder flere hundre Gange efter hinanden, — eller bedre udtrykt: det Fjældpanorama, som ses ved Molde, varer heroppe ved, selv med det raskeste Dampskib, i hele Døgn. Men Fjældformerne er saa forrevne, at intet Billede i min Sjæl fra Mythologiens eller Bibelens eller Dramaets Kreds slaar til for ret at udsige den forstenede Bevægelse, jeg saa paa, den truende Kæmpeorden, den rolige Rædsel, den tusendtakkede Mangfoldighed i denne eneste Gydning af Sten. Man kan værge sig den første Stund, kanske den første Dag, og prøve at holde det paa Skjønhedens Afstand, men naar det bliver ved i Døgn og lige stort, enten man sejler til eller fra, saa føler man til sidst i den døde Natur en Spænding som midt i en levende Handling. Dette har ogsaa de følt, som engang har digtet, og de, som nu paa Stedet fortæller de store Sagn, der svæver over disse Steder, og hvori Fjældene tager dramatisk Liv, optræder som Jætter og Jættemøer, Riddere og Jomfruer; det storstilede deri bliver endnu større ved den uoverskuelige Afstand mellem de handlende i dette Stendrama. De, der sejler og drømmer og digter heroppe, betragter nemlig Mile som vi Spadsereture, og i den rene Luft ses ogsaa Ting i elleve, ja tretten Miles Afstand, som man tror at komme hen til om et Øjeblik, og det Lys, som skinner over denne Æventyrnatur, aflader jo ikke. Vi er nu der, hvor der for nogle Maaneder

siden var en eneste Nat, men hvor der nu er en eneste Dag. Samlede paa Dækket gaa Passagererne i Paavente af Minatssolen: man har hørt det, at hvilke Forestillinger man end bringer med, de vil taage hen i selve Synets Naturmagt. Og det er sandt. Strax den svømmende Ildkugle glider stort op over Horizonten, hvor den kun et Øjeblik har haft Forbud, forvandles Himmel, Fjæld og Hav. Selv kan den ses timevis med blotte Øjne; der staar ingen hindrende Straaleglans omkring, al Brand er inden dens Omkreds, men denne er ogsaa meget større, end man er vant til at tænke sig den om Dagen, ja, saa stor, at man i Begyndelsen betages deraf og længe af intet andet. Endelig vinder Farven; det er et rødglødende Meteor, som man kunde tænke vilde smælde i Millioner Stykker og Stumper, hvis ikke Synets rolige Højhed, Farvernes Harmonipragt i den Himmel, det majestætisk skrider frem i, gav Fred, fuld og forklaret Fred. Naar en Skystump glider ind over Kuglen, gjenembrændes den strax og bliver mørkere rød, saa der tegner sig paa Solen som Fjælde eller Landskaber. Men naar en Skystump glider ind i den farvefine Himmel, tændes blot Kanterne, de gøres hvid- eller rødglødende, mens det indre holder Farve og hæver derved alt omliggende. Thi Himmelen staar i alle Farveovergange fra det stærkeste blodrøde over Fjældene til det hvidgraa ligegyldige i Højden, men dette saaledes, at du paa intet Punkt kan sætte blot en Synaalspids ind og sige: der løber den ene Farve

over i den anden. Dersom nu dette Syn stod stille, saa kunde man maaske dog engang blive mæt deraf. Men det skifter uafadelig; nu er Solen mere violet, nu mere gulrød, nu med et Slør over af grønt, nu atter opklaret af hvidt; men altid varm, rød bag sine vexlende Slør. Nu glider en Taagestump ind, nu glødes den, nu atter ud, nu hel blank Solbrand, nu atter en liden lang Skystrimmel, som bæver og brænder og glider bort. Og den omgivende Himmel skifter samtidig gjennem alle Farveovergange, som sitrede det gennem den, og Skyerne deri, efter som de fortyndes eller fortættes, efter som de kommer i de blaalige, hvide Lag eller i de røde, violette, brændes stærkere i Kanterne, hvidner eller mørkner i det indre. Synet er saa bestandig nyt, at jeg har set gamle Folk paa Stedet møde dertil med samme uafadelige Opmærksomhed som vi.

Særegent bliver det ogsaa derved, at den øvrige Himmel og de Fjælde, som ligger under den, staar urørte. Der er den samme urokkelige Farvekulde i det staalblaa Hav, i den mørkegrønne Fjældfod, i de dybblaa Fjældsider og Takker, mens alt her gløder, straaler, skifter, jubler i Solen. Men saa kan igjen et enkelt Fjæld henne i det kolde skille sig helt ud og staa i Rødme fra Top til Fod; det er, som holdt dette Fjæld sin egen lille Sol skjult bag ved sig. Det vender nu engang saaledes til, at det kan naas af Solen, og dets Glød hæver endnu stærkere den klare Kulde i Omgivelsen.

Engang, som Midnatssolen var paa sit skjønneste, kom Maanen op; den vidste formodentlig ikke, hvad her var paaferde; thi skidnere, grætnere Fjæs, mere fordrukkent og vantrevent, kan ingen til Opiumsrog forfalden Kineser fremvise. Med dette haarløse Exemplar af Drukkenboltenes Klasse havde den overhovedet en slaaende Lighed. At nogen Digter nogensinde har skrevet Oder til ham, nogen Elskerinde nogensteds smægtet mod ham, var ikke let at forstaa. Vi peb ham ud, saa ynkelig han drog sig hen, og dængede ham til med Latter. Han var ogsaa bleven paaældende liden og sammenskrumpen; han maatte vist føle det selv, thi han holdt sig paa betydelig Afstand.

Den Fjældkarakter, som Lofoten har, optræder ikke længer nordpaa uden enkeltvis i Rækker paa nogle faa Tinder, omtrent som dem, vi beundrer sydpaa f. Ex. i Romsdal. I Lyngenfjord har vi dem igjen, tildels ogsaa i Balsfjord, maaske i flere Fjorde, som jeg ikke har været inde i, og langs Kysten nu og da, skjønt sjældnere. Dog sejler vi frem mellem Fjælde og ser blot Fjælde, klædte og ikke klædte, undertiden grønne til Toppen, undertiden milevidt graa Masser uden Græstørv. Derfor kan man komme til Steder, som synes overhændig stygge; men stiger man et Stykke tilvejs og faar Stedet i Fjærnsyn, saa at Stenens Former og Forhold, Havets dybe Farve, Luftens Klarhed faar Magt, da kan Uendelighedens

Forestilling suse find over det udstrakte, vilde Land, og da er det skjønt. Saaledes ff. Ex. Hammerfest. Strax man fra den lille, hist og her af Jordhytter sammenæltede Tranby kommer op paa »Salen«, — et lidet Fjæld bag den, — ligger Byen lun og ordnet, bøjet med Bugten. Dens overordentlige Virksomhed spiller paa Fjord og Fjøre, — i Fartøjer, store og smaa, Fiskehjælder, Trankogerier, Finnebaade, Dampskibe. I den flere Mile store Dam, som Sjøen synes at være — indestængt af graa Fjælde, bag hvilke Snefjælde blinker —, stiger desuden en Klippeø op, skyder et frodigt Næs ud. I Luftens Klarhed toner den unge Natur venligere hen, og den menneskelige Virksomhed inden dens Ramme løftes op med i et storladent Indtryk. Dette er Verdens nordligste By, under 71de Breddegrad. Alt norsk Landskab synes mig ellers, i Modsætning til dansk, at byde lidet Behag i det nærværende, d. v. s. paa den Plet, hvor man staar, men desto oftere uendelig Skjønhed i Fjærnsyn.

Endvidere synes den norske Natur mig at fængle ved sin Ejendommelighed, og dette da især Kysten, og her igjen, jo længre nordpaa man kommer. Men til ret at føle Ejendommeligheden hører det, at Sindet stemmes til Iagttagelse af Livet, Menneskers, Fugles, Fiskes, som her møder frem. Man vil langs hele Norges Kyst lige saa vist møde Forskjel i Ansigtsformer, Sprog,

Væsen og Klædedragt, som man alt i det tjærner ser forskellige Baadformer stævne imod sig. Nordlændingens Baad (forskjellig hele Vejen opover) viser sig for den langrejsende som noget aldeles nyt, efter mit Tykke som den skjønneste i Landet, indrettet for hans Behov i de store Afstande deroppe, nemlig som Skarpsejler, desuden for Fiskebruget, idet den er let at vende og haandtere. Dens Form er paa een Gang stærk og smidig, og noget af det samme synes Folkene mig at have. Man har kaldt Nordlændingen træg, og han vil endnu længe vise sig saa; han er nemlig mistænkelig. Et mere vanskjøttet, mere udplyndret og overset Folk har Norden indtil for nylig ikke haft. Oprørende er det at høre om Embedsmænd og Forordninger i Dansketiden, om Bergenser-Kjøbmændenes Snyderier lige op i vor og om Landhandlernes do. I Nordland og Finmarken havde et saa gennemført Plyndringssystem vundet virkelig Hævd, at endog Peder Dass ofte i sin »Nordlands Trompet« giver Skildringer af Overgreb og Udsugelser, han ikke selv føler*). Men Nordlændingen, Landets første Fisker, dets modigste, ufortrødneste Sjømand, er ikke træg. Se ham i Baaden! — enhver maa dømmes i sit Kald! — Ikke alene er han en vældig Rorskarl, rask Losser, men hans Bevægelser, naar han sætter

* Enhver Nordlandsrejsende maa eje Peder Dass's »Nordlands-Trompet«. men ikke læse den før paa Nedturen, naar han selv har faaet Begreb om, hvor uforlignelig sand den er.

Sejl op eller ved Manøvrer, er mere end raske, de er lette, skønne. Tal saa med ham! Hvad har han ikke læst og tænkt over, hvor let følger han ikke med, naar du fortæller. Vistnok er han for Tiden vel meget fordybet i de jaabækske Kandestøberier, men dels er det ikke til at undres over, naar man kjender hans Fortid, dels maa vi takke vor Gud, om Nordlændingen slipper saa let over fra at være regeret til selv at regere som ved i Samlag at varme nogle fremmede Æg, som vil raadne under Rugningen, og som han derfor selv bliver den første til at sparke ud. Hermed vil ogsaa hans Embedsstand hjælpe ham; den er i sin store Almindelighed nu det modsatte af den gamle*) Den nuværende Embedsstand er for det meste unge Mænd, som med Liv og Sjæl slutter sig til Folket. Disse Egne har det ved sig, at de fortryller de indflyttede: Embedsmændene derfra taler altid siden om sit Ophold der nordpaa

*) For at skildre enkelte af den gamle Embedsstand hidsættes følgende: Kort efter at Norge blev et selvstændigt Land, blev en fordrucken dansk Præst afsat, som i sin Vrede over, at Storthinget ingen Pension gav ham, skjældte den norske Konstitution ud for en Kjeltring; han trode, det var en Mand! — Endnu op i de firte havde Finmarken en Præst, som lod Klokken fra Prækestolen læse en Præken op af en Prækenbog, mens han selv sad hos Landhandlerne og spillede Kort; lidt før havde Nordland en Præst, som satte en Laage paa sin Dor, for at Bønderne kunde tale med ham igjennem den, og gav dem en Stok ud at knibe i, naar de vilde tage ham i Haand.

som sin skønneste Tid. I Pagt med Folket vil de unge Embedsmænd snart vinde dets Tillid; mange af dem har den allerede. Den sejge Naturmagt i Folket selv, som har holdt ud Aarhundreders Forulempning, hærdet som den var af Sjøens Slid og Lykkespil med Liv og Gods, mod hvilke hine Plagerier blev halvt latterlige Smaating, — denne prøvede Naturmagt vil nu, i Ly af Storthingets Omsorg, hvis Kjælebarn Nordlandene og Finmarken er blevet, løfte disse Egne imod en stor Fremtid.

En Del af Folket er, som kjendt, Kvæner og Finlapper. De første (Finlands Finner) er et stærkt, dygtigt Folk, gode Sælhundsskytter, Hvalrosfangere og Haakærringfiskere, ogsaa Landbrugere. Naar de i Ægteskab med Norske altid faar disse til at tale Kvænsk, kommer dette ikke, som man har troet, af Overlegenhed, men tværtom deraf, at det er Kvænen en fysisk Umulighed at tale Norsk, naar han ikke er vant dertil fra Barn. Man kan paa Stedet overbevise sig derom. Et godt Skolevæsen sørger nu for at lære Børnene Norsk, og det er en Erfaring, at de, som een Gang har lært Norsk, tager det til sit daglige Sprog.

Finlapperne er naturligvis dem, man ser mest paa og spørger mest efter, fra det Øjeblik den første Fin er kommen om Bord i sin graahvide Uldbluse, kantet med rødt og med Bælte

om (om Vinteren bæres Rendyrspels), og med sit ejendommelige Skotøj og sin særegne Hoveddækning. De er næsten alle smaa, yderst venlige, snaksomme, fulde af Fantasi og Følelse. Mange af Havfinnerne klæder sig som Nordmænd og vil i Tidens Længde kanske gaa over til dem. Fjældfinnerne derimod holder sig for sig selv; fra at have alt Land deroppe, er de nu trængt tilbage til Højfjældene, kommer ogsaa der ofte i Strid med de indflyttede og nærer i Reglen stærkt Nag til Nordmændene. I deres Æventyr om Fanden er han altid klædt som Nordmand. Træffes en Nordmand paa Fjældene uden i Følge med en Fin, bliver han ufejlbarlig skudt; dette hørte jeg bekræftet fra flere Sider, saaledes ogsaa af en Fin, som gav mig mange Oplysninger om dette særegne Folkefærd, han nu, i Kraft af sin Dannelse og Stilling, ikke længer kunde siges at tilhøre, men som han elskede. Hvilken Udholdenhed har ikke dette Folk, som lever i Sneen største Delen af sit Liv, i Kamp med Ulv og Elementer! Paa Vandring efter bortskræmt eller stjaalen Ren det meste af Aaret, paa Ski, saa længe Sneen ligger, og siden klyvende i Ur eller paa ubanede Veje, har Fjældfinnen faaet en egen Gang med skrævende Ben og svigtende Knæ; han ser mere ud til at glide end at gaa. De Vejstykker, han kan tilbagelægge med uforandret Hurtighed og ofte med svære Børe paa Ryggen, forekommer utrolige, ligesom at han kan gaa i Døgn uden at trænge Hvile. Mad har han med sig inde paa Brystet. nemlig

et Stykke Rensdyrskjød og Brød. Naar han paa sine Ski har faaet »Far af Ulven« (set Ulvens Spor), gaar han efter den, til han naar den. Ulven afsted ned over Fjældene, men Finnen hurtigere efter paa Skierne, og nu opover og nedover, ofte i Døgn; Finnen spiser, Ulven faar hverken spise eller stanse; den kan blive saa træt, at den lægger sig ned i Bakken og bider imod Finnen som en Hund, og da skydes den eller slaas simpelt hen ihjel med Skistaven. Ti Species har da Finnen i Skudpræmie, desuden Hudens Kostende. En Ulv, som Finnen faar Far af, kan paa Sneen aldrig undslippe ham. Ikke desto mindre er Ulven hans værste Fjende. Den kommer gjerne i Mulm og Mørke; Rensdyrene staar i Snefuren, som de har sparket op for Mosens Skyld, de staar Side om Side, ofte flere Hundre bortover, alle med Bagdelen op og Hoved og Forkrop i Furen, altsaa ude af Stand til at vejre. Da kommer Ulven og er i et Sprang paa Ryggen af den fedeste Ren; før Hundene, som ogsaa kan narres, faar vækket Finnen, og han faar krøbet frem af Gammen med sin Rifle, er Flokken spredt, det koster ofte Ugers Møje at samle dem, — om de nogensinde samles; thi de fremmede Ren, som falder ind i en Fins Flok, slagtes i Reglen strax, og naar Ejeren kommer, er intet at se. Forstaar sig, han gjør Gjengjæld, naar han kan. Men det er ikke altid, han kan.

Finnen lever udmærket. Rensdyrets Blod, hvoraf han koger Suppe, og dets Kjød og Mælk er saa fed og stærk Mad, at ikke alle af os kan nyde den, selv naar vi lager den paa vor Vis. Naar Maden sættes frem, bydes Mel og Salt med det samme; man lager da selv sit Brød og bager det paa Hellen. Jeg fortæller saa meget om Finnen, fordi jeg selv aldrig kunde blive træt af spørge og forudsætter, at det vil gaa andre rejsende ligesaa. Embedsmændene deroppe holder af Finnerne og fortæller trolig om dem. En Thingrejse der nordpaa er ofte en Udfart over Ødefjældene i pilsnar Kjørsel med Rensdyr. Vejviseren kjører foran, dernæst den rejsende, saa en Ren med Tøjet; den sidste er ofte et utæmmet Dyr, hæftet til den rejsendes Pulk for at holde igjen, og deraf kan de kosteligste Scener opstaa. Farten er farlig nok paa Grund af, at den bedst tæmmede Ren dog er et vildt Dyr, der pryglør løs baade paa Mand og Pulk, naar han bliver træt, — sætter sig selv paa, naar det gaar nedover, og vil overhovedet ingenting uden først efter mange Kunster. Farten gaar Vælt i Vælt, men Tømmen er godt viklet om Armen, Dyret maa folgelig vente, og Pelsklædningen hytter mod Sneen; derfor bare op igjen, — nogle Kunster, og atter afsted.

Men jeg kan ikke slutte med at fortælle om Finnerne uden ogsaa at mindes Else Marie Schancke i Tanen, om hvem jeg hørte af

mangfoldige, da jeg først havde lært at spørge. Hun kaldes »Mor« af alle Finner paa Fjældene deromkring, og hun har i Sandhed været en Moder for dem! Gift med en rig Handelsmand, gav hun sin og Mandens Formue til Finnerne og ofrede det meste af sit Liv til deres Omsorg, skjønt hun var Moder til tolv Børn og sad for et stort Hus. Et Exempel blandt alle: Kvælden før Julekvæld, da Else Marie delte Maden ud i en stor Kreds af Slægt og Gjæster, kom en Fin ind og bad hende med Taarer at følge ham, skjønt det var langt tilfjælds og i Uvejr; hans Kone havde ligget to Døgn i Barselnød; hvis ikke »Mor« vilde tage med, saa gaves der ikke Frelse. Saa vel hendes Børn som Gjæsterne sagde ham, at en Kvinde paa 72 Aar kunde ikke tage tilfjælds mod Natten og i Uvejr og end mindre saa langt bort. Men Finnen kjendte »Mor«; han holdt sig til hende selv og bad Gud hjælpe ham at bede. Da rejste den gamle sig, en maatte afsted efter hendes Ski, en anden efter hendes Finnepæsk, mens hun selv fandt Mad og Medicin sammen og klædte sig som Finnen; hun fulgte ham saa paa Ski opover i Snefoget. Saa vel den Nat som Dagen derefter blev hun borte; de havde alt samlet sig over Julegrøden og just ikke med glade Tanker, da hun rask kom ind, hilste, hilstes og omringedes. Men hun vilde ingen ænse, hun gav korte Befalinger, nu om varmt Vand, nu om Mælk, nu

om en liden Kasse, hvori der havde været Sukker, og da hun fik det, saa tog hun frem af Barmen en liden Rul, viklede den ud, og saa laa der et Spædbarn i et mygt Hareskind: »Dette har Gud givet mig; thi Moderen er død.« Hun forede den lille Kasse med Hareskindet, fandt Tøj sammen og lagde Barnet deri, vasket og velstelt. Denne Kasse havde hun siden foran sin Seng, hun plejede Barnet utrættelig og bar det med sig overalt. Barnet var, som hun selv sagde, »hendes Hjærtebarn«. Men sex Aar gammelt brændte det inde. Hun ledte da selv op Benene i Askehoben, lagde dem i samme lille Sukkerkasse, foret med Hareskindet, hvori hun først havde lagt Barnet, og begrov det. Ved denne Lejlighed ytrede hun: »Jeg var ikke god nok Mor for mine tolv Børn. Var det saa ikke at friste Vorherre at ville tage det trettende?«

Der er ellers ogsaa Fortællinger at høre om rige, godgjørende Finner, der af sine Hjorder paa flere Tusend Ren skjænker, ja, opholder de fattigere Brødre. Men Nordlandenes Folk, de være Nordmænd, Kvæner eller Finner, er et velvilligt, venligt Folk. Det, som i Reglen hindrer Menneskene i at være det, alle de tusend Hensyn, de splittede Gjøremaal, det spredte Sind, for hvilket alting kommer ubelejligheds, ærgerligt, — dette er her sjældnere tilstede. Menneskene er glade i hverandre under saa ensomme Forhold; der gror dybere Tanker i en saa stor Natur og

farefuld Driift, i saa langt et Mørke og saa stort et Lys.

Ingen langrejsende maa forsømme at gaa om Bord i et Russeskib, hvoraf der vrimler i Tromsø og Hammerfest. I Stedet for de daarlige Lodjer, hvorpaa de før foer, har de nu smukke Skonnerter og Brigger. Kan man faa en Kjøbmand med, som taler Russisk (og det er næsten ligesaa almindeligt, at Kjøbmændene deroppe taler Russisk, som at vore taler Spansk*), saa er man sikker paa en udmærket Modtagelse; man bliver trakteret med den fortrinlige Russethe, med Vin o. s. v. Russerne er et godmodigt Hjærtfolk; tviler man, saa læg Mærke til dem, naar de har sig en glad Dag; tviler man, saa hør dem synge og se dem danse til sine Sange, gamle og unge om hinanden! Der er altid en Forsanger, som de andre slutter sig til i Kor, ofte med stor Færdighed. Man kan høre, at disse Sange er flere Hundre Aar gamle, og man kan endvidere høre, at de i al den Tid har været Sjælenes Ejendom; thi alle synger dem uden Spor af Dressur, Viser paa halvhundre Vers, ganske som man hejser op af en Brønd, med bestandig Vished for, at der er mere igjen. Man fortalte os, at de fleste Sange gik om Kjærlighed; men Ruslands Navn og Czarens var altid med: Fædrelandsfølelsen bar Sangen.

* Mange af Kjøbmændene deroppe forstaar ogsaa Finsk og Kvænsk, saa de har et betydeligt Tillæg af Sprogkundskab til det, som alle Kjøbmænd maa have.

Er det saa underligt? Hvad har det ikke været for en dum Tro, at Russerne var en Flok halv-vilde, man førte i Kamp ligesom Heste, og som levede, kæmpede og døde uden Tanker og Følelser, blot paa Czarens Bud? Kan saa store Ting udrettes af Slaver og Dyr? Russerne har gjennem Aarhundreder haft en Folkefølelse med Erindringer fra den store Kamptid, hvoraf Sagnene og Viserne er opstegne; de har ikke kunnet læse, ikke skrive, men de har kunnet fortælle og synge, de har kunnet græde og danse, taale og dø. Det var den russiske Længsel i Tro og Kvad, som Czar Peter satte paa Tronen, Suvarov førte til Sejr, Nikolaus forsvarede og døde for, og Alexander gav Frihedens Adelsret. Derfor har Russerne været saa frygtelige, fordi de mødte med en levende Gud i sit Hjærte og en levende Fædrelandshistorie i sin Sang, — det var netop, hvad de »civiliserede« Modstandere ofte savnede. Herved forstaar man ogsaa deres berømte »Disciplin«, den, som brændte Moskva, som sænkede Skibene i Sebastopols Navn, og som lagde hundre Tusender af dem paa alle Europas Valpladse.

Maaske har jeg dvælet for længe ved de Folk, man møder paa denne Rejse; jeg beder det i saa Fald optaget blot som Tanker undervejs; de samme Tanker vil møde hver enkelt i uundgaaelig Rækkefølge.

Uafsladelig spiller ogsaa Dyre- og Planteverdenen ind. En Hval dukker op, sprøjter og vælter. Hvalens Fjende er Sværdfisken, der render

sit Vaaben i den, saa den, vild af Smerte, ofte farer lige paa Land. Vi saa just en Hval, som maatte være saaret; thi den skød skarpt tilvejs, saa den stod bent op og ned i Luften, Alne fra Sjøens Overflade; den skreg, saa alle paa Skibets Dæk vendte sig og raabte. Ved slig Lejlighed faar du Fortællinger nok af Fiskere og Kjøbmænd om Bord, Fortællinger fra de store Fiskerier deroppe, naar tusend Baade er sammen, naar Fisken staar saa tæt, at Baaden løftes, og man kan øse ind med Haave og Hænder, eller Fortællinger om de store Uvejr, der jager Baadene milevidt bort; der, hvor de driver hen, sker der et Overfald af forfrosne og forsultne Folk, der plyndre Stabbur og Køkken; de kan ofte ikke vente, til Grøden, som de koger sig i Husets Storgryde, øses op, men omringer Gryden, spiser med Fingrene og drikker Vand til! Endvidere faar du høre om Forlis og jamrende paa Baadhvælvet, om heltemodige Prøver paa at frelse, men som ofte blot lægger Hvælv ved Hvælv og jamrende ved jamrende. Da faar du denne store Naturs store Historie.

Men midt under Fortællingerne svømmer nogle Efugle fortrolige forbi og deres hyggelige Historie med dem. Efuglen er Nordlændingens Yndling; den er ogsaa saa tam, at den ofte gaar lige ind i Husene og lægger sit Rede under Sengen, ja, op i den, i hvilket Tilfælde Folkene

flytter for at give Gjæsten Fred. Efuglen vil under Rugningen gjerne være dækket, man indretter derfor smaa Skjul for den af Borde og gamle Baade; er der Kat eller Hund paa Gaarden, føres disse bort. Folkene kan tage og løfte Fuglen af Redet; de Fjer, den lægger omkring sig, er dens rige Tak for Leje og Pleje. Men Ravne, Krager og Maager passer paa den, naar den et Øjeblik vralter nedover til Stranden for at svømme og snakke med sin Mage, som imidlertid ligger der paa Vagt. Har de fundet Redet ved at følge efter, naar den gaar op igjen, saa staar de paa Lur, til den næste Gang stiger af; de vil nemlig drikke Æggene i sig. Men Efuglen er slu; den bliver liggende saa længe, at hine i sit Utaalmod bider og hakker i den, saa skriger den, det hører »Steggen« (Hannen) og kommer humpende opover; nu bliver der Kamp. Faar han bare Tag i en af Røverne, saa drager han ham under skrækkelige Skrig, for hvilke de andre flygter, baglængs og Skridt for Skridt ned til Sjøen; han er tungvindt, men han er kraftig, og nu dukker han Kjeltringen under, til Livet gaar af ham. Naar Efuglen har faaet sine Unger udklækket, har hun stort Stræv med at faa dem til Stranden, hele Vejen forfulgt af Rovfuglene og i Nød hjulpen af sin stærke Ven; men har hun først faaet dem i Vandet, svømmer han tilhavs baade fra hende og Ungerne, og med tusende Kammerater ligger han da paa Æventyr ude ved de yderste Skjær. Hun kæmper videre for hans og hendes. Mister hun Ungerne

i disse stille, lumske Vande, som hun desværre endnu ikke tør forlade, saa svømmer hun ud efter den troløse og deler Havflokkenes Æventyr med ham.

Mens du nu hører om Efuglen eller om hin dumme Fugl, der fanges med Hund (læs Peder Dass's Nordlands Trompet, Pag. 124, 4de Udg.), eller om »Tyvjo«, der kun lever af det Rov, som andre Fugle fanger, og som han nøder dem til at slippe, — har Dampbaaden skræmt op et Fuglevær af Maager og Terner, og vi er som i en Snesky. De tindrende Snebolde med Vinger paa, som i Millioner*) krydser hinanden, buende, dalende, skrigende, i det travleste Skraal, i det tætteste Maskenet af Mylder, er i Sandhed et saa muntært Billede, som Guds Sol nogensinde har skinnet paa. Dobbelt velgjørende kommer det i en saa stor, men tung Natur, hvor hist og her en træløs Flade bærer nøgne Huse og i Mile intet Spor af Liv.

Inde i de buede Fjorddale, hvor Golfstrømmens Velsignelse ikke aander ud i det tomme Rum, hvor Solen drikkes af Fjældsider, som kovner og aander ud igjen over alt det, som bygger i deres

* At tage bogstaveligt! En tysk Videnskabsmand har ved at tælle enkelte Kvadrater i Flokken faaet ud indtil sex Millioner.

Fuglevær : Rugeplads, Sted, især ved Havet, hvor Fugle opholde sig i Mængde. Kovne : kvæles, puste af Varme.

Liv, — der voxer Træer, der grønnes Enge. der drives Planter tilvejs i uafadelig Sol ved Nat og Dag, saa de i tre Maaneder kommer længre end andensteds i fem, og der ser man en Vegetation, som i Norges frugtbareste Dalfører. Kun det, som sydpaa kræver sex Maaneders Væxt, saasom finere Frugt, kan ikke naa frem; thi dette er — vel at mærke — under 70de og 71de Breddegrad, derfor maaske det største Under i dette Undernes Land. Naar jeg stod i Lyngenfjord og ikke netop fæstede mig ved, hvad Slags Træer og Frugt det var, som her voxede saa frodig*), kunde Naturens Yppighed og Form, Solvirkningen over Fjord og Fjæld overtale mig til at tro, jeg stod i Italien; Snefjældene længst bag kunde ikke forstyrre dette Indtryk; thi dem ser man ofte i Italien.

I selve Sejlleden møder ogsaa undertiden en blid Skjonhed midt i det store, f. Ex. den brede Indsejling til Tromsø. Snetjældstort paa begge Sider, men nedentil fladt og fint udskydende i Sundet, staar Landskabet med Gaarde og grønne Enge; Byen ligger under en stor Høj, klædt med Birkeskog, hvorudaf Indvaanernes mange Sommerhuse hvidner, og Flag vifter. Staar man oppi en af disse Sommerboliger, bliver Synet endnu større, men Byen nedenunder lille i den store Natur; alt, som giver Liv, føles venligt. Gaar du gennem

*) Ribs voxer t. Ex. ved Lyngens Præstegaard i fri Mark.

Haven, dufter Blomsterne med Nordens fine Aroma, og skyder du Gjenvej gjennem Skogen til et andet Hus, hilser Græs og Birk paa samme Maade. For din Fod flyver op det ene Rypekuld efter det andet; disse sommerspraglede Fugle med de hvide, butte Halse og tykke Sokker holde til lige ved Husvæggene.

Idet jeg nu maa slutte denne Skildring, som jeg tænkte skulde opmuntre til en ny Feriefart, skulde kalde paa Nordens rejsende Folk; — samler alle Billeder sig for mig i et eneste. Jeg har alt nævnt det, idet jeg sagde, at Norges Natur er skjønnest i Fjærnsyn.

Det er i Fremtidens Fjærnsyn, jeg ser det. Norge er ikke altid rigt i det nærværende, — uryddet, ufærdigt som det staar; men der skyder Fremtid op af det ufærdige. Det Symbol er nu over Landet, at hine Egne, som i vor Histories Gry stod med store Slægter og stærke Bedrifter, atter luer i opgaaende Sol.

Som sidste Nydelse ved hin Færd maa jeg dog nævne den, efter ugelang Fart mellem Fjælde igjen at sejle frem blandt lave Skogrygge, se paa store Kornletter og lunede Huse, at svinge ind i Sundet ved Namsos, at tumle blandt Overhaldens friske Folk med deres raske Heste mellem Gaardene i det berømte Korn- og Skogland. Vil man gjøre det, da over Snaasen til Stenkjær og ikke den anden (almindelige) Vej. Fra Stenkjær til Levanger er det skjønneste

Stykke i sit Slags i vort Land; men det maa ses i Solskin. Her føler man Pagt i sit Sind med de brede Bygder; at have været i det store og vilde har styrket, ja fordoblet Evnen til at forstaa og elske det jævne, det frugtbare, det yndige.

Bjørnejægeren.

(1857.)

Værre Gut til at lyve end Præstens ældste Søn fandtes der knap i hele Bygden; han var ogsaa svært flink til at læse, det fejlede ikke derpaa, og det, han læste, vilde Bønderne gjerne høre, men naar det nu var noget, de likte, saa løj han gjerne ataat af samme Slags, saa meget han trode, de vilde have; helst var det om stærke Mænd og Kjærlighed, som dræbte.

Snart lagde Præsten Mærke til, at Tærskningen oppaa Laaven blev mere og mere ustø; han skulde se til, og saa var det Thorvald, som stod der og fortalte Historier. Snart blev der underlig lidet Ved kjørt hjem fra Marken; han borti for at se efter, og der stod atter Thorvald og fortalte. Dette maa have en Ende, tænkte Præsten; han satte Gutten i den faste Skole.

Der gik blot Bondebørn, men Præsten syntes, at det var for dyrt at holde Huslærer bare til den ene Gutten. Men Thorvald havde ikke været otte Dage blandt dem, før en Skolekammerat kom ind ligbleg og fortalte, at han havde mødt de underjordiske borte paa Vejen, — en anden endnu blegere og sagde, at han livagtig havde set en hovedløs Mand gaa og stelle med Baadene deres nede ved Støden, — og det, som var værre end alt det andet: lille Knud Pladsen og den vesle Søster hans kom en Kvæld, de skulde gaa hjem, drivende tilbage næsten fra Viddet, græd og sagde, de havde hørt Bjørnen oppi Præsturen, ja, vesle Marit havde endog set det gnistre i de graa Øjne hans. Nej, saa blev Skolemesteren lynende sint, maa vide, slog i Bordet med Linealen og spurte, — hvad Fanden — Gud forlade min onde Synd — der gik af Ungerne.

»Her bliver den ene mere hovedgalen end den anden,« sagde han; »der kræger en Huldre i hver en Busk, — der sidder en Havmand og dubber under hver Baad, — Bjørnen gaar ude Midvintersdag?« Men saa mildnede han af, da det led paa lidt, og spurte vesle Marie, om hun slet ikke turde gaa hjem. Ungen hikkede og græd og mente, det var rent umuligt; Skolemesteren sagde da, at Thorvald, som var den største af de tilbageværende, skulde følge hende gennem Skogen. »Nej, han har selv set Bjørnen, han,« græd Marit;

»det var ham, som fortalte det.« Thorvald blev mindre, der han sad, særlig da Skolemesteren saa til ham og strøg Linealen kjærlig gennem den venstre Haand. »Har du set Bjørnen?« spurte han rolig. — »Det er dog sandt, at Raadsdrengen fandt et Bjørnehi oppi Præsturen, alligevel, den Dagen han gik paa Rypejagt,« sagde Thorvald. — »Har du set Bjørnen, du da?« — »Der var ikke een, der var to store, og kanske der var to mindre ogsaa, da de gamle plejer at have baade Fjorungen og Aarsungen inde hos sig.« — »Har du set dem, du da?« gjentog Skolemesteren endnu blidere og strøg og strøg Linealen. Thorvald taug lidt: »Jeg saa dog den Bjørnen, som Lars Skytter havde lagt i Fjor, alligevel.« Nu gjorde Skolemesteren et Skridt frem og spurte saa blidt, at Gutten blev ræd: »Har du set de Bjørnene oppi Præsturen, spør jeg?« — Nu sagde ikke Thorvald mere. »Kanske du huskede ligesom lidt fejl den Gangen?« spurte Skolemesteren, fattede ham i Trøjekraven og slog sig paa Siden med Linealen. Thorvald sagde ikke Ordet, de andre turde ikke se did hen. Da sagde Skolemesteren alvorlig: »Det er stygt af en Præstesøn at lyve; det er endnu styggere at lære stakkars Bondebørn dertil.« Og saa slap Gutten med det for den Gang.

Men den næste Dag paa Skolen (Læreren blev kaldt op til Præsten, og Børnene raadede sig selv) var Marit den første, som bad Thorvald

fortælle noget om Bjørnen igjen. — »Du bliver saa ræd,« sagde han. — »Aa, jeg faar vel taale det,« sagde hun og flyttede nærmere til Bror sin. — »Ja, nu kan I tro, den skal blive skudt, da!« sagde Thorvald og nikkede med Hovedet; »der er vel kommen Karl til Bygden, som kan skyde den! Aldrig saa saare havde Lars Skytter hørt tale om Bjørnehiet i Præsturen, før han kom sættende over 7 Præstegjæld med en Rifle, saa tung som den øverste Kværnstenen og saa lang som herfra og hen til ham Hans Volden der.« — »J-ø-s!« skreg alle Børnene. — »Saa lang,« gjentog Thorvald, »ja, den er sikkert saa lang som herfra til Stolen.« — »Har du set den?« spurte Ole Bøen. — »Om jeg har set den? Jeg har været med at pudse den ren, jeg; for du maa vide, dertil vil han ikke have hver Mand. Ja, det forstaar sig, jeg kunde ikke løfte den; men det var nu ogsaa det samme, — jeg pudsede bare Laasen, og du kan tro, det er ikke det letteste Arbejde.« — »De siger, den Riflen ikke skal træffe godt paa det sidste,« sagde Hans Volden, han lagde sig bagover med begge Ben mod Pulten. — »Nej, siden Lars den Gang oppi Osmarken skød paa Bjørnen, som sov, klikker den to Gange og skyder fejl den tredje.« — »Ja, naar han skød paa en Bjørn, som sov,« sagde Jenterne; — »den Tosk!« lagde Gutterne til.

»Det er bare een Maade, hvorpaa det kan rettes,« sagde Ole Bøen, »nemlig ved at drive en Orm lyslevende ind i Piben.« — »Ja, det veed vi alle-

sammen,« sagde Jenterne; de vilde høre noget nyt. — »Nu er det Vinter, Orm kan ikke findes, og derfor stoler nok ikke Lars ganske paa Riflen sin,« sagde Hans Volden betænkelig. — »Han vil jo have Niels Bøen med?« spurte Thorvald. — »Ja,« sagde Gutten fra Bøen, som herom maatte vide bedst Besked; »men Niels faar hverken Lov af sin Moder eller Søster. Faderen døde bestemt af det Kast, han havde haft med Bjørnen oppaa Sæteren i Fjor, og nu har de ingen anden end Niels.« — »Er det da saa farligt?« spurte en liden Gut. — »Farligt?« sagde Thorvald; »Bjørnen har 10 Mands Vid og 12 Mands Styrke.« — »Ja, det veed vi,« sagde Jenterne atter; de vilde endelig høre noget nyt. — »Men Niels er lig Far sin; han gaar nok med.« — »Ja, vist gaar han med,« sagde Ole Bøen, »i Dag tidlig, før nogen der borti Gaarden var oppe, saa jeg Niels Bøen, Lars Skytter og en til drage opover, hver med sin Rifle; jeg undrer mig paa, om det ikke bar til Præsturen.«

»Var det tidlig?« spurte Børnene i Kor. — »Skatidlig! Jeg var oppe, før Moder slog Ild.« — »Havde Lars den lange Riflen?« spurte Hans. — »Ja, det veed jeg ikke; men den, han havde, var saa lang som herfra til Stolen.« — »Nej, hvor du lyver!« sagde Thorvald. — »Du sagde det jo selv!« mente Gutten. — »Nej, den lange Riflen, jeg

saa, bruger han næppe mere.« — »Ja, denne var i alle Fald saa lang, saa lang, som — herfra og næsten hen til Stolen.« — »Ja saa; kanske han havde den med alligevel.«

»Tænk,« sagde Marit, »nu er de oppe hos Bjørnene.« — »Netop nu er de kanske i Kast!« sagde Thorvald. Der indtraadte en dyb Stilhed; den var næsten højtidelig.

»Jeg tror, jeg gaar,« sagde Thorvald og tog sin Hue. — »Ja! ja! saa faar du høre noget!« skreg alle, og der kom Liv i dem igjen. — »Men Skolemesteren?« sagde han og stansede. — »Pyt, du er Søn til Præsten,« sagde Ole Bøen. — »Ja, lægger han ogsaa Haand paa mig!« sagde Thorvald i forfærdende Taushed og nikkede med Hovedet. — »Slaar du igjen?« spurte de forventningsfuld. — »Hvem veed,« sagde han, nikkede og gik.

De trode, det var bedst at læse, mens han var borte; men ingen var god til, — de maatte tale om Bjørnen. De gættede paa, hvorledes det var gaaet; Hans væddede med Ole paa, at Lars's Rifle havde klikket og Bjørnen sat ham lige ind paa Livet. Lille Knud Pladsen mente, det var gaaet galt med dem allesammen, og Jenterne slog sig til hans Parti. Men der kom Thorvald.

»Lad os gaa!« sagde han, idet han rev Døren op og næsten ikke kunde tale. »Men Skolemesteren?« spurte nogle. — »Fanden i Vold med

ham! Bjørnen, Bjørnen!« og han kunde ikke mere. — »Er han skudt?« spurte en ganske sagte, og de andre vovede ikke at trække Vejret. Thorvald sad og pustede, løftede sig endelig, kløv op paa Bænken, svang med Huen: »Lad os gaal siger jeg; jeg tager alting paa mig!« — »Men hvor skal vi hen?« spurte Hans. — »Den største Bjørnen er baaren ned, de andre ligger igjen. Niels Bøen er skamslaaet, thi Lars's Rifle traf ikke, og Bjørnen satte lige ind paa dem. Den Gutten, som var med, reddede sig bare ved at kaste sig plat ned paa Jorden og lade, som han var død, og Bjørnen rørte ham ikke; strax Lars og Niels havde vundet paa sin Bjørn, skød de hans. Hurra!« — »Hurra!« sagde alle, Jenter og Gutter, og op af Bænken, ud af Døren og afsted over Mark og Skog hen til Bøen, som om der ikke gaves nogen Skolemester i Verden!

Jenterne klagede snart over, at de ikke kunde holde Følge, men Gutterne tog dem imellem sig, og afsted bar det. »Vogt eder for at røre ved den,« sagde Thorvald; »det hænder somme Tider, at Bjørnen lever op igjen.« — »Er det sandt?« spurte Marit. — »Ja, da rejser den sig i en ny Skikkelse, derfor vogt eder.« Og de løb paa. »Lars har skudt den største 10 Gange, før den laa,« sagde han igjen. — »Tænk 10 Gange!« og de løb. — »Og Niels har givet den 18 Knivstik, før den faldt.« — »Jøs, for en Bjørn!« Og Ungerne løb, saa Sveden drev af dem.

Og der var de fremme! Ole Bøen rev Døren op og var først inde; »vogt dig!« raabte Hans efter ham. Marit og en liden Jente, som Thorvald og Hans havde haft mellem sig, var de næste, saa Thorvald, som ikke gik langt frem, men blev staaende for at tage alt i Øjesyn. — »Se Blodet!« sagde han til Hans. De andre vidste ikke, om de turde gaa ind strax. »Ser du den?« spurte en Jente den Gut, som stod ved Siden af hende ude i Døren. »Ja, den er saa stor som den store Hesten paa Kaptejngaarden,« svarede han og blev ved at fortælle hende. Den var bunden med Jernlænker, sagde han, og endda havde den slidt over den, som var om Forbenene; han saa tydelig, der var Liv i den, og Blod gik fra den som en Fos!

Løgn var det rigtignok, men det glemte de, da de fik se Bjørnen, Riflen og Niels, som sad der med forbundne Saar efter Basketaget med Bamsen, og da de fik høre gamle Lars Skytter fortælle om, hvorledes det var gaaet til. De hørte og saa med saadan forslugen Begjærlighed, at de ikke mærkede, der kom en bag paa dem, som ogsaa begyndte at fortælle, og det paa følgende Maade: »Jeg skal lære eder at gaa af Skolen uden Lov, jeg! —« Et Rædselsskrig rejste sig i Flokken, og ud af Døren, gennem Svalen, ud paa Gaarden og afsted, — snart saas de som en Flok sorte Nyster trille hen ad den snehvide

Mark, eet efter eet, og da Skolemesteren endelig paa sine gamle Ben kom efter til Skolehuset, hørte han dem langvejs læse, saa det durede i Væggen. Ja, det var en Festdag den Dag, da Bjørnejægeren kom hjem. Den gik op i Sol, den gik ned i Regn, men de Dage plejer jo at være de frugtbareste. —

Ej faarleg Friing.

(1856.)

Dan Tid, hon Aaslaug vard vaksi Jenta, var dat ikkje stor Frid at finna paa Husaby. Dar bæde rivost og slogost dej gildaste Gutar i Bygdi Nott etter Nott. Verst var dat Laugardagsnotti; men daa lagde han gamle Knut Husaby seg heldr aldri utan i Skinnbroki og sette ejn Bjorkastav fyre Sengi. »Hever eg fenget ej Jenta, so skall eg fulla verja henne,« sagde Husabyen.

Tore Neset var bert Husmannsgut, og enndaa var dat dej, som sagde, at han kom oftast til Gardmannsjenta paa Husaby. Gamle Knut likade dat ikkje, sagde og, dat var ikkje sant, »fyre han havde aldri sett han dar.« Men Folk smaalogo seg imillom og mejnte, at havde han lejtat vel etter uppe i Hibylet hjaa henne Aaslaug i Staden fyre at dragast med alle hine, som staakade fram paa Golvet, so havde han funnet han Tore.

Vaaren kom, og hon Aaslaug drog til Stoduls med Fenaden. Ner nu Dagen lagde seg hejt yver

Dalen, Fjellet rejs svalt upp yver Solrøyken, Bjøllorna sungo, Buhunden go, Aaslaug haukade og bles paa Ludr uppe i Lidom, — daa fengo Gutarne Hjartailt, dar dej gjengo og vinnade nedpaa Volden. Og fyrste Laugardagskvelden lagde dan ejne skjotar uppetter enn dan andre. Men enndaa skjotar komo dej nedattr; fyre uppaa Stødlen stod ein Gut bak Selsdyri, tok imot kver ejn, som kom, og rundjulade han solejdes, at han sidan stendugt mintest dej Ordi, som fylgde med: »Kom ejn annan Gøng attr, so skal du faa mejra!«

Ikkje rettar enn dej kunne skyna, so var dat bert ejn i dat Gjeldet, som aatte slik Neve, og dat laut vera han Tore Neset. Og alle dej rike Gardmannsgutarne totte, dat var galet, at dan Husmannsbukken skulde stanga hægst uppe hjaa henne Aaslaug Husaby.

Dat sama totte og gamle Knut, daa han spurde detta, og han mejnte og, at var dat ingen annan, som kunne tygla han, so skulde han og Synerne hans frejsta. Knut for sakta at eldast nu, men enndaa han var yver dej sekstige, plagade han gjerna taka Broktak med eldste Sonen sin, ner dat vard honom for dauvlegt i Laget.

Uppetter til Husabysetri gjekk dat bert ejn Veg, og han bar bejnt igjenom Husaby-Tunet. Neste Laugardagskvelden, daa Tore vilde til Støduls og smaug stilt igjenom Garden, alt lettare paa Foten, daa han kom aat Lada, — for ejn Karl radt i Bringa paa honom. »Kvat vil du meg?« sagde Tore, slog han i Marki, so dat song i

honom. »Dat skal du faa vita,« sagde en annan bak honom med ejt Nakkadrag, og dat var Broderen. »Her kjem tride Karlen,« sagde gamle Knut og gjekk honom paa Bringa.

Thore vard sterkare i Faaren; han var mjuk som Vidja og slog, so dat svejd; han smatt og smaug; dar Slag fell, var han ikkje; dar dat knapt var ventanda, høvde han. Han nejg og spratt up; dengd vard han fulla, og dat tilgagns, men gamle Knut sagde ofta sidan, at stautare Karl havde han varla veret i Kast med. Dej heldo paa, til dess dat flaut Blod; men daa sagde Husabyen: »Stopp!« og darmed let han dej Ordi ut: »Kann du neste Laugardagskvelden sleppa undan Husabyvargen og Ungarne hans, so skal Jenta vera di!«

Tore drog seg hejmattr so godt, han vann, og daa han var komen hejm, lagde han seg ned. Stort Ord gjekk i Bygdi av Slagsmaalet paa Husaby; men dat sagde ejn og kver: »Kvat vilde han og dar.« Ejn var dat, som ikkje sagde so, og dat var hon Aaslaug. Hon havde ventat han so hin Laugardagskvelden, og daa hon nu fekk høyra um Endalykten paa di millom Faderen og honom, sette hun seg stad og gret og sagde med seg sjølv: »Fer eg ikkje han Tore, so verd dat ikkje ejn glad Dag fyre meg her i Verdi.«

Thore vard liggjande Sundagen yver, og Maandagen kjende han, at han ogso laut liggja. Tyrsdagen kom, og dat var slik ejn fin Dag. Dat havde rignat med Notti, Fjellet var ovlega grønt; Vindaugat stod opet, Ange av Lauv bar inn;

Bjøllorna ljomade ned etter Fjellet, og ejn haukade uppe dar; — var dat ikkje, fyre di Moderi havde setet inne, so havde han graatet

Onsdagen kom, og enndaa laa han; men Torsdagen tok han til at undrast, um han do ikkje skulde kunne verda hejl til Laugardags; og Fredagen var han uppe. Han hugsade seg nu dej Ordi, som Faderen havde sagt: »Kann du neste Laugardagskvelden sleppa undan Knut og Vargungarne hans, so skal Jenta vera di.« Han saag burt i Husabygarden Gong etter Gong. »Eg fer nu ikkje mejra enn Juling,« tenkte Tore.

Upp til Husabysetri gjekk dat bert ejn Veg, som fyrr er sagt; men ejn dugande Karl kunne sakta alltid koma upp dar, um han ikkje gjekk nett bejne Vegen. Rodde han ut um Tangen dar og lagde aat paa hi Sida, so var dat Raad at koma upp, do at dat sakta var so brat, at dat var med Naudi Gjeiti gjekk dar; og hön plagar nu ikkje vera bljug av seg i Fjollom.

Laugardagen kom, og Tore gjekk ute all Dagen. Dat var nu nokkot til Dag; — Soli lejkade, so dat spratt i Buskom, og jamt og samt haukade og lokkade dat fraa Fjellet. Han sat enn utanfyre Dyri, daa dat lejd paa Kveld, og ej guvande Toka slejkte upp etter Liderna; han saag dit upp, og dat var so stilt; han saag burt i Husabygarden, — og saa skauv han av Baaten og rodde ut um Tangen.

Paa Stødlen sat Aaslaug ferdug med Dagsverket sit; hon tenkte paa, at han Tore ikkje

kunne koma dan Kvelden, men at dat fulla vilde koma dess flejre i hans Stad; daa løyste hon Buhunden og sagde ingen, kvart hun gjekk. Hon sette sig solejdes, at hon kunne sjaa ut yver Dalen; men dar drog Toka upp, og ikkje var hon heldr god til at sjaa dit ned. Flutte hon seg daa, og utan at hon rett tenkte paa di, kom hon til at ganga mot hi Sida, og dar sette hon seg til at sjaa ut yver Fjorden; dat gav slik Frid, denna langa Sjon ut yver Vatnet.

Medan hon sat dar, vard hon hugad paa at kveda; hon tok ejn Song med lange Tonar, og Ljodet gjekk so vida i kyrra Notti. Hon vilde gjerna høyra seg sjølv syngja, tok difyre til paa nyo, daa fyrste Verset var til Endes. Men daa hon havde sjunget detta, syntest henne, som ejnkvar svarade djupt nedan. »Kjere, kvat kann detta vera,« tenkte Aaslaug, hon gjekk fram til Stupet, slog Armarne um ej grannvaksi Bjørk, som stod dar og skalv utyver; — hon saag ned. Men hon saag inkjevetta; Fjorden laag still og roade seg; ikkje ejn Fugl strauk burtyver. Aaslaug sette seg nedattr og song paa nyo. Men daa svarade dat nu skilet i same Tonen, og nerre enn fyrre Gongen. »Dat lyt vera nokkot, hvor som er,« Aaslaug spratt upp og lutte seg paa nytt Lag utyver. Og daa saag hon ned vid Fjellveggen ejn Baat, som havde lagt aat, og so djupt nedre var dat, at han saag ut som ejt litet Skjel. Hon drog Augat oppyver, motte ej raud Huva, uppunder henne ejn Kar, som starvade

upp etter so godt som sletta Fjellet. »Kven kann detta vera!« spurde Aaslaug, slapp Bjørki og sprang langt attr. Hon torde ikkje svara seg sjølv, fyre di hon fulla visste, kven dat var. Hon kastade seg ned paa Grassvorden, tog fast i Graset med baada Hendr, som dat var hon, som ikkje skulde sleppa Taket. Men Grasroti losnade, hon skrejk og tok alt betr og betr fast. Hon bad Gud dan aalmaattuge hjelpe honom, men so kom dat henne i Hug, at denna Aatferd hans Tore var at frejsta Vaarherra, og difyre kunne han ingi Hjelp venta. »Bert denna ejne Gongen, bad hon, »bert denna ejne Gongen lyt du hjelpa honom!« og hon tok kringum Hunden, som dat var han Tore, hon vilde halda fast, rullade seg med honom burt yver Grassvorden, og dat syntest henne, som Tidi vard utan Ende.

Men daa slejt Rakken seg laus. »Vau, vau!« go han utyver og dillade med Rova; »vau, vau!« sagde han mot Aaslaug og sprang upp med Framlabbarne; »vau, vau!« utyver paa nyo, — og dar stakk ej raud Huva upp yver Fjelltromen, — og Tore laag i Fanget hennar.

Dar vard han liggjanda hejla Minut, utan at noken av dejm vann mæla ejt Ord; og dat, som dej sistpaa sagde, var dat ikkje Vit i.

Men gamle Knut Husaby, daa han spurde detta, sagde ejt Ord, som ikkje var uvitugt; han slog i Bordet, so dat skrall i Stova: »Dan Guten er havande, Jenta skal vera hans!«

Et farligt Frieri.

(1856.)

Den Tid Aslaug blev voxen Jente, var der ikke stor Fred at faa paa Huseby; thi der baade reves og sloges Bygdens gildeste Gutter Nat efter Nat. Værst var det Lørdagsnatten; men da lagde heller aldrig gamle Knud Huseby sig uden i sine Skindbuxer og med en Birkestav foran Sengen. — »Har jeg faaet en Jente, skal jeg ogsaa værge hende,« sagde Husebyen.

Thore Næsset var bare Husmandsgut; men endda var der dem, som sagde, at han var den, som kom oftest til Gaardmandsjenten paa Huseby. Gamle Knud likte det ikke, sagde ogsaa, det var ikke sandt, »thi han havde aldrig set ham der.« Men Folk smaalo sig imellem og mente, at, havde han søgt vel i Krogene i Stedet for at drages med alle dem, som støjede og staakede paa Gaard og Gulv, saa havde han fundet Thore.

Vaaren kom, og Aslaug drog til Sæters med Kreaturerne. Naar nu Dagen lagde sig hed over

Dalen, Fjældet rejste sig svalt op over Solrøgen, Bjælderne sang, Buhunden gøde, Aslaug haukede og blæste paa Lur oppe i Liderne, — da fik Gutterne hjærteondt, der de gik og vinnede ned-paa Volden. Og første Lørdagskvæld lagde den ene fortere opover end den anden. Men endnu fortere kom de nedover igjen; thi oppe paa Sæteren stod en Gut bag Døren, og han tog imod hver en, som kom, og rundjulede dem saaledes, at de siden bestandig huskede de Ord, der lagdes til: »Kom igjen næste Gang, saa skal du faa mere.«

Ikke rettere end de kunde skjøne, saa var der bare een i det Præstegjæld, der ejede en slig Næve, og det maatte være Thore Næsset. Og alle de rige Gaardmandsgutter syntes, det var for galt, at den Husmandsbuk skulde stange højest oppe paa Husebysæteren.

Det samme syntes ogsaa gamle Knud, da han fik høre derom, og han mente tillige, at var der ingen anden, som kunde binde ham, saa skulde han og hans Sønner forsøge. Knud tog vistnok til at ældes nu, men endda han var henimod sexti Aar, plejede han gjerne at tage et Tag eller to med sin ældste Søn, naar det blev for stille i et godt Lag.

Opover til Husebysæteren gik bare een Vej, og den bar bent gjennem Gaarden. Næste Lørdagskvæld, da Thore vilde til Sæters og listede gjennem Gaarden alt lettere paa Foden, da han var kommen til Laden, foer en Karl lige i hans

Bringe. »Hvad vil du mig?» sagde Thore og slog ham i Marken, saa det sang i ham. »Det skal du faa vide,« sagde en anden bag ham med et Nakke-drag, og det var Broderen. »Her kommer den tredje,« sagde gamle Knud og gik ham bent paa Livet.

Thore blev stærkere i Faren; han var saa myg som en Vidjekvist og slog, saa det sved; han smat og smøg; der Slag faldt, var han ikke; der de intet ventede, fik de. Banket blev han vistnok tilsidst, og det tilgagns, men gamle Knud sagde ofte siden, at stautere Karl havde han næppe været i Kast med. De holdt paa, til der flød Blod, men da sagde Husebyen: »Stop!« og lagde til: »Kan du næste Lørdagskvæld slippe forbi Huseby-Ulven og hans Unger, saa skal Jenten være din!«

Thore drog sig hjemover, saa godt han kunde, og da han var kommen hjem, lagde han sig ned. Stort Ord gik der af Slagsmaalet i Huseby, men det sagde een og hver: »Hvad vilde han der?» — — Een var der, som ikke sagde saa, og det var Aslaug. Hun havde ventet saa paa ham hin Lørdagskvæld, og da hun nu fik høre, hvad Vending det havde taget med ham og Faderen, satte hun sig hen og græd, sagde ogsaa til sig selv: »Faar jeg ikke Thore, saa faar jeg ikke en glad Dag mere her i Verden.«

Thore blev liggende Sondagen over, og Mandagen kjendte han, at han ogsaa maatte ligge. Tirsdagen kom, og det var saadan en vakker

Dag. Det havde regnet om Natten, Fjældet var vaadt og grønt, Vinduet stod aabent, Duften af Løv bar ind, Bjælderne ljomedede ned over Fjældene, og en haukede deroppe; — var det ikke, fordi Moderen sad inde, havde han maattet græde af Utaalmod.

Onsdagen kom, og endnu laa han; men Torsdagen tog han til at undres paa, om han dog ikke kunde blive frisk til Lørdag, og Fredagen var han oppe. Han mindedes vel de Ord, som Faderen havde sagt: »Kan du næste Lørdagskvæld komme forbi Huseby-Ulven og Ungerne hans, saa skal Jenten være din.« Han saa bort over til Huseby Gang efter Gang. — »Jeg faar da ikke mere end Bank,« tænkte Thore.

Op til Huseby-Sæteren gik der bare een Vej, som før er sagt; men en dygtig Karl kunde sagtens komme derop, om han end ikke netop gik bene Vejen. Rode han ud og forbi Tangen der borte, lagde han saa til paa den anden Side af Fjældet, var der altid Raad til at komme op, skjönt der rigtignok var saa brat, at Geden gik der med Nød, og hun plejer dog ikke at være undselig til Fjælds.

Lørdagen kom, og Thore gik ude hele Dagen; — Solen legede, saa det sprat i Buskene, og alt i eet haukede og lokkede det fra Fjældene. Han sad endnu uden for Døren, da det led paa Kvælden, og en dampende Taage slikkede op efter Liderne. Han saa did op, og der var saa stilt, han saa bort

i Huseby-Gaarden, — og saa skød han Baaden ud og rode omkring Tangen.

Paa Sæteren sad Aslaug, færdig med sit Dagværk. Hun tænkte paa, at Thore ikke kunde komme den Kvæld, men at der vel vilde komme des flere i hans Sted; da løste hun Buhunden og sagde ingen, hvorhen hun gik. Hun satte sig saaledes, at hun kunde se ud over Dalen, men der steg Taagen op, og hun var heller ikke i Stand til at se derved; thi alting mindede hende. Hun flyttede sig da, og uden at hun rigtig tænkte paa det, kom hun til at gaa mod hin Side, og der satte hun sig og saa ud over Sjøen. Det gav slig Fred, dette lange Syn ud over Sjøen!

Da fik hun Lyst til at synge; hun tog en Sang med lange Toner i, og Lyden gik langt i den stille Nat. Hun var selv glad deri og sang derfor et Vers til. Men da syntes det hende, at en svarede langt nede fra. »Kjære, hvad kan det være?« tænkte Aslaug, hun gik frem til Stupet, slog Armene om en rank Birk, som hang og skalv udover. Hun saa ned; men hun saa ingenting. Fjorden laa stille og roede sig, ikke en Fugl strog henover. Aslaug satte sig ned paany og sang atter; da svarede det virkelig og med samme Tone, nærmere end første Gang. »Det maa være noget alligevel;« Aslaug sprat op og bøjede sig udover. Og da saa hun nede ved Fjældvæggen en Baad, som havde lagt til, og saa dybt nede var det, at den saa ud som et lidet Skæl. Hun drog Øjet opover, mødte en rød Hue og under

den en Gut, der arbejdede sig op over det næsten slette Fjæld. »Kjære, hvem kan det være?« spurte Aslaug, slap Birken og sprang langt tilbage. Hun turde ikke svare sig selv; thi hun vidste jo, hvem det var. Hun kastede sig ned paa Græsvolden, tog fast i Græsset med begge Hænder, som var det hende, der ikke skulde slippe Taget; men Græsroden løsnede, hun skreg højt og bad Gud den almægtige hjælpe ham. Men saa randt det hende i Hug, at denne Thores Bedrift var at friste Vorherre, og derfor kunde han ingen Hjælp vente. »Bare denne ene Gang,« bad hun, og hun tog omkring Hunden, som var det Thore, hun skulde holde fast, hun rullede sig med ham bort over Græsvolden, og det syntes hende, som Tiden var uden Ende.

Men da sled Hunden sig løs. »Vov, vov!« gøde den udover og viftede med Halen; »vov, vov!« sagde den mod Aslaug og lagde Forlabberne op; »vov, vov!« udover paany, — og der stak en rød Hue over Fjældranden, og Thore laa ved hendes Bryst.

Der blev han hele Minutter uden at kunne sige et Ord, og det, som han endelig sagde, var der ingen Forstand i.

Men gamle Knud Huseby sagde, da han hørte dette, et Ord, hvori der var Forstand; thi han sagde: »Den Gut er værd at have; Jenten skal være hans.«

»Et farligt Frieri« er oprindeligt skrevet i dansk Skriftsprog, senere oversat i norsk Bondemaal og har i dette sidste, efter norske Læseres Skjøn, faaet friskere Farve og Klang, saa Forf. ikke mere har kunnet skille dem ad. Men da Fortællingen saaledes er bleven mindre tilgængelig for danske Læsere, og da dens Øjemed er, i simple Træk at gjøre bekjendt med det saakaldte Lørdagsfrieri, der oprindeligt — og paa sine Steder endnu — er en poetisk og uskyldig Skik, som giver Anledning til at udvikle baade Mod og Opfindsomhed, Styrke og Forvovenhed hos Bygdens bejlende Ungdom og indeslutter den norske Bondes friskeste Ungdomserindringer, — har Forf. ønsket at byde danske Læsere en Omskrivning.

INDHOLD.

	Side
Arne	I
Synnøve Solbakken	150
Jærnbanen og Kirkegaarden	282
Smaastykker:	
Blakken	324
Thronð	337
Faderen	349
Ørneredet	353
Trofasthed	357
En Livsgaade	362
En ny Feriefart	376
Bjørnejægeren	404
Ej faarleg Friing	413
Et farligt Frieri	419

PT Bjornson, Bjørnstjerne
8817 Fortaellinger af
A1 Bjørnstjerne Bjørnson
1893 [4. udg.]
del 1

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 05 04 13 013 9